NEWROZ

Aylık Siyasal-Kültürel Dergi
Sayı 8 Ağustos 1992 Fiatı: 8000 TL (KDV Dahil)

Kurdisch-Schweiz. Freundschaftsverein
Florastrasse 4
4057 Basel, Tel. 061/ 691 41 98

- İlk Kürt Parlamentosu
- Susmak mı, Tartışmak mı?
- Memurlar Eylemde...

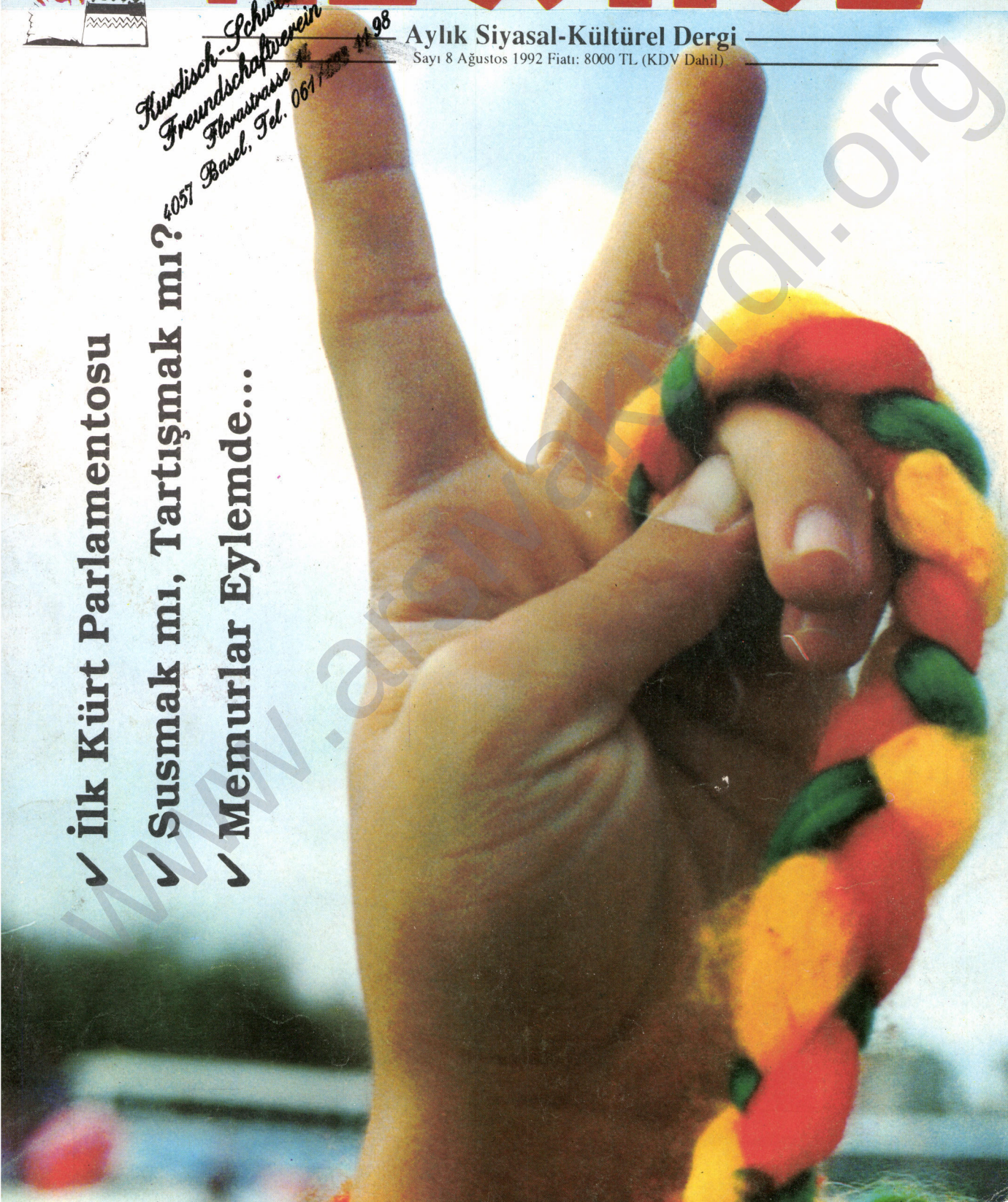

www.arsivakurdi.org

NEWROZ

AYLIK SİYASAL-KÜLTÜREL DERGİ

Newroz Yayıncılık
Sahibi
Hüseyin ALATAŞ
Genel Yayın Yönetmeni
Remzi BİLGET
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mustafa Arslan

Yönetim Yeri
Kemalpaşa Mah. Defteremini Sk.
No: 2/4 Akkoyun Apt. Kat: 4 D:10
Aksaray /İSTANBUL
Tel-Fax: 511 96 56

Adıyaman İrtibat Bürosu
Ali GÖKKAYA
Ulucami Mah. Gölbaşı Cad.
Korunanlar Pasajı No: P/25
ADIYAMAN

Diyarbakır İrtibat Bürosu
Mehmet KEŞLİ, Nusrettin MAÇİN
İnönü Cad. Kahraman İşhanı
Kat: 2/15 DİYARBAKIR
Tel-Fax: 47374

Gaziantep İrtibat Bürosu
Sait Yıldırım
Karagöz Cad. Gören İşhanı
Kat: 3 No: 5 GAZİANTEP

Malatya İrtibat Bürosu
Hasan BURAN
Hamidiye Mah. Nasuhi Cad.
İnan İşhanı Kat: 2 No: 69
MALATYA

İsviçre Temsilciliği
Hüseyin İçli
Holzhausern 36/A
6343 Rotkreuz - SCHWEİZ

Almanya Temsilciliği
Mehmet DURMUŞ
İnrather Str-321
Zim-23 4150 Krefeld-ALMANYA

Dizgi: Asmin
Baskı: Uygun Basım LTD. ŞTİ.

Banka Hesap No:
Hüseyin ALATAŞ
Türkiye İş Bankası Aksaray Şubesi
Yurtiçi: 1002-300-975165
Yurtdışı Döviz Hesabı: 30100-91599

Abone Koşulları ve Birim Fiatları:
Yurtiçi: Aylık Birim Fiatı: 8.000 TL
6 Aylık Abone: 40.000 TL
Yıllık Abone Bedeli: 80.000 TL
Yurtdışı:
Almanya: 5 DM
Fransa: 15 FF
İsviçre: 5 SF
Yıllık Abone Bedeli:
Almanya: 60 DM
Fransa: 180 FF
İsviçre: 60 SF

İÇİNDEKİLER

Sunu 1
Susmak mı, Tartışmak mı? 2
Ayın İçinden 5
Memur Eylemlilikleri Yükseliyor..... 7
Mevsimlik Tarım ve Orman İşçileri..... 10
Ülkeye Dönüş..... 12
Terör Sürüyor..... 14
Neden Basın Mensupları..... 15
TC'ye Bu Yakışır..... 16
Şeyh Saidler Yaşıyor..... 18
Laçin'de Kurdistana Sor 19
Kürdistan Tarihinde Yeni Bir Sayfa..... 21
İlk Kürt Parlamentosu..... 25
Bu Düzen Beklenildiğinden
Çok Daha Hızlı Çökecektir..... 26
Parti Ruhuyla
Parti Yolunda Yürümek..... 30
Önce İstikrar 32
Hedef Sorgulayan, İrdeleyen
ve Üreten Gençliği Yaratmak..... 35
Bağımsızlık Savunulmadan
Komünist Olunmaz..... 38
Kadro Ne Yapmalı,
Nasıl Bir Kadro İstiyoruz..... 41
Kürt Dili ve Zazaki
(Dımili) Lehçesi..... 49
Zeradeşt Û Zeradeşt..... 53
Dersên Zmanê Kurdî 57
Okurlardan 61

www.arsivakurdi.org

SUNU

İki aylık bir gecikmeden sonra siz değerli okurlarımızla birlikte olmanın hazzını yaşıyoruz.

Gecikmemiz birkaç nedenden :

***Birincisi;** Yazı İşleri Müdürlüğünü sürdürmekte olan Fatma Karabacak arkadaşımız görevinden ayrılmak durumunda kaldı. Fatma arkadaşımızdan görevi devralan Mustafa Arslan arkadaşımızın hukuki prosüdürleri yerine getirmesi zaman aldı doğal olarak. Eski mesai arkadaşımız Karabacak'a yeni yaşamında başarılar dilerken, aramıza katılarak bize dinamikliğiyle güç vereceğine inandığımız M. Arslan kardeşimize "hoş geldin" diyoruz.*

İkinci gecikme nedenimiz ise dağıtım sorunuydu. Birleşik Basın Dağıtım'ın "Newroz'u dağıtmayacakları"nı belirtmeleri üzerine çözüm arayışına girmek zorunda kaldık. Bundan sonra Dergimizin dağıtımını GAMEDA yapacak.

İki aylık süreçte başka uğraşılarımız da oldu. Bundan sonra düzenli çıkabilmek için birçok yönden yenilenme hazırlıkları yapmaya çalıştık: Teknik düzeyimizi ilerletmek, estetik olarak nitelik tutturmak ve önemlisi yeni seslerle sizlere ulaşmak hedeflerimizden bazıları. Bunları siz okurların yakın ilgi ve desteğiyle başaracağımızın bilincindeyiz.

Yayın politikamızın kimi yönlerini yeterince bilince çıkaramamış yada bazı endişeler taşıyan okurlarımızı birazcık ta olsa aydınlatabilmek için "Susmak mı, Tartışmak mı?" başlıklı yazımızı kaleme almak zorunda kaldık. Ve tartışmadan çekinmenin yanlış yönleri üzerinde durduk. Sayfalarımız farklı görüş ve düşüncelere açık olacak.Ve "Görüşler-Düşünceler" ibaresi olan yazıların tartışma konuları olduğunu ve böyle anlaşılması gerektiğini bir daha vurguluyoruz. Tartışmak ve birlikte yürüyebilmek, komünist olmanın en önemli erdemlerinden bir tanesidir. Biz, Newroz olarak bu erdemin devrimci çevreler içinde yer etmesini isterken, öncelikle Newroz sayfalarında ve okurlarının bilinçlerinde bu öğenin köksalması gerektiğine inanıyoruz.

Devlet terörü sürüyor: Yargısız infazlar, Kontra cinayetleri ve işkencede yoketmeler.. Gelenek devam ettiriliyor. İnsan hakları, uluslararası sözleşmeler, sözde "demokratikleşme" nidaları lafıgüzaf olarak kalmaya devam ediyor. Son altı ay içinde devlet terörü sonucu, yani, infazlar, kontra eylemleri, işkence çarklarının işlemesi sonucu 600'den fazla insan yaşamını yitirdi. Onlarca insan ise kayıplara karışdı.. Tıpkı faşist Pinoshed'in Şili'sinde olduğu gibi; Arjantin'de ve Latin Amerika ülkelerinde yaşanılanlar gibi. Nerde duracağı ise biliniyor: Emek evlatlarının, bu işe kitlesel ve örgütlü bir şekilde "dur" dediği zaman!..

Uluslararası dengeler TC'ye fütursuz davranma olanağı tanıyor. Orta Asya Türki Cumhuriyetlere hamilik, fiili askeri güç aktarımı noktasına ulaştı. Ermenilere karşı Azeri cephesinde Türk subaylar ve sivil faşistler yer alırken, "Bosna-Hersek sorununa çözüm" için TC fırkateyn'ini yolluyor! Militarist bir anlayış, ırkçı damarların kabarması, TC'yi, bölge ülkeleri için tehlikeli bir odak olarak ortaya çıkarıyor.

Adıyaman Pirin'i ve Besni Tekel Deposunu unutmadık. 12 Eylül'ün işkencehaneleri ve can yoldaşlarımızın katledildiği mekanlar. Yusuf Ali Erbay ve Halil Uluğ 12 Eylül'cülerin vahşi işkenceleri sonucunda, 1981 Haziran'ında katledildiler. Bedenleri bütünleşse de toprakla, manevi birlikteliğimizin tadını yaşamaktan hiçbir güç alıkoyamayacaktır bizi. Y. Ali Erbay'ın inatçı ve mücadelesine bağlılığını; Halil'in dinamik, üretken ve espri dolu mizacını miras olarak devrim kavgamızda hep yanımızda, benliğimizde hissedeceğiz. Pirin'in karanlık odalarında zayıflayan beden direncini cezaevlerinde ancak bir kaç yıl sürdürebilen Kazım Çakır'ı yanıbaşımızda göreceğiz.

Ve Urfalı Komünist İhsan Yılmaz'ın gülümsemesini ve inanç dolu yüzünü, kahpe kurşunun tenine girmesinin 12'ci senesinde duyumsayacağız. Ve Mustafa Kırmızıgül'ü hatırlayacağız Antep varoşlarında.

Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle...

SUSMAK MI, TARTIŞMAK MI?

Dergimizin okurları yakınen biliyorlar ki; dergimizin sayfaları değişik görüş ve düşüncelere hep açık oldu. Yazar arkadaşlarımız teorik ve politik konularda kendi özgün düşüncelerini serbestçe yazıyorlar. Yayın Kurulumuz da birbirinden farklı içerikli yazıları yayınlamakta herhangi bir sakınca görmüyor. Hatta zaman zaman yazarlarımız arasında karşılıklı eleştiriler de oluyor.

Farklı görüş ve düşünceleri yayınlıyor olmamız, teorik ve politik konularda yazarlarımızın birbirleriyle tartışmaları, okurlarımızdan tepkiler alıyor. Yayın politikamıza olumlu tepki gösteren okurlarımızın yanı sıra bu yayın politikamızı eleştiren, yadırgayan ve kaygıyla izlediğini belirten okurlarımız da var. Kaygılarını belirten okurlarımızın, kendilerini dergimizle daha bir bütünleştirmiş okur kesimi olduğunu belirtelim.

Bu kaygı ve eleştirilerden dolayı başta dergimizi kendi dergisi sayıp tartışmaları kaygıyla izleyen okurlarımız olmak üzere, bizi eleştiren, yadırgayan tüm okurlarımıza konuyla ilgili kimi açıklamaların yapılması ertelenemez bir zorunluluk oldu.

Öncelikle belirtelim ki özgün ve derinlikli görüş ve düşüncelere, eleştiri ve tartışmalara sayfalarımız hep açık olacaktır. Çünkü, yayın politikamızın doğru ve gerekli olduğuna inanıyoruz. Tümden bize bağlı olmamakla birlikte tartışmaların niteliğini yükseltmek ve daha geniş katılımlı olarak sürdürmek hedefimizdir.

Okurlarımız hatırlayacaktır, tanıtım sayımızla yayın yaşamına başlarken: *"Özellikle Ulusal Kurtuluş hareketinde Kürt proleterlerinin sınıf bilinçli etkinliğini gözeten güçlerin katılımını ve eleştirilerini OLMAZSA OLMAZ SAYAN NEWROZ, kendi içindeki farklı yaklaşımları da en büyük ZENGİNLİĞİ SAYAR ve Kürdistan proletaryasının devrimci evlatlarının bu farklılıklarını ÖZGÜRCE İFADELENDİRME GÖREVİNİ ÖNÜNE KOYAR"* diye belirtmiştik... Baştan belirttiğimiz bu yayın çizgimizi bundan sonra da sürdüreceğiz.

Dergimiz sayfalarında yeralan yazıların, politik içerik olarak birbirinden farklılıklar göstermesi, yazarlarımızın birbirleriyle tartışmaları uzun erimli hedeflere varan ayrı görüşler ileri sürmeleri okurlarımızı haklı olarak kaygılandırıyor. Belirtelim ki, bu tür kaygıları yadırgamıyoruz. Kaygıların doğacağını baştan biliyorduk ve bunu göze almıştık. Kaygıları yadırgamıyoruz, çünkü Türkiye ve K.Kürdistan devrimci hareketlerinin tarihini az-çok bilen her okur, geçmişi hatırlayacak ve bundan hareketle de yeni bir ayrılığın ayak seslerini duyduğunu hissedecektir. Bölünüp parçalanmanın kimseye yarar sağlamadığını, tersine ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelemize zarar verdiğini sağduyulu her okurun bildiğinden eminiz. Bunu bilip, yeni bir bölünmeden kaygılanan okura hak vermemek elde değil. Geçmişte, biz de içinde olmak üzere tüm sol çevreler amip gibi bölünüp parçalandı. Bölünüp parçalanma olumsuzluğu aşıldı da denemez. Çünkü halen sürüyor. Ülkemiz devrimci hareketi içerisinde birlik eğilimleri giderek güç kazanıyor ama, parçalanmaları engelleyecek bir düzey hala ortada yok. Yığınlarsa bu olumsuzluğun aşılmasını istiyor ve bekliyor.

Ayrıca ve daha önemlisi, sözünü ettiğimiz geçmişe de kaynaklık eden, tarihsel, toplumsal ve siyasal köklere sahibiz. Toplumumuzun ve onun siyasal öncülerinin demokrasi gelenekleri oldukça zayıf. Burjuva demokrasisini hiç yaşamamış bir toprağın insanlarıyız. Kapitalist toplumun bireyleri olarak, insan olmanın gerektirdiği tüm haklarımızın bilincinde olmak, o hakların tümünü elde etmek ve kullanabilmek bir yana ; yaşama hakkı, ulusal kimlik ve dil gibi varolmanın doğal sonuçları olan haklarımızın bile elimizden alındığı; ulusumuzun ulusal egemenlik hakkının çiğnendiği tarihsel bir süreçten geldik ve o süreç halen yaşanıyor. Böylesine bir tarihsel sürecin toplumumuzu ve bizleri etkilemeyeceğini söylemek mümkün değil. Yaşama hakkı elinden alınan veya ağır risk altında olan bir insanın yada insanların düşünsel vb. hakları konusunda duyarlı ve düzeyli davranmaları beklenemez. Bu, toplumumuz için böyledir. Bizler ise kendi toplumumuzun olumlu ve olumsuz özelliklerinin tümden dışında değiliz. Ondan şöyle ya da böyle etkileniyoruz. Olumsuz etkilenmeleri aza indirme çabasının yeterliliği görecelidir. Süregen kılmak ise görevimizdir. Ne var ki, toplumsal olduğu kadar siyasal olarak da bizler bütünün bir parçasıyız. Bu bütün ülkemizdir, bölgemizdir ve dünyamızdır.

Parçası olduğumuz bölge ve dünya devrimci hareketinin özellikle yakın tarihi gözden geçirildiğinde, demokrasinin genellikle siyasal ve toplumsal düzeylerde içsel bir olgu haline getirilemediği görülür. Haklar ve görevler dengesi tutturulamamış, haklar güdük kalmış, görevler ağır basmıştır. Diğer bir deyişle, demokratik merkeziyetçilik anlayışının merkeziyetçilik yanı esas alınmış, demokrasi yanı geri plana itilmiştir. Bu durum, politik yaşamın devamını sağlamak zorunluluğuyla karşı karşıya olanlar için kısmen anlaşılır bir durumdur. Kısmen diyoruz çünkü, kendimizin belirleyici olduğu alanlarda hakların geri plana itilmesi ve demokrasinin işletilmemesinin ciddi gerekçeleri olamaz. Oysa, devrimcilerin kendi özgür alanlarında bile kişi ve kurumların haklarının ikinci plana itildiğine siyasetle ilgilenen herkes tanıktır. Kişi ve kurumların haklarının ikinci plana atılmasının iki anlamı ve sonucu vardır. Birincisi belli bir düzeyde veya tamamen hak gasbıdır. İkincisi ise demokrasinin yerleşmesi, kökleşmesi ve bir yaşam biçimi olarak içselleştirilmesinin kötürüm edilmesidir.

Kişi ve kurumlar haklarını ister kullansınlar, isterse kullanmasınlar -öyle zaman ve durum olur ki, hakkı kullanmamak de bir hak olur- onlara haklarını kullanabilecekleri demokratik bir ortam hep gereklidir. Hak, hakkın

kullanılması ve kullanılma ortamı birbirini tamamlayan bir bütünün halkalarıdır. Eksiksiz olması istenir ve amaçlanır. Bu bütünlük yoksa, haklar kullanılamaz ve hak, hak olmaktan çıkar. Hakkını kullanmak isteyen özel ve tüzel kişiler engellerle karşılaşırlar. Haklarını kullanamazlar. Oysa hak kullanılmak için vardır.

Siyasal alandaki bölünüp parçalanmaların nedenlerinden biri ve en önemlisi özel ve tüzel kişilerin içerisinde yeraldıkları siyasi yapılarda demokratik bir ortam bulamamaları ve haklarını kullanamamalarıdır. Şu yalın gerçeğin altını çizerek devam edelim: Politikacının işi en kısa tanımla politika üretmek ve uygulamaktır. Bu onun varolma gerekçesidir. Politikacı politika üretmek zorundadır. Bu üretim bireysel de olabilir, kollektif de... Yani politik üretim, politikacı için vazgeçilmez bir haktır. Hakkını özgürce kullanmak isteyecektir. Gerçi her tüzel kişilik belli bir düzeyde hak kısıtlılığını da beraberinde getirir. Ama bu kısıtlılık, tüzel kişilik içerisinde bulunan herkes içindir. Birileri hakkını eksiksiz kullanırken diğer yandan da yetki ve sorumluluklarına dayanarak başkalarının haklarını kısıtlıyor veya tümden engelliyorsa ve bu kısıtlama veya engelleme hak gasbına uğrayan veya uğrayanlarca aşılamıyorsa, geriye bir tek yol kalıyor demektir: İçinde yeraldığı kollektif yapıdan kopup kendi özgür alanını yaratmak. İşte her tartışma ve farklı görüş savunmanın ardından gelen bölünmelerin belki de en önemli nedeni budur.

Dergimizde süren ve sürecek olan tartışmaların özünün önemli ölçüde geri planda kalacağı, biçimin öne çıkacağı bizim için bilinmezlik değildi. Baştan beri belirttiğimiz nedenlerle tartışmaların biçiminin birleşmesi birçok okurumuzu, *"Bu tartışmaların sonu nereye varır; tartışmalar yeni bir ayrışmanın habercisi mi?"* gibi kaygı dolu sorular sormaya yöneltti. Bir daha belirtelim: Kaygıların genel anlamda haklı zeminleri var. Anlayışla karşılıyoruz. Fakat biz tam da bu geleneğin üzerine üzerine gitme ve birlikte yürüyerek tartışma (ya da tartışarak yürüme) geleneğini yaratmaya azimliyiz.

Tüm okurlarımıza şunu hatırlatmak istiyoruz: Yayın Kurulumuz olması gerekeni, doğru olanı yapıyor. Sınıfsal ve ulusal çıkarlar aleyhinde düşmanlık tohumları eken yazılar hariç; -ki ibreti alem olsun diye bu tür yazıları da zaman zaman yayınlayabiliriz- özgün ve düzeyli olan yazılara sayfalarımız hep açık olacaktır. Böylesi bir yayın politikasından zarar değil, yarar umuyoruz.

Eylemde Birlik

Kendimize, yazarlarımıza, okurlarımıza, taraftarlarımıza ve halkımıza güveniyoruz. Dergimizin özgür ve demokratik sayfalarının düşünce çeşitliliğine, zenginliğine ve bu anlamda nitelik düzeyin yükselmesine hizmet edeceğinden eminiz. Ayrıca, şundan da eminiz: Dergimiz sayfalarında tartışan ve birbirlerini kıyasıya eleştirenler ortak iradenin veya çoğunluk iradesinin saptadığı ortak politikaların pratiğe uyarlanmasında, yani görevlerin yerine getirilmesinde tek vücut olacaklardır. Ayrılık endişe ve kaygıları bu alanda aranmalıdır. Çünkü kollektivite asıl olarak pratik alanda sağlanır ve asıl ifadesini de mücadele alanlarında bulur. Mücadele alanlarına uyarlanması gereken ve çoğunluk iradesine dayanan politikaların pratiğinde birileri çıkar da *"ben bu politikalara karşıyım, muhalefet ediyorum; azınlıktayım; çoğunluk iradesinin bana verdiği görevleri bu nedenle yerine getirmiyorum"* derse, işte o zaman okurlarımızın endişe ve kaygıları konunun özü bakımından da haklılık kazanmış olur.

Dergimizin temsil ettiği anlayış içerisinde ve o anlayış ekseninde birlikte olan insanlarda demokrasi anlayışı güçlü. Hiç bir engelle karşılaşmaksızın hakların özgürce kullanıldığı ve iradeninin oluşumunu etkileme ortamının varolduğu iddiasındayız. Özgür bir ortamda haklarını kullanabilen ve ortak iradeyi etkileme fırsatı eksiksiz olarak kendisine verilenin, katıldığı oylamanın sonuçlarına uymaması düşünülemez. Uymuyorsa eğer, öylelerinin siyasi kişiliğinden şüphe etmek gerekir. Demokrasi anlayışının ve kültürünün kaç ayar olduğu ortaya çıkar.

Bilindiği gibi hemen hemen her sayımızda Yayın Kurulumuzun ortak görüşünü temsil eden imzasız yazılar çıkıyor. Bu imzasız yazılar, ortak görüş olarak algılanmalıdır. Dolayısıyla, imzalı her yazı, yazarına aittir ve onu bağlar. İmzalı yazılar Yayın Kurulumuza maledilmemelidir. İçeriğine Yayın Kurulumuz katılıyor olsa bile... Kaldı ki, imzasız yazıların bile tüm Yayın Kurulu üyelerince ve tüm detaylarınca kabul edildiği sanılmamalıdır. Bu insan doğasına aykırıdır. Konunun yada konuların özünde, özetinde birleşilebilir. Örneğin, bir proğram biçimindeki özetlemelerde ortak irade sağlanabilir. Detayda ise bu mümkün değildir. Çünkü her insan başlı başına ayrı bir dünyadır. Kendi özgünlükleri vardır. Bu özgünlükleri düşünen, okuyan ve yazan her kişi dışa vurur. Yani kamuoyunun hizmetine sunar. Birçok insanın aynı tornadan çıkmış gibi ortak özelliklere sahip olması mümkün değildir. Düşünsel üretimde ve eylemde aynı frekanstan ses çıkarmaları da beklenmemelidir. O halde, özetlendiğinde yirmi-otuz cümleyi geçmeyecek temel konulardan öte birçok insanın tüm detaylarda birlik sağlamaları istenmemelidir. Bu olmazı istemek olur. Kaldı ki, temel konular da tartışma dışı tutulamaz. Tabu değildirler. Değişmez hiç değildirler. Onlar da tartışılacaktır. Önemli olan tartışmaların sonunda çoğunluk iradesinin demokratik bir biçimde belirlenmesi ve azınlığın çoğunluk kararlarına uymasıdır.

Tartışmak gerekiyor. Tartışmaya yasak koymamak gerekiyor. Çünkü doğruları açığa çıkarmamız gerekiyor. Bunun tek çözüm yolu olabildiğince çok beynin işlevini tam olarak üstlenmesidir. Daha çok beynin düşünmesine, yazmasına ve uygulama yöntemleri geliştirmesine ihtiyacımız var.

Tartışmak gerekiyor. Tartışmaya yasak koymamak gerekiyor. Çünkü doğruları açığa çıkarmamız gerekiyor. Bunun tek çözüm yolu olabildiğince çok beynin işlevini tam olarak üstlenmesidir. Daha çok beynin düşünmesine, yazmasına ve uygulama yöntemleri geliştirmesine ihtiyacımız var. Kayıtsız şartsız birilerinin ardından giden insanlardan kimseye yarar gelmez. Hiç bir insan pasif izleyiciliği kendisine yakıştırmamalıdır. Düşünmeyen, okumayan, yazmayan ve düşüncelerinin gerekli kıldığı pratik içerisinde olmayan insanlar sadece kalabalıktırlar. Bugünün ve geleceğin belirleyicisi nitelikli insanlar toplamıdır. Nitelik düzeyin ölçütü ise beyin gücünün ne kadar kullanıldığıdır.

Ulusumuz, nitelikli insan gücüne tüm uluslardan daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Tıpkı, demokrasiyi yaşamamış olmasından dolayı ona duyduğu ihtiyaç gibi. Demokrasi, ulusumuz için yaşamsaldır. Bu yaşamsal ihtiyacın bilinmesi ve proleter demokrasisi yolunun adım adım döşenmesi görevi bizlere düşüyor. Kendi alanlarımızda tüm demokrasiyi uygulamak ve geleceğe birikimler sağlamak zorundayız.

Dergimizin hareket noktalarından birisi bu ihtiyacın yakıcılığıdır. Biz demokrasiden korkmuyoruz. İnsanların haklarını kullanmalarından da korkmuyoruz. Bayağılığa kaçmayan, bir düzeyi ifade eden tüm yazıları sayfalarımızın elverdiği ölçüde yayınlamaya devam edeceğiz. Yani demokratik tutumumuzu sürdüreceğiz. Ve dosta düşmana bir şeyi ispatlama iddiasındayız: Kendimizin belirleyici olduğu tüm alanlarda demokrasiyi işletecek, hakların kullanımına olanaklar ölçüsünde kısıtlama koymayacak ve politikaların belirlenmesi sürecinde çoğunluk iradesinin özgürce oluşması için titiz davranacağız. Fakat, eylem sürecinde tek yumruk olacak ve merkeziyetçiliği katı bir biçimde uygulayacağız. Bu bir demokrasi sınavıdır. Susarak başarılamaz. 'Görev adamı' anlayışıyla, pasif izleyicilikle ne hak sahibi olunur, ne haklar kullanılabilir, ne de demokrasi içsel bir olgu haline getirilebilir. Haklarını kullanamayan, sadece görevlerini yerine getiren insanlarla toplumun ileriye doğru dönüştürülmesi görevi de asla başarılamaz. Görev adamı anlayışıyla katı bir disiplin sağlanabilir, geçici birlikler sağlanıp bir süre yaşatılabilir; hatta, yıkma görevi de gerçekleştirilebilir; fakat yeni, toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek, toplumu ileriye doğru değiştirecek yeni, kurulamaz.

Askeri mantık yetişkin insan gücünün birliğini sağlamaya yetmez. Susturulan her toplum patlamaya ve suskunlukta sağladığı birliği dağıtmaya hazırdır. Onun için birliği de sağlam zeminlerde sağlayacak olan susmak değil, tartışmaktır. Çünkü birlik, doğrular ve gerçekler etrafında sağlanır. Doğruları ve gerçekleri ise beyin gücünü sürekli kullananlar açığa çıkarabilirler. *"Tartışmanın şiddetinden doğruların kıvılcımları parlar"* belirlemesi binlerce yıl önce yapılmıştır.

Mevcut doğrularımıza ve gerçeklerimize ek olarak, açığa çıkmamış, çıkarılamamış doğruları ve gerçekleri açığa çıkarmaktır amacımız. Bunları okurlarımıza ve halkımıza maletmektir. Yani birliğimizi daha sağlam zeminler üzerinde sürdürmektir amaç. Birliğimize sadece fiziki varlığı değil, beyin gücüylede katılmalıdır insanlar.

Doğrular ve gerçekler bizim tekelimizde değil. Nitelik düzeyi yüksek her insan bizim doğrularımıza yeni doğrular katacaktır. Açığa çıkardığımız ve çıkarmaya çalıştığımız doğruları en geniş kitlelere ulaştırmak ve onları bu doğrular etrafında birleştirmek görevlerimizin başında yeralıyor. Çünkü halkımıza karşı sorumluyuz. Teorik ve politik görüşlerimizi olduğu gibi; tartışmalarımızı, farklılıklarımızı ve doğruları bulma çabalarımızı da okurlarımızdan ve halkımızdan gizlemeyi hiç bir zaman düşünmedik. Halkımızın sorunlarını onun önünde tartışmaya devam edeceğiz.

Yeri gelmişken bir hatırlatma yapalım: Yanlış bulduğu ve katılmadığı görüşlerinden dolayı Lenin'in Troçki için *"Burjuvazinin proletaryanın içindeki temsilcisi..."* diyerek eleştirinin en ağırını yaptığı, fakat, ölünceye kadar parti içerisinde birlikte çalıştığı, hatta vasiyetinde parti genel sekreterliğine Stalin'in yanısıra bir diğer alternatif olarak Troçki'yi önerdiği herkesçe bilinir. Yani, açık tartışma yöntemini biz icat etmedik. Marks'ın da, Lenin'in de izlediği yöntem budur. Bizim yaptığımız: Onların bu yönteminin doğruluğuna inanmak ve uygulamaktır.

Marks'ın ve Lenin'in açık tartışma yöntemini ülkemiz ve dünya devrimci hareketi içersinde uygulayanların azınlıkta olduğu gerçeğinin altını çizmeliyiz. Etkin ve yetkin sayılan tepedekilerin kendi aralarında düşünsel sorunları 'halledeceklerini' beklemek yanlıştır. Kapalı kapılar arkasında tartışanlar vardır elbet. Ama, kamuoyu önünde hep bir ağızdandırlar.

Baştan beri açıklamaya çalıştık; biz bu yöntemleri doğru ve yararlı bulmuyoruz.

Yazan ve Yazacak Olanlara Hatırlatalım Ki...

Yazmak düşünsel eylemin doruğudur. Yazma eyleminin her türü ve düzeyi saygındır. Sınırları en geniş güç olan beyin gücünün daha çok ve verimli kullanılmasına davamızın ve halkımızın fazlasıyla ihtiyacı var.

Onun için:

-Topluma iletilecek sözü olan tüm yurtsever aydınlarımıza, gençlerimize, birikim sahibi emekçilerimize ve her düzeyden okurlarımıza sayfalarımız açıktır. Bize yazın. Sayfalarımızın elverdiğince bize gelen düzeyli yazıları yayınlayacağız. Özgün ve düzeyli yazılarınız için gerektiğinde dergimiz yazarları sizlere yer açacaktır.

-Yayın Kurulumuzun ve yazarlarımızın düşünceleri de dahil, dergimize yönelik eleştirilerinizi bekliyoruz. Düzeysiz eleştirilerin eleştiri sahibini rencide edeceğini hatırlatalım. Dergimizin düzeyinin aşağılara çekilmesi tehlikesine karşı da duyarlıyız. Küfürnameleri, hakaretleri ve yapıcı olmayan eleştirileri yayınlamamamız anlayışla karşılanır umarız.

-Eleştirilerde alternatif düşünceler sunmak esas olmalıdır. Eleştiri de bir yazma yöntemidir. Saygı duyar, ondan da yararlanırız. Fakat hiç bir yazarımızın ve okurumuzun kendisini eleştiriyle sınırlamasını da doğru bulmayız. Yazanın (mektuplar, haberler hariç) özgün sözü olmalı. Alternatifini açık açık ortaya koymalı. Yazılmış ve kamuoyuna sunulmuş konular üzerine şekillendirilmiş makaleler yazmak okura saygısızlıktır. Bunun diğer adı kopyacılıktır. Araştırma, gözlem ve deney üzerine şekillendirilmiş özgün yazılar okura katkı sağlayacaktır.

-Açık ve anlaşılır olmak şart. Bunu sağlayacak olan uslüp ve planlamadır. Bir makale sınırları içerisinde olabildiğince çok konu sıkıştırmak yanlış olacaktır. Çok yazıp az mesaj iletmiş olmayı yol olarak seçmemeliyiz. Bir ana konu etrafında elbet onu güçlendirecek ek konular olacaktır. İyi ilişkilendirmek şartıyla... Tekrar tekrar yazmayı göze almak gerekiyor. Aynı yazıyı ikiden fazla yazmadan olgunlaştırmak (istisna yetenekler olabilir) güçtür. Çok emek vermeden ürün alma isteği kolaycılık olur.

Yardımcı olma isteğimizi umarız anlayışla karşılarsınız. Yazmaktan, eksikli de olsa yazmaktan geri durulmamalıdır. Ama doğal karşılanır ki, redaksiyonun yazıyı düzeltmede yeterli olmadığı zaman yazılar yayınlanmayacaktır. O zaman da, olabildiğince gerekçelerimizi yazanlara ulaştırmaya çalışacağız.

Beyin, kalem ve kağıt birlikteliği en başta davamız ve halkımız için vazgeçilmez bir zorunluluktur. ■

Ayın İçinden

❒ Laçin'de Otonom Kürdistan: Azerilerin yoğun baskıları sonucu 1929 yılında Sovyet yönetimi tarafından varlığına son verilen **Kürdistana Sor Otonom Cumhuriyeti** yeniden kuruldu.

❒ İnönü Üniversitesinde yurtsever-demokrat öğrencilere saldırı: Öğrenciler, saldırı sırasında jandarma polis ve Vali **Bedük**'ün taraflı davrandığını, yerel basının haberleri çarpıtarak verdiğini ve saldırıya uğrayanların suçlu gibi gösterilerek gözaltına alındığını söylediler.

❒ Tüm Sağlık-Sen üyeleri gözaltına alınan ebehemşire **Nazlı Top**'a işkence yapılmasını İçişleri Bakanlığına siyah çelenk bırakarak protesto ettiler. Protesto gösterisi sırasında 8 kişi gözaltına alındı..

❒ Mardin Köylerine Sığınak Baskınları Düzenleniyor: Mardin'in Savur ilçesine bağlı Barman, (Yeşilalan), Dengiza (Serenli) köyleri ve Başevler mezrasına güvenlik kuvvetlerince yapılan baskında sığınak arama bahanesiyle evlerin kazıldığı ve duvarların yakıldığı bildirildi.

❒ 7 mayıs'ta gözaltına alınan **Hüsamettin Yaman** ve **Soner Gül**, tüm girişimlere rağmen bulunamadı.

❒ Ülkeye Dönüş Başladı: Botan'ın insansızlaştırılma politikası sonucu 1990 yılında köyleri asker ve korucular tarafından yakılıp yıkılarak göçe zorlanan Keldani aileler yaşadıkları topraklara dönüyorlar.

❒ Kamu Çalışanları Grevli Sendika Hakkı İçin Yürüdü: 15-16 Haziran'ın yıldönümünde "Bekle Bizi Ankara Geliyoruz" şiarıyla yola çıkan Kamu Çalışanları Platformunun yürüyüşü büyük ilgi gördü. Ankara'da polisin saldırısına uğrayan, gözaltılar yaşayan sendikacılara çeşitli işçi sendikaları destek verdiler.

❒ Askerlerden Direniş: Ağrı'nın Patnos ilçesinde silahlarıyla birlikte dağa çıkan 27 asker tümen komutanının teminat vermesi üzerine tekrar kışlalarına döndüler. Topluca silahlı direniş gerekçesiyle yargılanan askerler, komutanlarının kendilerine kötü davrandığını, gazetelerin ise doğruyu yazmadıklarını söyleyip ayrıca askeri propağanda aracı gibi yayın yapan gazeteleri eleştirdiler.

❒ **Sıddık Ömer** Öldürüldü: Güney Kürdistan'da 29 Haziran günü YNK sorumlusu **Sıddık Ömer** bir pusu sonucu öldürüldü.

❒ İstanbul'da Küçükarmutlu'ya Polis Operasyonu: Küçükarmutlu'ya düzenlenen operasyon sonucu yasadışı terör örgütüne üye oldukları gerekçesiyle 21 kişi gözaltına alındı.

❒ Faili Meçhul Cinayetlere Bir Yenisi Daha Eklendi: Diyarbakır'da uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitiren **Abdullah Aksoy** toprağa verildi. Binlerce kişinin katıldığı cenaze töreninde konuşan **Aksoy**'un babası "sizlere ve Kürt halkına bin oğul feda olsun" dedi.

❒ Tunceli Kepenk Kapattı: Artvin'de öldürülen Tunceli doğumlu üç TİKKO militanının cenaze töreninde esnaf kepenk kapattı.

❒ Nusaybin Gözaltında: Artan baskı ve gözaltıları protesto etmek amacıyla yaklaşık 10 bin köylü ve tarım işçisi, 30 Haziran günü İpek Yolunu trafiğe kapatarak Nusaybin'e yürüdü. Güvenlik güçleri tarafından yolları kesilen yürüyüşçülerden 2500'ü gözaltına alındı.

❒ Hıristiyan-Demokrat Enternasyonal'den Dünya Kamuoyuna Çağrı: Enternasyonal (IDC) 3 haziran günü Brüksel'de yaptığı basın toplantısında "Kürtler dünyanın unuttuğu halk" başlıklı raporunda IDC, Türkiye, Irak,İran ve Suriye'den uluslararası anlaşmaların hükümlerini ve BM'nin kararlarını uygulamalarını istedi.

❒ TC Uçakları Yaylaları Bombalıyor: 4 Haziran günü Diyarbakır ili Kulp ilçesine bağlı Hektar yaylası, sabahın erken saatlerinde Türk Hava Kuvvetlerine bağlı uçaklar tarafından bombalandı. Bombalanan alanların sivil yerleşim yeri olduğu bildirildi. İlk belirlemelere göre üç kişi öldü.

❒ Tatvan'da Gözaltı, Tutuklama ve Özel Tim Terörü: Son günlerde yoğun gözaltılar yaşanan Tatvan'da özel timin keyfi uygulamaları halkta tedirginlik yarattı. Mahalle ve yaylaları savaş alanına çeviren özel tim düğünleri basarak halkı aşağılamaya devam ediyor.

❒ Sosyolog yazar **İsmail Beşikçi**, 9 ayrı kitabında bölücülük yaptığı gerekçesiyle tam gün Ankara DGM'de yargılandı.

❒ Türk-Nazi İşbirliği Meclis Gündeminde: Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurttaş İkinci Dünya Savaşı sırasında (1943-1945) yılları arasında çoğunluğu İstanbul'da tutuklu bulunan 170 vatandaşın hangi vicdan ve mantıkla Nazi kamplarına gönderildiğini sordu. Bilindiği gibi 1943-45 yılları arasında Türkiye'nin Budapeşte Basın Ataşesi **Dr. Emrullah Nerin Gün** ve Türkiye'de tutuklanan 170 kişinin büyük çoğunluğu Nazi kamplarında yakılmıştı.

❒ Güney Kürdistan'da Hükümet Kuruldu: Yapılan seçimlerin ardından oluşturulan Kürdistan Ulusal Meclisi uzun görüşmeler sonucunda hükümetin kurulması ve bakanlıkların paylaşılması konusunda görüş birliğine vardı.

❒ Beytülşebap'a Gıda Ambargosu: Şırnak'ın Beytülşebap ilçesinde 40 köy ve bunlara bağlı mezralarda köylülerin yiyecek alımına ambargo uygulaması 2 ayını doldurdu. Yaklaşık 10 bin köylü açlık sınırına dayandı. Yiyecekleri PKK'ya verebilecekleri iddiasıyla yapılan bu uygulamaya uymayanların dayaktan geçirildiği ve eşyalarına el konulduğu belirtildi.

❒ Son Üç Ayda Şüpheli Ölüm 60'a Ulaştı: TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı **Eyüp Aşık**, iktidarın

insan hakları ihlallerinden dolayı sınıfta kaldığını, bugün Türkiye'nin en önemli sorununun karakollarda sanıklara yapılan işkence, ölüm ve kayıplar olduğunu söyledi.

❒ Kürt İşportacılara Polis Baskısı Yoğunlaşıyor: Özellikle metropollerde son günlerde zabıtalardan sonra polislerin hedefi haline gelen işportacılar, polisler tarafından sürekli olarak dövüldüklerini belirtiyorlar.

❒ Keyfi Olarak Kapatılan Derneklere Açılma Talebi: Anayasaya aykırı çalışmalar yaptıkları gerekçesiyle Mart ayında kapatılan 10 dernek temsilcisi **"Demokratik Kitle Örgütleri Platformu"** adıyla bir araya geldiler. Yeniden çalışmalara başlamak konusunda ortak hareket etme kararı alan dernek temsilcileri, derneklerinin açılması talebinde bulundular.

❒ Mitterand'a Suikast: Kürtlere destek veren Madam Mitterand ile Fransa İnsani İşler Bakanı'na Güney Kürdistan'ın Havvana kentinde bombalı saldırı düzenlendi. Saldırıda üç koruma görevlisi ve 1 çocuk öldü, 19 kişi de yaralandı.

❒ Güney Kürdistan'a hareket düzenleyen uçaklardan biri Diana kenti yakınında düştü.

❒ 10 Korucu Tutuklandı: Mardin'in Midyat ilçesinde minibüs durdurarak 8 köylüyü öldüren, 9 kişiyi yaralayan korucular tutuklandı. Bilindiği gibi olay basın yayın aracılığıyla PKK'ya mal edilmişti.

❒ Kırklareli'nde Askere Tepki: Babalarıyla gezen 2 genç kıza sarkıntılık eden ve babalarını tokatlayan 6 astsubaya halk iki gün boyunca tepki gösterdi. Orduevinin önünde toplanan halk valiyi istifaya çağırdı. Göstericilere askerler tarafından ateş açıldı. 3 kişi yaralandı.

❒ Van'ın Başkale ilçesinde çıkan çatışmada 1 korucu öldürüldü, 2 korucu da PKK militanları tarafından teslim alındı.

❒ Kontrgerilla Suç Üstü: İçişleri Bakanlığı'nın faili meçhul cinayetleri PKK'ya yıkma planı açığa çıkarıldı. Bakanlıkça yayınlanan iç genelgede tüm görevlilerin bu yönde propaganda faaliyetine girmesi isteniyor. Bakanlıkça polis, korucu ve jandarmadan oluşan karma bir timin de oluşturulması öngörülüyor. Fransızların Lejyon teşkilatına benzer bu teşkilatın ağırlıklı faaliyet alanı ülkemiz olacak.

❒ Yekbun Kuruldu: Geçtiğimiz günlerde yayımlanan bir bildiri ile PPKK, KUK-SE ve KAK'ın birleştikleri ve **Kürdistan Birleşik Halk Partisi** (YEKBÛN) adıyla yeni bir parti kurdukları açıklandı.

❒ Silvan'da Devlet Terörü: Silvan'da **Ali Kırtay**'ın evine yapılan baskında **A.Kırtay** ve 3 misafiri öldürüldü. Saldırı sırasında oturulmaz hale gelen evde Kırtay'ın hamile eşi **Kerime Kırtay** gözaltına alındı. İşkenceye alınan Kerime Kırtay bebeğini düşürdü.

❒ Pazarcık'ta Korucu Baskısı: Yaylalarda korucuların işkence yaptığı köylüler yaylaları terk ederek hayvanlarını ucuz fiyata satıyorlar.

❒ Newroz katliamında gözaltına alınıp işkence sonucu öldürülen **Bişenk Anık**'ın katilleri "aklandı".

❒ Kürt Kültür Vakfı Kuruldu: 22 Haziran'da kuruluş başvurusu yapılan Vakfın kurucuları arasında **İ. Beşikçi, M. Anter, A.Dürre, A.Gürbüz, Hatip Dicle** ve **Ahmet Türk** yer alıyor.

❒ SP Kapatıldı: Seçim çalışmalarında bölücülük yaptığı iddiasıyla yapılan yargılamada SP kapatıldı. **Perinçek** ve arkadaşları İşçi Partisi adıyla yeni bir parti kurdular.

❒ Diyarbakır'da **Vedat Aydın**'ın ölüm yıldönümü nedeniyle düzenlenmek istenen törene izin verilmedi. Şehrin giriş ve çıkışlarını kontrol altına alan polisler çok sayıda insanı gözaltına aldılar.

❒ Tunceli'de karakol basıp 18 asker öldüren, 2 panzer yakan gerillalar, 1 de helikopter düşürdüler.

❒ Şemdinli'ye Mayınlı Kuşatma: Hakkari'nin Şemdinli ilçesinde, aralarında merkeze bağlı mahallelerin de bulunduğu birçok köy ve arazi mayınlanıyor.

❒ Memurlar Protesto Eylemleri Düzenliyor: Kat sayı artışlarını protesto ve grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı için başlayan memur eylemleri kitlesel şekilde genişliyor.

❒ Özel Tim 20 Eri Gözaltına Aldı: Adıyaman'da operasyonlara katılan 20 erin operasyon sırasında mermilerle Dev-Yol, Dev Sol yazdıkları gerekçesiyle gözaltına alındıkları bildirildi.

❒ Erzurum'un Horasan ilçesinde PKK aleyhine bildiri dağıtan sivil polisleri PKK'lı sanan jandarma ateş açtı. Olayda 1 sivil polis, 2 vatandaş yaralandı.

❒ Hakkari'nin Çukurca ilçesi Sevi yaylasında askeri çadırlara gerillalar tarafından saldırı düzenlendi. Saldırıda 2 asker ölürken 6 asker de yaralandı.

❒ Van'da yol kesip soygun yapan 4 korucu, bir taksi şoförü gözaltına alındı.

❒ Şırnak'ın İdil ilçesine bağlı Sılsêkê köyünde minibüs tarandı. Araçta bulunan 3 kişi öldürüldü. Daha önce de Tepe köyü korucuları İdil yolunda bir aracı tarayıp 3 belediye işçisini öldürmüştü.

KARTAL BELEDİYESİNDE DİRENİŞ

- *Kartal Belediyesinde 11 işçi işten atıldı*
- *İşten atılmaları protesto için 10 Temmuz günü açlık grevi başlatıldı*
- *18 Temmuz günü işçelere saldıran polis 20 kişiyi yaraladı*
- *Büyükşehir Belediyesi önünde toplanan işçilere polisin saldırısı sonucu çok sayıda yaralanan olurken, 80 kişi de gözaltına alındı*

Evrim-Berivan

8 Temmuz günü Kartal Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nde ve Tansa'da çalışan 11 işçinin işten atılmasını protesto etmek için başlatılan açlık grevi sürüyor.

Kartal Belediyesi işçilerinden 8'i sendika üyesi, 3'ü de grev ilanı astıkları gerekçesiyle Belediye Başkanı tarafından işten atılmıştı. İşten atılan işçiler 10 Temmuz günü, işten atılmalarını protesto için açlık grevine giderken, diğer Belediye işçilerinin de desteğini kazandılar.

İşçiler açlık greviyle birlikte sık sık çeşitli oturma eylemleri ve yürüyüşler gerçekleştirerek Belediye Başkanı M.Ali Büklü'nün haksız tutumunu protesto ettiler. Kartal Belediye Başkanı Büklü, bu eylemler sırasında polisi işçilere saldırtarak işçilerin gözaltına alınıp tartaklanmasına neden oldu. Bu eylemlerin birinde Belediye Başkanı Büklü, işçileri kendisine saldırmak suçundan mahkemeye verdi ve Belediye-İş Sendikası Şube Başkanı Hüseyin Acer'in tutuklanmasına neden oldu.

M. Ali Büklü ile görüşmeye giden işçi temsilcileri Belediye Başkanından şu yanıtı aldılar: "Daha önce 18 günlük bir direnişten sonra işten attığım işçileri tekrar işe almıştım. Bir daha böyle bir hataya düşmüyeceğim. Kimseyi işe almayacağım. Herkes başının çaresine baksın."

Belediye Başkanı'nın bu sözleri üzerine eylemlerine devam eden belediye işçileri sendikanın sürekli olarak yatıştırıcı bir rol oynaması üzerine kendi aralarında bir Eylem Komitesi kurarak 17 Temmuz Cuma günü yürüyüş yapılması kararını aldılar.

17 Temmuz 1992 Cuma günü gerçekleştirilen yürüyüşe Kartal Belediyesinden 700 işçi katılırken halkın ve diğer Belediye işçilerinin de katılımıyla bu sayı 2000'e ulaştı. Aynı gün Emniyet Amirliğine başvuruda bulunan M.Ali Büklü, Belediye Binasının işçiler tarafından işgal edileceğini öne sürerek polisi yürümek isteyen işçi ve ailerin üzerine saldırttı. Polisler yürüyüşe geçen kitleye "Aranızda teröristler var. Yanlış şeyler yapıyorsunuz. Evlerinize dağılın, sizin için görüşülecektir" diyerek işçileri eylemden alıkoymaya çalıştı. Kitle, eyleme devam etme kararı aldı.

Eylemin devam etmesi üzerine polisler coplarıyla işçilere saldırdı. Bir süre devam eden karşılıklı çatışmadan sonra polisler silah çekerek yaklaşık 10 dakika süreyle ateş ettiler.

Çatışmalar sonucunda 20 kişi yaralandı. Çatışmalar sırasında yaralanan Hüseyin Karaca adlı işçi beyin travması geçirerek yoğun bakıma alındı.

Daha sonra işten atılan bir grup işçi süresiz açlık grevine başladı.

Süresiz açlık grevine destek amacıyla Ümraniye, Gaziosmanpaşa ve Küçükçekmece Belediye işçileri, destek açlık grevine başladılar.

Görüştüğümüz işçiler Büklü ve polisin tüm saldırı ve baskılarına karşın eylemi sürdürme kararlılığında olduklarını söylediler. Sendika Genel Sekreteri Nergis Doğan: Atılan arkadaşlar işe alınıp, Sendika Şube Başkanlarının serbest bırakılmasına kadar grevi sürdüreceklerini söyledi. Bu talepleri yerine gitirilmediği taktirde işçiler 30 Temmuz'da greve başlayacaklar.

Kartal Belediye işçilerinin başlattıkları eylemlere Kartal halkının desteği büyük. Polisle gerçekleştirilen çatışmalarda halk, işçilerin yanında yer alarak polislere karşı çıktı.

İnsan Olmayan Kim?

Sonraki günlerde, Kartal Belediyesinde ve Tansa'da işten çıkarılan 11 işçinin işe geri alınması istemiyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi önünde toplanan Belediye İş'e üye işçiler sorunlarını anlatmak üzere SHP İl Merkezine yürüyüş yapmak isteyince polisin saldırısına uğradılar. Polis 2 gazeteci ile birlikte 80 kişiyi gözaltına aldı.

Saat 14:00'te İstanbul Büyükşehir Belediyesi önünde toplanan yaklaşık 3000 işçi Taksim'de bulunan SHP il örgütüne gitmek isteyince polis ve çevik kuvvet ekipleri tarafından oluşturulan kalkanlı, coplu barikatlarla karşılaştılar.

İşçiler Sendika Yönetimine

Memur Sendikalarının da desteklediği ve ilçe Belediyelerden gelen işçilerin kararlı tutumunu gören polisler takviye kuvvet çağırarak barikatlarını güçlendirdiler. İşçiler kendilerini polisle yüz-yüze bırakıp kaçan sendikacıları protesto ederek "Devrimci İşçiler Sendika Yönetimine", "Kahrolsun Sendika Ağaları", "Yürüyüş Hakkımız Engellenemez", "Polis Terörüne Hayır", "Devlet Terörüne Hayır", "Baskılar Bizi Yıldıramaz","Kartal İşçisi Yalnız Değilsin" gibi sloganlar atarak yürüyüş korteji oluşturdular. "Hedef Taksim" sloganıyla yürüyüşe geçen işçilere polis müdahale etti. İlk müdahalede pankartlarını ve arkadaşlarını polise vermeyen işçiler, "Kahrolsun Düzen Partileri", Polis Terörüne Son" sloganları atarak bir süre oturma eylemi yaptılar.

İşçiler bir süre sonra merkezi Aksaray 'da bulunan Belediye-İş sendikasına gitmek üzere yürüyüşe geçtiler. Sendika Genel Merkezine gelene kadar polisin barikat ve saldırılarıyla karşılaşan işçiler "İşçiler Burada, Sendika Nerede", "Yılgınlık Yok, Direniş Var", "Direnişi Sürdürüyoruz, Sürdüreceğiz" sloganları atarak sendika yöneticilerini protesto ettiler. İşçiler gözaltına alınan arkadaşları serbest bırakılıncaya kadar eylemlerini sürdüreceklerini söylediler.

Koalisyonun Şeffaf Sokakları, Yürüyerek Aşınan Yollar

"Hedef Taksim" sloganı atarak Taksim'de buluşmak için dağılan işçilere cop ve kalkanlarıyla saldıran polisler çoğunluğu yaralı 80 işçiyi gözaltına aldı. Olayı görüntülemek isteyen Yeni Ülke ve Gerçek muhabirleri de saldırıda paylarına düşeni aldılar. Belediye otobüslerini durduran polis yolcuları tekmeleyerek gözaltına aldığı görüldü. Bir Belediye otobüs şoförü de polisin üzerine araba sürdüğü gerekçesiyle gözaltına alındı.

"İnsan Olmayanın Hakkı Aranamaz"

Polislerin işçileri cop ve kalaslarla acımasız bir şekilde dövdüğünü gören İHD İstanbul Şubesi gözlemci heyetinden Av. Eren Keskin, olaya müdahale etmek isteyince polisin hakaretlerine maruz kaldı.

Önce kimliği sorulan Keskin, İHD'den olduğunu söyleyince "İnsan olmayan insan haklarından ne anlar, siz önce Bosna-Hersek'le ilgilenin" denilerek hakaretlerde bulunuldu.

Bir taraftan işçileri bırakıp kaçan sendikalar, diğer taraftan da "Eğer bize yeterli oyu verseydiniz İçişleri Bakanı bizden olurdu. Şimdi polisi denetleyemiyoruz." diyen SHP İstanbul İl Başkanı Çengel'in sözleri sistemin çarpıklığını ortaya koyuyor. ■

◆ MEMUR EYLEMLİLİKLERİ YÜKSELİYOR ◆

A. Arslan

Uzun bir süreden beridir sessiz kalan memur kitlesi son iki aydan bu yana grevli, toplusözleşmeli sendikal haklar için tekrar canlanarak çeşitli eylemlilikler içerisine girdi.

Memurlar, 16 Haziran günü Ankara Yürüyüşü'nden başlayarak 15 Temmuz günü gerçekleştirilen bir günlük iş bırakma eylemine kadar demokratik ve sendikal hakları için bir dizi yürüyüş, boykot, miting, bordro yakma ve benzeri eylemlilikler gerçekleştirdiler.

Memurların Ankara Yürüyüşü

9 sendikadan oluşan Kamu Çalışanları Platformu Haziran ayı içerisinde toplanarak İstanbul'dan Ankara'ya "Hak Yürüyüşü" gerçekleştirme kararı aldı.

16 Haziran günü 9 memur sendikasından 52 yöneticinin başlattığı yürüyüş yaklaşık 3000 kişilik bir kitle tarafından Kadıköy İskelesinden coşkuyla uğurlandı. Adeta birmiting alanına dönüşen iskele meydanında Platform adına bir konuşma yapan Eğit-SEN Genel Sekreteri Turan Günata mücadelede sadece kamu çalışanlarının örgütlü gücüne güvendiklerini ve böylelikle yola çıktıklarını belirtti. Günata sözlerini şöyle sürdürdü: "Siyasi iktidar en kısa zamanda bizimle toplusözleşme masasına oturmalıdır. Biz kamu çalışanları olarak kurduğumuz sendikalarımızla ekonomik, demokratik mesleki ve sosyal haklarımızı kazanma yolunda taraf olarak kabul edilmek istiyoruz."

Yürüyüş ekibi 6 saatlik yürüyüş sırasında halktan büyük destek alarak "Yaşasın Sendika, Geliyoruz Ankara", "Devlet Güdümlü Sendikaya Hayır", "Söz, Karar, Yetki Çalışanlara", "İşçi Memur El-Ele Genel Greve" gibi sloganlar atarak Pendik'e ulaştı. Geceyi Pendik'te geçiren yürüyüşçüler ertesi gün yola çıkarak akşam saatlerinde Gebze'ye vardı. Gebze'de yaklaşık 300 kişilik bir grup tarafından karşılanan yöneticiler ertesi gün İzmit'e vardılar. İzmit'te de yürüyüşçüleri 1000 kişilik bir işçi-memur kitlesi karşıladı. Aynı gün İzmit'te çeşitli memur sedikaları yürüyüşü desteklemek amacıyla eylemler düzenlediler. 19 Haziran günü Kocaeli ve Adapazarı'na ulaşan yürüyüşçüler, buralarda da büyük bir kitle tarafından coşkuyla karşılandı...

19 Haziran günü Adapazarı'ndan Ankara'ya geçilmek üzere devam eden yürüyüşe aynı gün Ankara Etlik Kasalar'da "Hak Verilmez, Alınır" mitingi ile destek olundu.

Yürüyüş yaklaşık 6 gün sürdü. Yürüyüş boyunca polisin müdahalesi olmadı. 22 Haziran günü hemen hemen her taraftan Ankara'ya gelen memurların sayısı 15 bini buluyordu.

22 Haziran günü Ankara SSK Genel Müdürlük binasına doğru yürüyüşe geçen 15 bin kişilik kitleye polis saldırdı. Kitle saldırı sırasında "Baskılar Bizi Yıldıramaz", "Polis Terörüne Son" sloganları attı. Aynı anda şehre sonradan giren yaklaşık 5 bin kişilik bir kitle "Yaşasın Sendika, İşte Geldik Ankara" sloganıyla yürüyüşe geçti. Polis, saldırısını daha da yoğunlaştırarak eylemcilerden kimi insanları gözaltına almaya çalıştı. Fakat kitlenin kararlı bir şekilde karşı koyuşu sayesinde polis kimseyi gözaltına alamadı. Saldırı sırasında pekçok memurun yaralandığı görüldü.

Yürüyüşçüler polis barikatını yararak SSK'ya vardılar. Halk ve SSK çalışanları alkış ve sloganlarla yürüyüşçülere destek ver. Yürüyüşçülerin SSK memurlarına çağrı yapması üzerine SSK kapıları kitlendi. Yaklaşık 5 saat süren eylem sırasında eylemcilere SKK çalışanlarından ve halktan gıda yardımı yapıldı.

Eylem sırasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Moğoltay ile görüşen sendika yöneticiler, Moğoltay'dan "1992 yılı içinde kamu çalışanlarının işleyişini düzenleyen yasanın meclisten geçmesi, ANAP döneminde düzenlenen İçişleri Bakanlığı genelgesinin kaldırılması ve meclis tatil olmadan İLO'nun 87 ve 151 sayılı sözleşme maddelerinin kabulüne ilişkin tasarının meclise sunulması" konularında söz aldılar.

Kamu Çalışanları Platformu temsilcileri yaptıları açıklamada kendilerine verilen sözün takipçisi olacaklarını belirterek 15 Temmuz günü tüm Türkiye çapında gerçekleştirilecek bir günlük iş bırakma eylemine ilişkin olarak da bir çağrı gerçekleştirdiler.

Öte yandan 22 Haziran günü gerçekleştirilen yürüyüşe destek olmak amacıyla İstanbul Çapa Hastanesinde yaklaşık 1000 kişinin katılımıyla 2 saatlik iş bırakma eylemi yapıldı.

Diğer günler özellikle üniversite hastanelerinde Tem-

muz zammını protesto için iş bırakma, yemek boykotu gibi çeşitli eylemlilikler geliştirildi.

Temmuz zamlarının açıklanmasından sonra, yapılan zammı protesto gösterileri kısa sürede kamu çalışanlarının yeni eylemlilikler oluşturmasına neden oldu. 8 Temmuz günü Ankara Ulus Meydanında yaklaşık 400 kişilik bir memur kitlesi bordro yakarak Temmuz zammını protesto etti.

9 Temmuz günü 5000 memur Ankara Büyükşehir Belediye binası önünde toplu halde viziteye çıkma eylemi gerçekleştirirken, İstanbul'da da Tüm-Maliye Sen 500 kişilik bir kitleyle Bayrampaşa'ya bir yürüyüş gerçekleştirdi.

10 Temmuz günü İstanbu'da sendikaların ortak çağrısı üzerine hastaneler iş bıraktı, Demirel'e protesto telgrafları çekildi. 13 Temmuz'da yaklaşık 3000 kişilik bir kitle Temmuz zamlarını protesto için Sultanahmet Meydanında yürümeye çalıştı. Polis engeliyle karşılaşan kitle dağılmak zorunda kaldı.

15 Temmuz Grevi

15 Temmuz günü sabah saatlerinde çeşitil sendikalar kendi işkollarından davul-zurna eşliğinde grev başlattılar. İstanbul'un hemen hemen bütün devlet dairelerinde, ya belli bir süre için ya da tam gün iş bırakıldı. İş bırakılan yerler davul-zurna eşliğinde çekilen halaylarla birer karnaval yerine döndü.

Eylemciler grev yerlerine " Bu İşyerinde Grev Var" yazıları astılar. İstanbul Fatih Parkında Tüm-Bel Sen'li memurlar halaylı, davul-zurnalı 2 saatlik bir yürüyüş gerçekleştirdi.

Aynı gün İstanbul'da Tüm-Sağlık Sen'in organize ettiği Çapa, Cerrahpaşa, Haseki, Haseki Kardioloji, Samatya, Bakırköy Doğumevi, Bakırköy Ruh ve Sinir Hast. Hastanesi, Taksim İlk Yardım, Validebağ Koşuyolu Öğretmenler Hastanesi, Okmeydanı SSK, Haydarpaşa Numune, Zeynep Kamil, Şişli Eftal gibi hastanelerde tam gün grev kararı uygulamaya geçirildi. Öğleden sonra bazı küçük hastaneler Cerrehpaşa'ya katıldılar. Grev süresince bordro yakma, yemek boykotu, yürüyüş gibi eylemler gerçekleştirildi.

Ankara ve çeşitli illerde, bir günlük grev kararı yerine getirildi. Bu arada aynı gün açıklama yapan Başbakan Süleyman Demirel "Bir kuruş daha fazla vermem, zam enflasyonun üstündedir. Verdiğimiz sözleri tuttuk. Bu yürüyüşler tahrik amaçlıdır, kapılmayın" açıklamasında bulundu. ■

---

*Antalya Eğit-Sen Sendikasında Eğit-Sen üyelerinden 22 kişi hükümetin Temmuz zamlarını ve memurlara yönelik anti-demokratik uygulamaları protesto için açlık grevine gittiler. Konuyla ilgili olarak muhabirimiz **H. Kolusarı**'nın Eğit-Sen Antalya Şube Başkanı Mehmet Kolakoğlu ile yaptığı kısa röportajı sunuyoruz.*

"Toplusözleşme Yapmak İstiyoruz."

- Sayın Kolakoğlu, hangi nedenlerden dolayı açlık grevinde olduğunuzu bize kısaca açıklar mısınız?

- Bizler, "Hak Verilmez, Alınır" ilkesinden yola çıkan EĞİT-SEN olarak, hükümeti toplu sözleşmeye çağırıyoruz. İsteğimiz grev ve toplusözleşme hakkımızın verilmesidir. Temmuz'da memurlara verilen zamları yetersiz gördüğümüz için açlık grevimizle demokrasi mücadelesi veriyoruz.

- Sayın Kolakoğlu, DYP-SHP Koalisyon Hükümeti'ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Her iki parti de seçim öncesi propağandalarında memurlara grevli ve toplusözleşmeli sendika hakkını vereceklerini vaadetmişlerdi. Şimdi biz iktidarı %59 oyla oluşturmuş olan DYP-SHP hükümetinden bize verdikleri sözleri yerine getirmelerini istiyoruz. Eğit-Sen olarak, demokrasi mücadelesi çerçevesinde her türlü toplumsal mücadeleyi oluşturup genişleterek haklarımızı alabilmek için mücadelemizi aktif bir şekilde sürdüreceğiz. Hükümetin vaadlerle almış olduğu oylara layık olup olmadığını Eylül ayına kadar ıspatlaması lazımdır. Eğer vermiş olduğu vaadleri Eylül ayına kadar yerine getirmezlerse caddeler ve sokaklar alabildiğince kalabalıklaşacaktır.

- Açlık greviniz hangi şubelerinizde kaç kişiyle sürüyor. Greve kaç günlüğüne gitmiş bulunmaktasınız. Ayrıca açlık grevinin bitiminde herhangi bir eylem düşünüyor musunuz?

- Bildiğiniz gibi Antalya'da 1000 civarında üye sayımız var. 4 ilçemizde de Korkuteli, Elmalı, Şerik ve Demre'de temsilciliklerimiz bulunmaktadır. Diğer ilçelerde ise örgütlenme çalışmalarımız devam etmektedir. Şu anda gördüğünüz gibi Antalya merkez ve 4 şubemizden katılan 22 kişi 2 günlük açlık grevine başlamış bulunuyor. Açlık grevimizin bittiği gün ayrıca saat 16'da topluca aylık bordro yakma eylemi gerçekleştireceğiz.

- Şu ana kadar mücadelenizi destekleyen, sizi ziyaret eden demokratik kurum ve kuruluşlar oldu mu?

- Mücadelemizi desteklemek amacıyla HEP Antalya İl Örgütü, Tüm Sağlık-Sen, Tüm Maliye-Sen, Barolar, Tabibler Odası, İHD, SBP, Emek, Kurtuluş, Newroz, ÖYKO-OP ve çeşitli kurum ve kişiler ziyaretlerde bulundular, destek dileklerini ilettiler. Mücadelemizi destekleyen bütün örgütlü güçlere, kişi ve kurumlara nezdinizde ayrı ayrı teşekkür ediyor, bütün kamuoyunu haklı mücadelemizi desteklemeye çağırıyoruz.

- Röportaj için teşekkür ediyor, mücadelenizde başarılar diliyoruz.

- Sosyalist basın olarak gösterdiğiniz destek ve ilgi için biz teşekkür ederiz.

Mevsimlik Tarım Ve Orman İşçileri:
"SESİMİZE KULAK VERİN, SORUNLARIMIZA SAHİP ÇIKIN!"

Her yıl milyonlarca mevsimlik tarım ve orman işçisi, günlük nafakasını temin edebilmek için oldukça ağır çalışma koşulları altında yaşam mücadelesi veriyor. Öyle ki 80'lik dedeler-nineler, 1 yaşındaki bebeler-gençler ve orta yaşlılarla birlikte bu yaşam kavgasının içerisindedirler.

Yazın sıcağın altında, kışın dondurucu soğukta aç-susuz, ilaçsız, barınaksız ve ölümler pahasına bir lokma ekmek bulabilmek için dağlarda, tarlalarda bu kavgayı yürütüyorlar. Kışın mutlu azınlık Uludağlarda kayak yapıp eğlenirken, mevsimlik işçiler ölümcül koşullarda ve insanlık adına yüzkızartıcı şartlar altında dağlarda fidan dikiyorlar. Yazın Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz sahillerinde tatil yapıp eğlenenlerin yanıbaşlarında, tarım işçileri, bebelerinin naylon çadırlarda sivrisineklerle boğuştuğu ve de kavurucu sıcağın hüküm sürdüğü şartlarda sebze-meyve dikiyorlar, çapalıyorlar ya da topluyorlar. Toplumun en temel ihtiyaçlarını üretip sunuyorlar.

Birileri en iyi eğleniyor, yiyor, giyiniyor, barınıyor. Birileri çalıştıkları halde hayatı, hayatın tüm zenginliklerini yarattığı halde her şeyden yoksun yaşıyorlar!

Mardin, Diyarbakır, Muş, Bingöl, Urfa, Şırnak, Kars, Van, Ağrı'dan kopup gelen milyonlarca mevsimlik işçi pamuk, sebze-meyve, fındık, tütün ve çam fidanı dikimi; çapalaması ve toplaması için 8 ay çalışırlar. Kürtlere oranla daha az sayıda, Balıkesir, Afyon, Muğla, Çanakkale, Uşak ve kimi İç Anadolu illerinden gelen işçiler de aynı koşullarda yaşam kavgası vermekteler.

Ağırlığını Kürtlerin oluşturduğu bu mevsimlik tarım ve orman işçilerinin hangi koşullarda çalıştıkları ve isteklerinin neler olduğunu doğrudan işçilerden dinleyelim.

İşçilerin Yaşamından Kesitler

Ücret:

"Bütün bölgelerde biz mevsimlik işçilerin ücretleri oldukça düşüktür. 1991 yılı için ortalama günlük ücret, 17-18 bin TL civarındaydı. Bu yıl 25 bin TL civarında olması bekleniyor. Bu saat başına ödenen ücret değil, bir günlük ücrettir!

Yani, bir tek insanın, bir tek öğün karnını tam doyurmaya bile yetmeyecek bir ücret ...

***Üstelik**; bu ücretin içinde, işçinin yemeği kendisine aittir.*

***Üstelik**; kadın işçilere erkeklere oranla 3-4 bin TL daha az ödenir.*

***Üstelik**; doktor ve ilaç parası bu ücretin içindedir.*

***Üstelik**; bu ücretin içinde %10, "dayı başı" denilen, işçileri toplayan ve işçiler adına işverenle muhattab olan kişiye ödenir.*

***Üstelik**; Mardin'den, Kars'tan Ege'ye, Akdeniz'e gidiş geliş yol parası bu ücretin içindedir.*

Ve eğer tüm bunlardan, günlük 25 bin TL'den arta kalan olursa, Mardinli, Karslı, Muşlu işçi ailesi kış geçimini sağlamak için para biriktirecektir. Biriktirmek zorundadır. Çünkü, Ege'ye Akdeniz'e eğlenmeye değil, çalışmaya ve para biriktirmeye geliyor. Bu nedenle, yemeyecek, içmeyecek, doktara gitmeyecek ve hatta ölecek, ama para biriktirecek!"

"Ayrıca ücretlerimiz zamanında ödenmiyor. Hatta Ege'nin bir çok yerinde iş bitirilinceye kadar ücret belirlenmiyor. İş tamamlandıktan sonra, köy ihtiyar heyeti gibi kurumlar toplanıyor ücreti belirliyor. Ücretler düşükse, işçinin yapabileceği bir şey yok. Çünkü iş bitirilmiştir!"

Çalışma Koşulları:

"Sigortamız yok. İş kazaları sonucunda gerçekleşen ölüm ve ciddi sakatlıklar durumunda işçinin hiç bir sosyal güvencesi yok. Sendika yok. Haklarımızı arayacak hiç bir kurum yok. Çalışma saatleri ortalama 12 saattir. Sabah 7'den akşam 7'ye kadar. Öğleyin 1 saat yemek molası var. Ege yöresinde Kürt kökenli işçilerin çalışma saatlerini indirme çabaları, Balıkesir, Çanakkale, Uşak, Afyon vb. yörelerden gelen işçilerin rekabetiyle engelleniyor.

"Mardin'den, Kars'tan, Muş'tan üstü açık kamyonlara tıklım tıklım doldurulmuş insanlar Ege'ye, Akdeniz'e , Marmara'ya çalışmaya geliyorlar. Ege'de sebzeciliğin bitimiyle birlikte kamyonlarla Karadeniz'e fındık toplamaya gidiyorlar. İstisnasız her yerde traktörler ya da kamyonlarla iş yerine götürülüp getiriliyorlar. Bu ulaşım yüz kızartıcı suç niteliğindedir.

"Hayvan barınakları bulabilen işçi aileleri şanslı sayılırlar. Manisa yörelerinde yazın boşaltılan ahırların her birine 5-6 işçi ailesi birden üst üste yerleşirler. Genellikle yazın sıcağında, naylon çadırlarda barınırız. Ya da Mandalina toplayan işçi aileleri, kışın boş duran plajlardaki küçücük soyunma odaları ve kabinlerine yerleşirler.

"Çalışma süresince biz işçilerin dünya ve ülkedeki gelişmelerle bağımız, tek tük bulunan radyoların dışında kesiktir. Para, günlük gazete almamıza yetmez. Para olsa bile, günlük gazete alabilmek için ulaşım olanaklarına sahip değiliz. İşçi istese de siyasetle ilgilenemiyor. Kültürel etkinlikere katılamıyor, eğlenemiyor!

"Çocuklarımız genellikle okula gidemezler ya da okulu yarı yolda bırakmak zorunda kalırlar. Bir lokma ekmek için buralara (Ege'ye) dalga dalga akan işçi aileleri, beraberinde çalışmak için getirdikleri çocukları ya hiç okula göndermezler, ya da okulu bırakmak zorunda kalırlar."

Orman İşçilerinin Durumu

Orman İşletmesi Müdürlüğü'ne bağlı çalışan bir grup mevsimlik işçi, çalışma koşullarını şöyle özetliyor: "İş Kasım ayında başlar, Haziran'da biter. Kışın fidan dikimi yapılır, bahar mevsimiyle birlikte çapalama, ot temizleme vb. bakım işleri

başlar. İzmir Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Seferihisar, Ürkmez, Bergama, Kemalpaşa, Bayındır, Tire, Torbalı, Urla ve Ege'de 4-5 bin civarında mevsimlik işçi çalışır.

"Asgari ücretle çalışırız. 2-3 yıl öncesinde ücretler hiç olmazsa zamanında ödeniyordu. Şimdi aylarca bekletiliyor, gecikmeli ve ancak baskılar sonucunda ödeniyor. Ücretler zaten çok düşük, zamanında da ödenmeyince, günlük yiyeceğimizi bakkaldan %100 zamlı borca alabiliyoruz. Yine 2-3 yıl öncesinde, geçici de olsa, sigorta yapılıyormuş, şimdi bu da kaldırıldı.

"Barınma koşullarımız tek kelimeyle berbat. Önceleri devlet (Orman İşletmesi) baraka yapılması için, tahta, naylon vb. malzeme ile yakacak olarak gaz veriyordu. Son 2-3 yıldır bunların hiç birisi verilmiyor. Yine bir kaç yıl önce haftada bir gün ücretli tatil hakkı vardı, şimdi onu da kaldırdılar.

"Kadınlara verilen ücret 3-4 bin TL erkeklerden düşüktür. 16 yaş sınırına kadar çocuklar da çalıştırılır. Aldığımız günlük ücreti yemeğe kalksak ancak bir öğün yemeği karşılar" diyorlar.

İşçilerin bu anlattıklarına ekelenecek bir şey bulamıyoruz. Serbest piyasanın "cenneti" diye dünya kamuoyuna sunulan kapitalist TC düzeninde çalışanların manzaraları budur.

Tarım İşçileri Ne İstiyorlar

İşçiler taleplerini şöyle belirliyorlar:

1- Sigortanın tüm alanlarda uygulanması,

2- Ücretlerin, işçinin günlük yaşamını asgari olarak devam ettirebilecek düzeye çıkarılması, yani ortalama günlük ücretin 75 bin TL'ye çıkarılması,

3- Öğle yemeğinin işverence karşılanması,

4- Haftada bir gün ücretli tatil,

5- İşçilerin barınma koşullarının çağdaş düzeye çıkarılması ve işverenlerce hazırlanması,

6- Belli bir sayıda işçi topluluğunun bir arada bulunduğu çalışma yerinde, ani bir rahatsızlık ya da iş kazası halinde, işçiyi hastaneye kaldıracak bir aracın hazır bulunması,

7- Sendikalaşmanın önündeki engel ve tehditlerinin kaldırılması,

8- Sendikalaşmanın henüz olmadığı koşullarda, işçiler adına işverenlerle muhatap olacak (şimdilik adına dayı başı denilen) unsurun yerine bir yada duruma göre birden fazla sayıda temsilcinin ücretinin işverence karşılanması.

Çağrımızdır!

"İnsanım diyen ve çalışanlar için çağdaş, uygarca bir yaşam savunan herkesi, sorunlarımıza sahip çıkmaya, çalışma koşullarımızın düzeltilmesine katkıda bulunmaya çağırıyoruz."

"Koalisyon hükümetini, onun Tarım Bakanı N.Cevheri'yi , Çalışma Bakanı Moğoltay'ı sorunlarımıza eğilmeye ve çalışma koşullarımızın düzeltilmesi için adım atmaya çağırıyoruz.

"DYP'li, SHP'li, ANAP'lı, RP'li, DSP'li, HEP'li, SP'li ve de devrimci, ilerici, demokrat, yurtsever, komünisttim diyen herkesi, yani tüm kamuoyunu sesimize kulak vermeye, sorunlarımıza sahip çıkmaya çağırıyoruz.

"Demokrat, yurtsever, ilerici hukukçuları, günlük basının köşe yazarlarını, insan haklarıyla ilgili her insanı ve kurumu sorunlarımıza sahip çıkmaya çağırıyoruz."

"Tüm, ilerici, demokrat, sosyalist basın ve yayınların grup çıkarlarını bir yana bırakarak aşamsal sorunlarımıza sahip çıkmalarını istiyoruz."

İşçilerin istek ve çağrıları doğrultusunda tüm okuyucularımızı, taraftarlarımızı aktif mücadele etmeye çağırıyoruz. Ama bizim de işçilere çağrımız var:

- Öncelikle örgütlenin. Hak arayışlarınızı örgütlü mücadelenin sağlayacağı güçle sürdürün. "Hak verilmez, alınır" şiarını bir an olsun unutmadan mücadelenizi sürdürün. Hali hazırda sendikalar da örgütlenemiyorsanız, kendi aranızda sizi temsil edecek komiteler seçin. Bu komiteler aracılığıyla kurulu bulunan Tarım-İş Sendikasının merkez ya da şubeleriyle ilişkiye girin, kendi alanlarınızda örgütlenmeye çalışın.

- Kürt-Türk ya da Mardin'li-Diyarbakır'lı, Afyon'lu-Balıkesir'li türünden yapay çelişkilerle bölünmeyin. İşçiler olarak sorunlarınız ortaktır. İşçiler olarak ulusal ya da bölgesel farklılıklarla bölünmenin size zarar verdiğini, işverenlerin işine yaradığını, yaşayarak biliyorsunuz. İşçiler olarak birleşin, işverenlere karşı birlikte mücadeleyi geliştirin.

Serbest piyasanın ve kapitalizmin siz işçiler için ne anlama geldiğini bizzat yaşıyorsunuz. Kapitalizmi tanımak ve onu aşmak için bilinçlenin. Tüm zorluklara rağmen okuyun, okuyun! Emeği, sermayeyi tanıyın. Emek ile sermaye arasındaki sınıf mücadelesinin esas yükünün sizlerin omuzlarında olduğunu bir an olsun unutmayın.

Kısacası, bilinçlenin, örgütlenin ve sınıflar mücadelesinde hak alma çabasını örgütlü sürdürün.

Zoraki Göçe Ve Sürgüne Karşı

Ülkeye Dönüş!

Murat Kaya

Bir halkın yaşantısını kısa sözcüklere sığdırmak zor olsa da, yıllardan beridir her türlü baskı ve saldırıya maruz kalan Kürt halkının yaşantısını salt iki sözcükle anlatmak mümkün. Sürgün ve katliam...

Bundandır ki, Kürt halkının tarihi bir bakıma sürgünlerin, katliamların tarihidir. Ne yazık ki bu tarih bugün de yaşanmakta ve öyle görünüyor ki bu bir süre daha devam edecek.

Katliamlar bir yana, sürgünlerin Kürt halkının yaşantısındaki yeri son derece ilginçtir. Kimi dönemlerde Kürtler bizzat devlet eliyle çıkarılan yasalarla (örneğin, Takrir-i Sükun Kanunlarıyla) sürgüne tabi tutulmuş, kimi zaman da yasalar yoluyla değilse de fiili olarak kendilerine dayatılan bakı ve işkenceler karşısında yerlerinden-yurtlarından göç etmek zorunda kalmışlardır.

Katliamlar gibi sürgünler de bir an için olsun Kürt halkının başından eksik olmadı. Sömürgeciler her dönemde Kürt halkına insanlık dışı katliam ve sürgünleri dayatmaktan geri durmadılar. Kimi zaman uygulanan baskı politikaları birer insanlık trajedisine dönüşen büyük göçler yarattı. Son yıllarda yaşanan ve birer insanlık trajedisine dönüşen Halepçe ve 1991 göçleri dünya yüzünde ender yaşanan, başka halklara pek de nasip olmayan göçlerdendir.

Kuzey Kürdistan'da özellikle 1984 yılının sonlarından itibaren yoğunlaştırılan sürgün politikası da bugüne gelen boyutuyla belli bölgelerin insansızlaşmasına, insanların metropole göçetmesine neden oldu.

İnsanların yaşadığı yerlerde politika yürütemeyeceğini anlayan egemenler, Kürt halkına karşı işkence ve baskı politikalarını yoğunlaştırarak onları göçe zorladılar. Zaten Kürdistan'ın geri bıraktırılmışlığından dolayı metropole yönelenlerin doğal durumuna bir de baskı ve işkence sonucu göçedenler de katılınca metropollerde büyük bir Kürt nüfusu oluştu.

Egemenlerin Kürdistan'ı insansızlaştırma ve Kürt halkını sürgün etme, ona zoraki göçü dayatma politikalarına karşı ülkeye dönüş sürecinin ilk kıvılcımı geçtiğimiz günlerde yurtlarından göçetmek zorunda kalan Beytülşebap'ın Mehri köyünden üç ailenin dönüş kararı almasıyla yakıldı.

Ölsek de Döneceğiz

Beytülşebap'ın Mehri köyünde yaşayan Keldaniler bundan yaklaşık bir buçuk yıl önce köylerinden göçetmişler. Göçün nedenini kendilerine uygulanan "baskı ve işkenceler" olarak gösteriyorlar.

Bundan birbuçuk yıl önce köylerini terkedip İstanbul'a gelen bu üç aile İstanbul'daki Katolik Kilisesinin yardımları sonucu ağır yaşam koşulları altında Kilisede yaşamaya başlamışlar.

Neler gelmemiş ki başlarına... Hamallıktan seyyar satıcılığa her türden işte çalışmışlar. Yine de toplam 25 nüfustan oluşan üç ailenin sofrasını hep üç-beş kara zeytin ve bir parça ekmek süsleyebilmiş ancak. Yoksuluğun resminin en kolay çekileceği bir yaşam olmuş onlarınki...

Sonunda tüm baskı ve işkenceleri göze alarak ülkeye dönüş kararı almışlar. Çeşitli demokratik kurum ve kuruluşlara başvuruda bulunarak dönüş için yardım istemişler. Onlara elini uzatan HEP olmuş. HEP İstanbul İl Örgütü'nün yardımları sonucu toplam 25 nüfustan oluşan 3 Keldani ailesi, 18 Haziran 1992 günü, beraberlerinde Kürt-Alman Dostluk Cemiyeti Başkanı Heike Krauss'un bulunduğu 20 kişilik bir heyet ve bir grup gazeteciyle birlikte ülkeye dönüş için yola koyuldu.

HEP İstanbul İl Örgütü aynı gün bir basın açıklaması yaparak ülkeye dönüş sürecine dikkat çekti ve duyarlı çevreleri ülkesine dönmek isteyen ailelere yardımcı olmaya çağırdı. Bu dönüş yolculuğuna biz de katılıp, izlemeye çalıştık.

Köy Muhtarı Harmis Diril bir gazetecinin sorusu üzerine "ölsek de döneceğiz, ya bizi imha edecekler ya da kendi köyümüzde yaşayacağız" açıklamasında bulundu.

"Biz de Dönmek İstiyoruz"

Epey uzun süren bir yolculuk sonunda Cizre'ye varıyoruz. İlk arama Cizre çıkışında başlıyor. Artık bundan sonra sık sık asker, polis, özel tim ve jandarmalar tarafından aranacak ve buna alışacağız.

Şırnak'a girerken, geçen Newroz Katliamının izlerini rahatlıkla görebiliyoruz. Newroz Katliamını hatırlatan o kadar çok şey var ki, egemenler bu izleri yok edememişler. Şırnak'ta her evin duvarı en az dört-beş kurşuna hedef olmuş. Otobüsün camından duvarlara bakarken asker ve polislerin yaşadığı lojmanların dışında her yerde kurşun izlerini görebiliyorum.

Şırnak'ta bir kahvenin önünde köylüler yolumuzu kesiyor. Otobüsten inip köylülerle konuşuyoruz. Bunlar da Keldani aileleri gibi köylerinden göçetmek zorunda kalanlar. Fakat bu köylüler sefaleti fazla uzakta değil, yine kendi topraklarında, Şırnak'ta yaşıyorlar.

Keldani ailelerinin dönüşünü duyan köylüler heyete kendilerinin de köylerine dönmek istediklerini belirterek onlardan bu konuda yardım istiyorlardı. Heyette yer alan arkadaşlar da bu konuda "ellerinden gelen her türlü yardımı" esirgemeyeceklerini belirtiyorlar.

Şırnak'tan Uludere'ye doğru yola koyulurken tekrar bir dizi aramadan geçiriliyoruz. Köy korucularından ve bir Tugaydan oluşan Şenova Köyü'nde, Tugaylık tarafından yaklaşık 3 saat keyfi bir şekilde bekletiliyoruz.

Geceyi Yeşilova köyünde geçirdikten sonra ertesi gün Uludere girişinde Uludere Emniyet Amirliği tarafından toplam 14 kişi gözaltına

alınıyoruz.

Uludere Emniyet Amirliğinde tutulduğumuz süre içerisinde bize, sözkonusu köye gidemeyeceğimiz, bunun bizi ilgilendirmediği belirtildi. Polisler bir yandan bize tehditler savururken, diğer yandan da "siz de teröristsiniz, dağa çıkmak için buralara geldiniz" türünden sözler söylüyorlardı. Aynı günün akşamı ifadelerimiz alınarak salıverildiğimiz halde kimliklerimize el konuldu. Ertesi gün gelip kimliklerimizi almamız istendi. Bu esnada Eğit-SEN Temsilcisi bir öğretmen gözaltına alınarak Tugaylığa götürüldü.

O gece Uludere'de kaldık. Emniyet Amirliği çıkışında halktan insanların bizleri konuk etmek için kapıda beklediklerini gördük. 3'er, 5'er gruplar halinde çeşitli evlere yerleştik. Geceyi havan top atışı ve kurşun sesleri altında geçirdik. Herhangi bir çatışma sözkonusu değildi. Korucu ve özel timler keyfi bir şekilde rastgele ateş ediyorlardı.

Kaldığımız evde dışardan gelen ateş seslerine yöre halkının epey alıştığını gözlemledim. Dışardan silah sesleri geldiğinde evde yaşayanlar pencerelerden uzak duruyorlar. Küçük çocuklar da ayların verdiği alışkanlıkla olacak, hemen duvar diplerine tünüyorlar.

O akşam Uludere'de kaldığım evde yaşadığımız ilginç bir olay var. Tuvalete gitmek istediğimde bana ev içinde bir bölmeyi gösterdiler. Şaşırdım, yöre halkının tuvaletleri genellikle dışarda kurduğunu biliyorum. Oysa bulunduğum evde tuvalet evin içinde yer alıyordu. Nedenini sorduğumda, bana, gece dışarı çıkmaya korktuklarından tuvaleti evin içine aldıklarını söylediler.

O gece, kurşun sesleri altında yörede yaşanılan baskı ve işkenceleri konuşmakla geçti.

Ertesi sabah Emniyet Amirliği'nin karşısında bir kahvede toplandık. Heyetten arkadaşlar Uludere Kaymakamı ile görüşmeye gittiler. Uludere Kaymakamı, heyete, köylerine yerleştirilmek üzere getirilen Keldanilerin kendilerine bırakılmasını, devletin onlara sahip çıkacağını belirterek heyete "siz kim oluyorsunuz, çekin gidin buralardan" tehdidinde bulundu.

Öğle saatlerine doğru elkonulan kimliklerimizi alarak tutulan bir kamyon ve dolmuşla Uludere'den ayrılıp Uzungeçit nahiyesine vardık. Geceyi Uzungeçit'te geçirdikten sonra ertesi sabah köy çocuklarının alkış ve sloganları arasında bizi bekleyen 43 km.lik yolu yayan yürümek üzere yola koyulduk.

Köylerine dönen ailelerin eşyaları Uzungeçit'te köylülere verilen katırlara yüklenilmiş, yardımcı olmak için de bir kısım köy genci bizimle birlikte yola çıkmıştı.

Evlerinin Önü Hüzün

Yaya olarak başladığımız yolculuk yaklaşık 11 saat sürdü. Yolboyunca (zaman zaman tepemizde dönüp duran helikopterleri saymazsak) korucuların dışında tek bir insana rastlamadık. Tümüyle ekilmemiş alanlardan, sarp tepelerden ve çağıl çağıl akan derelerden geçtik. Köye vardığımızda karanlık bastırmış, gece olmuştu.

Gece olduğu için köyün durumunu pek göremedik. O gece ilkokulun önünde yakılan ateşlerin yanında sohbetler ederek, kimi zaman da uyumaya çalışarak sabahladık.

Sabah uyandığımızda güneş ışınlarının aydınlattığı köyün ortasında köy muhtarını, yüzüne hüzün oturmuş köye bakarken gördük. Yakılmış, yıkılmış evlerden oluşuyordu bu köy. Ve yakılmış, yıkılmış evler içinde eli alnında, hüzünlü gözlerle etrafı süzen bir adam. Hani evlerinin önü hüzün derler ya, işte öyle bir şey.

Yakılıp yıkılanlar yalnız evler değil, köyde bulunan iki değirmen ve kilise de bundan nasibini almış.

O sabah ayrılmadan önce bir grup gazeteci arkadaşla birlikte köy Muhtarı Harmis Diril'le son bir kez sohbet ediyoruz. Harmis Diril bize bu köyün "Sümerlerden kaldığını ve en son 73 haneden oluşup, 740 kişiyi barındırdığını" söylüyor.

Köydeki insanların tümü Hıristiyan. Köyde başka dinden yaşayan kimse olmamış. Müslüman Kürtleri sevdiklerini, onların kardeşleri olduğunu, onlardan farklı bir uygulama görmediklerini söylüyorlar. Buna rağmen Keldaniler kendileri dışında olanlara kız vermedikeri gibi hiçbir zaman onlardan kız da almamışlar.

Mehri köyünde yaşayan Keldaniler yörede varolanın tersine değirmencilik, arıcılık, bahçecilik, yorgancılık ve duvar ustacılığı gibi pekçok konuda uzmanlar. Eskiden çevre köylerin bu türden işlerini de hep Keldaniler yaparlarmış. Ayrılırken Muhtara burada nasıl yaşacaklarını, olanaklarının neler olduğunu soruyorum. O iki elini yana açarak; "Evlerimizi yaparak tekrar yerleşeceğiz. Birkaç kilo yağımız, unumuz, şekerimiz var. Ondan başka da bir şeyimiz yok" diyor. "Bize tekrar baskı yaparlarsa yine direneceğiz. Ölsek bile dönmeyeceğiz. Başka yerde bize ekmek yok. Ancak kendi topraklarımız üzerinde yaşayabiliriz."

Herbirinin boynunda gamalı haç işaretinden birer kolye bulunan Keldani çocukları yakılıp, yıkılmış köye bakmaksızın kendi topraklarıyla, doğayla kucaklaşmanın sevincini yaşıyorlar, gülüşüp oynuyorlar. Keldani kadınları ortalığı toparlayıp çeki düzen vermeye çalışırken, bir yandan dönüşün sevincini, diğer yandan da yakılıp yıkılmış olanın hüznünü taşıyorlar.

Köyden PKK'ya katılan kimse yok. Yine aynı şekilde korucu olan da yok. Yakınlarında bulunan yaklaşık 12 köy boşaltıldıktan sonra devlet güçleri kendilerine yönelmiş. Kendilerinin de buralardan çekip gitmelerini istemişler. Onlar kendi yurtlarından ayrı düşmek, kendi topraklarına yabancılaşmak istememişler. Bunun üzerine baskılar yoğunlaşmış. Baskılara dayanamayanlar teker teker göçetmeye başlamışlar. Kimi İzmir'e, kimisi İstanbul'a, kimisi de taa Fransa'ya, Alamanya'ya göçmüş.

Masal bu ya, göçüp gitmişler, ama birileri onların bir gün tekrar döneceklerini hiç mi hiç düşünememiş. ■

TERÖR SÜRÜYOR

Murat Kara

Ülkemizde devletin insanlıkdışı baskı ve saldırılarına her geçen gün bir yenisi daha ekleniyor. Baskı ve zulüm politikaları dur durak bilmiyor. Faili meçhul cinayetler zinciri hızla artarken, toplu gözaltılar yoğunlaşıyor, işkence olayları her geçen gün biraz daha tırmanıyor; halkımız topyekün suçlu görülerek her türlü baskıya, zulme, işkenceye, kısacası devlet terörüne reva görülüyor. Gün geçmiyor ki, bir 'faili meçhul cinayet ' daha işlenmesin. Gün geçmiyor ki, insanlar toplu olarak gözaltına alınıp insanlıkdışı uygulamalara maruz kalmasın. Tüm bunlar bugün ülkemizde sıradan olaylar haline gelmiş bulunuyor.

TC Devleti'nin bu insanlık dışı uygulamalarına karşı halkımızın haklı tepkileri de gün geçtikçe artıyor ve halkımız bu insanlıkdışı baskı ve uygulamaları kitlesel gösterilerle protesto ederek sesini her geçen gün daha da yükseltiyor.

Nusaybin' de Baskıları Protesto Yürüyüşü

Ülkemizde TC devletinin saldırı ve baskılarından nasibini almayan tek bir il, ilçe veya köy yok artık. Devlet bir bütün olarak, en küçük yerleşim birimine kadar baskı ve saldırılarını yoğunlaştırarak halkımızı acımasız zulüm ve baskı politikalarının cenderesinde eritmeye, yok etmeye çalışıyor.

Devlet baskısının giderek arttığı yerlerin başında Nusaybin geliyor.

Devlet terörü uzun bir süreden beridir Nusaybin ve çevresinde yoğunlaşarak halkımızı canından bezdiriyor. Özel timin, polisin, korucunun baskısı ve keyfi uygulamaları giderek artarken, gözaltı operasyonlarına da her geçen gün bir yenisi ekleniyor.

En son 28 Haziran günü Bakacık ve Girmeli köylerine yönelik olarak başlatılan operasyonlarda 7'si kadın olmak üzere toplam 20 kişi gözaltına alındı.

30 Haziran günü Nusaybin'in çevre köylüleri özel olarak gözaltıları, genel olarak da devletin uygulamakta olduğu terörü protesto etmek amacıyla İpek Yolunu yaklaşık 2 saatlik bir süreyle ulaşıma kapatarak Nusaybin'e doğru yürüyüşe geçitiler.

Yaklaşık 10 bin köylü ve tarım işçisinin katıldığı gösteride devlet terörünü, insan hakları ihlallerini kınayan pankartlar açıldı, sloganlar atıldı.

Hasantepe yakınlarında panzer ve helikopterlerden oluşan Jandarma ve özel timler yürüyüşçülerin önünü keserek yürüyüşü engellediler. Yürüyüşçülere saldırıp yaklaşık 2000 kişiyi gözaltına alan TC'nin kolluk kuvvetleri yürüyüşçülerden yaklaşık 1000 kişiyi sorgulamak üzere Diyarbakır ve Mardin'e götürdüler.

Aynı günün akşamı Cibiltina, Bamdı, Sireçk, Hatxe, Gındik, Sabanel, Zıvıgge ve Gırılk köylerine baskınlar düzenleyen "güvenlik görevlileri" bu köylerden de onlarca insanı gözaltına aldılar.

1 ve 3 Temmuz günleri Nusaybin esnafı kepenk kapatarak gözaltıları protesto etti. Kepenk kapama eylemi sırasında 20'ye yakın esnaf da gözaltına alınarak devlet teröründen nasibini aldı.

Gözaltılar; Bitlis ve Cizre'de

22 Haziran 1992 günü Bitlis merkezde gerçekleştirilen çeşitli ev baskınları sonucu PKK'ya yardım ve yataklık yaptıkları gerekçesiyle yaklaşık 100 kişi gözaltına alındı.

Gözaltına alınanlar yakınlarıyla görüştürülmeyince, gözaltındakilerin yakınları Bitlis Valiliği'ne doğru yürüyüşe geçerek durumu protesto etti.

Şırnak'ın Cizre ilçesinde de 1 Haziran 1991 günü başlatılan operasyon yaklaşık 200 kişinin gözaltına alınmasıyla sonuçlandı. Gözaltına alınanlar arasında Özgür Gündem Gazetesi Muhabirlerinden Abdullah Arısoy, Ali Konak, Cizre Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürü Abdülkadir Bilgen, Belediye Zabıta Müdürü İhsan Budak, Meteoroloji Müdürü Ahmet Dağlı ve İHD Cizre Temsilcisi Av. Erdal Geçit'de bulunuyordu.

Beytülşebap'a Gıda Ambargosu

1 Temmuz tarihli Özgür Gündem Gazetesi'nde manşet olarak verilen "Beytülşebap'ta gıda ambargosu" başlıklı haberle birlikte yaklaşık 2 aydan beridir "Beytülşebap'ta uygulanan bir başka insanlık dışı uygulama da böylece gün ışığına çıkmış oldu. Beytülşebap'ın merkeze bağlı 40 köyüne ve bunlara bağlı mezralara uzun bir süreden beridir gıda ambargosu uygulanıyor.

Sözkonusu köylerde yaklaşık 2 aydan beridir yiyecek maddeleri "PKK'ye verilebilir" iddiasıyla karneye bağlanmış. Bu köylere gıda maddeleri satışı Nüfus idaresinden alınan kayıt belgeleri esas alınarak yapılıyor.

? NEDEN BASIN MENSUPLARI

Günümüz dünyasının küçüldüğü bir süreçte yaşıyoruz. Basın yayın faaliyetlerinin, iletişim araçlarının günümüz şartlarında toplumsal gelişmelerde toplumu yönlendirmede, büyük rollerinin olduğu biliniyor.

Bunun öneminin ve gerekliliğinin ve bilincinde olan demokrasi güçleri, bunu en iyi bir şekilde kullanmaya çalışıyorlar. Sol basın emekçilerine karşı burjuva cephesinde saldırıların yoğunlaşmasının nedeni budur. Halka gerçekleri yansıtmak... Newroz olayları döneminde Süleyman DEMİREL şunu açıkça itiraf etti: "İstanbul basını bizimle birlikte olsa biz bu işi üç günde bitiririz." Sanırım bu söz günümüzde basının işlevini ve önemini çok iyi izah ediyor. Devlet ve hükümet bu gerçeği bilebilir. Ancak şu gerçeği de bilmelidirler ki; dünyada hiçbir halk öldürmelerle, katilamlarla bitmemiştir, bitmez de. Kaldı ki Kürt halkı defalarca böylesi baskılara maruz kaldığı halde hala Ortadoğu'da en büyük halklardan biri olarak varlığını devam ettiriyor. Bu varolam yalnız fiziki olarak varoluş değil, ulusal özgürlük, demokrasi ve barış kavgasını veren büyük bir toplumsal potansiyel olarak varolmadır. Kürt halkı kendi tarihini yaratmanın, dünya coğrafyasında yerini almanın kavgasını veriyor. Bu kavga çok değişik araç ve gereçlerle değişik yöntem ve biçimlerle olmaktadır, olması da gerekmektedir. Çünkü egemen güçler her cephede bir saldırı içindedir. Birincisi yasal olan devlet mekanizması ve hükümetin resmi politikasıdır. İkincisi devletin içindeki gizli devlet, üçüncüsü her dönemde değişik adlar altında kendi güdümünde örgütlediği sivil faşist güçler vardır. Bunlardan dün MHP idi bugün Hizbullah örgütüdür, yarın başka bir ad altında değişik biçimlerde ortaya çıkabilir.

Ancak vurdukları yer hep aynıdır. Kürt halkının ulusal değerleridir. Devrimci, demokrat, sosyalist ve komünist güçlerdir. Bunların değişik cephedeki değerleridir, tarih yaratmağa çalışan nüvelerdir. Bu değerlerin kendisidir. Ancak bugün öne çıkan yöntemlerden ve çok önemli işlev gören basın yayın faaliyetleri kalemini insanlık için barış ve demokrasi için kullananlara canice saldırmaktadırlar. Bölgemizde kirli bir savaş vardır,

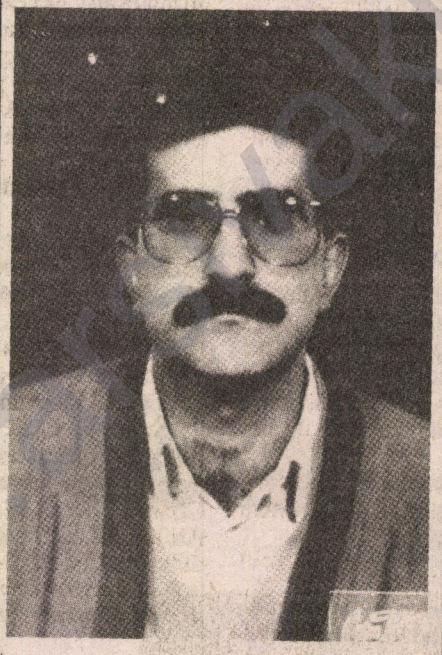

Hafız Akdemir

bu savaş bir anlamda psikolojik savaştır da, yalan haber yayma olmayan bir olayı olmuş gibi yayma, emperyalist kültürü aktarma vb. yöntemlerle suçluyu suçsuz göstermek, suçsuzu suçlu ilan etmeye çalışan egemen güçler enformasyon araçlarıyla halkı yanlış ve tek taraflı bir şekilde yönlendirmeye çalışıyorlar. Bunun açık bir örneği de Newroz olayları döneminde halkımız bu yanlış ve çarpık bilgilendirmeye tanık oldu. Televizyon ve basın "Cizre ve Şırnak'ta emniyet binaları basıldı, bin civarında PKK gerillasıyla güvenlik güçleri arasında 24 saat çatışma oldu ve sonunda devlet duruma hakim oldu" şeklinde beyanlarda bulundular. Oysa ki bir ay süreyle yapılan askeri yığınakla o gün Kürt halkına karşı imha hareketini gerçekleştirdiler ve bunu yaptılar. Bu olayda, oranın halkı dahil herkes yanlış bilgilendirildi. Ancak kısa bir süre sonra yöre halkı olayın gerçek yüzünü gördü. Akabinde sol basın ve İnsan Hakları Derneği nezdinde oluşan bir inceleme heyetince yapılan araştırma sonucu burjuva basınınca olayın ne korkunç boyutta çarpıtıldığı tesbit edilerek açığa çıkarılmış oldu. Ancak güneş balçıkla sıvanmaz. Halkımızın yurtsever kalemşörlerine sinsice saldırılar düzenlenmesinin nedeni budur. Dün Halit GÜNGEN, Cengiz ALTUN bugün de Hafız AKDEMİR daha demokrasi kavgasını basın cephesinde sürdürürken şehit düştüler. Hafız AKDEMİR önce 1984'te devrimci çalışma içindeyken esir düşmüş, 12 Eylül'ün insanlık dışı işkence tezgahlarından geçmiş, Diyarbakır zindan sürecini yaşamış onurlu bir devrimciydi. Eylemci, özverili ve fedakar olduğu kadar son derece okumayı seven ve araştırmacı bir kişiydi de. O, doğru bildiğini yapan ve devrimci mücadeleyi bir yaşam biçimi olarak kavrayan bir kişiydi. Bütün zorlukların ve tehlikelerin farkındaydı. Özgürlüğe olan tutkusu herşeyin üstündeydi. Onun için susmak ölümdü. Halit GÜNGEN, CENGİZ ALTIN ve Hafız AKDEMİR ülkede sis duman içinde saldırgan kurtları teşhir etmeye çalışan birer basın emekçileriydiler. Onlar halkı, halkın sorunlarını yazdılar, şehit oldular. ■

✔ *125.Madde Tutsakları Hala İçerde*
✔ *Sosyalist Parti Kapatıldı*
✔ *HEPe Kapatma Davası Açıldı*
✔ *Emekçiler Açlık Çizgisinde*
✔ *Kürdistan'da "Faili Meşhul" Cinayetler Devam Ediyor*

TC'YE BU YAKIŞIR!..

Dursun Yaprak

Marx, kapitalizmin üretici güçleri yıkıma götüren karakterini sergilemek için burjuva ekonomi-politiğiyle esaslı bir hesaplaşma yapmıştı. Üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki -gittikçe açılan- uçurumu ekonominin verileriyle sergilemişti.

Bu, bir çırpıda anlaşılabilir durumda değildi...

Lenin, kapitalizmin çürüyen gelişim eğrisine işaret etmiş ve gelişimin siyasal erkteki yansımasına -tekelciliğin demokrasinin inkarı yönüne- dikkat çekerek, emperyalist dönemin devrimlerinin nasıl da insan iradesi dışında kapıya gelip dayandığına vurgu yapmıştı. Gittikçe giriftleşen çelişkiler yumağını gözler önüne sermişti.

Bu tesbit, yine de politik mücadelenin öncülleri dışındakilerin bir göz atma ile bilinçlerine içerebilecekleri şeyler değildi...

Yaşam, en büyük öğretici olma özelliğini artan bir şekilde devam ettiriyor: Kapitalist sistemin ve özellikle sistemin zayıf halkalarının insanlığın başına bela olan özünü kavramak gittikçe kolaylaşıyor. Marx ve Lenin'in kuramı ile yaklaşımı, pratiğin kavranması ve iyice görülmesiyle kolaylıkla bilince çıkarılabilir.

Emperyalist-kapitalist sistemin insanlığın başına musallat çirkefliklerini bakar-kör'lerin dışında herkes görmeye başladı. Hele hele, bu sistemi oluşturan kimi ülkelerin durumu, çirkefliklerinin yanı sıra, acizlikleriyle de dillere destan olmaya başladı. TC bu ülkelerin başında geliyor.

İşte son ayların TC manzarasından bir-kaç görünüm:

Kürt Tutsaklara Rehin Muamelesi Sürüyor!

Eşine az rastlanır bir acizlikle, TC, 12 Eylül faşist anayasasını bile çiğneyerek, Kürt tutsakları çıkarılan 3713 sayılı yasanın infaz indirimine ilişkin hükümleri dışında değerlendirdi! Gerekçe en ilkel mantığını bile katleder biçimdeydi: *"125. maddeye giren suç, organize suç olarak devam ediyor"*muş!... Sonuç: *"Herkes cezaevinden çıkabilir, Kürtler asla!* " Hukukun, egemenlerin iradesinin yasa düzeyine çıkarılmış biçimi olduğu biliniyor da; bunun bu denliilkelce, bire-bir yapıldığına ve kendi anayasa ve yasalarını bile çiğneyerek uygulandığına ancak TC'de rastlanılıyor. Görünen o ki, TC'de burjuva hukuk ahlakı bile yitip gitmiştir. Televizyon erkanlarında *"hukuk devleti"*nden bahsedenlerin yüzüne bakın: 125.madde hükümlüleri hala içerdedir ve yönetcilerin yüzü hala kızarmıyor... TC'ye bu yakışır!

SP Kapatıldı!

TC, TİP'i kapattıktan sonraki geleneğini sürdürüyor. Sol partileri kapatırken gerekçesini değiştirmiyor: *"Bölücülük!"*

*"Siyasal partiler demokrasinin vazgeçilmez unsurları"*ymış, falan filan... TC, kendi anayasasındaki bu sözleri duyacak durumda değil. Etekleri tutuşmuştur ve çıkarır atar eteğini; iktidarsızlığının zavallılığını sergilemekten arhaya duymaksızın... TC'ye bu yakışır!..

Bir Buyruk da HEP Hakkında: *Kapatılsın!*

"Başı Kürt sorunuyle belada" olan TC, her adımında batağın geri dönülmez balçıklarına saplandığını düşünmeksizin -uzun vadesi mi var ki, uzun vadeli düşünsün!- Osmanlı geleneğinin hoyrat adımlarını atmaya devam ediyor. *"Bir kulaklarını çekeyim şunların"* sığlığıyla, HEP'in başına kapatılma davasının kılıcını asıyor. Ve sonra *"demokrasi"* nutukları... *"Sadece benim gibi olanlara demokrasi"* anlayışı öylesine sırıtıyor ki, ilk kez farkedildiğinde komedi sayılabilecek böylesi tutumlar artık TC'nin başına nice Demokles kılıçlarından daha ağır trajedi kılıçlarını yerleştiriyor. Doğrusu böylesi *"heyecanlar"* TC'ye çok yakışıyor!

Kürdistan'da Her Gün Kontra Cinayetleri!

K.Kürdistan'da yurtsever-devrimci güçler alçakça pusularda katledilmeye devam ediliyor. Bu cinayetler kervanına gazeteciler de dahil edilmeye başlandı. TC'nin bu konudaki marifeti 1977 1 Mayıs katliamlarından bu yana tescillidir. Bundan dolayı, bu cinayetlere ilişkin tek bir kişinin bile *"bulunmaması"* tesadüf değil. Et kokarsa tuz serpersin; tuz kokarsa ne edersin?.. Ya da şöyle: Sanığın aynı zamanda *"tahkikatçı"* olmasına ne denir? Gülünsün mü; ağlansın mı?.. Fakat gerçeğin bir yönü çok ayan-beyan: Bu, TC'ye çok yakışıyor!

Emekçilerin Açlık Çizgisine Koşmaları Serbest,Yürümeleri Yasak!

TC yöneticileri *"Terörle mücadele"* adı altında tüm hak ve özgürlük taleplerini bastırmak için açıkça *"Bana üç gün verin, halledeyim"* diyerek kendi sınıfının damgasını taşıyan hukuk normlarından bile muaf tutulmasını isterken; 12 Eylül faşizminden bu yana yürütülen ekonomik politikalarla açlık çizgisine gelip dayanmış emekçilere *"sabır"* beyan ediyor. *"Sabrın sonu"* hiç gelmeyecek; bunu tüm emekçiler defalarca ve defalarca gördü. Bu kapitalist yapı zaten emekçilerin kanı ve teri üzerine ayakta duruyor; hiç temelini kendi eliyle oyması beklenebilir mi? TC kapitalizmi, emperyalistlere göbekten bağımlılığıyla ve azgın sömürü mekanizmasıyla en küçük hak konusunda, (Bir-kaç liralık ücret artışı için bile tüm devlet erkanının ayağa kalktığı unutulmasın) en küçük ilerleme konusunda, (Cezaevlerindeki yaşam koşullarına ilişkin gelişme karşılığında bile canlara bedel olduğu unutulmasın) nefessizdir, hareket kapasitesi uyuyan kaplumbağa kadardır. Ama o, kitle iletişim araçlarıyla kendini *"uyuyan dev"* olarak göstermeye çalışmayı sever;emekçilerin hak taleplerinin karşısında değişe değişe bir tuhaf olmuş gerici çalışma ve sendika yasalarını ve *"kolluk kuvvetleri"*ni çıkararak *"kükrer"*. Zaten yumuşak karnı burası; milyonlarca proleterin ve emekçinin azgınca sömürülmesine karşı ciddi bir *"Yeter!"*haykırışının gelip-gelmediği meselesidir. Her toplu sözleşme dönemleri ya da memurların sendikalaşma çabaları, TC'nin alınteri hırsızlığını biraz daha ortaya çıkarır ama, artık yüz kalmamıştır ki: *"Sabır"* telkinine devam eder o... Yalan ve riyanın bir sisteme bu denli yakıştığı az görülmüştür!...

Yazımızın başında TC sisteminin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal yönlerden döküldüğünü görmek için çok uzmanca çabaya gerek olmadığını; üstünkörü bir bakışın bile yetebileceğini söylemiştik.

Ama bu dertlere deva olur mu?

"Yeni bir dünya... Özgür ve sömürüsüz bir düzen" demeksizin ve bunun bilinçli ısrarı içinde olmaksızın görmenin ve görülenleri sıralamanın bugünden sonra ne önemi olabilir?

Bugünün sözü şudur: Sistem , yıkımı hak etmiştir. TC'ye herşeyden çok, bu yakışır! ■

10 TEMMUZ YÜREKLERDE...

Kürt halkı tarihsel eylemlerine, değişen şartlara ve koşullara denk bir sahiplenme, yaşatma düzeyini tutturmuş bulunuyor. Duygularıyla değil, somut gerçekliklerden hareket etme bilinci insanlarımızın beyninde yerediyor. İşte 10 Temmuz 1992 süreci böylesine bir gerçekliği ifade lendiriyordu.

Temmuz '91'de kontrgerillaca katledilen V.Aydın'ın cenazesine sahiplenen onbinlere açılan ateş sonucu, yaşanan yeni Vedatlar'ın acısını halkımız hala yüreklerinde hissediyor.

TC ve onun militarist güçlerinin de bunun bilincinde oluşu, '92 Temmuz'unun yoğun bir gerginlikte geçmesine neden oldu.

V.Aydın'ın halkınca anılacağını gören TC, aylar öncesinden hazırlığa koyuldu. Newroz öncesi yapılan hummalı hazırlığın aynısıydı yapılanlar. Askeri araçların boy gösterisine, yoğun arama-taramalara sahne olan Diyarbakır'ın giriş ve çıkışları da tutularak çevre il ve ilçelerden 10 Temmuz için gelişleri önleme çabası doruğa ulaştı.

İnsanlar sokaklarda Özel Tim ve polis tarafından tehdit ve tahrik edilerek yeni bir katliama zemin hazırlanıyordu. Sık sık aramalar, gözaltılar boyutlanınca halk tepkisini kepenk indirerek gösterdi. Çevre il ve ilçelerde de yaşananlar farklı değildi.

9 Temmuz günü 14 milletvekilinin V.Aydın'ı mezarı başında anmak niyetiyle Diyarbakır'a girme çabaları Ergani yolu üzerindeki Altındağ Tesislerinde, güvenlik güçlerinin barikatıyla son buldu. Milletvekillerine ağız dolusu küfürler yağdırarak orada toplanan kalabalığa "Bunlar mı sizi kurtaracak? Bunlara güvenerek geldiniz değil mi?" diye alay edip saldıran ve gözaltına alan güvenlik güçlerinin tutumu Koalisyon Hükümetinin Kürt halkına karşı varolan tutumunu yansıtan bir gösterge oluyordu.

10 Temmuz ve V.Aydın'ı anma miting başvurusu reddedilmişti. Diyarbakır işgal yaşıyordu. Vahşetin ayak sesleri hissediliyordu. Ve HEP yöneticileri ve milletvekillerinin yapabildikleri tek şey bir günlük açlık grevi idi. Ne halka yapılan baskılara ne de kendilerine yapılan hakaretlere tutum alabiliyorlardı. Milletvekilleri terörize edilmişlerdi.

Ve Diyarbakır sessizliğe gömülmüş bir 10 Temmuz'u yaşıyordu. Bu sessizlik öfke, kin doluydu. Kaynayan, patlamaya hazır ama gerçeklikleri görerek provakosyanlara yolvermemeye çalışan bir sessizlik.

Sessizlik de bir tepki biçimi olarak gösterilebiliyordu. Diyarbakır, Lice, Kulp, Silvan, Şırnak, Cizre, Silopi, Mardin, Kızıltepe, Nusaybin ve başka yerler... Ve kepenkler açılmıyor 10 Temmuz'da. Ve Kürt halkı yüreğinin derinliklerine yerleştirerek anıyor 10 Temmuz şehitlerini, Vedat'ını...

Meydanlarda haykırılamadı 10 Temmuz'a dair ama, halkımız yüreğinde yaşattı bir 10 Temmuz'u daha.

Ve Vedatlar... Ve 10 Temmuz'da şehit düşenler halkıyla birlikteydi yine ön saflarda....

ŞEYH SAİDLER YAŞIYOR

Celil Doğan

Devlet, tarihimizin önemli sayfalarını oluşturan büyük başkaldırının önderlerinden Şeyh Said ve arkadaşlarını idam etmekle, Kürdistan Davasını bitireceğini sanmıştı.

Oysa, bundan 67 yıl önce, 30 Haziran 1925'te idam edilen Şeyh Said ve arkadaşlarının davaları da bitirilemedi, kendileri de unuttturulamadı. Tersine onlar, bugün daha bir sahiplenilerek anılıyorlar ve anılacaklardır da. Tarihin derinliklerinde NEVROZ'u yaratan ve yaşatan halkımız, tüm diğer ulusal önderlerimizle birlikte Şeyh Said ve arkadaşlarını da tarihin altın sayfalarında ebedileştirmiştir.

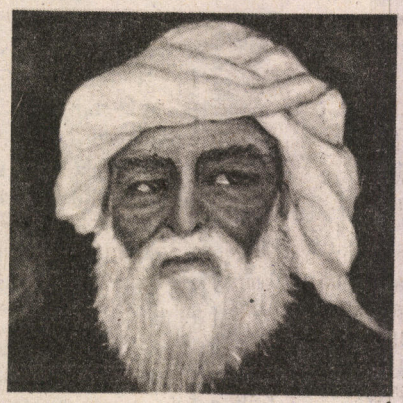

"Û/Min navê xwe kola li bircên Diyarbekir/Ez welatparêzim ,/Ez mirovperver im,/Ez li ber bircen Diyarbekra rengîn/Şêx Seîde kal,/ Bijîşk Fuad im/Ez bavê Tûjo me lo!.../Şoreşger im." **R. Barnas**

Devlet, Şeyh Said ve onun önderlik ettiği başkaldırıyı kötülemek için ulusal ve uluslararası çapta elinden geleni yaptı ve halen de kimi kalemşörleri vasıtasıyla, sırası geldiğinde kötülemeye devam etmektedir. Ne var ki güneş balçıkla sıvanamaz! Yapılan onca karalamaya rağmen, gerçekler aydınlığa kavuştukça, Şeyh Said ve arkadaşlarının değerleri ve büyüklükleri daha bir artmaktadır.

Ne Şeyh Said bir "yobaz"dı, ne onun önderliğini yaptığı isyan bir "irtica"ydı. İsyan ne " hilafet için"di ne de " hükümetin kimi yolsuzlukları" içindi. İsyan, tarihin de şahit olduğu ve Türk savcısının itiraf ettiği gibi, düpedüz "BAĞIMSIZ BİR KÜRDİSTAN" içindi. Şeyh Said dindar bir birey olarak şeyhlikten ziyade bir ulusal önderliğe soyunmuştu. Sıfatı, bu niteliğini ali plana düşürmedi. Şeyh Said'in ulusal kurtuluş mücadelemizde önemli bir yer kaplaması da bu yüzdendir. O, bu yüzden mücadele arkadaşlarıyla beraber ŞEHİTTİR, KAHRAMANDIR VE ÖLÜMSÜZDÜR.

İşte İstiklal Mahkemesi Savcısının dedikleri: "Ebedi Türk vatanının doğu vilayetlerinde patlak veren son isyanın sebep ve menşeleri pek uzak olmayan bir geçmişte... Bosna, Hersek'te olanlarla aynıdır. Kürt İstiklalini doğuran ideal ve gaye, Suriye ve Filistinlileri şımartmış olanlarla aynıdır."

Ve işte idam cezasını okuyan Mahkeme Başkanının ünlü sözleri: "Aranızda bazıları hükümetin idari yolsuzluklarını isyan bahanesi yaptılar, diğerleri de hilafetin müdafasını sebep olarak gösterdiler. Fakat hepiniz bir noktada birleştiniz: BAĞIMSIZ BİR KÜRDİSTAN YARATMAK..."

Mahkeme Başkanı ve Savcısı ve arkalarındaki devlet, Şeyh Said ve arkadaşlarını yok etmekle, onların Bağımsız Kürdistan İdealini" de yok edeceğini düşünmüştü. Devletin isyanı bastırmak için var gücüyle uğraşması, isyancılara ve halka hunharca davranması; zulmetmesi, Elazığ'da, Diyarbakır'da, Bitlis'te kurduğu darağaçlarında onlarca önderi idam etmesi ve "ibret olsun" diye önderlerin ölüsünü günlerce teşhir etmesi bu düşüncenin pratiğe geçirilmesiydi. Tarih gösterdi ve gösteriyor: Katledilen yüzlerce önder, yok edilen binlerce insan, zulme uğrayan kitleler, sürgünler, her defasında toprağa tohum olup yeniden ve yeniden filiz verdi ve vermektedir. Devlet, tarihsel davayı, Şeyh Said'in yanına gömemedi. Tam tersine onların idamıyla yaşam bulan, süregelen dava, onları yanına alarak ebedileştirdi.

Kürtler gibi, uygarlık yaratan, tarih oluşturan, en güçlü saldırgan tarafından bile yerinden kımıldatılamayan bir halkın, idamlarla, çağ-dışı yasaklarla davasını unutması, davasını ölülerinin yanına gömmesi mümkün değildir. Şehitler, kahramanlar, davanın başarılmasının tarihsel dinamiklerini oluşturdular her zaman. Bugün ülkemizin güneyinde kurulmuş bulunan hükümet ve oluşturulmakta olan devlet organizasyonu; Laçin'de kurulan Kürdistana Sor'un gerisinde yüzbinlerce şehit var. Ülkemizin kuzeyindeki ulusal canlanışın, uyanışın arkasında da binlerce şehit ve kahraman var. Şehitler davaya yaşam verir; dava şehitleri yaşatır.

Şeyh Said ve arkadaşları; tarihsel davamızın bu şehitleri, süregelen idealimizde yaşam bulmakta; yaşamaktadırlar. Şêx Seîdê Paloyî ve arkadaşlarının adları tarihimizde altın harflerle yerlerini çoktan aldılar. Bugün onlar adına, onlardan miras kalan tarihsel davamız giderek boyutlanmaktadır. Er-geç, bu kutsal dava, ulaşması gereken menzile ulaşacaktır. Hiç bir güç; Dehaq bile olsa, halkımızı kutsal bağımsızlık davasından alıkoyamacaktır. Şex Seîdê Paloyî ve arkadaşları, KÜRDİSTAN adıyla birlikte hep varolacaklar, hep yaşayacaklardır! ■

LAÇİN'DE "KURDISTANA SOR"

Lezgin Berav

Burjuva basını, Kızıl Kürdistan'ın kuruluş haberini, Azeri-Ermeni çatışmasında, Ermenilerin düşmanca tutumunun bir göstergesi olarak duyurmaya çalıştı.

İnanıyoruz ki, sorunun tarihsel ve de objektif yönünü bilmeyen bir çok kesim, Kızıl Kürdistan'ın kuruluşunu, Ermenilerin, Azerilerin başına musallat ettiği yeni bir oyun olarak telakki etti. Zira burjuvazinin yıllardan buyana durmaksızın sürdürdüğü Ermeni düşmanlığı, bu uygar topluma karşı Türk halkında önyargılı bir tutumun yer etmesine yolaçmış bulunmaktadır. Hertürlü önyargının dışında olarak, konunun tarihsel boyutu düşünüldüğünde, bölge Kürtlerinin aslında en doğal ve meşru hakkını kullandığı kolaylıkla anlaşılabilecektir.

Kürt nüfusun yerleşik olarak bölgedeki varlığının tarihsel bir geçmişi olduğunu biliyoruz. Kürt azınlığın Bölgenin sosyal yaşamında kalıcı izler bıraktığı tarihsel bir vakıa ve gerçekliktir.

Bugünkü Bağımsız Azerbaycan ve Özerk Karabağ Cumhuriyetlerinin güneyindeki bölge, tarihte **Arran** olarak adlandırılır. Arran Bölgesi, Aras ve Kura nehir havzalarını kapsayıp Tebrize doğru uzanan bir coğrafik alandır.

Bağdat halifesi Elmuttekibullah döneminde, MS. 938 yılında, yerleşik Kürt nüfusa dayalı olarak **Hezbani-Deysemi** adıyla bir Kürt Devletinin kuruluşuna tarih tanık oluyor. **Muhammed Rewadi** döneminde, devletin adı **Rewai** oluyor.

Rewai devleti MS. 951 yılında yerini Şeddad Karto oğlu **Muhammed** tarafından kurulan **Şeddadi Oğulları devletine** bırakır. Şeddadi devleti **125 yıl** süreyle **1076** yılına kadar hüküm sürdürmeyi başarır. **Nexşiwan, Gence, Tiflis, Ani** bu devletin önemli şehirleri arasında yer almaktaydı. Şeddadilerin hüküm alanlarını zaman zaman Malatya'ya kadar genişlettikleri bilinmektedir.

970 yılında **Ebul Hesen**, babası Muhammed'i tahttan indirip yerine kendisi geçer. Onu da **Merzuban** takib eder. Kısa bir süre sonra, Merzuban, bir av sırasında kardeşi **Fezl** tarafından öldürülür. Fezl tahta çıkar. Fezl adaletiyle, ülkeyi imarıyla, yaptığı hizmetlerle halk tarafından çok sevilir. **47 yıllık** hükümdarlığı döneminde ülke istikrara kavuşur. Fezl 1071 de öldüğünde yönetime oğulları **Ebul Fetin Hesen, Ebul Hesen Noşirewan** ve **Ebul Eswar Bin Fezil** ard arda tahta çıkarlar.

1075 yılında Selçuklular Şeddadi devletine saldırıp kimi topraklarını işgal ederler. Şeddadilerin siyasal varlığı **1076** yılında sona erer. Nar ki Kürtler bir süre sonra da **Ani, Gence, Tiflis** gibi önemli şehirlerdeki etkinliklerini sürdürmeyi başarırlar. (Bkz. Welat Der. Sf. 16 A. Durre)

Bölgedeki Kürt toplumsal varlığının Selçuklular, Osmanlılar ve Çarlık Rusyası döneminde de devam ettiğini ayrıca belirtmeye gerek yok. 1917 Ekim Devrimiyle birlikte haklar ve ulusların kendi yönetimlerini ele almaları olanağı doğdu. Bölgedeki Kürtler de bu olanaktan yararlanarak 1923'te Lenin'in direktif ve desteğiyle merkezi Laçin olan bölgede **Kurdıstana Sor** (Kızıl Kürdistan) adıyla bir **cumhuriyet** kurarlar. **1926** genel nüfus sayımına göre cumhuriyette **42 bin** Kürt vardır. Bu dönemde **Kurdistana Sor** adlı bir gazete çıkarılmaya başlandı. **Radyoya Kurdî** adıyla da radyo yayınları sürdürüldü. Cumhuriyette **Lise** kademesine kadar eğitim Kürtçe yürütülmekteydi. **Kurdistana Sor** bir özerk cumhuriyetti ve muhtemelen de dinsel nedenlerle Azerbaycan SSC'ne bağlanmıştı.

Sovyetler Birliğinde 1929 yılında, alınan merkezi bir kararla birçok küçük halkın kurduğu özerk cumhuriyetler lağvedildi. Ancak Özerk Kurdıstana Sor Cumhuriyetinin lağvı Azerbaycan Komünist Partisince karar altına alınıp uygulamaya sokuldu. Cumhuriyetin lağvedilmesi, Kürtlerin yoğun tepkisiyle karşılandı. Ne ki Azeri yöneticiler tepkileri baskıyla karşıladı. Birçok Kürt muhalif hapsedildi ya da sürgüne yollandı. Azeri yönetim bununla da yetinmeyip yoğun bir asimilasyon politikası uyguladı. Öyle ki 1926 yılında 42 bin olan nüfusun artmış olması gerekirken, 1979 sayımında **"yok"** oluvermişti! Bu durum büyük tepki gördü. 1989 yılında yapılan seçim-nüfus sayımında **15 bin kişi** herşeyi göze alarak kimliklerine **"Kürt"** adını yazdırmayı başardı. Bu olgu bile, Azeri yönetiminin Kürtlere ilişkin politikasının niteliğini açıkça göstermektedir.

Azeri yönetiminin 1929 yılından beri uygulamaya koyduğu asimilasyon politikasını kabullenemeyen birçok aile yurtlarını terk edip çeşitli cumhuriyetlere dağıldılar. Ve ilginçtir ki Azeri yönetimin dışında hiçbir cumhuriyetin yöneticileri Kürtleri eritme çabalarına girişmedi. Özellikle Ermenistan Kürt kimliğinin ve ulusal değerlerinin korunup geliştirilmesinde Kürtlere son derece yardımcı oldu. Bu davranışı, Ermeni-Kürt halklarının tarihsel birlikteliklerinin yarattığı dostane ve kardeşçe ilişkilere bağlamak gerekiyor.

Muhtelif cumhuriyetlere dağılan Kürtler varlıklarını sürdürebilmek için bir çok örgüt kurdular. **Çerkezê Reş** başkanlığındaki **Komeleya Ro** (Gün Topluluğu)'nun merkezi Ermenistan'dır. **Jura Nabiiyev** başkanlığındaki **Komeleya Ronahi** (Aydınlık Topluluğu) Gürcistan'da faaliyet sürdürmektedir. Ayrıca **Komeleya Jinên Kurd li Gurcistanê** ile **Komeleya Xortên Kurd Li Gurcistanê** örgütlerini de anmak gerekir. En önemlisi de Yekitiya Kurdên Sovyet (Sovyet Kürtleri Birliği) adlı örgüt-

tür. Örgütün başkanı **Suleman Babayev**'dir. Merkezi Moskova'da olan örgüt BDT tarafından tüm Sovyet Kürtlerinin temsilcisi olarak tanınmıştır. Örgüt dokuz cumhuriyete dağılmış olan Kürtlerin eskiden olduğu gibi **Kurdıstana Sor Cumhuriyeti'nde** yeniden biraraya getirilmesini savunmaktadır.

Azerbaycan'ın Ermeni nüfus yoğunluklu Karabağ Özerk Cumhuriyeti'nin statüsünü kaldırmasıyla birlikte gerginleşen Ermenistan-Azerbaycan ilişkileri, bu yılın başlarında Karabağ'daki Ermeni toplumunun başkaldırmasıyla iyice koptu. Karabağ Ermenileri, Cumhuriyetlerini korumak için silaha sarılmak zorunda kaldılar ve bu haklı mücadelelerini halen de sürdürmektedirler.

Sovyet sisteminin dağılması ve Azeri otoritesinin de iyice zayıfladığı bir ortamda Kürtler **11 Haziran 1992'de** merkezi **Laçin** şehri olan **Kurdıstana Sor** (Kızıl Kürdistan) Cumhuriyet ve Hükümetinin kuruluşunu ilan ettiler.

Cumhuriyet hükümeti 19 kişiden oluşmaktadır. Yeşil-kırmızı-sarı renklerden müteşekkil resmi Cumhuriyet Bayrağı kabul edilmiş bulunmaktadır. Yürütme işleri oluşturulan bir komite tarafından üstlenilmiştir. Yürütme Komitesi Başkanı Wekil Mistefayev'dir. Hükümet ilk iş olarak Birleşmiş Milletlere, Avrupa ülkelerine ve Azerbaycan dahil tüm eski Sovyet Cumhuriyetlerine tanınmaları hususunda başvurmuş bulunmaktadır. Bu isteği şimdiye dek yalnızca Ermenistan olumlu karşılamış ve Kurdıstana Sor Cumhuriyetini tanıdığını ilan etmiştir. Wekil Mıstefayev tanınma konusundaki dış temaslarını yoğunlaştırırken, diğer hükümet yetkilileri de muhtelif cumhuriyetlere göçetmek zorunda bırakılan Kürtlerin yurtlarına geri getirilmesi, devlet sisteminin ve organlarının oluşumu, ekonomik, toplumsal ve sosyal yaşamın normalleştirilmesi için olağanüstü çabalar içerisindedirler.

Kurdıstana Sor Cumhuriyeti Yürütme Komitesi Başkanı Wekil Mıstefayev, Cumhuriyetin, hiçbir halka, devlet ya da ulusa karşıt bir olgu olarak düşünülmemesi gerektiği üzerinde ısrarla durmaktadır.

Dileriz W. Mıstefayev'in yaptığı bu açıklamaları, Azeri yöneticileri dikkate alır ve eskiden olduğu gibi mazlum bir halkın en doğal hakkını kullandığını bilince çıkarır ve buna uygun davranır.

Kürt halkı orada tarihsel, doğal ve meşru hakkını kullanmıştır. Bu hakkı, hiç kimse hiçbir şekilde düşmanca ve önyargılıca yorumlayamaz.

Genel gelişmelerden de anlaşılacağı üzere, ülkemizin güneyinde yapılan seçimler sonucunda bir ulusal parlamento ve hükümetin kurulmuş bulunması, Kürdistan sorununun güncelleşmesinde ve uluslararası arenada meşruiyet kazanmasında önemli bir adımı oluşturmaktadır. Bununla birlikte Serhad'da Kurdıstana Sor'un kurulması, genel kurtuluş mücadelemizin son dönemdeki fiili en büyük ikinci kazanımıdır. Ülkemizin güneyinde ve Serhad'da oluşmuş bulunan ulusal organizasyonlar, Ulusal Kurtuluş Mücadelemizin uluslararası arenada daha bir güç kazanmasının olanağını arttırmış bulunmaktadır. Halkımız Güney ve Serhad'daki bu gelişimi her ne pahasına olursa olsun koruyup güçlendirmek durumundadır. Erbil ve Laçin'in doğuşu, Mehabad Kürt Cumhuriyetinin ilan edildiği 1946 yılından bu yana önümüze gelen en büyük tarihsel olanaktır. Genel ulusal-toplumsal kurtuluş mücadelemizin uluslararası görüngüsüne bu iki olgu paha biçilmez katkılar sağlayabilecektir. Fars ve Türk rejimlerinin vahşiyane baskılarına maruz kalan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin, Erbil ve Laçin'in koordineli aktivitesiyle, uluslararası alanda daha bir güçlü ses çıkaracağından kuşku duymamak gerekmektedir.

Kuşku duyulmaması gereken bir şey daha var ki, o da; halkımızın ülke ve ülkelerarası çapta somut oluşumlara sahip olmasını isteyenlerin olduğudur. Bu yüzden Laçin ve Erbil olgularının başarısız kılınması için muarızlarımızın hiçbir çabadan geri durmayacaklarını bilmemiz gerekiyor.

Halkımız uygar bir halktır. Her uygar halk gibi o da tarihten gelen doğal ve meşru hakkını kullanma çabası içersindedir. Ve bugün bu çabasını Laçin ve Erbil Hükümetlerini kurarak taçlandırmıştır. Halkımızın kurtuluş çabasının kısmi ve genel başarısı, komşu ülke ve halklara zarar verme bir yana, tersine bölgede istikrarın sağlanmasına ve dolayısıyla komşu ve dünya halklarına ve ülkelerine olumlu katkıları olacaktır.

Halkımız uygar bir halktır. Her uygar halk gibi o da tarihten gelen doğal ve meşru hakkını kullanma çabası içersindedir. Ve bugün bu çabasını Laçin ve Erbil Hükümetlerini kurarak taçlandırmıştır. Halkımızın kurtuluş çabasının kısmi ve genel başarısı, komşu ülke ve halklara zarar verme bir yana, tersine bölgede istikrarın sağlanmasına ve dolayısıyla komşu ve dünya halklarına ve ülkelerine olumlu katkıları olacaktır.

Öncelikle görev Laçin ve Erbil Kürt hükümetlerinin varlıklarının güvence altına alınması ve giderek güçlendirilerek uluslararası meşruiyete kavuşturulmasıdır. Eğer bu ivedi görev başarılabilirse bu, halkımızın yakın tarihindeki en önemli ulusal kurtuluş atılımı olacaktır. Bu atılımın halkımızın ulusal kurtuluşuna yapacağı katkılar yanında, bölgede barış ve istikrarın sağlanmasında da rol üstleneceğinden kuşku duymuyoruz.

Halktan ve uluslararası meşruiyetten alınacak güç ile Laçin-Erbil koordineli aktivitenin, ülkemizin Türkiye ve İran kesimindeki topraklarının da birer ulusal oluşum altında özgürleştirilmesi çabasında önemli rol üstlenebileceği açıktır. Laçin ve Erbil'in güç ve meşruiyet kazanmasının kimi yerel çelişkilerin tali plana itilmesinde de büyük rol oynacağına kesin gözüyle bakmak gerekir. Söz konusu güçlenmenin, herkesin özlemini duyduğu bir ULUSAL OTORİTE'nin vücut bulmasına giden yolu açacağına inanıyoruz. Her türlü öznel abartının dışında şunu söyleyebilme olanağına sahibiz: Olguları tarihsel kılan, olgunun yolaçabileceği gelişmelerin yanısıra ona vücut veren toplumun öznel davranış ve tutumudur da. Laçin ve Erbil yolaçabileceği gelişmeler bakımından birer tarihsel olgudurlar; korunup güçlendirilmeleri gerekmektedir.

Her türlü ben merkezci düşüncenin dışında olarak soruna bu tür bir yaklaşım gösterilmesinin bir tarihi görev ve zorunluluk olduğu gün gibi ortadadır.

KURDISTANA SOR'U COŞKUYLA KARŞILIYORUZ. UMUDUMUZ VE BEKLENTİMİZ KURDISTANA SOR CUMHURİYETİNİN VARLIĞINI İSTİKRAR İÇERİSİNDE SÜRDÜRMESİDİR. ■

KÜRDİSTAN TARİHİNDE YENİ BİR SAYFA

M.Keşli - N. Maçin

Bilindiği gibi Güney Kürdistan'daki seçimler, dört aya yakın bir süredir dünya kamuoyunda tartışılıyordu. Tabi ki böylesi toplumsal gelişmelerde, gelişmelerden yana tavır koyan ve açıkça destekleyenler olduğu gibi, karşıtları da olacaktır. Bu sınıflar mücadelesinin kanunudur. Başta bu karşıtlık Güney Kürdistan halkıyla faşist Saddam rejimi arasında antagonist bir çelişki şeklinde dünya kamuoyuna yansıdı; bir yandan bir avuç Arap Burjuvazisi ve onların temsilcisi faşist Saddam, diğer tarafta beş milyon Kürt halkı ve bu halkın her kesiminde örgütlenmiş değişik sınıf ve katmanları temsil eden Kürt partileri vardır.

Bu iki karşıt gücün dışında, onları çok yakından ilgilediren, yaşamlarını etkileyen diğer üç parçadaki egemen sömürgeci güçler de olayda taraf olan ikinci derecede karşıt güçlerdir. 30 yıldır özgürlük için savaşan Kürt halkı bu süre zarfında defalarca Saddam'ın sürgün, göç ve katliamlarına maruz kalmıştır. Halepçe katliamı bunun açık ispatıdır. Bu katliamla yalnız Güney Kürdistan'da değil, bölge halkları nezdinde de Saddam'ın ne kadar barbar ve yönetiminin de faşist olduğu herkesçe bilinir oldu. İkinci bir olay; Körfez savaşında Bağdat dünya kamuoyunun ilgi odağı oldu. Bağdat bu savaştan yenilgiyle çıkınca bütün hıncını Kürtlerden çıkarmaya çalıştı.

Zaho'da Oy Kullanmak İçin Sıra Bekleyenler

Faşist Saddam rejiminin Mart 1991'de Kürt halkına havadan saldırması üzerine Kürt halkının Kuzeye göç etmesiyle birlikte Güney Kürdistan yine dünya kamuoyunun ilgi alanı oldu ve Kürt sorunu bir iç sorun olmaktan çıktı, uluslararası bir sorun olarak BM ve Avrupa kamuoyunun da tartıştığı bir sorun haline geldi.

Bir yıl öncesine kadar yaşadığı göç ve katliamlarla bölge halkının ilgisini üzerine çeken Güney Kürdistan halkı bu sefer seçim beyanlarıyla bölge halklarının dikkatlerini kendi üzerinde topladı. Seçim tarihiyle ilgili ilk beyanın kamuoyuna yansımasında olsun ya da seçim tarihinin yaklaşması sırasında olsun, TÜRK DEVLETİ de Saddam'ın yasadışı ilan ettiği bu seçimi içine sindirememişti. Seçimlerin yaklaşması ile birlikte Kuzey Kürdistan'daki devrimci, yurtsever çevreler arasında seçime ilişkin tartışmalar yoğunlaştı. Bölge halkı, basın ve devrimci kamuoyunda, seçimlerin ikide bir ertelenmesi üzerine bir sabırsızlık ve kuşku artmaya başladı. Seçim tarihinin 17 Mayıs'ta kesinlik kazanması üzerine Kuzeyden birçok devrimci çevreler, demokrat, yurtsever, aydın insanlar seçimleri izlemek için bir hazırlık süreci yaşadılar.

Newroz olarak KÜRDİSTAN'ın dört parçasından herhangi birinde olumlu veya olumsuz gelişmeler bizi yakından ilgilendiren bir sorun olduğundan dolayı, seçimleri yerinde izlemek, incelemek, oradaki durumu somut olarak öğrenip halkımıza doğru bir şekilde yansıtmak için Güney Kürdistan'a, ülkemizin yarı-özgür olan bu parçasına yolculuğa çıktık. 14.5.1992'de Habur sınır kapısına vardığımızda yerli ve yabancı basının, parlamenterlerin, çok sayıda insanın seçimi izlemek için giriş yaptığı, oradaki insanlar tarafından konuşuluyordu. Seçim bölgelerini gezerken biz de, bölge burjuva basının muhabirlerini, devrimci basını, bir çok devletten gelen yabancı basını, yabancı milletvekillerini ve bölgemizin milletvekillerini gördük. Daha önce 1988'de Saddam'ın Halepçe vahşeti için bölgeye gelen bu heyetler, bu sefer kendi seçimini yapan bir halkı izlemeye gelmişlerdi. Acı, yerini sevince bırakmış, yanık insanların cesedi artık yok ve onun yerine insanların geleceği konuşuluyor. Bu seçimlere bu denli ilginin fazla olmasının tek bir nedeni vardır:

Kürt halkının varlığını hep inkar eden sömürgeci güçlerin, bütün vahşi uygulamalarına, iki yüzlü politikalarına rağmen Kürt halkının onurlu mücadelesi sonucunda tarihte ilk kez seçim yolu ile kendi temsilcilerini seçme fırsatını yakalaması... Bu halkımızın mücadelesinde bir dönüm noktasıdır. Bir halk kendi tarihini yaratıyor, bu ülkemiz tarihinde yeni bir sayfadır. Her ne kadar 1946-1947 tarihinde Mahabat Kürt Cumhuriyeti kurulmuşsa da bu seçim ve oluşan parlamento çok farklı özelliklere sahiptir.

Birinci özelliği; Emperyalist siyasetin ve askeri gücünün hegomonyası altında olmakla birlikte, Güney Kürdistan'da 9 partinin kendi koşullarında kısmen özgür bir ortamda açık faaliyet göstererek seçimlere girmesidir.

İkinci özelliği; bütün partilerin tek bir amaçta birleşmeleridir. Bu amaç, Kürdistan parlamentosunun oluşumudur.

Üçüncü özelliği; Kürdistan'da varolan askeri, idari ve siyasi boşluğu doldurmaktır. Yani Kürt halkı kendi kaderini tayin etme hakkını sınırlı da olsa kullanıyor.

Ortadoğu'da Demokratik Bir Seçim

Güney Kürdistan'da yapılan seçimler bağrında ciddi zaaflar taşımakla birlikte bölgede ileri bir adımdır. 30 yıldır silahlı mücadele veren ve daha bir yıl öncesine kadar yasadışı olan Güney Kürdistanlı partiler, %7'lik baraj vb. ciddi anti-demokratik öğeleri taşısa da önemli bir seçimi başarıyla sonuçlandırdılar. İslami hareketten, komünist partisine kadar değişik anlayışlara sahib olan burjuva demokrat, yurtsever, sosyalist, komünist, islami hareket ve nüfusu 100 bini bulamayan " Kavmiye Asuri" denilen Hıristiyan azınlıklar dahil, toplumun bütün sınıf ve katmanlarını temsil eden politik güçler seçimlere katıldılar.

Şimdi bu sorunu biraz daha açalım. Seçimin oluşum şekli, baraj olayı ve seçim ittifaklarını kısaca özetlediğimizde bu seçimin muhtevası daha iyi anlaşılacaktır. Başta seçime giren partiler; IKDP (Irak Kürdistan'ı Demokrat Patisi), YNK (Kürdistan Yurtsever Birliği), KEP (Kürdistan Emekçiler Partisi), IKP (Irak Komünist Partisi), KDHP (Kürdistan Demokratik Halk Partisi), PASOK (Partiya Sosyalist'a Kurd), PSK (Partiya Sosyalista Kurdıstan) Kavmiyeta Asuri ve Hizbi İslam. Bu dokuz partiden YNK ile KEP ve PASOK ile PSK seçim ittifakları yaparak seçimlere girerken diğer partiler kendi başlarına seçimlere girdiler.

IKDP, IKP, KDHP, Kavmiyeta Asuri ile Hizbi İslam gibi partiler tek başına seçime girdiler.

Bu seçimlerde milletvekili seçimleri ile başkanlık seçimi birlikte gerçekleşti. MESUT BERZANİ- CELAL TALABANİ, DR. MAHMUT OSMAN ve OSMAN MAHMUT parlamento başkanlığına adaylığını koyan parti liderleridir. Seçim %7'lik bir baraj sistemi ile gerçekleşti. Seçimde üç oy pusulası vardı. İlki seçime giren yedi partinin sembollerinden oluşan bir pusula, bir diğeri başkanlığa aday olan parti liderlerinin isim ve fotoğraflarından oluşan pusula, üçüncü pusula ise Hıristiyan Kürtler olan Asuri Kavmiyetinin pusulası idi. Bunlardan Hıristiyanların Birlik Partisi adına girenler olduğu gibi, onlar adına bağımsız adaylığını koyan üç aday da vardı. Bu pusulada dört sembol mevcuttu. Bu seçimler çok sayıda parti, örgüt ve bağımsız adayların katılımı ile gerçekleşti.

Her yeni oluşumun ileri yanları ve doğruları olduğu gibi, yanlışları da bağrında taşıyacağı açıktır. Bu %7'lik baraj olayını bu seçimlerin bir yanlışı olarak değerlendirmek gerekiyor. Ancak bu güne kadar Güney Kürdistan'da demokratik mücadele sürecini hiç yaşamamış parti ve örgütlerin bu seçimleri kısmi eksikliklerıyle birlikte demokratik olarak gerçekleştirmesi Kürt halkının bölge halkına sunmuş olduğu önemli bir değerdir. Kürt halkı insanlık tarihine bir çok değerler katmakla birlikte kendi tarihinden gelen ve öne çıkarttığı bazı değerler bugüne kadar sömürgeci güçler tarafından örtbas edildi. Kürtler insani geleneklerini, barışçı-uyumlu bir halk gerçeğini, bölge halkıyla uyum içinde yaşama gerçeğini bugün bir daha ispatlıyorlar. Güney Kürdistan halkının kendi içindeki değişik dinlerle ve azınlık olan halklarla bir sorunu olmadığı gibi, Arap halkıyla da bir sorunu yoktur. Aksi durum söz konusudur. Bunun başında Arap halkı geliyor, onların bu halktan ayrılma sorunları yoktur. Ancak onları ayrı düşürmek isteyen Saddam rejimidir. Irak Milli Türkmen Partisinin seçimlere girmemesinin nedeni Kürt halkı değil, Saddam rejiminin kendisidir. Çünkü Türkmenlerin yaşadığı bölge Saddam'ın denetimindedir. Bu nedenle parti olarak seçim-

IKP GENEL SEKRETERİ AZİZ MUHAMMED:

"Amacımız Kürdistan'ı Yeniden İnşa Etmek..."

Newroz: *Sizin seçimlerle ilgili düşüncenizi alabilir miyiz?*

A.Muhammed: Bizim bu seçimlere girmemizin nedeni; şartların bizi zorlaması sonucunda oldu. Saddam'ın askerleri geri çekildi. Biz şunu düşünüyorduk: Varolan partilerin kendi üstlerinde büyük bir komite oluşturup idari ve siyasi olarak yönetmesini düşünüyorduk. Ancak, bu şekliyle boşluğu dolduramadığımız için seçime gitmek zorunda kaldık. Bu seçim ile bir parlamento oluşturacağız. Varolan bu boşluğu dolduracağız. Bu parlamento kendi içinde bir hükümet oluşturacak, başkanı olacak, değişik bakanları olacak, kanunları ile bu halkı yönetecek.

Newroz: *Bu parlamentonun hedefi Otonomi mi, Federasyon mu, yoksa Bağımsızlık mı?*

A.Muhammed: Biz seçimlerimizi yapıp, hükümetimizi oluşturacağız. Bunu Saddam'dan ayrı yapıyoruz. Şimdi içimizde bazıları Otonomi, bazıları federasyon, bazıları bağımsızlık istiyor. Biz bu hedeflerden herhangi birisini bekleyemeyiz. Bu taleplerin hiç biri bizim seçim yapmamıza engel değildir. Seçim konusunda hepimiz birleşiyoruz. Bizim amacımız burda tek ses olmaktır.

Newroz: *Parlamentonun önündeki görevler ne olurdu?*

A.Muhammed: Şu ana kadar her şey cephe tarafından yapılıyordu. Bundan sonra parlamento, askeri eğitimi, sanat ve kültür çalışmalarını merkezileştirecek, Kürdistan'ı askeri, idari ve siyasi olarak temsil edecek.

Newroz: *Sizin partiniz parlamentoda ağırlıkta olsaydı ekonomik ve siyasi programınız ne olacak?*

A.Muhammed: Herşeyden önce biz bundan sonraki süreçte partiler adına değil de Kürt halkı adına ve tek ses olarak Saddam'a karşı koymak durumundayız; otonomi, bağımsızlık ve buna benzer fikirler bizim ayrılmamıza neden olamaz. Bizim amacımız Kürdistan'ı yeniden inşa etmek; işçinin, köylünün, çalışan insanların lehine kanunlar çıkarmaktır.

Newroz: *Teşekkür ederiz.*

A.Muhammed: Ben teşekkür ederim.

HILBIJARTINA WE PİROZBE

Ev hilbijartına we ne ji bo
we tenê, ji bo çar perçeyê.
Kurdistan hêvîkî pir mezin e.
Û em vêya dı rojhelata navîn da, rêya
Aşitî û Demokrasiyê da
Gavki mezin dibînin.

MESUL' ên,
KOVARA NEWROZ
Amed

Bu mesaj 17 Mayıs 1992'de verildi. Erbil kentindeki IKDP'inin "Mekteba Peyvandiya giştî" tarafından ertesi gün akşam yayınlandı. Spiker: Sadullah Ali Taha

lere giremediler, ancak Kürt bölgesinde yaşayan Türkmenler bu seçimde varolan Kürt partileri içinde seçimlere katıldılar. Türk basınının yalan beyanları ne ilk ne de sondur. Çünkü Türk basını devletin güdümünde olduğu için seçimleri hazmedemeyen bir hükümeti izleyen ikiyüzlü basının, yalan beyanlarda bulunması normal görülmeli. Irak, İran, Suriye ve Türkiye'nin bütün engellemelerine rağmen Kürt halkı 19 Mayıs 1992'de 173 sandıkta 1.650.000 seçmen ile sandık başına gidip oyunu kullanmıştır. Bu seçim, BM'in seçim gözleme örgütü olarak kabul ettiği bir örgütün denetiminde yapıldı. Seçimlerin amacı 105 milletvekilini belirlemekti. Bunun 100 tanesi Kürtler için, Hıristiyan azınlık için ise 5 kontenjan ayrılmıştı. Hıristiyanlar Kürt partileri için oy kullanabiliyorlardı. Ancak Kürtler onlar için oy kullanamazdı. Zaten parlamentonun şu gerçeği vardı: Parlamento hem Kürtlerin hem de Hıristiyan ve Türkmenlerin hepsinin eğilimini içinde barındıracaktı. Bu parlamentonun bağımsızlığı mı, federasyon mu amaçlaya-

IKDP ERBİL SORUMLUSU, PARLAMENTO ADAYI MELLE KADIR :

"Irak'a Demokrasi, Kurdistan'a Otonomi"

Newroz: *Partinizin yapılanması ve parti içindeki konumuzunu anlatır mısınız?*

M.Kadır: Bizim parti örgütlenmemiz dört bölgeye ayrılmıştır: 1. Duhok-Musul 2. Erbil 3. Kerkük 4. Süleymaniye bölgeleridir.

Ben Erbil bölgesinin yönetim komitesinde yer alan sorumlulardan biriyim, aynı zamanda parlamento adayıyım.

Newroz: *Bu seçimde partinizin yeri ve gücü nedir, tahminen kaç sandalye alırsınız?*

M.Kadır: Bu parlamento normal şartlarda kurulacak olan bir parlamento değildir. Olağanüstü bir durumla karşı karşıya olduğu için çok yönlü ve ağır görevlerle karşı karşıyadır. Parlamentonunu birinci amacı varolan partilerin bütçelerini merkezi bir bütçede bütünleştirmek.

2. Askeri güçleri merkezi bir yapıda birleştirmek,

3. Şimdiye kadar varolan partilerin herbiri Kürt halkı adına ayrı, ayrı stratejilere sahiptir. Bu parlamento bu farklı anlayışları ve stratejileri ortadan kaldırıp kendine özgü yeni bir strateji hedefleyecektir. Örneğin biz IKDP olarak otonomiyi savunuyoruz, biri federasyon, birileri ise bağımsızlığı savunuyor. Oysa, bu parlamento kendine özgü ve şartları dahilinde bir strateji savunacaktır.

Kürdistan tahribata uğramış, onu her yönüyle inşa etmek bu parlamentonun görevi olacak.

Şimdiye kadar her partinin kendi başına dış ilişkileri vardı, her biri değişik ülkelerle şu veya bu şekilde diplomatik ilişkiler kurmuştu. Bu parlamento Kürt halkının ulusal politikasını parlamento adına yürütecektir. Herhangi bir parti adına konuşup temsil etmeyecek. Bağdat'la olan ilişkileri parlamento tesbit edecektir.

Newroz: *Bu anlattıklarınız bağımsızlık değil mi?*

M.Kadır: Şu anda belirsizlik süreci yaşıyoruz, ne savaş vardır ne de barış ortamında yaşıyoruz. Her an değişebilecek bir süreci yaşıyoruz. Bu süreç devrim sürecidir. Yukarıda anlatılanları gerçekleştirmek için uğraşıyoruz. Devrim sonrası süreci yaşamıyoruz. Bu yönetimin biçimi, Bağdat'la olan ilişkilerin veya görüşmelerin sonucunda netlik kazanacaktır.

Newroz: *Siz otonomiyi talep ediyorsunuz, Saddam yönetimi faşist bir yönetimdir, Irak'ta demokrasi yoktur, bu otonominin güvencesi ne olacaktır?*

M.Kadır: Biz yalnız otonomi istemiyoruz. Kendimize otonomi, Irak'a demokrasi. Irak'a demokrasi gelmezse biz yalnız otonomiyi istemiyoruz. Bu ikisi bir arada olmalı. Biz bunu yalnız bugün değil, her zaman savunmuşuz.

Newroz: *Parlamentonuz olacak, Savunma gücünüz olacak, diplomatik ilişkiyi bu parlamento yürütecek, siz neden Saddam'a ihtiyaç duyuyorsunuz. Saddam güçlendiği dönemlerde sizi tanımıyor, zayıf olduğu dönemlerde size otonomi hakkı veriliyor, şayet size otonomi verse de bu otonominin teminatı nedir?*

M.Kadır: Şu anda bağımsızlık bizim için uygun değildir. Onun için Saddam yönetimi olsun, başka bir yönetim olsun, onlarla ilişkide olmak zorundayız. Ancak Saddam büyük bir barbardır, o olduğu sürece bizim birlikte yürümemiz mümkün değildir.

Ancak biz şu anda hazırlık süreci yaşıyoruz. Irak'a demokratik rejim bekliyoruz. Otonominin 3 teminatı vardır: 1. Irak'ta demokrasinin gelmesi, 2. dünyadaki demokratik eğilim, 3. Gücümüz ve birliğimizdir.

Newroz: *1991 Mart ayaklanması ile birlikte Kürt halkının sorunu dünya kamuoyunda tartışıldı. Saddam'ın Kürt halkına yaptığı baskı ve zulüm herkes tarafından bilinir oldu. Bunun üzerine Kürt liderleri yoğun bir diplomasi yaşadılar. Bu diplomatik ilişkilerde dünya devletlerinden Kürt halkına taraf olan devletler var mıdır ya da varsa hangileridir?*

M. Kadır: Avrupa devletleri, BM, Avrupa sosyal demokratları Paris'te yaptıkları kongrede bizi desteklediler. Ülke bazında özellikle İngiltere, Fransa, Belçika, Avusturya, İsveç ve Hollanda'nın bize destekleri oldu.

Newroz: *Saddam seçimlerinizi provake etmek için size saldırı düzenleyebilir, bu seçimlerinizin güvence içinde olması için BM'in size verdikleri bir güvence var mıdır?*

M.Kadır: BM'in bize bu yönde verdikleri güvence vardır. Ancak bu çok önemli değildir. Biz Saddam'ın büyük bir barbar olduğunu biliyoruz. Sağlıklı düşünmeyen, salapati bir insan olduğunu da biliyoruz. Elinden gelse bu seçimleri engellemeye çalışacaktır, ancak ekonomisi tahrip olmuş, askeri gücü yıpranmış ve diğer bir husus; dünya devletleri karşısındadır, bu nedenle böyle bir şeye ihtimal vermiyoruz.

Newroz: *Bu parlamentoyu kurduğunuzda dünya devletleri sizi tanıyacak mı?*

M. Kadır: Genel sekreterimiz Avrupa'yla diplomatik ilişkilerinde bunu gündeme getirmiştir. Onların bu konuda bize sözleri vardır. Bu parlamentoyu yerel bir yönetim olarak tanıyacaklarını, yapacakları yardımları, bundan sonra bu parlamento kanalı ile yapacaklarını bildirmişlerdir.

Newroz: *Söyleşi için teşekkür ederiz.*

cağı şeklinde kesin bir belirleme yoktu, özellikle böylesi belirlemelerden özenle kaçınma vardı. İdari meclis olacak ve bunun yürütme organları olacak. Bu belirlemelerden özellikle kaçınmada, bizce güçlü olan eğilimin, IKDP ve benzerlerinin yıllardan beri stratejik hedef olarak otonomi ile kendilerini şartlandırmış olmaları gerçeği var.

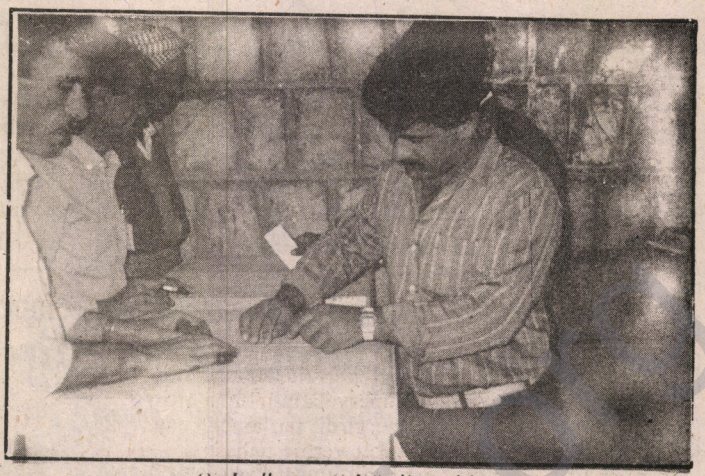

Oy Kullanan G.Kürdistanlılar

Parlamentonun İşlevi Ne Olacak?

Bu soruyla ilgili yazacaklarımız altı günlük seçim gezimizde Zaho, Duhok ve Erbil'de seçime giren partiler ve cephe sorumluları tarafından dile getirilen düşüncelerdir. Bu düşünceler ve ağırlıkta olan eğilimin özetini yansıttığımızda, parlamentonun konumunun ne olacağı ortaya çıkacaktır. Bunun yorumunu herkes kendine göre yapabilir. Ancak işlev şudur: Demokratik seçimler yoluyla parlamentoda yer alan partiler, özellikle bu aşamada, toplumdaki bir sınıfın veya katmanın çıkarını ön plana çıkarıp savunacak tarzda bir işleve sahip olamaz, bu parlamento Kürt halkının genel ve acil olan sorunlarını çözmekle yükümlüdür. Bunların başında askeri, idari ve siyasi sorunları vardır. Parlamento yürütme organlarını oluşturup, daha önce her partinin kendine ait olan askeri gücünü tek bir merkezde bütünleştirip askeri gücü partilerin dışında tutacaktır. Saddam döneminde tahrip olan ülkenin ekonomisini bir düzene koymak, yerleşim birimlerini (4000'e yakın yıkılan köylerin yeniden inşası) okulları, hastane, ulaşım ve iletişim yerlerini faaliyete geçirmek, Kürdistan'ın bir tarım ülkesi olduğu gerçeğinden yola çıkarak tarımsal alanda gelişimi kaydetmek için belli bir plan dahilinde çalışılacak. Aynı zamanda Bağdat hükümetinin koymuş olduğu ambargoya karşı ithalatın yollarını açmaya çalışacak, Televizyon, Radyo ve benzeri iletişim araçları, yerel olanların dışında ayrıca merkezi olarak kurulacaktır. Bu kurumlar insanların eğitimine hizmet veren kurumlar olup aynı zamanda Saddam'ın Kürt halkına yaptığı baskı, zulüm, sürgün ve katliamları Kürt halkına ve dünya kamuoyuna teşhir edecek, devrimci, demokrat düşüncelerin propagandası yapılacak.

Daha önce her partinin şu veya bu şekilde değişik ülkelerle açık veya gizli olan ilişkileri de parlamentonun bir yürütme organı tarafından bütünleştirilerek idari meclis adına yürütülecektir.

Bu yönetimin adının ne olacağı önemli değildir. Önemli olan halkın kendi yönetimini kendisinin tayin etmesidir. Eğer bir halk kendi diliyle eğitimini yapıyorsa, resmi kuruluşlardaki işleyiş, televizyon ve radyo yayınları onun diliyle yapılıyorsa, gelişmesine hizmet ediyorsa, kültür ve sanatını zenginleştiriyorsa, kendi tarihini yazıp öğretecekse, o halk için bağımsızlık, federasyon veya otonomi fazlasıyla sorun olamaz bu aşamada... Sorun halkın kendi kaderini tayin hakkıdır. Güney Kürdistan'daki seçimler bu noktada bir dönüm noktası ve ileriye yönelik bir sıçrayıştır. ■

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA HÜKÜMET KURULDU!

Güney Kürdistan'da, seçimler ve parlamentonun oluşumu boyutunda yankı bulan bir olay daha gerçekleşti. KÜRT HÜKÜMETİ KURULDU!

5 Temmuz günkü oturumunda 105 kişilik Güney Kürdistan parlamentosu Dr. Fuad Masum'u ittifakla Başbakan seçti. Dr. Fuad Masum. Başbakan seçildikten sonra yaptığı ilk açıklamada: "BM'in Irak'ın tümüne uyguladığı ambargonun, Saddam'ın kendilerine karşı uyguladığı ikinci bir ambargo ile yaşamı çekilmez hale getirdiğini, Saddam'ın cezasını Kürt halkının çekmemesi gerektiğini ve hiç değilse ambargonun Güney Kürdistan'da yürürlükten kaldırılması gerektiğini" bildirdi. Dr. Fuat yaptığı açıklamada, "ülkenin imarını, ekonomik ve sosyal yaşamın düzene sokulması ve güvenlik güçlerinin, tek bir komuta altında birleştirilmesi gibi sorunlara öncelik vereceklerini, bu çabalarında uygar dünyayı yanlarında görmek" istediklerini dile getirdi.

Başbakan Dr. Fuad Masum

Başbakan Dr. Fuad Masum, bir gazetecinin sorusu üzerine verdiği cevapta "Kürt hükümetinin ilk iş olarak Türkiye'nin PKK'ya karşı Güney Kürdistan'da keyfince sürdürdüğü operasyonları durdurması" isteğini de dile getirdi.

Başbakan Dr. Fuad Masum ve kabine arkadaşlarına üslendikleri zorlu ve tarihi görevlerinde başarılı olmaları dileğimizdir.

İLK KÜRT PARLAMENTOSU

Ülkemizin Güney parçasında seçim yapıldı. Yapılan seçim sonucunda bir parlamento oluştu. Son bir yıldır yaşanan olaylar ve bu olaylar zincirinin şimdilik son halkasını oluşturan seçim ve parlamentonun izahı, komünistler için kimi güçlükleri taşıyor. Bu parlakento nedir, nasıl oluştu ve tutumumuz ne olacaktır? sorularına yanıt bulmak güçlüklerle doludur.

En başta; yıllardır ulusal kurtuluş mücadelesi veren Güneyli halkımız, sonuçta emperyalizmin himayesi ve yönlerdiriciliği altında seçimlere girdi, parlamentosunu oluşturdu. Yıllardır onbinlerce şehit verme pahasına emperyalizme ve bölge gericiliğine karşı ulusal kurtuluş kavgasını sürdüren Güney Kürdistan halkı, sonunda emperyalist siyasetin ve askeri hegomonyasının altında, şimdilik, ancak kısmi ulusal haklarına kavuştu. Bu oluşumun ayrıntılı tahlili daha önceki Newroz sayılarında yer yer yapıldı, bundan sonra da yapılmalı ve sonuçlar, dersler çıkarılmalıdır. Güneyli halkımızın bu duruma düşürülmesinde burada çok kısa olarak şunları söyleyebiliriz.

Birincisi: Kürdistan'ın içinde bulunduğu nesnel coğrafik konumudur. Kürdistan 4 gerici devlet tarafından parçalanıp işgal edilmiştir. Bu 4'lü gerici devletler kendi aralarındaki çelişki ve çatışmalara rağmen gerektiğinde son tahlilde Kürt sorununda ortak tavır alabilmekte, ortak saldırılar düzenleyebilmektedirler. Emperyalistler ve bölge gerici devletleri bölgedeki devlet sınırlarının değişmezliği üzerinde hemfikirdirler. Güneyli halkımız Saddam'la mı, emperyalizmle mi, ittifak ikilemiyle karşı karşıya bırakıldı. Bu nesnel ortamda emperyalist stratejisyenler, mali ve askeri güçleriyle de ortamı iyi değerlendirmiş, Kürt ulusal kavgasını Saddam'a karşı, Faşist Baas rejimini de Kürt halkına karşı (en son Mart 1990 Ayaklanması sırasında) kullanmış ve sonuçta Saddam rejimine karşı mücadele veren Güneyli halkımızı adeta kendi politik-askeri gücünün desteğine mahkum etmiştir.

İkincisi: Güneyli halkımızın ulusal özgürlük kavgasının başını çeken etkin siyasi parti ve örgütlerin burjuva nitelikli sınıf konumları ile buna denk düşen politikalarının varlığıdır. Bir süre önce yapılan seçimler ve oluşan parlamento karşısında tutum alırken öncelikle bu iki noktanın bilince çıkarılması gerekir.

Niteliği itibariyle yapılan seçimler eksikli de olsa burjuva demokratik bir seçimdir ve seçimlerle oluşturulan parlamento yine eksikli de olsa burjuva demokratik bir parlamentodur. Seçimleri ve oluşturulan parlamentoyu, ciddi eleştirilerimiz olmakla birlikte destekliyoruz, ileriye yönelik atılmış bir adım olarak görüyoruz.

-Seçimleri ve oluşan parlamentoyu ulusal kurtuluş hedefinde atılmış bir adım olması nedeniyle destekliyoruz. Ancak bu adımın emperyalist siyasetin ve hatta TC devleti gibi bölge gericiliğinin himayesi altında olmasını eleştiriyor ve bu yönünün hızla aşılması gerektiğine inanıyoruz. Güneyli halkımız ve oluşan parlamentosu hızla emperyalizmin ve bölge gericiliğinin siyasi hegemonyasını kırmalı, özgür iradesiyle geleceğini belirlemelidir. Kendi ulusal devletini ve devletinin biçimini (federasyon mu yoksa bağımsız devlet mi) özgür iradesiyle kendisi tesbit etmelidir.

-Bugüne kadar seçim yapılmamış olması nedeniyle ve toplumda aşiretlerin etkin olup halkı böldüğü Güney Kürdistan'da, seçimlerin yapılması bile tek başına ileri bir adımdır. Destekliyoruz. Ancak bu ileri adım, daha doğarken baraj gibi anti demokratik bir öğeyle gölgelenmemeliydi. %7'lik baraj sisteminin esas olarak emperyalistler tarafından, komünistlerin, sosyalistlerin parlamentoya girmelerini engellemek için Kürdistani Cepheye empoze ettiklerine inanıyoruz. Kimden gelirse gelsin baraj, toplumsal iradenin önünde olumsuz bir öğedir. Yıllardır ulusal özgürlük için savaşmış ve yüzlerce şehit vermiş bulunan IKP'nin, PSK'nin baraj engeliyle parlamentoya girememeleri, mevcut parlamentonun demokratik niteliğini ciddi olarak gölgelemektedir.

-Seçimlerin ürünü olarak oluşan parlamento olgusunun askeri, siyasi, ekonomik merkezileşme ve denetiminin tek elden sağlanması vb. gibi işlevleri üstleneceğinden, bu olgunun geçmiş duruma göre ileri bir adım olduğu açıktır. Bu, küçük de olsa, ulusal devlete doğru atılmış bir adımdır. Şu veya bu partinin-örgütün peşmergelerinin parlamentonun denetiminde merkezi bir askeri güce dönüştürülmesi, aynı şekilde ekonominin ve vergilerin parlamento denetiminde tek elde merkezileşmesi, iç ve dış siyasetin parlamentonun denetimine girmesi, kültür ve sanatın parlamento eliyle merkezi yönlendirmeye kavuşması...vb. yönleriyle parlamentonun oluşması olumludur. Destekliyoruz. Ancak oluşan parlamentonun daha ilk etapta kuran okutularak ve parlamenterlerinin Kuran üzerine yemin etmeleriyle dini motifli adımlarla açılmasını sağlıklı bulmuyoruz.

Oluşan parlamentonun Saddam rejimine karşı ayakta durup yaşayabilmesi için "Çekiç Güç"ün askeri varlığı ve koruması savunulamaz. "Çekiç Güç" bir an önce bölgeden defolup gitmelidir. Ancak şu anki nesnel gerçeklik Güney'de oluşan parlamentonun, Baas rejiminin muhtemel bir saldırısı karşısında ayakta durabilmesi için de uluslararası bir gücün desteğine ihtiyacı olduğu da bir gerçektir. Fakat bu güç "Çekiç Güç" olmamalıdır. "Çekiç Güç" çekilmeli, yerine Birleşmiş Milletler Barış Gücünden oluşan bir askeri güç bölgeye geçici bir süre için yerleştirilmelidir. Doğru olan, mevcut koşullarda budur.

Oluşan parlamentonun Irak'la otonomi veya federasyona mı, yoksa bağımsız bir devlete doğru mu yöneleceği hali hazırda belli değil. İpin ucu esas olarak emperyalist devletlerin elindedir. Ve emperyalistler, iki yöne de açık bir politika izlemektedirler.

Emperyalistler, kendi parlamentoları altında bir güç haline gelen Kürtleri Irak'ta Saddam'ı devirmede bir koz olarak değerlendiriyorlar. Bu gerçekleşirse "Irak'ın bütünlüğü"nü esas alarak Kürtleri Irak'la birliğe yönlendirmeyi hedefliyorlar. Bu gerçekleşmediği koşullarda bağımsız bir Kürt Devleti hedefinde Kürtler deneniyor. Özellikle farklı parti ve örgütlerin ve toplumdaki aşiret yapısının merkezi bir devlet çatısı altında birleşebilme gücünü ve yeteneğini gösterip gösteremeyecekleri sınanıyor. Aynı süreçte muhtemel bir bağımsız Kürt devletine TC ve İran'ın yumuşak bir geçişle ve **de facto** durumuyla tepkileri yumuşatılmaya çalışılıyor vb. Emperyalist siyasetin belli başlı çizgileri bunlardır. Buna karşı bölge gerici devletlerinin ve asıl önemli olan halkımızın tutumunun ne olacağını, hangi gelişmelere yol vereceğini önümüzdeki süreçte yaşayıp göreceğiz.

Zayıf da olsa bir başka gelişmeye parmak basmak istiyoruz. Tüm bunlara rağmen emperyalizmin Saddam'la anlaşıp tekrar Kürt halkının üzerine saldırtması bir başka ihtimaldir. Güneyli halkımız ve politik öncüleri başta olma üzere, hepimiz, buna hazır olmalıyız.■

İsviçre Emek Partisi(PdA)'nin En Eski Ve 76 Yaşındaki Üyesi OTTO MARTİ İle Söyleşi

"Bu Düzen Beklenildiğinden Çok Daha Hızlı Çökecektir"

Röportaj: Sadık Kolusarı

***Söyleşiye kendinizi NEWROZ okurlarına tanıtarak başlar mısınız?**

1916 yılında doğdum. Büyük bir aileydik. 10 kardeştik. 1930'lu yıllar büyük krizlerin yaşandığı yıllardı. Annem bir taraftan çocukların, diğer taraftan çalışmanın verdiği ağır yükler neticesi hastalandı. Çalışamaz hale geldi. Beşinci sınıftan itibaren işe gitmek zorunda kaldım. Okuldan sonra ise gidip birkaç saat çalışıp eve dönerdim. Dokuzuncu sınıfa geldiğimde annem öldü. Babam ise ülkedeki krizlerden dolayı iki haftada sadece üç gün çalışabiliyor, onbir gün ise işsiz kalıyordu. 1929 yılında Amerika'da başgösteren büyük borsa krizleri Avrupa'ya ve bu arada isviçre'ye sıçradı. O zaman işçilerin büyük bir kitlesi başka ülkelere gitmek zorunda kaldı. Çünkü iş yoktu. Birçok aile gibi bizim ailemiz de büyük, bunaltıcı sıkıntılara düştü. Sadece yaşamsal olarak ihtiyaç duyduğumuz şeyleri alıyorduk. O yıllarda işçinin çektiği acıları, işçilerin uğradığı korkunç faciayı gerçekten yaşadım.

Otto Marti

1932'de okuldan çıktım. Bir meslek öğrenmek istiyordum. İnşaat işlerinde çalıştım. Tabi öğrenmek için. Fakat iş yeri küçük olduğundan dokuz ay sonra işi ve meslek öğrenmeyi bırakmak zorunda kaldım. Hotel işlerine gittim. Hotellerde bulaşık yıkama, oda temizleme ve daha ne gibi işler varsa yaptım. O arada başka işlerde bulabilirsem yapıyordum.

***Kendinizi tanıtırken partiniz hakkında da bilgi verir misiniz?**

1944'de PdA (İsviçre Emek Partisi) kuruldu. O sıralar ben askerdeydim. Eve döndüğümde partiye girdim. O zamandan beri partideyim. Savaştan sonra (İkinci Dünya Savaşı) partimize büyük bir katılım oldu. Çünkü Sovyetler Birliği savaşı kazandığından dolayı büyük bir sempati toplamıştı. Çok sürmedi, daha 1950'li yılların başında partiden insanlar ayrılmaya başladı. Çünkü işçiler tekrar iyi ücret almaya başladılar. Burjuva propagandasının oynadığı rolü de unutmamak lazım. Ben Bern'deydim. 1949 yılına kadar Bern'de 90 parti üyemiz vardı. O zamanki bu üyelerden şimdi sadece ben partideyim. Bern'de Belediye Mecilisinde iki üyemiz ve bir de milletvekili adayımız vardı. Fakat partimize karşı korkunç bir propaganda yürütüldü. 1956 yılında Macaristan'dan birçok ilticacı geldi. Bu olay aleyhimize gelişmelere yol açtı. Çok kişi partiden ayrıldı. Çünkü partimize ve parti üyelerimize sürekli küfürlü ve tehdit dolu telefonlar geliyordu.

Sovyetler'in Macaristan'a girmesiyle bizim için büyük zorluklar başladı. Parti üyelerimizin bir kısmı partinin feshedilmesini istiyorlardı. Fakat bir kısmımız Parti feshinin sözkonusu bile yapılamayacağını söyledik. Çünkü feshedilen bir partinin yeniden kurulmasının bile gerçekleşemeyeceğini söyledik. Çünkü feshedilen bir partinin yeniden kurulması o kadar kolay olmayacaktı. Halbuki biz yolumuza devam etmek istiyorduk. Ancak parti sürekli kan kaybediyordu. İnsanlar ayrıldıkça küçülüyorduk. Kalanların sağlam birlikteliği sayesinde bu günlere geldik.

Sonra, 1968'de, sosyalist ülkelerin Çekoslovakya'ya girişi gündeme gelince, biz parti olarak buna karşı çıktık. Çünkü her ülkenin kendi partisi gelişerek, mücadele vererek sosyalizme geçişin öncülüğünü yapmalı. Eğer halk hazır değilse halkın kendisi değil de , dışarıdan müdahaleyle sağlıklı bir gelişim sağlanamazdı.

Biz İsviçre'de hala zayıf bir durumdayız. Önemli değil, önemli olan güçsüzlerin yanında olmak, onlar için mücadele etmektir.

***Peki Avrupa'da faşizm ve savaş yıllarını özetleyebilir misiniz?**

Büyük savaş geldi 1939'da. Fakat daha savaştan önce İsviçre'de birçok nasyonal sosyalist türemişti bile. Bunlar bilinen Nazilerdi. Sadece İsviçre'de değil. Almanya genelinde milyonlarca işsiz vardı. Bunlar iş istiyordu. Faşizm onlara iş vereceğine söz veriyordu. Birçok projeler çiziliyordu. Almanya'da savaştan önce iktidara gelen faşizm

sadece silah fabrikaları açıyordu, sadece ordu için. Daha savaştan önce birçok işçi bu ordu fabrikalarına yerleştirildi. Aslında Almanya'da işçi partileri faşistlerden daha güçlüydüler. Fakat bu partiler birlikte hareket etmediğinden sağcılar, faşistler iktidara gelebildiler. Hinderburg iktidardan uzaklaştırıldı.

Biz devamlı faşizmin savaş olduğunu söyledik. Komünistler tarihsel gelişmelerden bu gerçeği çoktan kavradılar. 1939'da Almanlar önce Avusturya'ya sonra Polonya'ya, daha sonra da Çekoslovakya'ya girdiler. Oraları ele geçirdikten sonra batıya; Belçika, Hollanda ve Fransa'ya yöneldiler. Belçika ve Hollanda'yı aldıktan sonra Fransızları da hazırlıksız yakaladılar. Neydi sorun?Neydi savaşın nedeni SERMAYE! Savaş, Almanya'daki büyük tröstler tarafından düzenlendi. Çünkü o dönemde milyarları vurdular. Sermayenin amacı sürekli büyümektir. Büyüdükçe küçük işletmeleri yutmaktır, daha da büyümektir. Alman şirketlerinin amacı; kömür ve petrol alanlarında egemenlik kurmaktı. Fransa'dan sonra, bir orduyla Afrika'ya gittiler. Kuzey Afrika'yı Libya'ya kadar kendi egemenliğine aldılar. Orada durduruldular. Çünkü Sovyetler Birliği ile girdikleri savaştan dolayı Afrika'ya daha fazla asker gönderemediler. O zamanlar Sovyetler'in büyük bir bölümünde sosyalizmin inşası hala devam ediyordu. Almanların büyük bir askeri gücü vardı. Sovyetler'in 1938'de ve biraz sonrasında durumu bilen birçok generali öldürülmüş olduğundan, Almanlar, Sovyet içlerine kadar girebildiler. Stalin çok iyi şeyler yaptı. Fakat o zamanlar çoğu şeyleri de yanlış yaptı. Diplomatlar Stalin'e Almanya'nın saldıracağını söylediler. O inanmadı bile. Üstelik Almanya'yla saldırmazlık anlaşması imzaladı. O zamanlar yapılanları görmek lazım. O dönemlerde olup biteni bugün aşağı yukarı biliyoruz. Fakat daha önceleri bilinmiyordu.

***Sayın Otto Marti, bize dünyanın ve özellikle de Avrupa'nın dünü ve bugününe ilişkin bakış açınızı ve değerlendirmelerinizi geniş bir şekilde anlatabilir misiniz? Tabi, mücadelenizden ve sınıf mücadelesinden özetlemeler de yaparsanız iyi olur.**

Elbette, Hotel işlerinde çalışırken sermaye sahiplerinin pisliklerini ve planlarını görebiliyordum. Sermayeyi tanıyan biri komünist olmak, komünistlere katılmak zorunda. Eğer insan toplumsal düşünüyorsa öyle olmak zorunda. Yani gideceği nokta orası, komünistlerin yanı. Bugün de öyle. Eğer işçiler düşünürse yerleri belli. Peki işçiler düşünmüyor mu? Büyük çoğunluğu düşünmüyor. Eğer onlara bir araba, bir televizyon verilirse "ben özgürüm" diyorlar. Oysa kesinlikle öyle değil. Onlar, yani işçiler her zaman yukarıdan yönetilmektedirler. Yukarı ne derse onu yapmak zorundalar. Zaten kapitalizmde başka türlüsü olamaz. Söz kapitalizme gelmişken konuyu biraz açmak istiyorum. Sadece kendi ülkemizi görmemiz yetmez. Çünkü bizde şimdilik yiyecek var. Üçüncü Dünya Ülkelerindeki insanları da görmeliyiz. Çoğunun hemen hemen hiç yiyecekleri yok. Bugün dünyada hergün 55 bin kişi açlıktan ölmektedir. Bu ülkelerdeki zenginlikler ise endüstrisi gelişmiş batı ülkeleri tarafından götürülmektedir. Şu hale bakın. Örneğin, İsviçre'de bizim yeraltı zenginliklerimiz yok. Üçüncü Dünya Ülkelerinin yeraltı zenginliklerini çok ucuza getiriyoruz, işliyoruz, makinalarımızda kullanıyoruz. Elde ettiğimiz ürünleri ise pahalı pahalı satıyoruz.

Eskiden turizm İsviçre'ye çok para çekerdi. Bu paralar bankacılığın doğmasında ve gelişmesinde rol oynamıştı. Bankacılık ise; bazı şirketlerin tekrar tekrar yoğun bir şekilde para kazanmasına yol açıyordu. Bir işletmeci yeni bir işletme açacağı zaman parası yetmezse bankaya gider, para alır ve iş yerini açırdı. Gelişmiş birkaç işletme her yere büyük işyerleri açtı. Bakın bugün de öyle. Bugün de bankalara gidip para alıp kullanıyor. Fakat bugün büyük işletmelerin kendi bankaları var. Örneğin, Migros'un, Coop'un vs. kendi bankaları var. Paraya gereksinim duydukları zaman başka bankaya gitmeye ihtiyaçları yok.

İsviçre'ye dışarıdan sürekli yeni para geliyor. Üçüncü Dünya zenginlerinden ve yöneticilerinden geliyor. Örneğin, Markos'a bakın. Halkından kaçırdığı paraları Avrupa'ya getirdi. Bu paranın büyük bir kısmı da İsviçre'de. Heryerden buna benzer şekilde İsviçre'ye para akıyor. Fakat bu gelecekte tamamen sona erecek. Çünkü diğer gelişmiş ülkeler bu parayı kendine çekecekler. Bir örnek: Biraz önce yeraltı zenginliklerimizin olmadığını, Üçüncü Dünya Ülkelerinden getirdiğimizi söyledim. Bugün en kötü olgulardan birisi, Amerika'nın dünyadaki yeraltı zenginliklerinin yüzde 40'ından fazlasına ihtiyaç duyması ve alıp götürmesidir. Dahası var, diğer gelişmiş ülkelerde dünya yeraltı zenginliklerinin %30'unu kullanıyor. Bu ülkelerde, yani dünya yeraltı zenginliklerinin %70'ini kullanan ülkelerde sadece 500 Milyon insan yaşıyor. Dünyada yaşayan insan sayısı ise 5,5 Milyar. Bu demektir ki 5 Milyar insanının yaşadığı ülkere dünya yeraltı zenginliklerinin sadece %30'u kalıyor. Bu düzensizlikler devam ederse herşeyin daha da bozulacağı bilinmelidir. Bu düzen hızla, hem de birçok insanın beklediğinden çok daha fazla hızla çökecektir. Bakın Almanya'da şimdi 21 Milyondan fazla araba var. Bu arabalar Almanya'da caddelere dizilecek olsalar her 16 metre arayla bir araba duracak. Şimdi Çin'de bir Milyardan fazla insan yaşıyor. Bu insanların sadece %10'u araba sahibi olsa dünya yeraltı rezervleri hemen biter. Gelişmiş ülkeler bunun hesabını yapmalıdırlar.

Diğer önemli bir sorun, hava kirliliği. Kimyevi çöplük maddeleri büyük bir tehlike oluşturuyorlar. Örneğin: Uranyumun tehlikeli zararlarını kaybetmesi binlerce yılı alır. Uranyum ışınlarının yayıldığı bölgelerde yoğun bir kanser hastalığına rastlanıyor. Binlerce yıl hastalık saçan bu maddeyi ne yapacaklar? Nasıl gizleyecekler? İnsanlar eskiden bu kadar şeye sahip değilken daha mutluydular. Tüm insanlar bir gezegende yaşıyoruz. Bu gezegene hep birlikte sahip çıkmalıyız. Onun yokoluşu bizim de sorumuzdur. Saydığımız bütün bu sorunların kaynağı kapitalizmdir. Bu sorunların kapitalizm çerçevesinde çözülemeyeceğini bildiğim için marksizmi savunan İsviçre Emek Parsindeyim.

Bakın. Kapitalizmi yıkmayı değil, onu düzeltmeyi savunan düşünceler hep varolmuştur. 1917'de Sovyetler'de devrim gündeme geldiğinde işçiler, komünistler ve sosyal-demokratlar olarak bölündüler. Kiental ve Zimmerwald'ta Lenin'le buluştular. 1916 yılında Lenin İsviçre'deydi. Sosyal-demokratlar Lenin'e karşıydılar. Sosyal-demokratlar devrimci değil, reformisttiler. Bunlar devrimi savunmuyorlardı. Onlara göre devrim zorunlu değildi. Onlara göre kapitalizm çerçevesindeki reformlar herşeyin iyi gitmesi için yeterliydi.

Sonra Sovyetler Birliği yavaş yavaş batı tarafından ablukaya alındı. Sovyetler'e makinalar satılmıyordu. Çünkü batı sosyalizmi istemiyordu. Çünkü sosyalizm emekçi çoğunluğun sistemiydi. Çünkü sosyalizm bizde de yani İsviçre'de de olduğu gibi, çok küçük bir azınlığın herşeye sahip olduğu, büyük çoğunluğun ise herşeyden mahrum olduğu bir sistem değildir. Böyle olunca kapitalistler "bizim Sovyetler'e yardım etmemiz sözkonusu bile olamaz" dediler. Ve Sovyetler'i kuşatma altına aldılar. Daha savaştan önce, yani Hitleri'in Sovyetler'e saldırmasından önce, İngiltere'den Chanberlain, Fransa'dan Dala-

dier Hitleri'in Sovyetler'e saldırması halinde Sovyetler'e yardım etmemeyi kararlaştırdılar. Varsın herikisi birbirini yıpratsın, onlar yıpranırken biz sivriliriz, dediler. Bu kapitalist zihniyetin tam da kendisidir. Daha sonra Almanların Fransa dahil birçok ülkeyi ele geçirdiklerini görünce korkuya kapıldılar. İlk olarak 1944'te Amerikalılar ikinci cepheyi açtılar. Amerika'dan Almanya ve Fransa'ya karşı savaşmak için geldiler. İkinci Dünya Savaşında Amerika 400 bin civarında insan kaybı verirken Sovyetler Birliği 20 Milyon üzerinde ölü verdi. İngiltere'de yapmacık davranmıştı. Yani Hitler faşizmine karşı asıl savaşan güç Sovyetler Birliği idi.

Roosvelt (Amerika'dan), Churchill (İngiltere'den) ve Stalin II.Dünya Savaşının galipleri olarak bir araya geldiler. Hangi bölgelerin kimlere düşeceğini konuştular. Amerika Almanya'nın batısına, Sovyetler Almanya'nın doğusuna ve Balkan Devletlerine sahip oldular. Amerika savaştan sonra Batı Almanya devletine çok para gönderdi. Adenauer Batı Almanya'nın başındaydı. Bu şahsın faşistlerle işbirliği olmamıştı. Almanlar yaşanan savaşa olan kinlerinden dolayı kapitalizme karşı çıktılar. Sovyetler'in desteğiyle Doğu Almanya'da şirketler devletleştirildi. Batı Almanya'da ise özel şirketler ve özel mülkiyet tekrar geliştirildi.

Savaştan sonra İsviçre ekonomisi çökmedi, normal gelişimine devam etti. Kapitalistlerimiz kârlarını artırmak için İtalya, İspanya vb. yerlerden insanlar getirtip az ücret ödeyerek sermaye birikimini arttırdılar. Ülkeye gelen yoğun yabancı işçilerin başına birçok İsviçreli işçi, işçi başı olarak getirildi. Yani İsviçreli işçiler biraz yüksekçe bir yere oturtulurken yabancı işçiler en alt ve pis işlerde çalıştırıldılar. Bugün, İsviçre'de çok yabancı var, deyip yabancıların buradaki varlığına itiraz eden İsviçreliler var. "Artık ülkemizde yabancı istemiyoruz" diyor bunlar. "Eğer eksik mallarımız olursa ithal ederiz" diyorlar. Bugün faşizm yeniden ve yeni bir biçimde geliyor. Almanya'da faşizm büyük bir işsizliğin bulunduğu bir ortamda işsizliğin sebebi olarak Yahudiler ve komünistler gösterilerek iktidara geldi. En başta bunlar, yani Yahudiler ve komünistler işkence tezgahlarına ve imha yerlerine götürüldüler. Fakat bugün faşizm Üçüncü Dünya Ülkelerinden gelişmiş ülkelere gelen insanlar hedef gösterilerek güçlendiriliyor. Ülkemizde yaşam standartları düştükçe, işsizlik, konut sorunu vb. sorunlar arttıkça ırkçılığın gelişme koşulları doğuyor. Çünkü iyi gitmeyen herşeyden yabancılar sorumlu tutuluyor.

***İsterseniz anlatımlarınızı biraz daha somutlayarak devam edin.**

İsviçre, Avrupa ve uluslararası durumu ayrı ayrı değerlendirmek, somutlamak yöntemiyle devam edelim:

İsviçre: Çoğumuz yurdumuz dışındaki insanlara "İsviçre'de en iyi demokrasiye sahibiz" diyoruz. Fakat demokrasiden ne anladığımız çok önemli. Toplumda büyük bir kesim her türlü olanaklardan (demokratik haklar, üretimden aldığı pay vs.) yoksun ve her şey küçük bir azınlık lehine işliyorsa orada demokrasiden sözedilemez. Yurttaşlar ülkede olup bitenden yeteri kadar söz sahibi olamıyorlarsa demokrasiden, gerçek demokrasiden yine sözedilemez. Bizde sık sık seçimler, oylamalar olur, oylar kullanılır. Fakat önemli sorunlarda söz hakkımız yoktur. Örneğin, ne kadar askere ihtiyacımız olduğuna dair oylamaya gidemiyoruz. Yine askeri bütçenin miktarı hakkında konuşmaya hakkımız yok. Ve kira: İsviçre'de insanlarımızın %70'i kirada oturuyor. Kiracıların ev kiralarının ne kadar olması konusunda konuşma hakları yoktur. Bu ve benzeri konularda diğerleri yani asıl yöneticiler, büyük zenginler söz sahibi. Bunları görmeliyiz. Bu demokrasi değil. Bütün bunlar ve herşey yukarıdan, para sahibi olanlar ve okumuş bürokratlar tarafından kararlaştırılıyor. Alt tabakalar yukarı ne derse, neyi kararlaştırırsa onu yapmak zorunda. Benim anladığım demokraside, gerçek demokraside azınlık değil, çoğunluk söz sahibi olmalı, kararlaştırmalı ve uygulamalı. Sosyalizmin halk demokrasisini getireceğine inandığım için İsviçre Emek Partisindeyim. Herkesin söz sahibi olduğu kollektif bir demokrasiden yanayım. Bu da sosyalizmdir.

1850 yıllarında büyük bir yoksulluk çeken birçok İsviçreli yoksul, Amerika'ya, Güney Amerika'ya ve diğer devletlere göç ettiler. Daha sonra tersi bir durum, yabancıların İsviçre'ye gelmesi başladı. Bu yoğun sömürü için yeni bir imkandı. Bir de İsviçre geçmişten beri "ben tarafsızım" dedi. Çelişkiler dışındaki bir İsviçre'nin rahatsız edilmeyeceği, yıkımlarla yüzyüze gelmeyeceği, böylece yeniden inşaların gündeme girmeyeceği hesaplandı. Nitekim, gerek birinci gerekse ikinci dünya savaşından sonraki yıllarda İsviçre'nin eksiksiz üretim kapasitesiyle üretim yaptığı bilinir. Avrupa insanının diğer insanlardan daha değerli olduğu düşünceleri sadece Almanya'da değil, bizim ülkemizde de var. Bugüne kadar İsviçre'nin savaşlarda yer almaması İsviçrelilerin yüksek yaratıklar olduğuna bağlanıyor. Bu İsviçre'de yaygın bir görüş. Halbuki alakası yok.

İsviçre'de demokratik güçler olarak burjuva partileri karşısında daha güçlü olabilmek için Sosyal-demokrat partiden tut da en soldaki küçük gruplara kadar seçimlerde ortak aday listeleri çıkartmaya başladık. Bu yeni atılan bir adım. İsviçre'nin birçok önemli sorunu var. En önemli sorunlardan birisi sağlık sorunudur. Bugün İsviçre'de Sağlık Sigortası olmayan vatandaşlar vardır. Sağlık Sigortası hala zorunlu değil. Diğer önemli sorunlardan birisi ise işsizlik ve işsizlik sigortasıdır. Bugün 50 yaşını geçen ve iş bulamayan çok insan var. Bunlar emekli maaşını almak için 65 yaşını doldurmak zorundalar. Ve bunlara geçim için verilen para o kadar az ki ancak yaşamsal zorunluluğu olan eşyalar alınabilir. Bugün birçok insan yaşayabilmek için evlerini satıyor. Yoksul insanların sayısı artıyor. Çünkü zengin daha fazla kazanmak istiyor. Zenginin daha fazla kazanması ise alttakilerin daha fazla kaybetmesi, yoksullaşmasıyla mümkündür.

İsviçre'de para kazanma yollarından bir tanesi de ülkemizde yeteri kadar varolan elma, armut vb. ağaçları kesmek, yoketmek ve dışarıdan muz, portakal vb. şeyler ithal etmektir. Ağaçlarımızın, meyve ağaçlarının yokedilmesi hem insanlarımız hem de kuş vb. hayvanlarımız için korkunç birşey. Öyledir işte, herşey para için, kâr için.

Avrupa: AT ve EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Birliği) birleşmek istiyorlar. Avrupa Topluluğu'na girmek için gelecek yıllarda İsviçre'nin başvurusu bekleniyor. Ayrıca Avusturya ve Finlandiya AT'a başvuruda bulundular. Büyük sermaye işletmelerinin rekabet yapabilmeleri, başka şirketleri ve devletleri yutabilmeleri, toptan satınalabilmeleri için daha da büyümeleri gerekiyor. Avrupa ülkelerinde, özellikle de daha güçlü olan Sosyal Demokrat partiler geçmişte işçileri arkalarına alabilmişlerdi. Şimdi biz aynı şeyi tekrar yapabilmeliyiz. Her partide iyi ve kötü insanlar olabilir. Sosyalizmin ne olduğunu düşünürsek; tüm halkın mutluluğudur. Yalnız ülkemizde değil, tüm Avrupa'da demokratik kuruluşlar birbirleriyle irtibatlı olmalı ve gelişmeliyiz. Fakat, örneğin, Fransa Sosyal Demokrat Partisi lideri Mitterand en aşırı sağ ile çalışabiliyor. Yani düşüncesinde sosyal demokrat anlayış yok. Mitterand'da Lübnan'a asker yollamıştı. Kendisine sosyal

demokrat diyen bir partinin lideri bu gibi şeyler yapmamalı veya ona izin verilmemeli.

İkinci Dünya Savaşı generallerinden De Gaulle büyük bir ulus olma düşüncesiyle büyük bir askeri ordu kurmuştu. Bugün Mitterand bu düşüncenin takipçisi durumunda. Oysa sosyal demokratım diyen birinin bu düşüncelerden uzak ve sosyalizme yakın olması lazım. Fransa'da sosyal demokrat parti ile komünist parti birçok amaç doğrultusunda ortak çalışabilmeli. Örneğin, aynı partiler Fransa'daki yabancıların dışlanmasına karşı güçbirliği edebilmeli. Diğer taraftan adını duymuşmusunuzdur Le Pen an aşırı sağ ucu temsil ediyor ve Le Pen bir zamanlar Fransa'ya gelmelerine izin verilen, sömürgelerden Fransa'ya gelen ve çalışan insanların en kısa zamanda Fransa'yı terketmelerini istiyor.

Almanya'ya gelince: Sosyal Demokratlar sürekli büyük bir role sahip oldular. Savaş öncesi sosyal-demokratlar, sosyalist amaçlar taşıyan sosyal-demokratlar savaş sonrası gerici bir çizgi takip ettiler. Willy Brandt ve ondan sonra gelen Schmidt liderliği döneminde Sosyal Demokrat Parti sağ-sol arası bocalayıp durdu. Bugün ise Almanya'da Kohl liderliğinde sağcı bir çizginin yönetimi mevcut. Burjuva devletlerinde yönetim tahterevalli gibi. Bir sağa bir sola geliyor. İngiltere'de daha önce güçlü olan Muhafazakar Parti güç kaybederken İşçi Partisi güç topluyor. İngiltere'den sözetmişken İrlanda'daki bir çelişkiyi de anlatayım. İrlanda'daki protestanlar ile katolikler arası çelişki sanıldığı gibi dinsel bir çelişki değildir. Ekonomiktir. İrlanda'da oturan eski halk katoliktir. İngiltere kendi sömürgecilik anlayışı doğrultusunda İskoçya'dan İrlanda'ya protestanlar götürür. Daha sonra bunlar İngiltere'nin desteğiyle ekonomide hakim güç oldular. Katolikler onlara işçi olmak zorunda kalınca protestanlar ile katolikler arası çelişki giderek güçlendi. Bunun temeli dinsel sorunlar değil, ekonomik sorunlardır.

Bugün Avrupa, Avrupa Topluluğunda birleşiyor. İki Almanya varken diğer Avrupa ülkelerinin korkusu yoktu. Fakat iki Almanya birleştikten sonra bugün 80 Milyonluk Almanya diğer Avrupa ülkelerini korkutuyor. Almanya sürekli önder olma duygusuna sahiptir. Eskiden ayrı ayrı hareket eden, birbirini pek sevmeyen Almanya ile Fransa şimdi birlikte hareket ediyorlar. Şimdi Almanya kalkıp Avrupa'nın lider ulusu olduğunu iddia ederse ne yapılabilir? Almanya, Avrupa'da üretimin ve ihracatın en büyük payına sahip. Bence de Almanya'dan korkmamız lazım. Çünkü Alman halkı Hitleri iyi tanıdığı halde iktidara getirdi. 1920'li yıllarda Hitler "Savaşım" adlı kitabını yazdığında hiç kimse onu yasaklamadı. Kilisenin tavrına da bakmak lazım. Hitler katoliktir. Papanın Hitler'e herhangi bir tepkisi olmamıştı. Kızmamıştı bile.

Uluslararası Durum: Bugün dünyada liderlik savaşı verenler Avrupa, Amerika ve Japonya'dır. Mümkün olduğu kadar dünya ihracatını arttırmaya çalışan bu ülkeler için nerede ucuz üretim yapabilme gibi bir sorun var. Bunun için ise makineler ve ucuz işgücü çok önemli.

ABD'nin artık dünyanın en önemli ekonomik gücü olmadığını görmek gerekiyor. Bugün Japonlar ve Avrupalılar Amerika'dan daha fazla ihracat yapıyorlar. Amerika'nın döndürüp dolaştırdığı "Yeni Dünya Düzeni" diye birşey var. Bu başta Amerika olmak üzere Batı tarafından ortaya çıkarılan birşey. Üçüncü Dünya Ülkelerinin gittikçe yoksullaşması, gelişmiş ülkelerin daha da zenginleşmesi devam ediyor. Bugün dünyanın daha farklı bir Yeni Dünya Düzenine ihtiyacı var. Bu Üçüncü Dünya Ülkelerinin gelişmiş ülkelerle eşit haklara sahip olmasını gerektirir. Fakat dünyadaki mevcut gidişata güçlüler karar verdiği için bu yapılamıyor. Fakat bu böyle gitmez.

Asya ülkelerinin dünyadaki ağırlığı artıyor. Japonya'da üretimde tam bir anarşi var. Gencecik insanlar fabrikalarda çürüyor. İşyerlerine bağımlı olmak zorundalar. Ağır işlerde çalışmaya mecbur, jimnastik hareketlerinden sonra işe başlayan bu insanlar öğleden sonra tekrar jimnastikten sonra işe devam ederler. Yöneticinin buyruklarını dinlemeyen işçi derhal işten atılır. Japonlar böylesi sert bir çalışmaya alıştırılmışlar. Çalışma saatleri İsviçre gibi ülkelerdekinden çok fazladır. İşçi ucuz ve çok çalıştırıldığı için Japon kapitalistleri daha fazla ve ucuz ihracat yapabiliyorlar.

Güney Kore'de Amerikalılar büyük şirketler kurmuşlar. Büyük elektronik şirketler. Daha önce 10 kişinin yaptığı bir işe geliştirilmiş makina yerleştirildiği zaman olsa olsa iki işçiye ihtiyaç kalır. Makina yorulmaz, acıkmaz, kısacası zaman kaybetmeden sürekli üretir. 8 işçinin işten atılmasına neden olan bu makina işveren için çok kârlıdır.Az ve ucuz işgücü daha fazla kâr işini beceren işletmelerin diğerlerine oranla gelişmesi diğerlerini ya iflas ettirir, ya da hegomonyası altına alır. Herhalükarda büyük işletme daha da büyümüş olur. Bu işleyiş küçük şirketlerin birleşerek biraz daha direnmeleri veya yokolmaları şeklinde devam ediyor. Şimdiki işleyişte başka türlü bir şey yok.

***Bütün bu söylediklerinizin sonucu olarak önerdiğiniz çözüm ne olabilir?**

Dünya gittikçe küçülüyor Demokratikleşme ve toplumsallaşmadan başka yol kalmıyor. Kapitalizmin yok edilmesinden başka bir çare yok. Çünkü kapitalizm budur. Başka veya daha iyi bir kapitalizm yoktur. İşletmelerin, bankaların, sağlık sigortalarının vs. halka devredilmesinden başka yol yoktur.

İsviçre'de 54 tane milyarder var. Uluslararası milyarderler sayısı çok daha fazla. Bu milyarderler normal bir insandan fazla yiyip içemezler. Çok çok belki bir uçağa veya yata ihtiyaçları olabilir. Peki bu kadar parayı bir insan ne yapacak? Bunlara halk adına el konmalı.

Amerika'da halkın %30'u yoksulluk içindedir. Dünyanın en zengin ülkesi Amerika'da %30 yoksulluk varsa bu düzenin ne kadar kötü olduğu anlaşılmalıdır. Paranın insanlar arasında dağıtılmasını savunanlar var. Böyle birşey olsa bile bir süre sonra yine zenginler yoksullar çıkar. Yapılması gereken toplumsallaştırmadır. Halka devretmektir, yani sosyalizmdir.

Çoğu insan işverenin iş verdiğini sanır. Gerçek ise, işverenin iş vermediğidir. İşçi kendi işgücüyle işverene gidiyor. İşveren denilen şahıs işçinin iş gücünü alıyor. Böylece asıl işveren, verdiği iş gücüyle işçinin kendisidir. İşveren denilen şahıs ise, işgücü yani iş alan, durumundadır. Gerçek işverenler, yani işçiler kendi işyerlerinin sahibi olmalıdırlar. İşçiler işyerlerine gitmedikleri zaman herşeyin durması işyerlerinin gerçek sahiplerinin işçiler olduğunu ortaya koyuyor.

***İsviçre'de Marksizm-Leninizmi savunan tek partinin, İsviçre Emek Partisinin bir üyesi olarak Kürdistan Komünistleriyle ilişkileriniz hakkında bilgi verir misiniz?**

Kürdistan komünistleri hakkında fazla bir bilgim yok. İsviçre'de olan Kürdistan Komünist Partisi'nin insanlarıyla belli ilişkilerimiz var. Bu ilişkilerin gelişerek devam etmesini istiyoruz.

Bu söyleşimizi sona erdirirken Kürdistan Komünistlerini ve tüm Newroz okurlarını selamlıyoruz.

***Söyleşi için teşekkürler**

Teşekkür etmenize lüzum yok. Görevimdir.

PARTİ RUHUYLA PARTİ YOLUNDA YÜRÜMEK!

Beko Şêrêzer

İşbirlikçi tekelci kapitalizm kaçınılmaz çelişkilerinin büyümesine paralel olarak, proletaryaya artan oranda sistemin kökten değiştirilmesi zorunluluğunu dayatır. İşçilerin ve emekçi halkın kurtuluşu, işçi sınıfının ve emekçi halk yığınlarının kendi eylemiyle gerçekleşecektir. Yalnızca proletarya, sonuna kadar ve tam bir tutarlılıkla, kapitalist sistemi kökten değiştirip, onun yerine üretim araçlarının kamu mülküyetinde olduğu, mülkiyetin toplumsallaştırıldığı, refah ve özgürlüğün toplumun tüm bireylerince paylaşımının gerçekleştirildiği SOSYALİST toplumu kurma yeteneğindedir. Bu, iktidarı ele geçirme zorunluluğunda olan proletarya için tam bir sosyal devrimi zorunlu kılmaktadır.

"Demokrasiden siyasi gericiliğe tekelcilik tekabül eder." Bugünkü koşullar içinde çok yerinde ve geçerli olan LENİN'in bu belirlemesi yolumuzu aydınlatmaya devam ediyor. Başka bir deyişle, tekelcilik demokrasinin inkarıdır. Hele de TC burjuvazisi gibi uluslararası sermayeye göbekten bağımlı bir tekelciliğin gitgide gericileşmesinin boyutu ölçülemez. Bundandır ki, TC devletinin tekelci niteliği, gericileşmesi, derinleşmektedir. 12 Eylül faşist diktatörlüğü bu bakımdan, yeni bir süreci temsil ediyor. TC devleti, tekellerin basit bir aracı haline getirildi. Faşist niteliği derinleştirildi. Demokrasi adına ne varsa ortadan kaldırıldı. Mevcut olan kurumlar devletin tekelci, faşist, baskıcı niteliğiyle bağdaşacak biçimde şekillendirildi.

TC devleti, Kürt halkı üzerinde ulusal baskıcı, asimilasyoncu, zorbacı bir aygıt olmasının yanısıra; işbirlikçi Kürt burjuva ve egemen güçlerinin sınıf eğemenliğinin, hükümranlığının ve kapitalist ücretli kölelik sisteminin ülkemizde devamının da bir garantörüdür. Proletarya; faşist diktatörlükten ve burjuvazinin tekeli altına alınan bir demokrasiyi yalnızca kazanmakla değil, onu değiştirmekle, sosyalizmle taçlandırmakla, ulusal bakımda yeniden kuruluşu gerçekleştirmekle de karşı karşıyadır. Emekçi yığın nüfusunun büyük çoğunluğunun hergün daha fazla demokrasi mücadelesine yönelmesi gerçeği, proletaryanın sosyal devrimine demokratik bir nitelik kazandırmaktadır.

Ulusal-toplumsal devrimi gerçekleştirecek, işçi-emekçi yığın hareketinin çekim merkezi haline gelecek, tüm ülke genelinde hareketliliğin koordinasyon ve organizasyonunu sağlayacak, ülke genelinde stratejik-taktik hedefler doğrultusunda, sömürgeci-faşist düzenle hiç bir zaman uzlaşmayacak, reformist yaklaşımlara, dar ulusal bakışla ileriki süreçte kapitalist düzenlemeyle örtüşecek oluşumları red eden, kitle mücadelesinde taktisyenlik, önderlik gibi marksist-leninist siyasal önderlik sanatının bileşenlerine denk düşen güçlü bir partinin yokluğu büyük bir olumsuzluktur. Yani ülkemiz ulusal-toplumsal kurtuluş mücadelesinde, ülke genelinde, kitle mücadelesinde, toplumsal yaşamın derinliğine ve genişliğine nüfuz edecek *"Leninist öncü parti"* gereksinimi tam olarak yerine getirilmiş değildir.

Bu bağlamda; parti sorunu bugün her zamankinden daha fazla can alıcı ve yakıcı sorun olarak önümüzde duruyor. K.Kürdistan'da olsun, diğer üç parçada olsun; işçi ve emekçi kitle hareketi, adına yaraşır Leninist bir öncü partiye sahip olamamanın acısını yaşıyor. Mevcut koşulların giderek daha da artan elverişliliğine rağmen sınıf ve kitle hareketinin ileriye doğru çok daha güçlü devrimci nitel sıçramalar yapamamasından tutun, nice değerler pahasına gerçekleştirilen kendiliğinden adım ve atılımların çoğu kez güdük başarılarda kalmasında, hatta yenilgilerle sonuçlanmasında, güçlü ve güven veren Leninist bir öncü partinin yokluğu belirleyici bir rol oynuyor. Yitirilen zaman, kaçırılan elverişli fırsatlar, bu arada yıpranan değerler, çeşitli sebeplerle heba olan emek ve insan malzemesi... hep aynı çağrışımlar: Partinin yokluğunun acı ve ağır sonuçları, darbeler, inzivaya çekilmeler vs. Ulusal Demokratik Halk Devrimi, nihai proletarya diktatörlüğü idealleri ve ilkeleri ile bizatihi Leninist *"öncü parti"* projesinin uğradığı revizyonist-oportünist saldırılar ise meselenin bir başka yönden görünüşüdür.

Tarih ve pratik bizim için ibret verici derslerle dolu yegane okuldur. Bunun için parti sorununu tartışırken ,Türkiye Demokratik-Sosyalist hareketinin ve Kürdistan Ulusal Demokratik-Sosyalist hareketinin son yirmi yıllık pratiği göz önüne alınırsa; bu tarihsel pratik sorununu belki çözememiş ama bu konuda hiç olmazsa tutulması gereken yollar, yük konulması gereken kaldıraçlar konusunda zengin bir deney birikimi sunmaktadır. Elbetteki, Diyalektik-Materyalist felsefenin ışığında, teoriden olduğu kadar tarihten de öğrenmesini bilenler içindir bu dersler. Fakat bugünlerde tanık olduğumuz sosyalist ülkelerdeki dağılmanın *"sosyalizmin iflası"* vb. konularda nedenler üzerinde durulurken, Leninizmi aşma veya Marksizm-Leninizme yeni katkılar adı altında, yeni *"parti"* anlayışları ve girişimleri, huyluların huylarından kolay kolay vazgeçemediğini göstermektedir. Devrimci militan bir pratik kapıya gelip dayandığında, en küçük bir zorlama, hele yenilgi karşısında bir daha yanaşmamacasına ondan bingeri eden oportünizm, yasalcı oportünist yollar söz konusu olduğunda, tekrar tekrar denenmiş yöntemleri denemekten nedense hiç yılmamaktadırlar. Parti sorununda yaşanan realite budur.

Dikkat edilirse; legalcilik, ilkesiz birlik arayışı ve mücadele kaçkınlığı, bugüne kadarki bütün oportünist *"birlik"* ve *"parti"* anlayışlarının değişmeyen üç temel özelliği olmuştur. Leninist bir parti anlayışı ise, her şey-

den önce bu üç temel yaklaşım konusunda bu üç temel yaklaşımın tam tersi bir yaklaşım ve tutumla inşa edilebilir ancak. Uzun soluklu ve sürekli mücadele sürdürebilmek için her şeyden önce güçlü ve sağlam bir yeraltı örgütlenmesine sahip olmak gerekir; hele şu sıralarda, Marksizm-Leninizme ve sosyalizme yönelik çok yönlü saldırıların arttığı bir dönemde, ideolojiye, proğrama, strateji ve taktiklere ilişkin belli başlı konularda tam bir saflığa (netliğe) ve Marksist-Leninist bir birliğe sahip olmak; şayet gaye dünyayı devrimci bir şekilde değiştirmek ve sosyalizmi inşa etmek ise devrimci militan bir mücadele anlayışı ve mücadele çizgisine sahip olmaya ihtiyaç vardır. Bunlar Marksist-Leninist teorinin ve bu konudaki evrensel tarihi birikimlerin incelenmesi ve bugünkü dünya ve ülkemizin devrimci bir tahlilinin yapılması ile mümkün olacaktır.

Son yirmi yıllık tarihsel gelişimin pratiği ve özellikle de 12 Eylül faşist diktatörlüğüyle başlayan kesitte, parti sorununun bir etiket yada bir tabela olmadığı çok çarpıcı, hatta trajedik biçimlerde kanıtlanmıştır. Evet, Komünist Partinin şu yada bu yönde gelişme ve adımlar atmasının tek başına bir anlam ifade etmediğini bilmek gerekiyor. Çıkarılması gereken derslerin başında bu gelir. Özellikle 1980-1986 arası dönemi bu anlamda ele almak gerekiyor. Gelişme her alanda, değişik yönlü, birbiriyle uyumlu ve Marksist-Leninist bir tutarlılık çevresinde olmalıdır. Tam tersi bir durumda, yani kısır bir çember içinde dönüp durma ise tıkanma ve iflası kaçınılmaz kılacaktır. Meselenin çözümünü, birbirinden koparılmış bir şekilde mutlak teorik gelişmeye, mutlak pratik etkinliğe veya mutlak kitle bağlarını geliştirmeye vb. indirgeyen tek yanlı yaklaşımlar günümüzde hâlâ görülmektedir. *"Evvela teorik veya örgütsel inşa, sonra diğerleri..."* şeklindeki menşevik önermeler, çeşitli biçimler altında hala varlığını sürdürmektedir. Leninist parti yapılanması, bu konularda da bahsini ettiğimiz menşevik ve oportünist yaklaşım ve tutumların tam tersi bir düzlemde ilerlemek zorundadır.

Kürdistan sosyalist hareketinin günümüzdeki en büyük zaafı işçi ve emekçi yığınlarla olan ilişkilerin (bağların) zayıflığıdır.

Ülkemizde, özellikle de Botan bölgesinde devrimci tarzda yükselen ulusal isyancı geleneğin yaygınlaştığı bir süreç yaşanıyor. Ulusal kurtuluşun politik öncüleri bu alanlarda, ulusal devrimci değerler yaratmışlardır. Günümüzdeki ulusal isyancı geleneğin politik öncülerinin yarattığı devrimci değerlerin yanısıra, mücadelenin sınıfsal yönü ve iktidarın politik örgütlenmesi konularında varolan zaaflar, şimdiden ortaya çıkmaya başladı bile. Yoksul köylülük temelinde yükselen hareketin *toprak ağalarına (Toprak burjuvazisine) prim verilerek* toprak burjuvazisinin kutsal mülkiyetine dokunulmayarak yürütülmesi sözkonusudur. Mücadele yoksul köylülüğün taleplerine cevap verici girişimlerden (toprak işgali gibi) yoksundur. Çünkü toprak ağaları da ulusal cephede ittifak olarak görülüyor. Salt, ulusal formel mantık çerçevesinde değerlendirme yapıldığında bu tür yaklaşımlar savunulabilir ancak bizce yanlıştır.

Başka bir husus, K.Kürdistan gerçekliği sadece Botan'a sığdırılamaz. Çünkü Şırnak topa-rokete tutulukken, Adıyaman, Dersim seyrediyor vb. Türkiye devrimci hareketi, tüm bu gelişmelerin gerisinde ve çok uzağındadır. Bu gerçek bütün çarpıklığı ve çıplaklığıyla ortadayken partileşme sorununun çözümünü hala devrimci pratikten uzak masabaşı görüşmelerde arayan, ya da devrimci politik hiçbir yönelim ve etkinlik içinde olmaksızın partinin inşasında bugün yakalanması gereken momenti teorik inşa olarak belirleyen tutum ve anlayışlar, Marksist-Leninist hatta devrimci olarak kabul edilebilir mi? Komünist ve devrimci haraketin işçi-emekçi yığınlarıyla olan bağlarının zayıflığı elbetteki ne *"pratik faaliyet yetersizliği"* gibi bir gerekçe ile açıklanabilir ne de bundan teorik inşa görevlerinin günümüzde fazla bir önem taşımadığı gibi sonuç çıkarılabilir. En başta, en pespaye oportünist görüşlerin ortalıkta rahatça cirit atabilmesinden, Marksist-Leninist teoriye hakimiyetin olmayışı ve uzak görüşlülüğü ile devrimci hareket içinde güçlü bir çekim merkezi oluşturan komünist bir odağın yaratılmamasına kadar, bir çok konuda belirleyici bir rol oynayan teorik gerilik ve yetersizliğin yaygın ve köklü bir hastalık olduğu bir memlekette, teorik inşa görevlerini bu kez küçümsemek de bağışlanamaz bir başka yanlış olur. Yaşamsal önemde, önemli ve gerekli olan, sözcüğün gerçek anlamıyla; teori ile pratik faaliyet arasındaki ilişkiyi Marksist-Leninist, DİYALEKTİK bir tarzda *sözü edilen ilişkiyi* kurmaktır.

Dervimci Kawa'nın çocukları, Newroz ateşinin alevleri, Lenin'in yoldaşları ve dünya komünist hareketinin neferleri bugün önümüzde duran görev ve işimiz toplumun derinliklerine nüfuz edebilen bir KP'yi yaratmaktır.

Pratik, Marksizm-Leninizmin devrimci ilke ve sentezlerinin derinlemesine kavranması üzerinde yükselen bir çalışma, herşeyden önce yaşamın ve pratik faaliyetin getirip dayattığı sorunları aydınlatıcı olabilmelidir.

Toplumsal ve ulusal yaşamın her alanına nüfus edecek bir "parti'" yaratmak hedeftir. Hem de mücadelemizin kaderini tayin edici ve belirleyici olan yaşamsal önemde bir hedeftir bu. Kimi yönlerden henüz eksik, yetersiz ve zayıf olmak da olunsa, gündelik mücadelenin çat patıyla bu stratejik hedefin önü karartılmamalı, onun gözden çıkarılmasına yol açılmamalıdır. Diğer taraftan da, stratejik hedefin çok uzak ve belirsiz bir gelecekte gerçekleşebilecek bir özlem olarak yozlaşmasına ve kabuk bağlamasına da meydan vermemek gerekir. Güçlü bir Komünist Parti örgütlenmesi stratejisini ertelemek Ulusal Demokratik Halk Devrimi ve sosyalizmi ertelemektir. Bu konuda Ulusal Demokratik Halk İktidarını bir an önce gerçekleştirme isteği ve ideali yol göstermiyorsa eğer, tüm günlük çaba ve faaliyetlerimize o zaman ne yol göstermektedir? Güçlü parti stratejisini bir an bile yitirmemek, aynı zamanda gündelik çabalarımızın ruhunu ve onları birbirine bağlayan ekseni elde tutmak anlamına gelir. Sonuç olarak şunu söylüyorum:

Dervimci Kawa'nın çocukları, Newroz ateşinin alevleri, Lenin'in yoldaşları ve dünya komünist hareketinin neferleri! Bugün önümüzde duran görev ve işimiz toplumun derinliklerine nüfuz edebilen bir KP'yi yaratmaktır. Bu ruhla, ulusal-sınıfsal mücadelemizi yükseltelim, Parti'nin bayrağını yükselterek ileriye! ■

ÖNCE İSTİKRAR

Cemil Baran

Politik yaşam, gelişim eğrisinin yükseliş ve inişiyle devam eder. Mücadelesi sürdürülen politik çizgi, değişen ulusal ve uluslararası koşulların birlikte oluşturdukları ortamın etkisiyle değişik dönemlerde farklı gelişme düzeyleri gösterir. Lehte nesnel koşulların gelişmeye hazırlandığı ve amaca ulaşma yolunda umutların yakınlaştığı dönemler olduğu gibi, aleyhte nesnel koşulların gelişmeyi iyice cılızlaştırdığı dönemler de vardır. İrademiz dışında oluşan nesnel koşulların istikrarsız olduğu tarihsel bir gerçekliktir.

Sözü edilen değişik dönemlerde, döneme uygun politik taktik ve açılımlarla en azından dönemsel hedeflere ulaşabilmek amacıyla politik çizginin belli yönleriyle sorgulanması ve gelişmenin önünü tıkamaya yol açan noktalarda değişikliklere gidilmesi kaçınılmazdır. Gerek bireylerin ve gerekse bağlı bulundukları örgütlerin, nihai amaçlarına ulaşabilmek için katettikleri yolun değişik evrelerinde, evreye uygun, yaşamın pratiği içerisinde kendilerini yeniden üretmeleri gerçekleşmezse gelişip güçlenemezler. Ancak kavramları özüne uygun bir biçimde kavramak ve uygulamak zorunluluğuyla karşı karşıyadırlar.

Her politik çizginin, politika sahnesinde kendi varlık nedenleriyle birlikte varolduğunun ve ancak bu nedenlerin varlığı sürdükçe yaşayabileceği gerçeğinden hareket edersek, bu tür kavramların nesnel koşullara teslimiyet veya kendi varlık nedenlerini bile yadsıyacak düzeyde savrulma olarak anlaşılmaması gerektiği açıktır. Politik birey ve örgütlerin yeniden üretim ve gelişmeye ihtiyaçları vardır. Ancak istikrarsız olan nesnel koşullara paralel olarak istikrarsızlaşmak zorunda değiller. Aksine, nesnel koşullara rağmen yeni bir toplumsal yaşam kuruculuğu iddiasına uygun olarak müdahaleci bir güce erişebilmek için istikrarlı olmak zorundadırlar.

Politik gelişmede istikrar şarttır. İstikrarın olmadığı yerde gelişmeden de söz edilemez. Eğer var oluşun temellerini kendi elleriyle yok etmek gelişme olarak nitelendirilmeyecekse, içinde istikrarı barındırmayan bir gelişme düşünülemez.

Kişinin veya politik hareketin içinde bulunduğu dönemde gösterdiği gelişmeyi puanlaması gerektiği kadar, kendi mücadele tarihinin bütününü de sürekli bir puanlamaya tabi tutup değerlendirmesi gerekir. Çünkü mücadele tarihi gelişme bakımından inişli-çıkışlı tüm dönemlerin toplamıdır. Bu inişli ve çıkışlı zamanlarda birçok şey değişebilir yenilenebilir ama istikrar kalıcı olmalıdır ve mücadele tarihinin bütünü puanlamaya tabi tutulduğunda görülecektir ki; tüm zamanların en iyisi istikrardır.

Gelişmede istikrar, dönemsel savrulmaları dışladığı gibi amaca ulaşmada yaşamın dışladığı yol ve yöntemlerde direnmeyi, tutuculuğu ve muhafazakarlığı da kabul etmez. Çünkü hem dönemsel savrulmalar istikrarı bozar hem de gereksiz muhafazakarlık gelişmenin önünü tıkadığı ve tükeniş süreçlerine yol açtığı için istikrardan uzaklaşır.

Hem dönemsel savrulmalardan, muhafazakarlıktan sakınmak; varlık nedenlerimizi hiç bir zaman unutmadan, nihai amacı devamlı gözeten, uygun yeniden üretim ve değişimle gelişmede istikrarı tutturmak ve bunu kalıcılaştırmak gerekiyor.

Dünya devrimci hareketinde amaçlarına ulaşmayı başarmış veya hatırı sayılır bir mesafe katetmiş devrimci örgütlerin ve komünist partilerin tarihine bir göz attığımızda bu başarılarının altında, başka özelliklerin yanısıra, istikrarın yattığını rahatlıkla görebiliriz. Bu yapıların, pratik yaşamın dışladığı politikalarını değiştirmelerine ve sürekli politik yenilemeyi gerçekleştirmelerine rağmen ideolojik–politik–örgütsel bakımdan varlıklarına temel teşkil eden noktalarda bir dikiş tutturduklarını ve bu konuda çok kararlı davrandıklarını görüyoruz. İstikrarın zemini de bu konudaki kararlılıktır.

Dünyadaki sayısız örnek orada dursun, fazla uzaklaşmaya gerek duymadan, ülkemizdeki politik örgütlere baktığımızda istikrarın örgütlerin yaşamındaki yerinin çarpıcı örnekleriyle karşılaşırız. Bu karşılaşmada, kitleleri dönemsel eğilimlerine göre şekillenmeye çabalamanın şaşkınlığı içerisinde kendi geçmişindeki tüm birikim ve değerlerinin üstüne çizgi çekenlerin iflasına tanık oluyoruz. Aşırı taklitçilikle başka yapılara benzemeye çalışarak ilgi odağı olmaya özenenlerin bu yüzden kendi emektar kadro ve sempatizanlarını da kaybettiklerini görüyoruz. Yani gelişme aşkıyla istikrarsız bir pratik sergileyenler, "dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan oluyorlar." Aniden farklılaşıp çok insan kazanayım derken, kendi kadro ve sempatizanlarından da mahrum kalacak duruma düşüyorlar. Ama tersine, kitle çoğunluğunun bugünkü eğitimleriyle çatışmalarına rağmen, politik çizgide geçmişiyle kendi içinde tutarlı davrananlar hiç değilse örgütsel yapılarını koruyup kısmende olsa gelişme gösteriyorlar.

Toplumsal bir siyasal boşluğu kendi varlık nedenleriyle birlikte doldurmaya aday olmuş bir örgütün kadro ve sempatizanları onun bu varlık nedenlerini (ideolojik-politik-örgütsel temelleri) tasvip ederek ona sahiplenip savunmuş ve o doğrultuda bir kadrosal özgün şekillenmeye girmişlerdir. Örgütün varlık nedenlerini sarsan bir yönelimin bunalımlara yol açması, beraberinde getirdiği kadro erezyonu yüzünden örgütsel dağılmaya sebebiyet vermesi kaçınılmazdır. Yine bu nedenle yığınların ilgi odağı da olunamaz. Çünkü yıllarını sözü edilen örgüt veya örgütlere vermiş kadroların bile bu yapıları terk ettikleri bir ortamda daha çok bu kadrolar aracılığıyla bu örgütleri tanımış yığınların bu örgütlere güven duyup yönelmesi beklenemez. Aynı şekilde, ister bir siyasal yapı isterse de kadrolar olsun, beklenmedik ani değişmelere girdiler mi toplum tarafından devamlı mütavazi bir kuşkuyla izlenirler. Geçmiş birikim ve değerlerine küfrederek ayrılanların, değişenlerin, *yarın bugünlerine ne diyecekler acaba* diye düşünebilme sağduyusuna sahip olan yığınlarca tutulmadıklarını, asıl istikrarlı devrimci kadro ve örgütlere saygı duyduğu, güvenilebildiği

açıktır. Dahası, en çok ilgi çekeceği varsayılarak tutturulan yeni propaganda ve ajitasyon çabaları eşliğinde gerçekleşen ani, virajlı, hızlı dönüşlü değişmelerden çok, yığınların, istikrarlı gelişmeye daha büyük bir değer biçtikleri, tercihlerini istikrar yönünde kullandıkları bilinmelidir.

Farklı sınıf ve katmanları barındıran yaklaşık 15 milyon nüfuslu bir ülke politik mücadele sürdürüyoruz. Bu denli farklılık arzeden bileşenlerin içinde her siyasi hareketin her dönemde belli bir kitle tabanına sahip olabileceği açıktır. Yeter ki gerçekten bir siyasi boşluğu doldurmaya aday olsun ve yeter ki belli bir yapısal istikrar ve mücadele kararlılığına sahip olsun. Yani ülkemizin bu parçasında yığınsallaşabilmek ve saygın bir örgütsel güce erişebilmek için günübirlik politika değişikliklerine ve herşeyi bu anlık değişmelerden beklemeye gerek yok. Esasen istikrarlı bir mücadele tarzıyla saygın bir politik yapı konumunu kazanmak için çabalamak gerekiyor. Çünkü ulusal ve uluslararası koşullardaki olası değişmelerin de etkisiyle yarın yığınların politik öncü olarak ilk arayacakları, istikrarlı saygın bir konumu haketmiş yapılar olacaktır. Hem içinde yaşadıkları dönemin hem de geleceğin politik öncülüğüne soyunanların bu gerçeği bilerek hareket etmeleri gerekiyor.

Kürdistan ulusal özgürlük mücadelesini de bir ahtapot misali kendi kolları arasına almaya çalışan emperyalist planlar karşısında hem komünist-sosyalist hareketler bazında, hem de halklar bazında uygun seviyedeki birlik ve dayanışmanın bugün çok daha gerekli hale geldiği kuşkusuzdur.

Başarılması Zor Ama Zorunlu Bir Sınav Dönemindeyiz

Sosyalist sistemin dağılmasının ve sosyalist iktidarların yıkılmasının eşlik ettiği hızlı değişim süreci tüm dünya insanlığını ve doğallıkla bizi de etkilemeye devam ediyor. Bu değişim sürecinde, komünistler olarak varlığımızı sürdürecek, sosyalizmin geçmiş pratiğinden çıkarılan dersler zemininde sürece ideallerimiz doğrultusunda etkide bulunabilecek, politik yeniden üretimde ifadesini bulacak bir değişim geçirme zorunluluğuyla yüzyüzeyiz.

Ancak bu değişim ne kadar zorunlu ve önemli ise, *"yeni dünya düzeni"* şiarıyla bütün ekonomik, politik, diplomatik ve enformasyon araçlarıyla yaşadığımız sürece belirleyici etkide bulunan emperyalist politikalardan etkilenmemek ve uzak durmak da o kadar zorunlu ve önemlidir. Hemen belirtmek gerekiyor ki, bugün yaşanan değişime sevinen, ondan yararlanmaya çalışan ve sosyalizmin yüce ideallerini karartma üzerine politikalar yaparak böbürlenen emperyalizmdir, kapitalizm savunucularıdır. Değişim bizim için, reel sosyalizmin geçmiş hatalarını tekrarlamamak ve bir daha en iyisini yaratmak bakımından belki de çok önemli oldu; ama bu değişim sürecine uygun değişimimizi göğsümüzü kabarta kabarta gerçekleştirdiğimizi her halde hiçbir komünist iddia edemez. Biz, düşmanın başını çektiği değişim sürecine bizden beklenen gerekli müdahaleyi yapabilmek için değişime zorlandık-zorlanıyoruz dersek daha doğru olur. Dünya gündemini şimdilik onlar belirliyor, biz ise onların gündemine müdahalede bulanabilmek için politik planda değişikliklere gidiyoruz. Gerçek bu. Dolayısıyla, *"bakın, ben şu kadar değiştiğim için yenilikçiyim, ileriyi görebilirim(!)"* deyip gereksiz kuruntulara kapılmanın yararı yoktur. Hele bir yenilikçi, son dönemlerde dünyayı kaplayan emperyalist sisin boğucu etkileri altında ve bu havanın izlerini taşıyorsa, bir sosyalist için bu bir yenilik değil, gerileme olabilir ancak.

Aynı şekilde, dünyada ve ülkemizde yaşanan bunca hızlı nesnel değişime rağmen aşılmış bazı politik görüşleri *"bakın ben ilkelerimde şu kadar kararlıyım(!)"* deyip ortodoksça hala savunmak da, sürece etkili müdahalede bulunmak istememek ve topluma öncülük etme amacından çok, aynı kalıptaki bir arkadaş grubuyla vicdanı rahat(!) bir azınlık olarak politik yaşamı sürdürmek istemek anlamına geldiği gibi, en az, sözü edilen *"yenilikçi"* kadar sosyalizme hizmet etmekten uzaklaşmak demektir.

Siyasal hareketimizin doğuşundan bu yana geçirdiği değişim ve gelişim süreciyle gelmiş bulunduğu aşamayı azımsamamak ve çok iyi olmasa da gelişmede gösterdiği istikrarı baltalamamaya büyük bir özen göstermek son derece yararlıdır. İstikrarlı gelişmeden anlaşılması gereken şudur: İdeolojik-politik-örgütsel değişim ve gelişime evet! Varlık nedenlerimizi bile yadsıyacak savrulmalara hayır!

Özerk örgütlenme anlayışından bağımsız parti anlayışına kadar geçirilen değişim ve gelişim doğru ve gerekliydi. Ancak, duygusal bir takım önermelerle halklarımızın ortak devrim mücadelesini, ya da halkımızın bugün her zamankinden daha fazla halklararası mücadele dayanışmasına ihtiyaç duyduğunu yadsımak ise gereksizdir. Kendimizdeki geçmiş yetersizlikleri gözardı edip, sanki bugüne kadar örgütsel bakımdan gelişememizin tek sebebi Türk komünistleri ve onların ard niyetiymiş gibi göstermek yanlıştır. Bizim yarattığımız doğrular, onların hatalarının basamak yapılmasıyla oluşturulmuş değildir; onların hataları olsa da -ki vardır- olmasa da bizim bugünkü doğrularımıza ulaşmamız başından beri gerekliydi zaten.

Geçmişte sosyalizmin ilkeleri adına ulusal soruna yeterli duyarlılığı göstermeyen, bu konunun öneminin bilincinde olarak örgütsel gelişme yönünde önerilerde bulunanlara *"milliyetçilik"* kuşkusuyla yaklaşmayı huy edinmiş kimi yoldaşların, uluslararası yeni koşulların ve ülkemizde yaşanan sürecin etkisiyle de olsa, bugün konuya yoğunlukla eğildiklerini görmek sevindirici bir gelişmedir. İnsanın içinden, keşke bu yoldaşlarımız, dünyada sosyalizmin etkisinin bu denli azaldığı bir ortam ve yaşanan ulusal hızlı gelişme süreci yaşanmadan önce de bu gerçekleri savunabilselerdi diyesi geliyor. Çünkü geleceği önceden görüp ona uygun politikalar oluşturmaktan yoksun, sürekli ortamın pratik sonuçlarının ardından politika oluşturmaya çalışanlarda meydana gelen düşünsel gelişmenin kendi içinde genellikle belli oranda bir istikrarsızlığı barındırdığı da biliniyor. Örneğin; geçmişten farklı olarak, bu sefer de olayın ulusal boyutuna paralel ağırlıkta ve onu her yönüyle sarmalayacak, şekillendirecek ağırlıkta öne çıkarılması gereken sosyalizmin evrensel ilkelerine ve sınıfsal mücadeleye yapılan vurgunun azaldığını görmekteyiz.

Gelişmekte olan ulusal özgürlük mücadelesinin

bugün geldiği düzeyden herkes farklı yorumlar ve politik sonuçlar çıkarabilir doğal olarak. Ancak, karşısında bir sosyalist sistemin de şimdi artık bulunmadığı ve tüm dünyadaki ulusları olduğu gibi, Kürdistan ulusal özgürlük mücadelesini de bir ahtapot misali kendi kolları arasına almaya çalışan emperyalist planlar karşısında hem komünist-sosyalist hareketler bazında, hem de halklar bazında uygun seviyedeki birlik ve dayanışmanın bugün çok daha gerekli hale geldiği kuşkusuzdur.

Tabi ki Kürt insanı -komünisti de dahil- her düzeydeki örgütlenme ve kurumlaşmasını kendini yeniden üretecek şekilde ve kendi özgür kimliğiyle yaratmalıdır. Bu Kürt insanının en doğal hakkı ve en büyük ihtiyacıdır. Ama bu gerçeklik adına Kürt halkını kalıcı ve gerçek dostlarından, egemen ulus işçi ve emekçilerinden uzaklaştırmaya yönelik çabaları Kürt halkının yararına görmek mümkün değildir. En azından bugün için mümkün olmadığı açık.

İçinde bulunduğumuz süreç de göstermiştir ki, K.Kürdistan'daki kurtuluş mücadelesinin, bir Latin Amerika halkının veya bir deniz aşırı klasik Afrika sömürge ulusunun ve hatta ülkemizin güney parçasının bir benzeri mücadele perspektif ve yöntemleriyle sonuca ulaşması güçtür. Egemen devletin Türkiye'deki yapısına dokunmadan sadece *"K.Kürdistan'daki Kürt halkının silahlı mücadeleyle kurtarılmış bölgeler yarata yarata özgür ve bağımsız bir Kürdistan'a ulaşması"* biçiminde ifade edilebilecek mücadele anlayışının pek yeterli olmadığı yavaş yavaş anlaşılıyor. Kürt ulusunun özgür ve demokratik bir yapılanmaya kavuşabilmesi, anti-demokratik bir yapılanmayla şekillenmiş T.C Devletinin kendi bugünkü varlık prensiplerinin çoğunlukla olumlu yönde değiştirecek demokratik bir yapıya kavuşmasıyla mümkündür. Yani Kürt halkının mücadelesi, aynı zamanda T.C Devletini değişime zorlama mücadelesi olmak durumundadır. Bu ise, ancak halklararası mücadele ortaklıkları veya en azından somut dayanışmalarla mümkün olabilir.

Konuya bir başka boyutuyla yaklaştığımızda, şöyle de diyebiliriz; madem günümüzde en bağımsız görünen halklar bile çeşitli alanlarda uluslararası ilişki ağı içinde yer almak zorundadır, madem bugünkü dünya gerçekliğinde bir ulusal kurtuluş mücadelesinin şu veya bu düzeyde dış desteğe de ihtiyacı vardır ve bugün destek olabilecek bir sosyalist sistem de görünmüyor, bu durumda bir komünist için, sömürgeci devletlerden birinin ya da emperyalist ülkelerden birinin özünde bir bağımlılaştırma amacı günden aldatmaca desteğine göz dikmektense, egemen ulus işçi ve emekçilerinin desteği esas tercih edilen olmak zorundadır. Yani konuya hangi açıdan bakarsak bakalım, halkımızı çok sevmek ve ona güzel bir gelecek hazırlamak adına onu yalnızlaştırma çabası yanlıştır. Türkiye işçi ve emekçileriyle dostluk, ortak amaçlar uğruna ortak mücadelelere girişmek bağımsızlığımıza gölge düşürmez. Tersine, konuya anti-emperyalist ilke ve sınıfsal kurtuluş mücadelesi boyutuyla yaklaştığımızda, her bakımdan bağımsızlığımızı güçlendirecek olanın bu olduğunu ve bunun bağımsızlığımız için bir güvence oluşturduğunu anlarız.

Konuyu uluslararası komünist hareketin bugünkü ihtiyaçları açısından ele aldığımızda da görürüz ki, uluslararası komünist hareketin çeşitli düzeylerdeki birlik ve dayanışma ihtiyacı bugün her zamankinden çok daha fazladır. Uluslararası siyaseti etkileyebilmek için gerekli güçten yoksun olan bir -iki ülke dışında sosyalist hareketi destekleyebilecek devletlerin kalmadığı bir konjöktürel durumda, değişik ülkelerde mücadele sürdüren komünist parti ve örgütler arası yakınlaşmanın bugün çok daha fazla zorunlu olduğunu herhalde hiçbir aklı selim sahibi komünist inkar edemez. Emperyalizm ve yerel kapitalist iktidarlar dünya düzleminde bizi iyice yalnızlaştırmış ve etkiden yoksun hale getirmişlerdir. Komünistler olarak, özellikle de bugünkü ortamda kendimizi diğer kardeşlerimizden fazla uzaklaştırma ve yalnızlaştırma lüksüne sahip değiliz.

Bugünkü somut koşullardan ve mücadele tarihimizin kendine özgü gelişiminin yarattığı bazı haklı kaygılardan dolayı Türk komünistleriyle eski tarzda örgütlenmeler içinde yer almak belki mümkün olmayabilir. Zaten ortak amaçlar uğruna birlikte davranabilmenin tek koşulu da bu tarzda birliktelikler olmayabilir, olmamalıdır. Ayrı örgütsel yapılar olarak, ortak amaçlar uğruna, belki de eski tarz yapılanmaları hiç de aratmayacak düzeyde, ortak mücadele yürütmenin birçok araç ve yöntemi bulunabilir, kullanılabilir. Bu araç ve yöntemler ortak mücadele ihtiyacını pekala karşılayabilirler.

Bu yazının konusuyla bağlantı derecesini fazla önemsemeden bir noktaya daha değinmek yerinde olacaktır. Kuşkusuz ki komünistler toplumun önünde, ileriyi daha fazla görme yeteneğine sahip olmak zorundadırlar. Ve bu ileri görüşlülüklerini toplumsal mücadelenin uygun koşullarda yürütülmesi ve gelecekteki toplumsal kuruculuk için değerlendirirler. Ama aynı zamanda, bu ileri görüşlülük ve kuruculuk fonksiyonuna dayalı olarak, toplumsal mücedelede kitlelere yapacakları önerilerde somut koşulların somut tahlilinden hareket etmek ve kitlenin o anki nabzını iyi tutmak zorundadırlar. Aksi taktirde, toplumun geleceği ve mücadelesiyle ilgili en cazip görünen öneriler bile taban bulamaz.

KÜRT EĞİT-SEN'i önerisine de konunun bu boyutuyla yaklaşıldığında, bugünkü koşullarda pek de taban bulamayacak bir öneri olduğu kendiliğinden anlaşılır. Kürt halkı için Eğit–Sen ve benzeri kitlesel demokratik mücadele örgütlerinin her halükârda gereksiz olduğu söylenemez. Ancak bir toplumun kurumsallaşması için gerekli olan herşeyin bugün önerildiğinde taban bulacağı kesinlemesinin de yanıltıcı olduğu unutulmamalıdır. Taban bulamayan politikaların ise, süreçte, kendi kendini kemire kemire iyice istikraksızlaşmalara ve güç kaybına yolaçtığı mücadele deneylerimizle de açığa çıkmıştır. Toplumu ememeyen politikalar, gıdadan yoksunlaşmış sahibini eme eme güçten düşürüyor.

İstikrar beklediğimiz birçok konuda ciddi önerilere neredeyse hasretken, hiç istenmeyen kronik bir rahatsızlıkta istikrarı aramak son derece üzüntü vericidir. Dileriz ki, bu önerinin sahibi eski "Emeğin Birliği" döneminden gelme biri olmasın. Şimdi bu önerinin, on yıl önce ortak iradeyle aşılmasına karar verilmiş,"Bağımsız İplik–İş"le somutlaşan sendikal politikayla ne farkı var? Komünist ileri görüşlülük adına, toplumsal mücadelenin her döneminde bizi tabansız kalmaya zorlamanın ne düzeyde doğru olduğunu bu öneri sahibinin veya bu türden öneri sahiplerinin bir kez daha iyice düşünmesi gerekiyor.

Bu önerinin gelecekte taban bulmak için yapıldığı söyleniyorsa da, yanlıştır. Çünkü, unutulmamalıdır ki kitleler yarınlarda da, ulaşılan aşamayı zamanında kimlerin önerdiğine değil, kimlerin öncülüğünde bu aşamaya yürüdüklerine, kimlerle yol yürüdüklerine değer vereceklerdir. ■

HEDEF: SORGULAYAN, İRDELEYEN, ÜRETEN GENÇLİĞİ YARATMAK!

Haydar Murat

Newroz'un 2.sayısında *"Gençlik Geleceğimizdir"* başlıklı yazının başında gençliğe kısaca bir çağrı yapmıştık. Çağrıda; genel olarak ulusal kurtuluş mücadelesinde, özel olarak hareketimizde ideolojik, politik ve örgütsel alanlarda gençliğin önündeki görevler belirtilmişti. Adı geçen yazıda ise, gençliğe ilişkin ideolojik, politik ve örgütsel sorunlar kuramsal düzeyde; başka bir ifadeyle genel çizgilerle ele alınmıştı. Sorunu tartışmaya açmak için genel bir çerçeve sunulmuştu. Bu yazıda ise, şu an yüz yüze bulunduğumuz ve aşmamız gereken somut sorunlar, görevler üzerinde duracağız.

Yazıyı yazışımızdan bugüne 10 ay geride kaldı. Bu süre zarfında neleri yapabildiniz? Neleri yapamadınız? Yapamadıysanız neden, niçin yapamadınız? Önümüzdeki süreçte neler yapacaksınız? Elbette bu sorunların ayrıntılı değerlendirilip yanıtların açığa çıkarılması, her düzeyde (tekil ya da organizeli) gençliğin kendisine düşmektedir. Gençlik, her defasında dönüp arkasına bakarak katettiği yolu (gerçekte yol alıp-almadığını) değerlendirmelidir. Biz burada, 10 aylık süreci kısaca değerlendirip, önümüzdeki kimi somut görevlere parmak basacağız.

1- Gençlerin, bugüne değin ideolojik sorunlar üzerine tartışma, araştırma ve üretim faaliyetine katılımı oldukça sınırlı olmuştur. Newroz'un çıkan sayıları tarandığında bu gerçek netçe görülür. İki arkadaşın katılımı dışında elle tutulur bir çaba yok. Belli bir gençlik potansiyeli var ve nicelik olarak bu potansiyel küçümsenmeyecek oranda. Ancak ideolojik tutum alabilen, ideolojik olarak kıskanç ve uzlaşmaz davranan, bulunduğu sosyal şema içerisinde yüzyüze geldiği sorunları çözmek için ideolojik üretime yönelen gençlik (genç kadrolar) sayısal olarak oldukça sınırlıdır. İdeolojik olarak motive olmuş, sorgulayan, irdeleyen ve bir şeyler üretebilen genç kadrolar yok denecek kadar azdır. Gençler, bu çıplak gerçeğin bilincinde olarak davranmalıdırlar. Ve bilmelidirler ki gençliğin örgütlenmesinde komsomolun yaratılması ve bunun merkezileşmesine giden süreçte işçi, öğrenci, köylü gençliğin sorunlarının çözümünde, atbaşı örneğinde olduğu gibi, öncülük edebilecek genç kadrolar bugünden yaratılmadan komsomol sağlıklı doğmaz. Doğacak olan komsomol Kürdistan gençliğinin kavgasına öncülük görevini layıkıyla yerine getiremez.

İdeolojik alanda gençliğin önündeki birincil görev, tüm davranışlarına ve yönelişlerine emdirilmiş ideolojik bir eksen kazanabilmektir. İdeolojik motivasyon kazanamamış, ideolojik bir eksene kavuşamamış bir politik kadro, kemikten yoksun bir et yığınına benzer ve ayakta duramaz. Çünkü:

-İdeoloji; bilinçtir, yolumuzu aydınlatan ışıktır.

-İdeolojik tutum; belirlenmiş ve yoğunlaştırılmış amaçtır.

-İdeoloji; kavgamızın ve birliğimizin temel harcıdır.

-İdeoloji; gençliğin partiden örgütsel olarak bağımsızlığına karşın, partiye bağımlılığının görünmez ve fakat kopmaz bağıdır.

-İdeoloji; dostunu-düşmanını tanımada rehberdir ve düşmana karşı bir sınıfsal tutum alıştır.

İçinden geçtiğimiz süreçte gün; ideolojik davranabilme, ideolojik olarak berrak ve uzlaşmaz tutum alma günüdür.

Elbette ideolojik olarak, gençliğin, öncü partiden bağımsız bir çizgisi ve de üretimi olamaz. Gençliğin sorunları, işçi sınıfı ve diğer emekçi katmanların sorunlarından kopuk değildir. Komünist partinin yüzyüze bulunduğu tüm ideolojik sorunlarla gençlik de doğrudan yüzyüzedir. Gençlik kendi sorunlarında olduğu gibi; esinlendiği partinin yüzyüze bulunduğu ideolojik sorunları kendi sorunları olarak görüp, araştırma üretim ve tartışmalara yoğun katılım sağlanmalıdır.

Gençler, en büyük düşman olarak düşünsel tembelliği tesbit etmeli ve bu zihinsel tembelliğe adeta savaş açmalıdırlar. Önce kendine karşı savaş açmalı ve kendini aşarak zafer kazanmalıdır. Her komünizan gencin böylesine ciddi bir görevle karşı karşıya bulunduğuna inanıyorum. Düşünsel tembelliği yenebilmek için, en başta okumak gerekli. Örneğin Newroz'daki her yazı irdeleyici, sorgulayıcı olarak okunmalı. Tabir uygunsa yazıdaki görüş ve önerilerle, yol açacağı sonuçlarla, boğuşarak okuyun. Salt okumuş olmak için hiçbir şeyi okumayın. Salt Newroz'u değil, diğer yurtsever-devrimci yayınları da okumak lazım.

Reel sosyalizmin çöküşü ve çıkarılması gereken dersler ile özgülümüzde *"Nasıl bir sosyalizm?"* sorusuna yanıt bulabilmek için konuyla ilgili dünya komünist hareketinin ve özgülümüzdeki komünist hareketlerin tüm yazılı eserlerini beyinleri çatlatırcasına sorgulayıcı, irdeleyici olarak okuyun, araştırın. Dünya komünist hareketinin çözüm arayışlarını içeren eserlerini, özgülümüzde sorunla ilgili yayın ve eserleri ve (örneğin) son olarak çıkmış bulunan T.Töre'nin "Marksizm ve Sorunlarımız" adlı eser ile Emek'te buna eleştirel yaklaşan tartışmaları izleyin, okuyun.

Somutta yüzyüze bulunduğumuz sorunlarımıza çözüm bulabilmek için okuyun. Özellikle Marksist-Leninist klasik eserleri; dünyada, ülkemizde, ilimizde, mahallemizde, fabrikamızda, okulumuzda yüzyüze bulunduğumuz somut sorunlarımıza çözüm aramak için okuyun. Ancak böylelikle bilimle, ideolojiyle somut yaşam arasındaki bağı kurabilir ve böylelikle bilimin ışı-

ğında somut şartların somut tahlilinden hareketle yeniden ideolojik üretimde bulunabiliriz.

2- Politik olarak kavgaya atılmada halen yeterince cesaretli davranılmıyor. Halen meşru ve açık politik mücadelede korku, tümüyle yenilebilmiş değil. Bu doğrultuda ciddi adımların atıldığı doğrudur. Fakat mevcut tempoyla komünizan gençlik ulusal özgürlük ve sosyalizm kavgasını, gençlik yığınlarının içerisinde politik öncülük görevlerini layıkıyla üstlenemez. Şimdiye kadar da üstlenilmiş değil. Şu veya bu alanda (ilde, ilçede, okulda) sınırlı bir öncülük görevi üstlenilmiş olduğu doğrudur. Ancak bu hem ülke bütünü dikkate alındığında çok sınırlıdır, hem de tek tek alanlarda da politik mücadelenin görevleri layıkıyla yerine getirilememiştir. Komünizan gençlik, polis terörünün gençlik yığınlarında yarattığı korkuyu kırmayı hedefliyorsa, önce kendisi korkuyu yenebilmelidir. Bilim, ideoloji ve devrimci kültürün kazandırdıracağı manevi cesaretle korkunun üzerine gitmek gerekiyor. Gençliğin tüm yaşamsal hakları uğrunda meşru, açık ve kitlesel mücadeleyi geliştirin. Her politik gelişme veya olay karşısında bilinçli politik tepki geliştirin. Her polis baskısı, her gerici uygulama karşısında küçük de olsa yığınsal tepki örgütleyin. Okulda, atölyede vb. alanlardaki her keyfi, gerici ve onur kırıcı uygulamaya karşı tepki gösterin. Yasal ya da yasalarca yasak konulsa da sizce meşru olan haklarınız için açık, kitlesel politik mücadeleyi geliştirin. Kitlesel kavgayı geliştirmede bir ilk adım olarak bireysel tutum ve tepki göstermekten geri durmayın. Yasal çıkan tüm dergi, kitap, gazete vb. yayınları çekinmeden açıkça her yerde okuyun, üzerinde tartışın.

Politik kavgada, polisin sizi yasa-dışı alana zorlayıp yığınlardan soyutlamasına ve etkisizleştirmesine izin vermeyin, buna zemin hazırlayacak yönelişlere prim vermeyin. Kazanılmış her politik mevziden geri adım atmayın. Bu kazanılmış politik mevziler, Newroz Bayramı, 1 Mayıs gibi açık yığınsal kutlamalar olabilir; kurulu bir derneğin, sendikanın yaşatılması mücadelesi olabilir; dergi, kitap, gazetenin her yerde sergilenmesi ve okunması olabilir; baskı ve sömürünün miting, salon toplantıları ve kitlesel yürüyüşlerle protestosu olabilir... Küçük ya da büyük kazanılmış her tür politik mevziden geriye adım atılmamalıdır. Ve önemlisi, politik kavga içerisinde toplu ya da tekil gözaltına alınmalarda veya mahkemelerde, politik haklarınızı cesaretle ve ödünsüz savunun.

Diğer bir sorun: Newroz'un çıkan 8 sayısı gözden geçirildiğinde görülür ki; komünizan gençliğin doğrudan politik aktivitesinin ürünü olan haber, mektup, makale yazılarının sayısı azdır. Politik kavgadaki aktivitenin zayıflığı bir yana; bizzat yürüttüğünüz ve baskılara maruz kaldığınız, gözaltına alındığınız, işkence gördüğünüz kendi politik kavganızı bile tam anlamıyla yansıtmıyorsunuz. Kavgada yer almak, kavganın önünde yürümek ne kadar önemliyse, verilen mücadeleyi, yaşanan deneyleri, çıkarılan dersleri yazmak, kamuoyuna ileterek tüm devrimci kamuoyuna maletmek de önemlidir.

Ulusal baskıya ve sermayenin egemenliğine karşı, yalnızca komünizan gençlik, yalnızca Newroz'cu gençlik mücadele vermiyor. Kavganın safları geniştir. Komünizan gençliğin dışında da bilinçli ya da kendiliğinden gelişen gençliğin mücadelesi bugün olduğu gibi yarın da olacaktır. Bu kavgaya ilgisiz kalmamak gerekir. Komünizan gençlik mücadelede baş çekici bir konumu bileğinin hakkıyla kazanmayı hedefliyorsa:

Öncelikle kavgada aktif ve korkusuz yer almalıdır.

İkincisi; kendisinin dışında gelişen gençliğin tüm mücadelesine sorumlu yaklaşmalı ve destek çıkmalıdır.

Üçüncüsü; böylelikle kendisinin dışında gelişen gençliğin kavgasıyla kendi kavgası arasında güçlü bağlar kurabilmelidir. Kendisiyle dışındaki devrimci yurtsever gençliğin politik kavgası arasında durmadan genişleyen bir alan yaratmalıdır. Tüm komünizan ve ilerici, yurtsever gençliğin Birleşik Cephe'sini yaratma hedefine, bugün bu görevler yerine getirilerek varılabilir.

Komünizan gençlik, diğer devrimci gençliğin kavgasına sorumlu ve hareketin genel politik çıkarlarını öne çıkaran geniş bir perspektifle yaklaşmalı, küçük-büyük ayrımını yapmadan ve küçümsemeden sahip çıkmalıdır. Ayrıca diğer ilerici gençlik hareketleriyle kalıcı ve karşılıklı anlayışa dayanan ilişkiler kurmak istiyorsanız önce siz grup çıkarlarını aşan bir geniş politik tutum sergileyin, önce siz adım atın, önce siz sorumlu davranın.

Şu veya bu ildeki komünizan gençlik bulunduğu ili ülke, kendisini ise merkez kabul ederek hangi talepler uğrunda mücadele edilmesi gerektiğini belirlemek için üretken bir çabaya girmelidir. Ve bu üretken çabalar toparlanmalıdır.

Komünizan gençliğin önünde politik olarak duran diğer önemli bir görev de; işçi, öğrenci, köylü, esnaf, sanatçı gençliğin uğrunda mücadele edeceği güncel talepleri belirlemektir. Komsomol parti değildir ve ayrı bir ideolojik programa sahip olmayacaktır. Programatik olarak, ideolojik olarak kendine bağlı gördüğü partinin programını rehber kabul edecektir. Fakat parti programında talepler kısa ve genel olarak belirlenir. Bu genel taleplerin somutlaştırılması, zenginleştirilmesi genç komünizanların görevidir. Genel olarak ülke gençliğinin, özel olarak tek tek gençlik katmanlarının uğrunda mücadele edeceği taleplerin ayrıntılı belirlenmesi sizlerin önünde görev olarak duruyor.

Şu veya bu ildeki komünizan gençlik bulunduğu ili ülke, kendisini ise merkez kabul ederek hangi talepler uğrunda mücadele edilmesi gerektiğini belirlemek için üretken bir çabaya girmelidir. Ve bu üretken çabalar toparlanmalıdır. Komsomol ülke gençliğinin uğrunda mücadele edeceği güncel talepleri bu zengin birikim üzerinde belirlemelidir. Komünizan gençliğin gerçekten merkezileşmesini istiyorsanız, merkezileşmeye giden yolda ertelenemez görevlerden biri de budur.

Merkezileşebilmek için önce yerel başlamak gerekir. Yerelde güçlü olunmadan genelde güçlü olunamaz. Küçük olmadan büyük olunamaz, parça olmadan bütün oluşmaz, ayrıntıyı belirlemeden genele hükmedilemez perspektifleriyle görevlerimize sarılmalıyız.

Sosyal Yaşamdaki Disiplin Politik Yaşamdaki Disiplinin Temelidir

İnsanın özü, gerçekte sosyal ilişkilerinin toplamıdır. Sosyal yaşamında ve ilişkilerinde disiplinli davranmayan bir kişinin siyasal yaşamında disiplinli davranmasını beklemek boşunadır. Uzun yıllara dayanan deneylerimiz bunun zengin örnekleriyle doludur. Sosyal

yaşamında, çalıştığı işte, okuduğu okulda, yaşadığı evde ve toplulukta disiplinli ve üretken olamayan burada dikiş tutturamayan kişi, politik yaşamında da disiplinli ve üretken olamıyor. Sosyal yaşamında dağınık, tembel, disiplinsiz, sorumsuz ve beceriksiz davranan, özetle sosyal yaşamı ciddiye almayan, halk diliyle sosyal yaşamda *"bir baltaya sap olamamış"* olanlar genellikle politik yaşamda beceriksiz, istikrarsız ve de üretimsizdir. Bu kısa belirlemelerden hareketle

Öğrenci gençler: Okullarında çalışkan, araştırıcı ve disiplinli birer öğrenci olmalıdırlar. Öğrenciliği olabildiğince ciddiye almalıdır. Okula salt not almak, salt sınıfı geçmek ve hatta salt meslek sahibi olmak için değil, gerçekten bir şeyler öğrenmek amacıyla gitmelidir. Okuldaki derslere *"burjuvazinin eğitim programıdır"* deyip boş geçmemek gerekiyor. Okullarda matematik, fizik, kimya, biyoloji, bilgisayar ..vb, pozitif bilimleri konu alan dersler vardır. Ki bunları derinlemesine kavramak için çalışmak gerekir. Ayrıca, tarih, edebiyat vb. egemen sınıfların çıkarlarını esas alan, çarpıtılmış ve şoven, gerici tarihi bilgiler ile gerici içerikli edebiyatı da okumak ve bilmek gerekiyor. Bilmek gerekir, çünkü; oluşturulan resmi tarihin ve edebiyatın çarpıtılmış, yalan ve gerici içerikli olduğunu gerçekten kavrayabilmek için de onu okumak gerekir.

Öğrenciliğini ciddiye almak, derslerini çalışmak bir yoldaşın tabiriyle öğrenciliği *"dolu dolu yaşamak"* devrimci, militan, mücadeleci bir öğrenci olmaya engel değildir, olmamalıdır. Öğrenciliğini ciddiye aldığı kadar devrimci mücadeleyi de ciddiye almalı ve engel tanımaz devrimci bir ruhla kavgasını okulda sürdürebilmelidir.

Burada genel yaklaşımımız şu olmalıdır: Bir öğrenci devrimcilik yapıyorum diye okuluna ve derslerine çalışmaya boş vermemelidir. Tersinden de disiplinli, çalışkan bir öğrenci olayım, iyi bir meslek sahibi olayım diye de devrimci mücadelesini bir kenara atmamalıdır. Çalışkan ve disiplinli bir öğrenciliği militan ve üretken bir devrimci öğrencilikle bütünlüklü sürdürebilen öğrencilere ihtiyacımız vardır.

İşçi gençler: Çalıştığı atölyede, fabrikada, tarlada çalışma yaşamının kendisini ciddiye almalı, kendinden gelen bir öz disiplinle çalışmalıdır. İşçiler, köylü gençler, çalışma hayatının her alanında çalışmayı ve üretmeyi sevmeli, kültürel bir değer olarak algılamalıdırlar. Patronun aşırı kâr elde etme hırsının dayattığı zoraki disiplinle değil, asıl kendinden gelen öz disiplinle çalışmalı, üretmelidir. Ama, aynı işçi/işçiler, sermayenin egemenliğine son verebilmek için, uzlaşmaz sınıf kavgasını, çalışma hayatının her alanında sürdürebilmelidir.

Üretim sürecinde, başında patron ya da usta başı bulunsun veya bulunmasın işçi, çalışma disiplinine uymalıdır. Başlarında o an kimse yok diye işçi işten kaytarmayı veya üretimi yavaşlatmayı düşünmemelidir. İşçi/işçiler bir yandan sermayeye karşı nihai zaferinin bir parçası olarak çalışma saatlerini kısaltabilmek, örneğin 10 saatlik çalışma süresini 8, hatta ağır ve yıpratıcı işlerde bunu 6 saate indirebilmek için kavga vermelidir, aynı işçiler yürürlükteki çalışma saatleri sürecinde de normal bir enerjiyle çalışmalıdır. Ne patron görüyor diye ya da patronun gözüne girebilmek için canhıraş bir enerjiyle çalışmalı, ne de patron yok diye veya *"ne kadar çalışırsam o kadar çok patron kazanacak, niye çalışayım"* diyerek çalışmada kaytarmaya başvurmalıdır. Bu her iki yaklaşımda doğru değildir. Patronların bulunmadığı, sermayenin aşırı kâr elde etme dürtüsünün işçileri disipline etmediği, işçilerin/çalışanların mülkiyetin gerçek sahipleri olduğu işsizliğin ortadan kaldırıldığı, belli bir yaşa gelmiş herkese iş bulmanın devletin bir yasası olduğu, sosyalist toplumu ancak ve ancak, çalışma ve üretmeyi seven, onu bir kültürel değer olarak derinlemesine kavrayabilen işçilerle kurabiliriz. Bu yönde en azından belli bir öncü işçiler kuşağı oluşmadan ne sosyalizmi kurabiliriz ne de (kursak bile) süreçte yaşatabiliriz. Yani, çalışmada disiplinli üretken ve yaratıcı olunmadan, siyasi mücadelede disiplinli ve üretkenlik olunmaz.

Tüm bunlardan hareketle:

- Çalışma yaşamındaki disiplin, üretkenlik ve istikrarın politik yaşamdaki disiplinin, üretkenliğin ve istikrarın temelini oluşturacağı bir an olsun unutulmamalı.
- Politik mücadele ve örgütlenmemizi esas olarak çalışan ve okuyan geniş yığınların kendisine dayandırmayı hedeflemeli; bu alanların içerisinde politik ve örgütsel bir varlık olabilmeliyiz.
- Profesyonelce devrimci çalışmayı, işi gücü salt devrimci mücadeleyi sürdürmek olan çok az sayıdaki kadrolarla sınırlandırmak gibi bir hataya düşmemeliyiz. Profesyonelce devrimci mücadeleyi aynı zamanda çalışan, okuyan, işçi, köylü, esnaf, öğrenci gençliğin kendisi sürdebilmelidir. Burada sorunun tam da özüyle karşı karşıyayız; çalışan; okuyan devrimci unsurların zamanının tüm dilimlerini, öyle ki okuldaki tenefüs; fabrikadaki dinlenme zamanını, okul ve üretim dışı zamanını devrimci dava uğrunda üretken ve disiplinli değerlendirebilen profesyonellere ihtiyaç vardır. Zaman bize hakim olmamalı, bizi sürüklememeli; tersinden zamana hakim olabilmeli ve en ufak bir zaman dilimini bile değerlendirebilmeliyiz. Çalışmanın, üretmenin ehli, ustası işbitiricisi olduğu kadar devrimci politikanın da ehli, ustası olabilen profesyoneller olmalıyız ya da böylesi insanlar bulup örgütlemeliyiz.

Elbette şu veya bu işte doğrudan çalışmayan, zamanının tamamını devrimci dava için harcayan çok dar sayıda bir çekirdek profesyonel kadroya da ihtiyaç vardır. Bu, bugünden komsomol içinde dayatan bir ihtiyaç haline gelmiştir. Ancak bu tür unsurlar belirlenirken, olabildiğince titiz davranılmalıdır. Öyleki sosyal yaşamında disiplinli ve üretken olan, yaşamı ciddiye alan ve istikrarlı davranan, bu bakımlardan rüştünü az-çok ispat edebilmiş olan ve de belli bir dervimci değerler yoğunluğuna sahip unsurlar özenle yaratılmalıdır.

Son olarak; olağanüstü bir dönemden geçiyoruz ve olağanüstü sorunlarla yüzyüzeyiz . Bu koşullarda olağan ve rahat bir çalışma temposuyla, çok ağır katlanan değerler birikimiyle mevcut sorunların üstesinden gelemeyiz. Başta düşünsel faaliyet olmak üzere tüm alanlarda olağanüstü bir çalışma ve mücadele etme iradesiyle görevlerimize sarılmalıyız. Çok yönlü ve ağır sorumluluklarımızın altından kalkabilmek için olabildiğince çok yönlü değerlerle kişiliğimizi zenginleştirmemiz, güçlendirmemiz gerekiyor. Derinlemesine kazanmak ve tüm davranışımıza sindirmek istediğimiz genel olarak insanlık sevgisi, halkların kardeşliği, ülke sevgisi, sınıfın kurtuluşuna derin bağlılık, yaşam disiplini, erdem, bilgi, vicdan, sevgi, inanç, deney birikimi... gibi değerleri başkasından satın ya da ödünç alamayız ve haydi deyince bir hamlede elde edemeyiz. Bu değerleri ancak yaşamın kendisinden ve zamanla yarışarak, mücadele kulvarında kazanabiliriz. ■

BAĞIMSIZLIK SAVUNULMADAN KOMÜNİST OLUNAMAZ!

E. Sebat

Aslında bu yazı başka arkadaşlardan beklenirdi. **"İşçi Sınıfının Sendikal ve Politik Mücadelesi"** başlıklı dizi yazının muhatab aldığı şahısların eleştirilere cevap vermesi beklenir. Ancak; S.Çiftyürek'in dizi yazısının sonunda o kadar beklenmedik uç savunular var ki, öyle bir noktaya varılıyor ki, ben kendi payıma *"1980'lerde savunduklarımız ile 12 yıl sonra savunduklarımız arasında temel bir farklılık olmadı mı?"* diye sormaya başladığım için bunları yazmak zorunda kalıyorum. Bu yazıda kısaca Çiftyürek yoldaşın savunduklarına cevap vermek istiyorum. Bu arada ülkedeki somut gelişmeleri, farklılaşmaları dile getirmek istiyorum.

Çiftyürek yazısının son kısmına (Newroz 6. sayıya) esas niyetini ve savunularını eklemiş, sonuç şu: *"Genel olarak kitle örgütlerinde, özel olarak da sendikalarda Türk, Kürt ve diğer azınlıklardan gelme işçi-emekçi yığınlar ayrı mı, yoksa birlikte mi örgütlenmeli?..*

Bu sorulara benim yanıtım dün de, bugün de özde hep aynı olmuştur. Başta sendikalar olmak üzere, emekçi yığınların tüm kitle örgütlerinde, her ulustan işçi ve emekçiler ortak örgütlenmeli, birleşik kitle örgütlerini yaratmalıdır. Dün de bugün de Kürdistanlı komünistler olarak, ne ayrı kitle örgütlerini yaratmak gibi gerçekçi olmayan hedefleri önümüze koyduk, ne de kendi ulusumuzun ezilen ulus olmasından kan alarak gelişen ve irademiz dışında oluşan işçi-emekçi yığınların ortak kitle örgütlerini birbirinden ayırmak gibi milliyetçi yaklaşımları benimsedik." (Newroz 6.sayı, sf.25)

"... İki halkın devrimci mücadelesinin birbirinden bağımsız sürdürülerek fakat ortak düşmana karşı nesnel olarak birbirlerine destek olma yaklaşımı artık aşılmıştır. Hatta birleşik cepheden öteye Kürt-Türk halklarının birleşik yasal-kitlesel partisinin yaratılması, yine K.Kürdistan'da güçlenen bir yöneliş olmuştur. Bu yönelişin daha da güçleneceğine inanıyoruz. Çünkü iki halkın düşmanı tek ve ortaktır. Ortak düşmana karşı birlikte mücadele ve birleşik örgütlenme esastır..".

"... Ayrı örgütlenme, birlikte mücadele tezi'nin bilimsel dayanakları yoktur. Çünkü ekonomik, politik, ideolojik mücadele ve örgütlenme birbirinden kopuk ele alınmaz, sürdürülemez... Ve K.Kürdistan'da az çok siyasi kitlesel etkinliği olan parti ve örgütlerde; birlikte mücadele, örgütlenme ve iktidar biçimi olarak federasyon yönelişi güçleniyor... " (a.g.e. sf.26)

Çiftyürek yoldaşın savunduklarının esası bunlar. Kısaca doğal olan zaten aynı fabrika, aynı işyerinde çalışmaksa (Kürt ve Türk işçileri için) bu doğallığa karşı çıkmak niye?

Doğrudur, eğer sendikal ve demokratik kitle örgütlerinin tümünde, doğal ülke koşullarının tümünde bu durum varsa mesele yok. Benim karşı çıktığım, doğal koşullar denilen ortamın kendisi ve doğal olarak Kürt-Türk işçilerinin aynı işyerlerinde, kardeşçe ve gerçek anlamda aynı sendikada, hayatın her alanında yer almaları iddiası, artı, ülkedeki doğal farklılaşmanın (ya da burjuvazinin ayrı politikalarının) dikkate alınmaması...

Ülkemizde iradi değil, doğal olan bir ayrı örgütlenme koşulları vardır. Bunları birazdan sayacağız. Şimdi Çiftyürek'in beklentisini ve özlemini görelim: *"Botan, Zonguldak el ele söylemine evet ama Botan ile Zonguldak'ın ortak mücadelesini organize edecek bir ortak örgütlenmeye hayır demek, ne taktisyenlikle, ne de mantıkla bağdaşmaz. "Ayrı örgütlenme, ortak mücadele" tezinin bilimsel dayanakları yoktur. Çünkü politik, ekonomik, ideolojik mücadele ve örgütlenme birbirinden kopuk ele alınmaz ve sürdürülemez.*

Ayrı örgütlenme tezini savunanları, bugün ortak mücadeleye "evet" dedirtmeye yönelten ekonomik, sosyal, siyasal ve demografik (nüfus bileşimi) koşulların onları ortak siyasi örgütlenmeye de eninde sonunda yönlendireceğine inanıyorum" diyerek beklentisini dile getiren Çiftyürek, başka bir yerde ayrı örgütlenmeyi savunanların ancak K.Bilget gibi Lenin'i eleştirerek tutarlı olabileceklerini de belirtiyor.

Yakın tarihimize bakıldığı zaman, Cumhuriyet döneminden sonra (1925 Saidê Paloyi Ayaklanmasıyla) olağanüstü şartların, kısa aralıklarla kaldırılsa da her zaman yürürlükte olduğu görülecektir. Ve bu olağanüstü durum Örfi idare, Sıkıyönetim veya Olağanüstü Hal adı altında) olağanlaşmıştır. Bu durumların sürmesi ya da kaldırılması, karşı hareketin, eylemin olup olmamasına (PKK ya da başka hareketler) bağlı değildir. Gerilla mücadelesi olsun olmasın, bölgesel ayaklanmalar olsun ya da olmasın, farklılık hep sürmüştür. Örneğin 1925'den 1945'lere kadar yaklaşık 20 yıl çeşitli bölgelerde isyanlar nedeniyle Örfi İdareler uygulanmış, katliamlar yapılmıştır. Normal bir yönetimle Kürt halkı yönetilememiştir. 1945-78 yılları arasında kısmi bir olağan hal yaşanmış, göreceli bir kısmi demokratik ortam oluşmuştur. 1978-92 yılları arasında 14 yıllık devam edecek olağanüstü durumun sonradan yaratacakları normal sayılmamalıdır. Cumhuriyet döneminde toplam 34 yıl baskı rejimi altında bu ülke yönetilmiştir. İşte bu statü farklılığıdır. Bu statü farklılığı da doğal yaşamı etkilemiştir. Önceleri bu statü

farklılığı gizlenmiş fakat daha sonra ülkemiz Olağanüstü Hal Bölgesi olmuştur. Ardından Özel Asayiş Kolordusu (jandarma birliği), Özel Harekat Timi, Koruculuk, devlet memurlarına özel maaş artırımı ile hepsinden önemlisi; gizli, ilan edilmemiş bir savaş durumu uygulanmaya başlanmıştır.

Bu farklılıklar işin görünen yanı. Bir de görünmeyen yanı vardır. Örneğin son Newroz olaylarında Adana'da PKK ve Apo ile ilgili sloganlar atılıp, Apo'nun resimleri ile PKK bayrakları taşındı, ama kitle taranmadı. Ancak Cizre, Şırnak ve Nusaybin'de sırf Newroz kutlandığı için halk tarandı. Sonuç ortada. Benzer şeyler HEP'in İstanbul mitinginde yaşandı, tek bir kişinin burnu kanamadı. Sonra Türkiye'de Kontrgerilla eylemleri yok denecek düzeydeyken ülkemizde hergün insanlar öldürülüyor, binbir komplo dönüyor.

Bütün bu özel şartlara her zaman varolan ve ülke kurtulmadan da sürecek olan genel ulusal baskıyı eklemek gerekiyor.

Şimdi, birisi kalkıp bu şartlarda şunu diyemez, derse nesnel davranmamış olur: *Sendikalar, dernekler her alandaki demokratik kitle örgütleri, siyasi partilerin il, ilçe teşkilatları bu özel şartların dışındadır.* Bu ne derece gerçekçi olur? *"Bilimsel dayanaktan"* bahsedilirse işte bilimsel dayanak sömürgesel olan yukarıdaki uygulamalardır. Etki-tepki meselesidir. DİSK'in, Türk-İş'in, Eğit-Sen'in vb. örgütlerin merkezleri Ankara, İstanbul'da olabilir. Üklemizdeki şubelerinin faaliyeti ve içinde bulundukları durum önemlidir. Hatta ANAP'ın, Doğru-Yol'un il-ilçe teşkilatlarının devletçe bombalandığı, yöneticilerinin, Belediye başkanlarının öldürüldüğü veya ÖHT tarafından tehdit edildiği bir ülkede siyasi olarak, demokratik alanda nasıl birlikte örgütlenmelidir?

Sözkonusu kuruluşların ülkemiz şubeleri-teşkilatları merkezlerine nidalarda bulunmaktan, protestolar çekmekten başka ne iş yapabilirler? Her alanda tam bir öz örgütlenme olmadan Kürt halkının başına gelenlere karşı nasıl toplu tepki gösterilebilir? Örneğin: İHD şubeleri bu konuda örnek davranış içindedirler. Bölge şubeleri merkezden ayrı kendi aralarında toplanıp, kendi aralarında Olağanüstü Hal Bölge raporlarını yayımlayıp ortak mücadele etmektedirler. Türkiye İHD Şubelerinin burada onlar kadar yaptıkları pek bir şey yok. (Merkezinde)

Gelelim sendikaların bölgedeki şubelerinin haline. Malatya, Antep, Maraş gibi Türklerin de nüfus olarak belli bir yüzde teşkil ettiği yerlerde Türk-Kürt işçileri aynı fabrikalarda çalışıp, ortak sömürülüyorlar. (Ya da İstanbul'da, başka Türk şehirlerinde de böyle) Bunlar için ortak düşmana karşı siyasi, ekonomik, demokratik ortak mücadeleden bahsedilebilir. Peki Şırnak, Hakkari, Batman, Diyarbakır, Van, Muş vs. gibi Kürt şehirlerinde durum böyle midir? Geçen bahar eylemlerinden evvel Olağanüstü Hal Bölge Valisi Kozakçıoğlu'nun miting ve direnişleri bölgede yasaklayan bir açıklaması oldu. Ardından Türk-İş'in şubeleri buralarda kendi aralarında toplanarak eylemlerini sürdürme kararı aldılar. Bu bir ayrı tavırdır doğal olarak.

İHD'nin bölge şubelerindeki tavrına benzer bir durum Eğit-Sen içinde de vardır. Kürt Eğit-Sen'ini kuralım ya da kurmayalım, Kürt öğretmenleri zaten UDEP (Ulusal Demokratik Platformu) adı altında Eğit-Sen içinde bir nevi ayrı örgütlenmişlerdir. Kürt adını sendikaların isminin başına koymak yasak olmasaydı, bugün kaç sendika bu isimle kurulurdu? Bölgede Türk-İş veya DİSK'in şubeleri kalır mıydı? Yasaların zorlaması ve yasaklar doğal durum değildir. Değerlendirmeyi mevcut yasalara göre yapmak yanlıştır. Orada doğal olarak yaşayan Kürt halkının, önce her alanda kendi adına öz örgütlenmelerini yaratması gerekir...

Devletin kendisi Kürtlere yönelik ayrı bir politika uygulamaktan vazgeçmedikçe tam bir birlikte örgütlenmeden bahsedilemeyeceği açıktır. Örgütler (yasal ya da illegal) mücadele için kurulurlar. Mücadele özelse ona uygun bir şekil alırlar.

Neden "en kararlı yurtseverler komünistlerdir" deniliyor? Acaba bu en kararlı yurtseverler niçin, kime karşı savaşarak en kararlı oluyorlar. İşgal altındaki vatanları için değil mi? Yoksa vatanlarını kurtarıp sonra özerklik veya federasyon için mi "kararlı" yurtsever oluyorlar.

S.Çiftyürek, S.İnan ve Ç.Ferhad'ın yazılarını eleştirirken şöyle diyor;

"...yoldaşlar sadece politik olarak parti örgütlenmesinde değil, tüm ekonomik, demokratik kitle örgütlerinden ayrılıp, bağımsız kitle örgütleri yaratılmasını önerirler. Böylece her iki ülkeden proletaryanın ve emekçi yığınların ittifaklarını güçlendirmek bir yana, tersine kurulmuş bulunan ittifakları (kitle örgütlerini) bozmayı, birbirinden ayırmayı önerirler..."

"... Bu durumda yoldaşlara sormak gerekir. Sizler, Türkiye ve K. Kürdistan'ın bütününde bizden önce ve emekçi yığınların kendiliğinden kurdukları ortak sendikaları ve diğer kitle örgütlerini, uluslara ya da ülkelere göre ayırmayı önermekle Türk ve Kürt proletaryasının 'şu anda varolan bağlarını ve ittifaklarını' güçlendirmiş mi oluyorsunuz? yoksa 'gevşetmiş' hatta tamamıyla birbirinden koparmış mı oluyorsunuz?.."

Biz devrimcilerin fazla katkısı olmadan Kürt ve Türk işçi-emekçileri aynı demokratik kuruluşlarda ne zaman ve nasıl yer almışlar? Ortak sanılan sendikalar Türk patentli değil miydiler? Kürt işçisi *"Kürdüm"* demekten korktuğu koşullarda nasıl bir birlik gerçekleştirilebilir? Ulus olarak kendi bilincini pişirmeyen bir işçi, Kürt işçisi olur mu? Bahsedilen birlikler de olsa olsa kimliksiz (ulusal kimlik) işçilerle Türklerin birlikte yer aldığı kuruluşlardır. Yok eğer Kürt işçi sınıfının kimliği oluşup, öz örgütlenmesi oluşup sonra da Türk işçi sınıfıyla birliğe gidilseydi, biz de şimdi bunları ayırmaya kalksaydık, belki milliyetçilik olurdu. Ama durum öyle değil. İşte Lenin'in bahsettiği Ukraynalı ya da Rus işçisi ikinci durumdakidir. Yani en azından ulusu, dili bellidir. İşçi hangi ulustan olduğunu, hangi ülkede yaşadığını, hangi dili konuştuğunu söyleyebiliyor ve bir ölçüde de olsa (bağımsız devlet

biçiminde olmasa da) bu değerler açısından doymuştur.

Aslında sorunun ulusal yanı, belki Türkiye bölgesi için tartışılır. Sorun Olağanüstü Hal Bölgesinde durum nasıl olmalıdır, nasıl örgütlenmelidir sorununda. Bu bölgede Türk işçisi azınlıktadır. Kürt işçiler ise bütün baskı çeşitlerinden (yukarıda bahsedilen) nasiplerini alıyorlar. Dolayısıyla bölgedeki bütün sendikaların (DİSK- MİSK, Hak-İş, Bağımsız, Türk-İş) şubeleri ortak hareket etmek ve bir ölçüde merkezden bağımsız davranmak zorundadırlar. (Tıpkı İHD şubeleri veya Eğit-Sen'in UDEP'lileri gibi)

Türkiye'de yaşayanlar ise birlikte örgütlenebilirler. Türk bölgesindeki Kürt işçileri azınlıktırlar. Kimliklerini koruyarak diğer işçilerle aynı sendikalarda yeralabilirler.

Sık sık sözü edilen *"milliyetçilik"* suçlamalarına gelince;

Lenin, milliyetçilikle suçladıklarında şu tehlikeyi görüyordu: Gelişen devrimi tek tek ulusların burjuvalarının önderliğine bırakma... Milliyetçilik suçlaması soyut değil, uygulamadaki etkisine bakılarak yapılır. Her federasyonu istemeyen, her birlikte örgütlenmeyi istemeyen Kürt komünistine *"milliyetçi"* demek bilimsel olur mu?

Federasyon eğiliminin güçlendiğinden bahsediliyor. Ancak, değil bağımsızlık, federasyon için bile bir öz örgütlenme gerekir. Yoksa Türkler hayali bir güçle federasyon kuramazlar. Burada, her ulus temsil ettiği güç oranında masaya oturur. İşte biz bu temsil gücünün hayatın her alanında (sendika, dernek, parti, cephe ve hatta pro-devlet organları) önceden yaratılması gerektiğine inanıyoruz. İsrail de çok uluslu devlettir. Burada Filistin sendikaları yok mu?

Çiftyürek şöyle özetliyor: *"Çok uluslu bir devlet koşullarında ezilen ulusun komünistleri Mark, Engels, Lenin adına, ya da marksizm-leninizm adına bağımsız örgütlenmeyi ve bağımsız devlet yönelişini savunamazlar..."*

Sormak gerekir: Neden *"en kararlı yurtseverler komünistlerdir"* deniliyor? Acaba bu en kararlı yurtseverler niçin, kime karşı savaşarak en kararlı oluyorlar? İşgal altındaki vatanları için değil mi? Yoksa vatanlarını kurtarıp sonra özerklik veya federasyon için mi "kararlı" yurtsever oluyorlar? Bağımsızlık istemi hiç bir koşulda (çok uluslu devletler için de) komünistlerin payına düşmez mi?

Yine sormak gerekir: Bir Iraklı Kürt komünisti bugünkü G.Kürdistan koşullarında ne yapmalıdır? Irak komünistleriyle (Arap komünistleri) birleşmeye çalışarak Saddam'ın devrilmesini mi beklemelidir? Bunu yapmazsa komünist olmaktan çıkar mı? Saddam'ın devrilmesini beklerse komünis, Irak Kürdistan Cephesiyle birlikte hareket ederse milliyetçi mi olacak?

Yukarıda bahsettiğim nedenlerden dolayı gerek gelişen UKM, gerekse TC'nin tavrı yüzünden halkımızın devletten kopuşu başlamış ve bu hızla ilerliyor. Halk tamamen kopmuş, fiilen ayrılmış, resmiyette ise bağlı görünüyor ve bu bağımlılık ancak kitleler taranarak (Vedat Aydın'ın cenazesi, Kulp-Lice olayları ve Newroz olaylarındaki gibi) devam ettirilebiliyor. Seçimlerde hiçbir burjuva partisi oy alamaz hale geliyor. Halkla devlet arasında uçurumların oluştuğunu TC'nin kendi organları, yetkilileri tesbit ediyor. Yönelişini beğensek yada beğenmesek bir gerilla hareketi gerçekliği var. Her şeyden önemlisi ülkemizde devrimci durum vardır. Sürekli hareket, sürekli değişim sözkonusu. Kitleler ayakta. TC teyakkuz durumundadır.

Bu devrim durumu Türkiye'de yoktur. Bu koşullarda Cizre-Şırnak, Nusaybin ya da Silopi'de yaşayan bir Kürt komünisti İstanbul işçisini beklerse bu saçma olmaz mı? Orada yaşayan komünistler için devrimci olmanın ilk koşulu gelişen dinamiğe sahip çıkmak, doğacak yeni ülkeyi selamlamak, organlarının oluşması için çalışmak değil midir?

Artık TC'nin hakimiyeti tartışılıyorken, Türk işçi sınıfının ayağa kalkmasını beklemek, bekleyenin başka bir hülyaya dalması olacaktır.

Bugün devrimini yapmış çok uluslu devletlerden hangisinde federatif birlikler sürüyor? (Çekoslovakya hariç) Sovyetler'in ve Yugoslavya'nın dağılmalarının en önemli nedenlerinden biri özgür uluslar arasındaki kimi eşitsizlikler değil midir? İstisna olarak kalan Çekoslovakya'yı mı örnek vereceğiz? Ki onun da yarın ne olacağı belli değil.

Son gelişmelerden sonra bir komünist kolaylıkla şu tesbiti yapabilir/yapmalıdır: Her ulus devletleşmelidir, devlet olarak kendini ifade etmelidir. Devlet olma geleneği, buna doyma, her halkın hakkıdır. Hele 4 parça olmuş, beyni yokedilmiş bir halk sözkonusuysa, federatif çözümler ne kadar demokratik olurlarsa olsunlar, bu ulusu tatmin edemez, isteklerini karşılayamaz. Ulusal sorun bağımsız devlet kurma sorunuyla eşit hale gelmiştir.

Ulusal bağımsızlık mücadelesini çok iyi vererek (gerektiğinde başı çekerek) ülke kuran ve bu yeni ülkelerini sosyalizme kadar götüren Küba ve Vietnam komünistleri yolumuzu aydınlatmalıdır.

Sanırım Çiftyürek'in yazısından şu niyet anlaşılıyor: "Ayrı örgütlenme, birlikte mücadele" sakattır. Öyleyse hem birlikte örgütlenme, hem de birlikte mücadele istemi var. Ama nasıl? Nasıl bir birlikte örgütlenme? Bu belli değildir. Kürt-Türk komünist partisinin yeni modelleri mi? Yoksa eskinin savunusu mu? Bunları açıkça yazmakta fayda var.

Federasyon veya başka biçimler bağımsızlığa giden yolda basamak olabilirler. Bu biçimlerden hangisinin olacağı biraz da güç dengesi sorunudur. Ama bağımsızlığın bir Kürt komünisti için, bir Kürt küçük burjuvazisinden daha hararetli savunulan bir amaç olması gerektiği inancındayım. Kendi ulusunu, ülkesini işgalden, katliamdan tam kurtarmadan komünist olunamaz.

Küba komünistlerinin hala UKM'nin lideri Jose Marti'den güç aldıklarını unutmamak gerekir. Castro ve hareketi hala anti-emperyalist potansiyel enerjisini, bunca badireden sonra Marti'den ve onun deneyimi ve fedekarlığından alıyorsa, ulusal kurtuluşçu enerjiyi komünist dünya görüşüyle birleştirip yorumlayarak sosyalist ülkeyi ayakta tutuyorsa, bunda bir reel ideoloji aramak gerekir. Ulusal Kurtuluş mücadelesinin Kürt komünistlerine vereceği potansiyel güç ve muazzam değer hesaba katılıp, toplumsal kurtuluşa giden yolda yürünmezse Kürt komünistleri UKM'nde sınıfta kalacaklardır/buna mahkum edileceklerdir. ■

KADRO NE YAPMALI? NASIL BİR KADRO İSTİYORUZ? III

S.Yekbun

Newroz'un 1. ve 2. sayılarında ilk iki bölümü yayınlanan yazının bu bölümünde bazı yönleriyle de olsa toplumun kültürel düzeyi, özel olarak okuma sorunu ve ayrıca partili çalışmada kadronun görev ve hakları üzerinde duracağız.

Genel Olarak Toplum Özel Olarak Kadrolar Okumuyor!

Devrim için kavga veren ve sosyalizmi kurmayı amaçlayan devrimci kadroların, kültürel olarak nasıl bir toplum malzemesiyle yüzyüze olduğunu verilerle aktaralım.

Halklarımızın, okuma-yazma oranı son yıllarda oldukça yüksek bir orana ulaştı. Okuma-yazma oranı tahminen %70 civarındadır. Ki bu da bizim gerçekliğimiz yönünden küçümsenemez. Fakat okuma-yazma bilenlerin ezici çoğunluğu günlük basına, kitaba, tiyatroya, başka bir ifadeyle kültüre, sanata ilgi duymuyor.

Günlük basının okur sayısı oldukça düşüktür. Okur sayısı dünya ölçüleriyle karşılaştırıldığında, iç karartıcı bir tablo ile karşılaşırız. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) bir ülkenin bu yönden gelişmiş sayılabilmesi için, her 1000 kişiden en az 100 kişinin gazete okumuş olmasını ölçü kabul ediyor. TC sınırları dahilinde bunun ortalaması 1000'de 58'dir! Her 1000 kişiden ancak 58 kişi günlük basını izler. Bu oran, Japonya'da her 1000 kişiden 578, İngiltere'de 1000'de 373, Almanya'da 1000'de 344, Danimarka'da 1000'de 360, Fransa'da 1000'de 179, İtalya'da 1000'de 146, Yunanistan'da 1000'de 133, ABD'de 1000'de 268 Hindistan'da 1000'de 16'dır. Avrupa ortalaması 1000'de 300'dür.

SSCB'de ise *"Günlük gazeteler hızla gelişmektedir; 1962'de 1000 kişiye 172 gazete düşerken, bu sayı 1984'te 1000'de 422 ve 1988'de 1000'de 445'e ulaşmıştır. 480 gazete, toplam 180 milyon baskı" yapmaktadır.* (Memo Larousse cilt 3.s: 920)

Türkiye ve K.Kürdistan'da 12-24 yaş arasındaki genç olarak kabul edilen nüfus 15 milyon 715 bindir. *"1990 itibarıyla bu rakam tüm nüfusun %27'sidir. 4.5 milyonu köylerde, 11 milyonu kentlerde yaşamaktadır. Okuma -yazma bilmeyenlerin sayısı sadece 765 bindir. Yani 15 milyon okumakta ve yazmaktadır."* (M.Toker. 3.4.1992-Milliyet)

Peki nüfusun toplam 60 milyona yaklaştığı iki ülkede, günlük basının tirajı nedir?

"Türkiye'de gündelik gazete tirajı yuvarlak rakamlarla 2 milyon 800 bin civarındadır. Bunların 1 milyon 800 binini üç gazetenin, Sabah, Hürriyet ve Milliyet'in tirajları oluşturmaktadır. Onların dışındaki gazetelerin iade oranları yüzde 51,55 hatta 59'u bulmaktadır. İki gazetede bu oran yüzde 78 ve 85'e kadar çıkmaktadır." (a.g.e) 3 milyona yakın olan günlük tirajın içinde; gazetelerin ekler ve promasyon adı altında ansiklopediden bileziğe, otomobile, eve kadar değişik türden verilen hediyeler nedeniyle alınan önemli bir oranda bulunmaktadır. Dolayısıyla *"okumak için alınan gazete sayısı en cömert hesapla 2 milyon civarındadır."* (16.4.1992 Milliyet)

Türkiye ve Ülkemizde toplam yayımlanan gazetelerin sayısı 290 adettir. Bu 290 gazetenin toplam günlük tirajı 3 milyon civarındadır. Oysa:

Almanya: toplam 375 adet günlük gazete vardır. Satılan günlük gazete sayısı 20,6 milyondur.

Fransa: toplam günlük satış 10 milyondur.

İngiltere: "Londra'da çıkan ve bütün ülkeye dağıtılan gazeteler (12 gazete; 14,8 milyon satış) daha çok satar."

İtalya; "1988 rakamlarıyla İtalya'da yayımlanan 78 günlük gazete her gün 6 milyon satılır"

Çin: "Yayımlanan 247'si günlük 2322 gazete 167 milyon satıyor"

Japonya: Yomiuri Şimbun; günlük satış: 13,9 milyon

Asahi Şimbun; günlük satış: 12,2 milyon

Meniçi Şimbun; günlük satış: 6,2 milyon

(Kaynak Memo Larousse Cilt 3 s. 416,417,420)

Türkiye ve K.Kürdistan'daki kayıtlı seçmen sayısı son seçimlerde 29 milyonun biraz üzerindedir. Şimdi rahatlıkla 30 milyonu geçmiştir. Bu rakamın bile %10'u düzenli günlük gazete okusa, günlük net satış 3 milyonu bulur. Halkların, toplumun sorunlarını "çözmek" için sandık başına giden "sağduyu sahibi vatandaş"ın çok büyük bir oranı, bırak kültürel amaçlı genel okumayı, günlük basını bile takip etmiyor. Yapılan son anketlerde *"seçmenlerin %40'ı hiç gazete okumuyor"* (Y.Donat 16.5.1992 Milliyet). %40 okumuyor denilince sanki geri kalan %60 okuyor gibi bir sonuç çıkıyor. Hayır! Bu %60'ın içinde düzenli okuyanın oranı çok düşüktür. Geri kalan çoğunluğu arada bir alıp okuyor ya da gazete almayıp, komşusunda, arkadaşında şöyle bir bakıyor!

En iyi satış yapan hatta "satış rekoru kıran kitap" en

fazla 3 bin satıyor! 60 milyon nüfusa karşılık en iyi satan kitap 3 bin adet satabiliyor. Zaten yılların yayın evleri peşpeşe kapanıyor.

En iyi satış yapan haftalık Y.Ülke ile 2000'e Doğru gibi dergiler, ortalama 10 bin satıyor. Aylık politik dergilerin satış rakamları en iyisinden 5 bin civarındadır. Bunlar gerçekten ibret verici rakamlar olup, toplumlarımızın kültürel alanda nasıl bir tehlikeyle yüzyüze olduklarını göstermektedir.

Tiyatro sahne sayısının çok az olmasına rağmen, varolanlar bile seyirci azlığından dert yanıyorlar. Yine sınırlı sayıdaki kütüphaneler bomboş, sinemalar ise kapanmamak için porno, stresli ve vurdulu-kırdılı filmlerle seyirci çekmeye çalışıyorlar. İnsanlarımız da sosyal-siyasal içerikli filmlere ilgi gittikçe azalıyor. Zaten bu yönde üretim de giderek azalıyor. Ama aynı insanlarımız fırsat bulduğunda 24 saat evde TV'nin karşısından kalkmıyor.

Ve aktaracağım şu rakamları okurken sıkı durun. Demirtaş Ceyhun'un yeni çıkan **"Ah, Şu Bizim (Kara Bıyıklı) Türkler"** adlı eserinden Ç.Altan şunları aktarıyor.

"Demirtaş, belgelerle çizdiği toplum portresini, PİAR'ın anketlerine kadar getiriyor sonunda.

"Haftada ancak bir kez yıkananlar yüzde 46, haftada bir kez çamaşır değiştirenler yüzde 28;

Hiç dişini fırçalamayanlar yüzde 59;

Nüfusun yüzde 66.7'si hiç spor karşılaşması seyretmemiş.

Yine nüfusun yüzde 98.5'i kesinlikle dergi ve kitap okumuyor." (31.5.1992 Sabah)

Burda yeri gelmişken hemen belirteyim, bence her Newroz okurunun Demirtaş Ceyhun'un kitabını okuması gerekir.

Dikkat edilirse, günlük gazete okumada yüzde yine biraz yüksektir, ama sıra haftalık dergi ile özellikle kitapların okunmasına gelince, bu oran korkunç düşüyor. Görüldüğü gibi, her 100 kişiden ancak 1.5 (evet bir buçuk) kişi okuyor. Bu rakamlar gerçeği yansıtmaktadır. Yoksa 60 milyon nüfusa karşılık ancak ve de en iyisinden 3 bin satabilen bir kitabın satışı izah edilemez.

Ve ibret verici bir rakam daha: Türkiye ve K.Kürdistan'da toplam *"300.000 kahvehane var"* (Ç. Altan 3.5.1992 Sabah) Evet yanlış okumadınız 300 bin kahve gece-gündüz çalışıyor. Kahvelerin hergün tıklım tıklım dolduğu biliniyor. Her kahveye günde ortalama 50 kişi girip-çıksa bu 15 milyon eder. Bir kahveye ortalama 100 insan uğrasa bu 30 milyon eder. Bu rakamları telafuz etmek bile insanı ürkütüyor.

Orta-Asya Cumhuriyetleri için 70 yıl "komünizmin esareti altında sömürüldüler, geri bırakıldıklar" deyip, Orta-Asya seferine çıkanlar, Orta-Asya'ya akıl, kültür ve teknik ihraç etmeye çalışanlar için ve hem de Türkiye ile karşılaştırabilmemiz için, oralarla ilgili bir kaç rakamı buraya alacağım. Ve bu rakamları da, gerçeği teslim etmek zorunda kalan burjuva gazetecilerden aktaracağım.

16 milyon nüfuslu Kazakistan'da *"Haftalık Azad dergisi 60 bin satar"* (A.Sirmen 29.1.1992 Milliyet)

Ve Kazakistan'da bir teknoloji harikası olan, Sovyet Baykonur Uzay Üssü mevcut. Son gezisinde akıl vermeye kalkan S.Demirel'i Nazanbeyev, bu üsse götürüp gezdirerek kibarca cevap verir.

"Kültür, Kırgızistan'ın vazgeçilmez gıdası. Bizi evinde ağırlayan... Kültür Bakanı Danyal Bayke, Bakanlığında 15 bin personel çalıştığını belirtiyor. 4.5 milyonluk Kırgızistan'ta gazetelerin günlük tirajı 1.250.000 dolayında. Nüfusu milyona henüz yaklaşmamış Bişkek'te bir flarmoni, iki senfoni orkestrası, 10 tiyatro, bir yığın müze ve geniş ve sayısız park mevcut." Kırgız Kültür Bakanlığından açıklanan bu rakamlar üzerine C.Çandar *"Bu yönüyle bizden epey ilerde olan atayurdumuz"* demek zorunda kalıyor. (Kaynak, C.Çandar, Asya Hilali Türk Yıldızı adlı dizi yazısı 28.1.1992 Sabah)

Kırgızistan'ın dört-buçuk milyon, yani İstanbul nüfusunun yarısı kadar nüfusu olmasına rağmen, günlük gazete tirajı neredeyse Türkiye toplamına yakın. Başkent Bişkek'in nüfusu henüz bir milyonu bulmamışken, 9 milyonluk İstanbul düzeyinde kültür kurumlarına sahip. Hatta İstanbul'da olmayan kültür kurumları mevcut.

Her kadro, öncelikle şu gerçeğin bilincinde davranmalıdır: Halkının olumlu ve olumsuz değerlerinin bilincinde olamayan, toplumdaki zaafları üzerinde taşıyan bir kadro (kadrolar ve kadroların toplamı olarak Komünist Parti), öncülüğüne soyunduğu toplumu bir adım bile ilerletemez. Daha da önemlisi toplumun zaaflarının üzerine ciddi gidemez.

Orta-Asya Cumhuriyetlerinin bu gelişmeyi neyle gerçekleştirdiklerini ise Mehmet Turgut'tan aktaralım: *"Genel olarak Sovyetler Birliği'nde ve özellikle Orta-Asya Cumhuriyetlerinde 70 yıllık komünist idare zamanında okuryazarlık nispeti çok büyük ölçüde artmıştır. Bu bölgelerdeki cumhuriyetlerde, çok sayıda şairler, edebiyatçılar, müzisyenler ve diğer sanat kollarında insanlar yetişmiştir."* (14.3.1992 Milliyet)

Halklarımızın eğitim, kültür-sanata ilgisini ve de düzeyini, dünya ve ülke politikasına yaklaşımının ne oranda olduğunu çarpıcı olarak yansıtan bu veriler halklarımızın kültür, eğitim ve bilinç düzeylerinin birer gerçek aynasıdır.

Bu verilerin yansıttığı toplumla (bu düzeyiyle kaldığı sürece) ne burjuvazi çağ atlayabilir ne de bizler toplumsal bir devrimi gerçekleştirebiliriz! TC devletinin ekonomik ve siyasal krizinin derinleşmesi ve devrimcilerin yoğun iradi müdehalelerinin ürünü sonucunda devrim gerçekleşse bile, bu malzemeyle sosyalist toplumu inşa edemeyiz. Bırakalım sosyalist bir toplumu yaratmayı, özgür-demokratik ve çağdaş bir Kürdistan Cumhuriyetini kurmakta ciddi sorunlarla karşı karşıya kalırız.

Buraya kadar aktardığımız verilerden çıkan sonuçlar olarak şunları belirtebiliriz.

1- Toplumumuz genel olarak okumuyor. Bilim, kültür ve sanat ile bağı oldukça zayıftır.

2- Radikal değişimin (devrimin) toplumdaki mayalanması bakımından devrimci kültür yönünden toplum oldukça çoraktır.

3- Fiziksel olarak tembel-hantal olmanın çok ötesinde düşünsel (zihinsel) tembellik yığınları bir salgın has-

talık gibi sarmıştır. Çok az düşünen, boş zamanlarının hemen hemen tümünü kahvelerde, TV ekranları karşısında geçiren bir toplum... Çok az düşünen, ama çok ve/fakat boş konuşan bir toplum yapısı... Çok konuşan fakat az iş yapan, sözle davranışı arasında büyük uçurumlar bulunan bir toplum...

4- Bilimin, bilmenin, kişiye sağladığı derinlikten, çok yönlülükten ve kendine öz güvenden yoksun bir toplum yapısı...

5- Politikaya, halkların/ülkenin geleceğine ilişkin ilği, daha çok seçimden seçime olup yüzeyseldir.

6- Düşünsel, görsel algılamadan çok işitsel algılanmaya yatkındır. Sözlü propaganda ve ajitasyondan çok fazla etkilenir.

7- Nereden ve nasıl geldiğini, bir parçasını oluşturduğu ulusunun tarihini çok az bilir.

8- Kendinden gelen öz çalışma disiplini zayıftır. *Desinlere* iş yapmaya yatkındır.

9- Yemesinden-içmesinden (biyolojik ihtayaçlarından) ve sinema, tiyatro, günlük basın, kitap, seyehat vb. (kültürel) ihtiyaçlarından keser, biriktirdiği para ile boynuna, koluna takı takar. Belirttiğimiz kültür ihtiyaçlarının bilincinde bile değildir. Aç gezer ama tok sallanır!

Kadrolar Önce Kendilerini Kurtarmalılar.

Halklarımızın devrimci davasının önünde yürüyen, öncülük eden, etmeye çalışan kadrolarımız da, zaaflarını belirttiğimiz bu toplumun çocuklarıdırlar. Bizler gökten zembille inmedik, belirttiğimiz toplumun içinden geliyoruz, onun ürünüyüz. Olumlu-olumsuz değerlerini az ya da çok üzerimizde taşıyoruz. Her kadro, öncelikle bu gerçeğin bilincinde davranmalıdır. Halkının olumlu ve olumsuz değerlerinin bilincinde olamayan, toplumdaki zaafları üzerinde taşıyan bir kadro (kadrolar ve kadroların toplamı olarak Komünist Parti) öncülüğüne soyunduğu toplumu bir adım bile ilerletemez. Daha da önemlisi toplumun zaaflarının üzerine ciddi gidemez. Gitmeye ne hakkı ne de iddiası olmaz.

Olumsuz tabloya bakıp *"bu halkla bir şey yapılamaz, bu toplum adam olmaz"* türünden beylik sözler boş ve anlamsızdır. Kavgadan kaçışın ifadesidir.

Her komünist kadro, burda belirttiklerimiz ve belirtilmeyen toplumdaki zaafları üzerinde taşıyıp taşımadığını, kendine eleştirel yaklaşan bir tutumla düşünmelidir. Herbirimizin, toplumumuzdaki zaafları az ya da çok, belirli yönleriyle üzerimizde taşıdığımıza inanıyorum. Bu nedenle *kadrolar toplumu, halkları kurtarmadan önce kendini kurtarmalıdır* diyorum. Elbette bu yaklaşımla, kadro ulusal-toplumsal kurtuluş kavgasına girmeden, önce kendini tüm zaaflardan arındırsın, kendini yetiştirsin, sonra devrimci kavgada yığınlara öncülük görevini yerine getirmeye başlasın gibi yaşamın kendisiyle bağdaşmayan bir şeyi önermiyoruz. Önerdiğimiz ya da kadrolar olarak yapmamız gereken: Bir yandan devrimci kavgada görevlerimizi yerine getirirken, buna paralel olarak ve halkların kurtuluş kavgasından bir an olsun kopmadan kadro kendini sürekli yenilemeli, kendi zaaflarını aşmalıdır. Kadro zaaflarıyla birlikte yaşamamalı, zaaflarının esiri olmamalı. Bugün yeterli olan birikim, yarın yetersiz kalacaktır. Bugünkü mücadele sürecinde açığa vurmayan (saklı) zaaflar yarın kavganın bir başka sürecinde açığa vurabilir. Kadrolar sürekli olarak içinde yaşadığı toplumu gözlemlerken olumsuz değer yargılarına eleştirel yaklaşırken, kendini (tertemizmiş gibi) bunun dışında tutmamalıdır.

Örneğin, *"toplumumuz okumuyor"* diye eleştirirken, biz kendimiz okuyor muyuz? Toplumumuz, halklarımız zaaflarıyla sür-git birlikte yaşıyorlar, zaaflarının esiri oluyorlar diye eleştirirken, biz kadrolar zaaflarımızı esir alıp onları ağır ağır aşabiliyor muyuz? Bu sorulara gönül rahatlığıyla evet diyemiyoruz. Zaaflarıyla, hatta bilincinde olduğu zaaflarıyla yıllarca birlikte yaşayan kadrolarımız az değildir.

Toplumumuz okumuyor. Ne varki kadrolarımız da okumuyor. Şimdi içinden geçtiğimiz süreçte (özellikle 1980'li yılların ortalarından bu yana artan bir eğilim olarak) genel olarak sol, özel olarak kadrolar okumuyor. Bir süreden beri daha çok okuyan, sorgulayan kesim dinci akımlara mensup kadro ve hatta taraftarlardır. Acı ama gerçek durum budur. Gerek şehirlerarası yolculukta, gerekse şehir içi ulaşım sırasında, dergi, kitap vb. okuyanlara bakıyorum, okuyanların %70 civarında olanı, dinci akımlara mensup insanlar. Refah Partisi'nin son yıllarda oy oranında ciddi artışların olması bir tesadüf değildir.

Refah Partisi ve genel olarak dinci akımlar, bir süreden beri komünistleri taklit ederek, komünistlerin düzen karşıtı tutum ve şiarlarını sözde kullanıyorlar. Reel sosyalizmin çöküşü ve komünizmin dünya çapında prestij kaybına uğramasıyla birlikte, emperyalist-kapitalizm karşısında geçici de olsa fiilen alternatifsizlik durumu oluştu. Emperyalizme, kapitalizme ve ulusal baskıya karşı barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm şiarlarıyla her alanda alternatif sunan komünist partilerinin şimdilik, yığınları çekici-sürükleyici bir alternatifi kararlı şekilde sunamaması fiilen boşluk yaratıyor. İşte özgülümüzde bu boşluğu genel olarak dinciler, özel olarak R.Partisi doldurmak istiyor.

Ekim 1991 genel seçimlerinde *"Demokrasi, Özgürlük, Bağımsız Türkiye, Herkese İş, Sömürüye Son, Gençlere Aydınlık Gelecek, Yaşanabilir Bir Çevre, Sağlıklı Kentleşme, Adil Bir Düzen, Yeni Bir Dünya, İnsanca Yaşam..."* vb. seçim sloganlarıyla R.Partisi'nin hangi boşluğu kendince doldurmak istediği netçe görülür.

Dinciler tarafından doldurulmak istenen (daha doğrusu sömürülmek istenen) boşluk, emperyalizme, tekelci kapitalizme karşı hatta şovenizme karşı mücadele boşluğudur. Dinciler veya köktenci dinciler hiç bir yerde (iktidara geldikleri İran ya da şimdi yeni iktidar oldukları Afganistan, Pakistan ve Suudi Arabistan'da) gerçekten ne anti-emperyalist olabildiler, ne de kapitalizme karşı bir tutum alabildiler.

R.Partisi ve dinci kadrolar, kullandıkları sol şiarlarla bir yandan geniş ezilen emekçi yığınların duygularını sömürüp, yığınlarla bağlarını genişletmeye çalışırken, diğer yandan da bu şiarlarla kadrolarını ve de taraftarlarını ideolojik- politik olarak motive ederek iddialı çıkışlarla etkiliyorlar. Okuyorlar, araştırıyorlar, sorguluyorlar. Müslümanlığı bir yaşam biçimi olarak benimsiyorlar. Selam vermekten kıyafete kadar buna uygun davranıyorlar.

Dinci akımların bugünkü durumu, 1960 ve 1970'li yıllardaki sol'un, sol kadroların durumuna benziyor. Bu geçmiş yıllarda, genel olarak sol ve Marksist-Leninistler okuyor, araştırıyor, ideolojik tutum alıyor

ve buna uygun davranıyorlardı. Sol iktidar hedefini önüne koyarak ve ona varmak için iddialı davranarak emperyalizme ve kapitalizme hayır diyor ve alternatif olarak sosyalizmi kararlı savunuyorlardı.

Bugün genel olarak sol özel olarak Marksist-Leninist kadrolar ve sempatizan kitle okumuyor. Marksist klasikler, kitaplar, evlerin raflarında tozlanmışlardır, ucuz fiyatlarla satıldıkları halde alıcısı çok azdır. Sadece Marksist eserler değil, devrimci, ilerici sanat-edebiyat içerikli roman, şiir vb. eserler bile az satılan eserler arasında. Son yıllarda sol cephede yalnızca Kürt ulusal mücadelesi, tarihi ve kültürünü konu alan eserlerde belli bir canlanma var. Kaldı ki bu eserlerde de hem en yüksek satış 3000 civarında hem de erken bir doyuma ulaşma eğilimi belirdi.

Siyasal yelpazede komünistler kendi boşluklarını doldurmak göreviyle yüzyüzedirler. Bunun için Marksist bilime bir kez daha derinlemesine sarılmak ve okumak, okumak, yine okumak gerekiyor.

Yüzyüze olduğumuz sorunları çözebilmek ve emperyalist-kapitalizmin halklarımıza dayattığı baskı-sömürü düzenine alternatifler üretebilmek için; belirlenmiş hedeflerde iddialı ve kararlı davranabilmek ve yığınlara güven verici, sürükleyici bir ruh haliyle gidebilmek için; kadroların yeniden öz güven kazanabilmeleri ve kavgada ikircimliği, kararsızlığı yenebilmeleri için; ulusumuzun özgürlük kavgasını sosyalizm hedefiyle bütünlüklü sürdürebilmek, halklarımız arasındaki (bağımsızlık, birlik) sorunlarının çözümünde enternasyonalizmin yüce değerlerini yaklaşımlarımıza egemen kılabilmek için; ve son olarak tarih ile toplum karşısında birey olarak misyonumuzu yerine getirebilmek için, genel olarak Marksist-Leninist bilimi ve devrimci sanat, kültür içerikli eserleri okumalıyız.

Okumalıyız, ama pratikten kopmadan ve pratiğin ihtiyaçlarına cevap bulacak şekilde okumalıyız.

Kadrolar, Sempatizanlar Neyi Okuyacak?

Kimilerine göre neyin okunacağı bellidir ve dolayısıyla bu soruyu sormak saçma gelebilir. Ben aynı görüşte değilim. Okumak kadar, neyin ne zaman okunacağı sorunu da önemlidir. Çoğu kez yeni okumak isteyen birisine *"Felsefenin Temel İlkeleri"* önerilir ya da genel olarak Marksist klasikleri *"oku"* denir. Okuyacak olan unsurun genel kültür düzeyini ve özellikle devrimci kültürel bilince sahip olup-olmadığına bakılmaksızın yapılan bu tür önermeler verimli olmuyor, kişiyi geliştirmiyor, ona bir derinlik kazandırmıyor.

Kadro ya da sempatizan kitle niçin okuyacak? Neye, hangi sorunlara çözüm bulmada okumaya başlayacak? Okuyacak olan unsur, okul çağında çarpık ve yozda olsa belli bir burjuva kültürünü almış mıdır? Ardından ya da bununla iç içe gelişen bir süreçte burjuva kültürünü eriten devrimci kütürünü az-çok alabilmiş midir? Yani toplumu geleceğe yönlendiren devrimci edebiyatı az-çok okumuş mudur? Dolayısıyla Marksist-Leninist klasikleri okuduğunda kavrayabilecek kültürel alt yapıya sahip midir?

Genel olarak Marksizm-Leninizmi, Diyalektik Materyalizmi; Marks, Engels, Lenin'i ve hatta ülkemizdeki siyaset adamlarının, teorisyenlerinin görüş ve önerilerini kavrayabilmek; hele eleştirel bir şekilde irdeleyebilmek için öncelikle Dostoyevski, Tolstoy, Balzac, Şolohov, V.Hugo, Gorki, P.Neruda, Puşkin, N.Kemal, T.Fikret, Şeref Han, N.Hikmet, Cigerwxîn, A.Nesin, Y.Kemal, Server Tanilli, İ.Beşikçi....vb. gibi şair, romancı, sosyolog, tarihçi, fıkra yazarlarını okumak ve kavramak gerekiyor.

Ülkemizde ve dünyada devrimci, demokrat, ilerici sanat-edebiyatı temsil eden yazarlar öncelikle okunmalıdır. Buradan belli bir birikimi sağlamadan Marksist klasikler kavranamaz. Genel bir devrimci kültür ve tarih bilincini almadan, Marksist bilimi okumaya çalışanların zeminleri çorak olur. Ve bu çorak zeminde Marksist-Leninist bilim ile siyaset sağlıklı boy veremez. Boy verse bile, her an en ufak bir sarsıntı ya da olumsuz gelişmeyle kurumaya yüz tutar. Bunun böyle olduğunu 12 Eylül faşist darbesi sonrası zorlu süreçte hepimiz yaşayarak gördük. Kuru kuruya bir kaç Marksist klasiği okumuş (ezberlemiş) nice kadrolar, hatta liderler dökülüp gittiler.

Toplumlar gibi bireyi de devrimci değişime ilk önce hazırlayan devrimci sanat ve edebiyattır. Bundan yoksun bir toplum (ki Kürt ve Türk toplumları hali hazırda bu yönde ciddi zaaflar barındırıyorlar) devrime hazır değildir. Devrim bu toplumlara lüks gelir. Bundan yoksun olan kadroya Marksizm-Leninizm lüks gelir.

Devrimci sanat ve edebiyatı ve tarih bilimini az-çok kavramakla, birey öncelikle insan olduğunun ve tarih ile toplum karşısında sorumluluklarının bilincine ulaşır ve tarih ile toplumları ilerletebilmek için kavga vermesi gerektiğini anlar ve kavrar. Olumlu ve olumsuzluklarıyla kendi toplumunu kavrar. Savunulması gereken olumlu değerlerinin ve aşılması gereken zaaflarının bilincine varır. Kısacası önce, Marksist-Leninist olduğu için değil insan olduğu için toplum ve tarih karşısında sorumluluklarının bilincine ulaşır. Marksist-Leninist bilim ve siyaset ise; kadroya görev ve sorumluluklarını yerine getirmede, tarih ve toplumu ilerletmede ışık tutar, yol gösterir.

Toplumlar gibi bireyi de devrimci değişime ilk önce hazırlayan devrimci sanat ve edebiyattır. Bundan yoksun bir toplum (ki Kürt ve Türk toplumları hali hazırda bu yönde ciddi zaaflar barındırıyorlar) devrime hazır değildir. Devrim bu toplumlara lüks gelir. Bundan yoksun olan kadroya Marksizm-Leninizm lüks gelir. Bu, gecekondu temelleri üzerine 5-6 katlı apartman dikmeye benzer. Ki en ufak bir deprem ile yıkılıp giderler. 12 Eylül sonrası binlerce *"Marksist-Leninist kadro"*nun yıkılıp gitmesi gibi.

Bu sorun üzerinde söylediklerimizi toparlarsak:

1. Kadro ya da birey; insan olduğunun, toplum ile tarih karşısında sorumlu olduğunun bilincine varmak ve nihayet devrimci değişimin ilk belli-belirsiz mesajlarını alabilmek için, devrimci sanat-edebiyat ve tarih bi-

limini okumalı, birikim oluşturmalıdır. Tıpkı, insanın yetişkin evrede ekmek, et, sebze, meyve vb. her türlü yiyeceği alıp bunu enerjiye dönüştürerek aktif çalışabilecek duruma gelebilmesi için, çocukluk evresinde bol bol süt içip kemiklerinin vücudunu taşıyabilecek duruma getirdiği gibi. İnsan olduğunun ve toplum ile tarih karşısındaki ilerletici misyonunun bilincine varamayan kadro; Marksizmi derinlemesine kavrayamıyacağı gibi, tüm olumsuzluklarına, zaaflarına rağmen halkının ve tarihinin ilerletilmesinde inatçı, ısrarlı bir kavgayı da sürdüremez. Sorun halkının ve tarihinin zaafları ve olumsuzluklarına rağmen kadroya, *"ilerleteceğim malzemem budur"* bilincini verecek ciddi bir devrimci sanat-edebiyat ve tarih kültürünün kadrolarca özümlenmesidir. Bundan yoksun olan kadro halkı ve tarihi ile ilgili küçük bir olumsuzlukla karşılaştığında *"bu halk adam olmaz, çünkü cahildir, kültürel birikimden yoksundur, uğrunda kavga vermeye değmez"* diyerek kavgayı bırakır. Aslında bunu diyen kadro, doğrudan kendisini tarif etmektedir, ama belki farkında olmadan...

2. Teorik-ideolojik, politik ve felsefi Marksist-Leninist klasikleri ise; kadro doğrudan doğruya dünyayı ve toplumu tanımanın ve değiştirebilmenin siyasetini üretebilmek için okumalıdır. Özgül olduğu kadar, uluslararası düzlemde yüzyüze geldiği sorunlara çözüm üretebilmek için okumalıdır. Marksist bilim, sorunlarımızı çözmek için bize hazır reçeteler değil bir yöntem sunar. Önemli olan, sorunlarımızı ele alış ve çözüm yöntemlerini kavrayabilmek için Marksizmi okumaktır. Marksizm-Leninizmin evrensel özünü ve sorunları ele alış ile çözümleme yöntemini kavrayıp, özgülümüzde yüzyüze geldiğimiz sorunlara indirgemeliyiz.

3. Elbette *"önce devrimci sanat-edebiyat ve tarihi eserleri okumalı, bunları bitirdikten sonra da Marksist klasik eserlere başlamalı"* türünden bir ayrım yanlıştır. Söylediklerimizle böyle bir ayrımı önermiyoruz. Burda söylediğimiz şudur: Kadro, birey ve toplum için; Marksist bilim ve siyaset kadar, devrimci, ilerici sanat-edebiyat ve tarih kültürü de gerekli ve zorunludur. Birincisinin kavranabilmesi için ikincisinde de asgari bir birikimin sağlanması zorunludur. Kadro için; sanat-edebiyat ve tarihi konu alan eserler ile Marksist bilimi konu alan eserlerin ve genel olarak pozitif bilimleri içeren eserlerin okunup araştırılması sürekli ve bütünlüklüdür. Zaman zaman birinden diğerine ağırlık verilebilir, ama her ikisi de ihmal edilmemelidir.

Kadrolar Ekonomi-Politiği Az Çok Bilmelidirler

Kadrolar olarak bir çok şeyi bilmek ve öğrenmek zorundayız. Bilmemiz ve öğrenmemiz gereken şeylerin başında, ekonomi-politik gelir. Ekonominin işleyiş yasalarını ve ekonomi ile politikanın bağını derinlemesine kavramak, bugün geçmişe oranla çok daha önem kazanmıştır.

Toplumların ve devletin oluşumundan bu yan ki tarihi süreçte, iktidarların yıkılmasında veya ayakta durmasında, söz konusu ülkelerin ekonomik formasyonu belirleyici faktörlerden biri olarak rol oynamıştır. İlkel toplumdan sosyalist toplumun kuruluşuna kadarki gelişme sürecinde her defasında eski toplumun yıkılıp yerine yeni toplumun kuruluşuna yol açan olgular bütününün temelinde yatan, eski toplumun ekonomik yapısının bunalıma girmesi ve yeni gelişmelerin önünde ayak bağı oluşturmasıdır. İstisnalar bu genel kaideyi bozmaz.

1917 Ekim Devriminde Çarlığın Bolşeviklerce yıkılarak sosyalizme giden yolun açılmasında rol oynayan faktörlerin başında, Rusya'nın o günün koşullarındaki ekonomik bunalımı ve bunun sosyal sonuçları olarak işçi-emekçi yığınların açlıkla yüzyüze kalmalarıydı. Bugün, SSCB ve Doğu Avrupa'da komünist parti iktidarlarının yıkılması ve reel sosyalizmin çözülme sürecine girmesinde birincil olarak rol oynayan, reel sosyalizmin ekonomik gelişmede tıkanmış olmasıdır.

ABD, Japonya ve Batı Avrupa'da burjuva iktidarlarını iki yüz yıla yakın bir süredir ayakta tutan faktörlerin başında yine bu ülkelerin sahip oldukları ekonomik potansiyel (emperyalizmin dünya halklarını sömürmesinin sağladığı büyük kaynaklar) ve bunun sosyal-siyasal, kültürel yaşama yansıtılmasıdır.

Devletlerarası savaşlarda savaşın kazanılmasında birincil olarak rol oynayan ekonomik güçtür. Savaşın kazanılmasını sağlayan (özellikle günümüzde) silah araç-gereç ve strateji-taktik...vb, doğrudan savaşan tarafların ekonomik güçleriyle ilintilidir. Her siyasal, askeri zor kullanımının altında ekonomik güç yatar. Özetle ekonomi her şey değildir ama çok şeydir. Ekonominin önemi ve ekonomi ile zorun bağıntısını derinlemesine çözümleyen F.Engels'ten şunları okuyoruz.

"Tersine; zorun kendisinde 'ilk öğe' olarak ne görülür? Ekonomik güç, büyük sanayinin güç araçlarına sahip olma olgusu" (Anti Dühring s. 286)

"O zamana kadar savaş tutsaklarının ne işe yarayacağı bilinmiyor, bunun sonucu onlar düpedüz öldürülüyorlardı. Ama artık erişilmiş bulunan 'ekonomik durum' düzeyinde bu savaş tutsakları bir değer kazanıyorlardı; bunun sonucu yaşamları bağışlandı ve emeklerinden yararlandı. Zor, işte böylece ekonomik durumu egemenlik altına alacak yerde tersine zorla ekonomik durumun hizmetine koşuldu. Kölelik bulunmuştu." (a.g.e. s. 297) Görüldüğü gibi zorun kendisi bile, ekonominin gücüyle (zoruyla) ekonominin hizmetine sokuluyor.

"Öyleyse zorun tarihte ekonomik evrim karşısında oynadığı rol açıktır. İlkin her siyasal zor önce toplumsal nitelikte bir ekonomik göreve dayanır. Ve ikinci olarak toplumdan bağımsız kılındıktan, hizmetkâr durumundan efendi durumuna geldikten sonra, siyasal zor, iki yönde etkili olabilir. Ya normal ekonomik evrim yönünde; bu durumda ikisi arasında bir çatışma yoktur, ekonomik evrim hızlanır. Ya da zor ekonomik evrime karşı çıkar ve bu durumda bir kaç ayrıklama dışında, ekonomik evrim karşısında her zaman yenik düşer." (a.g.e. s. 300)

"Örgütlü zor her şeyden önce ordudur. Ve bir ordunun bileşimi, örgütlenmesi, silahlanması, strateji ve taktiği denli hiç bir şey ekonomik koşullara bağlı değildir." (a.g.e. Sf. 551) Bunun günümüzde canlı örneği Sovyet Kızıl Ordusu ve KGB'dir. Eski Sovyetler Birliği'nin askeri gücü dünyanın iki süper gücünden biriydi ve dünya burjuvazisinin korkulu rüyasıydı. İkinci dünya savaşında Alman faşizmini yerle bir etmişti. Ancak Kızıl Ordu ve KGB'nin arkasında muazzam Sovyet ekonomisi (sosyalist ekonomi) olduğu sürece silah, istihbarat, strateji ve taktikte süper güç idi. Sosyalist ekonomi çökünce Kızıl Ordu ve KGB de eski etkili konu-

munu yitirdi.

"Siyaset, ekmek-peynir kavgasıdır" deyimi, politika ile ekonomi arasındaki bağın çarpıcı ve özlü bir ifadesi olduğu gibi, politikada ekonominin önemini de vurgular. İstikrarlı işleyen ve gelişen, bunu yığınların günlük sosyal, siyasal yaşamlarına yansıtabilen bir ekonomiye sahip herhangi bir devleti yıkmak (imkansız değildir ama) oldukça zordur. Elbette tersi olarak, ekonomik yönden geri, zayıf ya da bunalımlı olan, halk yığınlarının aç ve perişan olduğu, hatta açlıktan insanların öldüğü bir toplumda halk otomatikmen devrime yönelir ve devleti yıkar diye bir genel kural yoktur. Böyle olsaydı, şimdi insanların açlıktan öldüğü bir çok Afrika ve Asya ülkelerinde çoktan devrim olurdu. Burda genel olarak şu söylenebilir: Toplumsal bir devrim olabilmesi için ilk veri olarak ve diğer tüm olguların oluşumunda üretken zemin işlevini gören ekonomik bunalımın giderek kriz boyutuna tırmanması zorunludur.

Politik olgular içerisinde, ulusal sorun ve ulusal özgürlük istemi, yığınların ekonomik ve sosyal refahından en az etkilenen bir politik sorun olmasına rağmen, yine de sorunun çözümünde ekonomik koşullar oldukça önemli rol oynar. Örneğin Türkiye burjuvazisi (TC devleti) ekonomik olarak bugünkünden güçlü sosyal, siyasal, kültürel yaşamlarını yansıtabilecek konumda bulunsa, Kürt ulusal sorunu, kapitalist düzenin sınırları içerisinde, *"otonomi"* ve hatta federasyon biçiminde *"çözüme"* yönelebilir. Zayıfta olsa böyle bir tehlikeli eğilimle yüzyüze geldiğimizi de belirtelim. Dolayısıyla TC devleti, ekonomik olarak hangi sorunlarla yüzyüzedir, içinde bulunduğu ekonomik bunalımın boyutu nedir? Bunalımı kısa sürede aşabilir mi, aşamaz mı? Aşamıyacak ise (ki yapısal bunalımı aşamıyacağı inancındayız) mevcut-ekonomik bunalımın toplumsal bir devrim için sunduğu ve önümüzdeki süreçte sunabileceği sosyal, siyasal veriler nelerdir?.. Her komünist kadronun bu sorular üzerinde kafa yorup, yanıt araması gerekiyor.

Ekonominin işleyiş yasaları, ekonomi ile politikanın bağı, ekonominin tüm toplumsal ve siyasal süreçlerdeki yeri ve önemine rağmen; kadrolar, ekonomiyi, kapitalist ekonominin işleyiş yasalarını vasat düzeyde de olsa bilebiliyorlar mı? Hayır!

Basit ve güncel olduğu kadar da önemli olan; kapitalizmin işleyişinin ve bunalımının günlük yansımaları olan; enflasyon, fiyat artışlarını, işçiye, memura verilen ücretin düzeyini, toplu sözleşmelerde işçilere talep edilen ve işverence verilen (ya da alınabilen) ücretlerin düzeyini, düşük ücret ve sosyal hakların verilmemesi karşısında işçi sınıfının başta grev olmak üzere geliştirdiği eylem biçimlerini; hükümetin tekelci fiyat mekanizması işleyişiyle, üretici ürünlerine verdiği tavan ve taban fiyatlar ve bu fiyatlara karşı üreticide gelişen tepkileri, yıllık ithalat ile ihracat miktarını, dış ticaret açığını, kişi başına düşen yıllık G.S.M.H. oranını, TC devletinin iç ve dış borçlarını, turizmin ve yurt-dışında çalışan işçilerin kazandırdığı yıllık döviz girdilerini, yıllık bütçe ve bütçe açığını, bütçenin eğitim, sağlık, savunma vb. alanlara bölüştürülmesi oranlarını, işsizlik oranındaki yıllık yükselme-alçalma eğrisini, konut açığının oranını, kamu ve özel kuruluşlara yapılan toplu konutların bu açığı ne oranda karşılayabildiğini... vb. yığınların ve kadroların doğrudan günlük yaşamlarını ilgilendiren sorunları izleyebiliyor muyuz? Hergün, her saat iç içe yaşadıkları kadar, günlük propaganda ve ajitasyonun, kitlelerle ilişki kurabilmenin, malzemeleri olan bu sorunları izliyor muyuz? Daha öz ve kısa bir soruyla: Kadrolarımız günlük ya da haftalık çıkan basının ekonomi sayfalarını okuyorlar mı? Büyük çoğunlukla hayır! İzlemiyorlar, günlük gazetelerin bile ekonomi sayfalarını okumuyorlar.

Gerçeğin bu olduğunu, Newroz'daki yazılar ve okuyucu mektupları kanıtlıyor. Uzun uzun sıraladığım sorunlarla ilgili tek bir okuyucu mektubu bile şimdiye kadar Newroz'da yayınlanmadı. Elbette gelmediği için yayınlanmıyor.

Hemen belirteyim: Kadrolar peş peşe sıraladığım ekonomik, sosyal sorunlarla ilgilenip, bunları günü gününe takip etmeden güncel politika yapamazlar, yığınlarla yaygın ilişki kuramazlar. Zaten bugün geniş yığınlarla bağ kuramama sıkıntısını yoğun yaşıyor olmamızın temel nedenlerinden birisi de budur. Dikkat ediyorum, kadrolar, günlük gazetelerde bile esas olarak uluslararası politik gelişmelerle ilgili haberleri ve köşe yazarlarını okuyor, ama ekonomi sayfalarına bakan, okuyan yok denecek kadar az. Fakat aynı kadrolar, başkalarıyla tartışmalarda genel ve soyut ekonomik tahliller yapmaktan ve kapitalizmin bunalımı üzerine nutuk atmaktan hiçte geri durmaz!

En başta, parti yapısında eleştirinin girmediği tek bir yer kalmamalıdır. Elbette sorumlu ve yapıcı eleştiri, elbette üretken eleştiri... Eleştirirken alternatif üreten, üretmeye çalışan bir eleştiriye herkesin ihtiyacı vardır.

Politika ile politik sorunlar sıcaktır, çekicidir ve ekonomiye oranla hafiftirler. Ekonomi ve ekonomik sorunlar, politikanın tersine soğuktur, iticidir ve ekonomik kuram (teori) politikaya göre oldukça ağırdır.

Örneğin, Lenin'in *"Devlet ve İhtilal"*i ile *"Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi"* adlı eserleri arasındaki farklar... Ya da daha çarpıcı olarak, *"Devlet ve İhtilal"* ile K. Marks'ın *"Kapital"*i arasındaki farklar, politika ile ekonomi arasındaki, hafiflik-derinlik, sıcaklık-soğukluk vb. farklılıkları netçe yansıtırlar. Kadrolar için *"Devlet ve İhtilal"* türünden eserleri okumak, belli ölçüde hafif, sıcak ve ilgi çekicidir. Ayrıca kavramak için çok fazla teorik bir birikimi de gerektirmez. Fakat, *"Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi"* ve özellikle *"Kapital"*i kavrayarak okumak, oldukça derin bir teorik birikimi ve de sabrı gerektirir. *Kapital*'i bırakalım kavramak için okumayı, üç cilti ve sayfalar dolusu istatistiki verileri salt okumak bile ciddi bir sabrı gerektirir.

Sonuç ve bir çağrı: Politika ile ekonomi arasındaki bu farklılığa rağmen, kadrolar günlük politik gelişmeleri izledikleri kadar, ekonomiyle, güncel ekonomik, sosyal sorunlarla ve de mümkün olduğunca ekonomi-politiğin kuramıyla yakından igilenmek ve az-çok kavramak zorundadırlar. Çünkü, ekonomik kuramı bilmeden, günlük ekonomik, sosyal gelişmeleri izlemeden, kadrolar, kapitalizme karşı mücadelede emekçi yığınlarla ciddi ilişkiler kurup geliştiremezler ve kapitalizme karşı mücadeleye kitleleri ikna edip eyleme çekemezler

ve de kapitalizmi yıkacak olan ulusal-toplumsal devrimin gerçekleşmesinde öncülük edemezler. Yarın iktidara geldikleri koşullarda ise, toplumu yönetemezler, sosyalizmi inşa edemezler!

Her kadro, her Newroz okuru, Newroz'a, genel olarak ülkede özel olarakta kendisinin içinde yaşadığı ortamdaki ekonomik, sosyal sorunları, bunlara karşı gelişen yığın tepkilerini ısrarlı ve süregen izlemeli, içinde aktif yer almalı ve gelişmelere ilişkin kendisinin geliştirdiği politikaları, kısa mektup ve makeleler biçiminde göndermelidir.

Parti İçi Çalışmada Görev İle Hak Bir Bütündür...

Görev ile hak, Leninist partinin vazgeçilmez iki dinamiğidir. Bu bütünlüğü yaratıcı uygulayacak kadrolara bugün her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır.

Partide görevin yaratıcı ve eksiksiz yerine getirilmesi merkeziyetçiliği simgeler. Hakkın, üretken ve sorumluca kullanılması ise demokrasiyi simgeler. İşte Bolşevik tipte partinin evrensel olarak geçerli olan demokratik-merkeziyetçiliğinin derin anlamı burada yatmaktadır. İçinden geçtiğimiz süreçte, sorunlarımızın can alıcı yönlerinden biri, partide bu iki dinamiği bütünlüklü ve uyumlu sündürebilen her düzeyde bir çekirdek kadroya sahip olmaktır.

Sorunun tüzüksel ifadesi şudur:

Parti *"Demokratik-merkeziyetçiliğin ilkeleri olarak şunları uygular:*

a) Bütün parti organlarında, kararların oybirliğiyle alınmadığı hallerde, azınlık çoğunluğa kayıtsız şartsız uyar; kararları uygular ve partinin eylem birliğini herhangi bir şekilde bozamaz. Partide çoğunluğun yanısıra azınlığın varolması da partili yaşamın bir parçasıdır. Azınlığın çoğunluk olma hakkı vardır.

b) Parti üst organlarının kararları, yönetimleri altındaki parti örgütleri tarafından benimsenmese dahi eksiksiz ve zamanında uygulanır. Kararlara yönelik eleştiriler, ancak kararın uygulanmasından sonra gündeme getirilir.

c) Parti sorunlarının bütün organ ve üyelerce serbest tartışılması sınırlandırılamaz. Parti görüşleri ve kararlarını tartışma ve eleştirme özgürlüğü, parti programını, kongre ve Merkez Komitesi kararlarının günlük uygulanmasının ve partide eylem birliğinin sekteye uğratılmaması ile sınırlıdır.

d) Parti politikasına ilişkin sorunların, çeşitli organlarda ya da bütün partide serbest ve ciddi biçimde tartışılması her üyenin vazgeçilmez hakkı ve parti içi demokrasinin önemli bir ilkesidir"

Aktardığımız tüzüksel ifadeler dikkatli okunduğunda görülür ki, partinin iki dinamiği olarak, görev ile hak bir bütünün parçaları biçiminde belirlenmiştir. Bir yandan, partinin politik faaliyetinin eksiksiz ve zamanında sürdürülebilmesi için; merkeziyetçiliğin gereği olarak kadronun, üyenin, aday üyenin görevleri belirtilmiştir. Diğer yandan, demokrasinin gereği ve yeniden üretimin, yaratıcılığın dinamiği olarak üyenin haklarına yer verilmiştir.

Ülkemizde bir çok devrimci parti ile örgüt böylesine bir tüzüksel yapıya sahip değildir, hatta bazılarına göre böylesi bir işleyiş toplumumuza "lüks" gelir. Merkeziyetçilik ve bunun gereği olarak üst organ kararlarına uyma, herkesin üzerinde titrediği bir uygulamadır. Ancak demokrasinin gereği olarak üyenin hakları (farklı görüşler, kongre ya da merkezin kararlarını eleştirme hakkı) ise tüzükte yer alsa bile uygulamada buna kimsenin pek tahammülü yoktur. Hep *"savaş içerisindeyiz", "zorlu dönemeçlerden geçiyoruz", "partinin bütünlüğü yara alır, saygınlığına gölge düşer", "çok seslilik sonuçta anarşiye götürür"* vb. nedenlerle üyenin hakları rafa kaldırılır. Bu bazen öyle düzeylere vardırılır ki, program ve kongre kararlarına, hatta Merkezin, Politik Büronun, Genel Sekreterin görüş öneri ve kararlarına aykırı tek bir görüşe, eleştiriye hak tanınmaz . Şu anda yayınlanan bir çok teorik-politik yayında bile bunu netçe görmek mümkündür. Hep istenen *"tek ses, tek görüş!"*

Peki ama; ya gerçeğin kendisi? Bu yapılardaki kadrolar aynı görüş ve düşüncede midirler? Temel programatik sorunlar bir yana; kimi politik ve örgütlenme sorunlarında yaklaşım farklılıkları yok mudur? Vardır. Ayrıca olmaması eşyanın tabiatına aykırıdır.

İşçi sınıfımızın, halklarımızın sahip oldukları kültürel birikim, demokrasi kültürünün cılızlığı, komünist parti adına (başta eski TKP'liler olmak üzere) üretilen çarpık değerler, partinin iki dinamiği olarak demokratik-merkeziyetçiliğin bütünlüklü uygulanmaması kadroların teorik birikimi ve pratik deneyimi ...vb, sorunlar bütünlüklü ele alındığında bizde demokrasi dinamiğinin *"anarşi ve kargaşaya"* dönüşme, buna yol verme tehlikesi vardır. Bizler bu tehlikenin bilincinde olmalıyız. Ama bu tehlike var diye, parti içi demokrasiden ve üyenin haklarından (demokrasi dinamiğinden) vazgeçemeyiz.

Genel olarak toplumlarda ve politik partilerde, tek başına merkeziyetçilik (görev) diktatörlükle sınırdaştır. Tek başına demokrasi (haklar) ise anarşi ve eylemsizlikle sınırdaştır. Kadrolarımız, bu yönlü gerçeğin bilincinde olarak, görev ile haklarına bir bütünün parçaları olarak sarılmalıdırlar.

Partinin programı, kongre ve üst organ kararlarının (merkeziyetçiliğin) gereği olarak, günlük politik ve örgütsel görevlerimizi, kararları, savunan ve eleştirel yaklaşan tüm parti yapısı olarak; tam bir eylem birliği ruhu içerisinde yerine getirmeliyiz. Bunu hayata geçirirken, demokrasiden (üyenin haklarından) vazgeçemeyiz. Tüzükte ifade edildiği içerikte, farklı görüş ve eleştiri hakkına yasak koyamayız, engelleyemeyiz. Kaldıki bu yöndeki her engelleme çabası, yaratıcılığa, üretkenliğe bir darbe olacaktır. Tersinden de, partinin program ve üst organ kararlarına ilişkin ideolojik-politik eleştirileri bulunan ya da şu veya bu sorunda farklı ve yeni düşünceler üreten ve bunu yayınlarda, iç raporlarda ve tartışmalarda dile getiren kadrolar, üyeler, hatta aktif taraflar, tam da eleştirdikleri program veya kongre kararlarını günlük politik (partili) faaliyetinde savunmalı ve ruhuna uygun pratik eyleme yönelmelidir. Bu yöndeki görevlerini bir an olsun aksatmamalıdır.

Kadrolar olarak, gerçekten zor ve alışık olmayanı başarmakla yüzyüzeyiz.

Dünyada komünist hareket ve komünist değerler ciddi yaralar aldı, büyük prestij kaybına uğradı. 70 yıllık reel sosyalizm çözülme sürecine girdi ve yılların komünist parti iktidarları (bir kaç tanasi hariç) peş peşe yıkıldılar. Komünistler kapitalizm ve burjuva ideolojisi karşısında ideolojik olarak yeniden saldırı konumunu

elde etmekle yüzyüzedirler. Ancak kuru kuruya bir ideolojik saldırı değil; teorisi tek tek ülkeler bazında yeniden ve üst bir boyutta üretilmiş sosyalizm alternatifini arkalayarak kapitalizme saldırı konumunu yeniden kazanabilmeliyiz.

Yıllarca savunduğumuz kimi değerler alabora oldu. Genel bir eğilim olarak, sorunlar karşısında ideolojik tutum almak ve ideolojik davranabilmek oldukça zayıfladı. Özgülümüzde bu ve benzeri daha bir dizi sorunla yüzyüzeyiz. Gerçekliğimiz bu ve bunu tek seslilikle aşamayız. Pohpohlanan, alkışlanan, hiç eleştirilmeyen, her dediği yasa ve emir gibi algılanan lider ya da liderlerle tek başına bu sorunların altından kalkamayız.

En başta, parti yapısında eleştirinin girmediği tek bir yer kalmamalıdır. Elbette sorumlu ve yapıcı eleştiri, elbette üretken eleştiri... Eleştirirken alternatif üreten, üretmeye çalışan bir eleştiriye herkesin ihtiyacı vardır.

Olabildiğince zengin, yaratıcı, araştırıcı, irdeliyici görüşe, farklı görüş ve yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Partili çalışmada programa, kongre kararlarına yönelik her eleştirel görüş elbette doğru değildir. Eleştiriler, farklı görüşler, doğru ya da yanlış olmasının ötesinde, partideki dinamiğin bir ayağını oluşturduğu için yaratıcılığı ve daha doğru olanı bulmada, üretimde eylemlilikte yarışı hızlandıracağı için ihtiyacımız vardır. Dolayısıyla farklı görüş ve yaklaşımları savunan yoldaşların varlığını hazmetmeli ve birlikte partinin karara bağlanmış politik hedefleri doğrultusunda eylem birliğini hayata geçirmeliyiz. Çünkü, *"partide çoğunluğun yanısıra azınlığın varolması da partili yaşamın bir parçasıdır. Azınlığın çoğunluk olma hakkı vardır"* Çoğunluk her zaman azınlıkla (azınlığın haklarıyla) birlikte yaşamaya alışmalıdır. Burada muhalefetten çok çoğunluğa, başka bir ifadeyle yürürlükteki program ve kararları savunanlara sorumluluk düşmektedir.

Diğer yandan tekrar da olsa vurgulayarak belirteyim: Yürürlükteki program ve kongre kararları doğrultusunda, bunları savunan ve/veya eleştiren tüm kadrolar, üyeler, aktif taraftarlar, günlük politik propaganda ve ajitasyon faaliyetlerinde partide eylem birliğini bozucu hiç bir tutum ve davranışa izin vermemelidirler. Program ve üst organ kararları doğrultusunda günlük politik ve örgütsel faaliyet, başka bir ifadeyle merkeziyetçiliğin gereklerine ve ruhuna uygun eylem birliği, partinin her zaman yürüyen (yürütülmesi gereken) dinamiğidir. Bu alanda ciddi bir aksaklık, partiyi komaya sokar ve süreçte bitirir. İşte burada da, eleştirel yaklaşan, program ve kongre karalarından farklı görüş ve yaklaşımları savunan yoldaşlara (muhalefete) daha fazla sorumluluk düşer. Kısacası, merkeziyetçilikte, çoğunluğa, demokrasinin işleyebilmesi için, görev düşmekte. Demokraside ise muhalefete; merkeziyetçiliğin, eylem birliğinin aksamaması için, görev ve sorumluluk düşmektedir.

İşte, biz komünistler bugün bunu yaratmak, böylesine ileri bir düzeyi tutturabilmek sınavıyla yüzyüzeyiz. Bu sınavdan başarıyla çıkmak ise olgunluğun göstergesi olacaktır.

Zaman Kadronun Gelişme Alanıdır. Ancak...!

Zaman, genel olarak toplumların, bireylerin ve özel olarak da kendini davaya adamış kadroların gelişme alanıdır. Burada vurgu, olumlu-olumsuz bütün yönleriyle, yılların mücadelesinin kadroya kattığı deney birikimi üzerinedir. Kadro, (özellikle çok yönlü kadro) haydi deyince yaratılamaz, yetiştirilemez. Kadrolar ne salt kitap okumakla ne de pratik mücadelede kazandığı değerlerle yetişip, yetkinleşemez. Öyle değerler vardır ki, kadrolar bunları salt okumakla ya da teorik izahla, tarifle kavrayamazlar. Tıpkı, salt okumakla ya da biri tarafından yapılan izahla yüzmenin öğrenilemeyeceği gibi... Bir insana *kollarını, bacaklarını şöyle şöyle hareket ettirirsen, denizde yüzebilirsin* demekle o insana yüzme öğretmiş olunmaz. Yüzme, ancak bir dizi denemenin-yanılmanın ardından öğrenebileceği gibi, kadro da kimi değerleri zamanla ve bir dizi olumlu-olumsuz deneyi arkalayarak kazanabilir.

Öyle ki, yürürken düşünebilmeliyiz. Düşünürken fiziki olarak dinlenebilmeliyiz. Yolculuk yaparken okuyabilmeliyiz. Günlük politik görevlerimizi yerine getirirken yarına ilişkin düşünce jimnastiği yapabilmeliyiz.

Zaman kadronun gelişme alanıdır, ancak bu kadronun sınırsız bir zamana sahip olduğu anlamına gelmiyor. Şu anda dünyada ve ülkede yüzyüze olduğumuz yoğun sorunlar (kadrolar olarak nitelik bir yana, nicelik olarak bile oldukça zayıf durumda bulunmamız... vb.) dikkate alındığında, tüm iradi gücümüzle zamanı olabildiğince yoğun yaşamayı, değerlendirebilmeyi gerekli kılıyor. Elbette yürünmesi gereken basamakların hiç birisini atlamamalıyız. Ama mümkün olduğunca, merdivenin basamaklarını hızlı tırmanmalıyız. En küçük bir zamanımızı bile boşa harcamadan rantabl (verimli) kullanmalıyız. Zaman bize değil, biz zamana hükmedip yönlendirebilmeliyiz.

Öyle ki, yürürken düşünebilmeliyiz. Düşünürken fiziki olarak dinlenebilmeliyiz. Yolculuk yaparken okuyabilmeliyiz. Günlük politik görevlerimizi yerine getirirken yarına ilişkin düşünce jimnastiği yapabilmeliyiz. Kendi köyümüzün, mahallemizin, fabrikamızın, kentimizin, ulusumuzun küçük sorunlarından, ülke, bölge ve dünya sorunlarına ulaşabilmeliyiz. Dünya, bölge ve ülkenin hacimli, hacimli olduğu kadar da genel kalan sorunlarından mahalle, semt, fabrikanın küçük ve ayrıntı gibi görünen ama siyasetin can damarı olan sorunlarına ulaşabilmeliyiz. İdeolojideki kesinliği ve derinliği politikadaki esneklik ve ataklıkla, örgütlenmedeki süreklilikle bütünlüklü sürdürebilmeliyiz. Başkalarını eleştirirken, kendimizin de eleştirilecek yönleri olabileceğini asla unutmamalıyız. Özetle, çok yönlü ve üretken-çalışkan olabilmeliyiz.

Başta beyin tembelliği olmak üzere her türlü tembelliği, boş vermişliği, yenmemiz gereken birincil düşmanımız ilan etmeliyiz. Düşmanı yenmeye soyunurken önce kendimizi yenebilmeliyiz.

Evet, zaman bizim gelişme alanımızdır. Ama bu gelişme alanını verimli ya da verimsiz geçirmek de bizim sorunumuzdur.

Dönem ve özgülümüz, önümüze, (kadrolar yönünden) niteliğin pekiştirilmesi ile niteliğin etki alanı olarak niceliği yaygınlaştırma görevlerini koymaktadır. ■

KÜRT DİLİ VE ZAZAKİ (DIMİLİ) LEHÇESİ

Lezgin Berav

Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde ulusal birliğin sağlanması, mücadelenin başarılması, ulusal devletin ve toplumun örgütlendirilerek, toplumsal gelişimin rayına oturtulması gibi ağır siyasal görevlerle birlikte, dilimizin de kimi ciddi sorunları vardır. Dildeki sorunlarımız, muarızlarımızın iddia ettikleri gibi üstesinden gelinmesi olanaksız türden değildir. Bununla birlikte sorunu önemsemek gerekiyor. Tüm lehçeleri içererek daha üst boyutta gelişmiş ve ulusal çapta orijinalleşmiş, standart bir bilim dilinin oluşumunun bizim için ne kadar önemli olduğunu belirtmeye gerek yok.

Dilimizin lehçe ve şive (ağız) farklılıkları arzetmekte olduğu hepimizce bilinmektedir. Şiveler, istisnasız yaşayan tüm dillerde vardır ve yazı dilinin; edebiyatın gelişimine paralel olarak süreçte giderilebilecek özelliktedir. Ne var ki, lehçelerin, ulusal dil olarak gelişmeye en uygun lehçe içerisinde, zenginleştirici katkılar sağlayarak erimeleri, şivelerin erime sürecine nazaran daha ağır seyreder. Ve dikkatli bir yaklaşım gösterilmesi gereken bir süreçte gerçekleşebilecektir. Dikkatli bir yaklaşımdan özellikle söz ediyoruz, zira, bu süreç, doğal gelişimle birlikte diğer taraftan da özel bir yan içerecektir. Sürecin dikkatle ele alınması gereken yönü de, süreçteki yerini alacak ve alan öznel yan olduğunu vurgulamak gerekir. Konun bu yönünü ilerde kısaca ele almak üzere, yaşamakta olan Kürtçe lehçelerinden sözetmek istiyoruz.

Bugün Kürtçe adıyla nitelenen dilimizin başlıca dört lehçesi vardır:

1- Kurmancî
2- Soranî
3- Dimilî (Zazakî)
4- Lorî

Konuyla ilgili kimi araştırmacılar Goranî'yi da ayrıca lehçe olarak ele alıp, lehçe sayısını beş olarak belirtirler. Ancak, dilbilimciler, aynı coğrafyanın farklı bir yerinde olsa da Goranî'nin Dimilî lehçesine olan yakınlığı nedeniyle bunu esasta Dimilî lehçesinin bir ağzı (şivesi) saymak gerektiğini ileri sürerler.

Bu satırların yazarı bir dilbilimci iddiasıyla ortaya çıkmış değil. Bundan ötürü, örneğin, Goranî'nin Dimilî lehçesinin bir ağzı olduğu konusunda bir kesinlemeye gitmesi de sözkonusu değil. Esasen bu satırları, şu an elde bulunan ilgili çalışmalara binaen kaleme aldık. Ve ilerdeki satırların da bu gözle görülmesi gerektiğini belirtmek isteriz. Konuya devam ediyoruz.

1- KURMANCÎ: T.Kürdistanı'nda, Dersim, Diyarbakır'ın kimi ilçeleri ile Siverek dolayları dışında kalan tüm Kürtler Kurmanci lehçesini konuşmaktadır. İran Kürdistanı'nın batı ve kuzeyi ile Rizaiye gölü dolaylarındaki Kürtler, Irak Kürdistanı'nın Badinan kesim, Musul, Akriye, Zaho, Amadye, Duhok, Şengal yöresindeki Kürtler, Suriye ve eski SSCB'de yaşayan Kürtler de Kurmancî konuşurlar. Kurmancî lehçesi Kürdistan'da yaygın olan bir lehçedir.

2- SORANÎ: İran Kürdistanı'nın Mahabad, Sakız, Bûkan, Senendec bölgeleri ile Irak Kürdistanı'nın Revanduz, Erbil, Suleymaniye ve Kerkûk dolaylarındaki Kürtlerce konuşulmaktadır.

3- DİMİLÎ (ZAZAKÎ): Diyarbakır'ın batı ve kuzeybatı bölgesi ile Siverek ve Dersim'de konuşulmaktadır. Bu lehçe içerisinde değerlendirilmesi gerektiği söylenen Goranî ise Musul dolaylarında konuşulmaktadır

4- LORÎ: İran Kürdistanı'ndaki Bextîyar aşireti ve sayıları az da olsa Kerkük dolayındaki Kürtlerce konuşulmaktadır.

Kürt dili üzerinde çalışma yapan ilk araştırmacılardan bazıları her bir lehçenin ayrı bir dil, kimileri de onları Farsçanın birer lehçesi olduğunu ileri sürmüşlerse de, bu iki görüş de sonraki araştırmacılar tarafından kesin kanıtlarla çürütülmüştür. Kürdistan'da uzun süre kalan ve lehçeleri inceleyen M. Garzoni, 1787 yılında tamamladığ Kürtçe gramer çalışmasında adı geçen lehçelerin Kürt dilinin birer kolu olduğunu ortaya koyar. Bilahare E.Rödiger ve A.F. Pott'un ilgili çalışmalarına dayaranak, Kürtçenin Farsçadan ayrı, bağımsız bir dil olduğunu kesin olarak kanıtlar. Bu çalışmalar, aynı zamanda Kürtçenin Farsça ile akrabalığını da ortaya koydu. Yapılan bu araştırma ve incelemelere, Rus araştırmacılardan Eleksandır Jaba, Ditel, Abovyan ve Berezin de Kürt dili üzerinde değerli çalışmalar yaptılar. Başka bir dilci olan Lerx de Kürt diline uzunca bir zaman ayırarak bu konuda kayda değer bir çaba sarfetmiştir. Lerx, daha önce sözkonusu ettiğimiz Goranî'yi de lehçe olarak kabul ettiğinden, Kürt dilindeki lehçeleri beş olarak belirtir. Yabancı dilbilimcilerin temel nitelikteki araştırma ve incelemeleri doğrultusunda kimi Kürt dilbilimcileri de soruna eğilerek, özellikle lehçeler konusuna biraz daha açıklık getirdiler. Celadet Bedırxan ve kardeşi Kamuran Elî Bedırxan'ı bu noktada özellikle anmak gerekiyor. İlkel yasaklardan ötürü Kürt dili üzerindeki çalışmaların Kürdistan dışında yoğunlaştığına şaşmamak gerekir. Leningrad Üniversitesi Kürdoloji Bölümünün açılmasıyla beraber, Freyman, H.Orbeli gibi Kürtçeyi iyi tanıyan dilbilimcilerin katkılarıyla bu yöndeki çalışmalar ilerleme kaydetti. Prof. Qanatê Kurdo, Prof. Hecîyê Cindî aynı doğrultudaki çalışmalara katkı-

lar sağladılar. Tüm bu çalışmalar konuyu bilimsel bir derinliğe ulaştırdı. (Daha fazla bilgi için bak: Kürtçe Dilbilgisi. Alan Yay. Mart 1992 Yaz: A. Bali)

Bilinen ilk yazılı edebi çalışmaların Kurmancî lehçesi ile yazıldığını biliyoruz. Elî Heriri, Melayê Ciziri, Feqiyê Teyra, Ahmede Xani ve diğerleri Kurmanci lehçesiyle eserler yazdılar. Sonraları Soranî lehçesiyle de yazılı ürünler verilmeye başlandı. Özellikle Irak ve İran'da Kürt dili üzerindeki baskıların ileri düzeyde olmaması nedeniyle yürütülen çabalar sonucunda Soranî gelişmede bir hayli yol aldı. Diğer lehçeler ise konuşma düzeyinde kaldılar.

Kurmancî ile Soranî lehçeleri birbirlerine son derece yakındırlar. Kürt yazım dilini bilenler iki lehçenin yakınlığını kolaylıkla fark ederler. Günlük konuşmada da iki lehçeyi konuşanların birbirlerini anlamaları zor olmuyor. Goranî'nin Dimilî lehçesine olan yakınlığından ve Lorî lehçesinin çok daha az bir kesimce konuşulduğunu düşünerek, Kürtçede Güney ve Kuzey gibi genel bir ayrıma gitmenin doğru bir yaklaşım olacağı kanısı, Kürt dilbilimcilerince genellikle paylaşılmaktadır. Güney Kürtçesine Kurmancî, Soranî; Kuzey Kürtçesine Dimilî'yi dahil etmek gerekir. En önemli fark da zaten Kuzey ile Güney Kürtçeleri arasındadır. Kimi araştırmacıların bu farka bakarak Dimilî lehçesini Kürtçeden ayrı olarak kendi başına bir dil olarak ele aldıklarından sözetmiştik. Bu konunun, sonraki araştırmacılar tarafından bilimsel kanıtlarla çürütülmekle beraber, son dönemlerde kimi Zaza aydınlarımızca yeniden ileri sürüldüğü görülüyor. Gerçi, halen, konu çok ileri boyutlara ulaştırılmış değil. Ne var ki konunun ilerde daha bir ciddiyet kazanmayacağı rehavetine de kapılamayız.

Belirtmek gerekir, dilimizin linguistik açıdan ele alınması gereken yönleri vardır. Ayrıca konu tüm yönleriyle detaylandırılmaya muhtaçtır. Aynı araştırma ihtiyacı genel olarak toplum tarihimiz için de sözkonusudur. Ve belki de Kürt dili lehçeleri üzerinde yapılacak detaylı bir bilimsel çalışma, toplum tarihimizin kimi yönlerine de ışık tutacaktır. Buna rağmen şunu söyleme olanağına şimdiden sahibiz: Linguistik, fonetik ve morfolojik bakımdan, anılan lehçelerin tümünün de Kürt dil yelpazesinin muhtelif kollarıdır. Halihazırda, önemsiz boyutta da olsa sorun Zazakî'nin farklı bir dil olduğu noktasında gündeme geldiğinden bu konu üzerinde biraz daha durmanın yararlı olacağı kanısındayız.

Bazı kelime karşılaştırmaları:

Kurmanci	Sorani	Zazaki	Türkçe
Agir	Agir	Adir	Ateş
Ajne	Mile(ajne)	Azna(ajne)	Yüzme
Ard	Ard	Ard	Un
Av	Aw	Aw	Su
Ba	Ba	Va	Rüzgar
Bav	Baw	Pî	Baba
Berdan	Berdan	Werdayan	Bırakmak
Camêr	Camêr	Camêrd	Yiğit
Cot	Cût	Cit	Çit
Çav	Çaw	Çim	Göz
Deng	Deng	Deng	Ses
Destar	Destar	Destar	Eldeğirmeni
Gund	Gund	Dew	Köy
Gundî	Gundî	Gundî	Köylü
Hatin	Hatin	Amayêne	Gelmek
Hingiv	Hingiwîn	Hingimên	Bal
Iro	Emro	Emro	Bugün
Isal	Emsal	Emser	Buyıl
Jar	Jar	Jar(car)	Zayıf
Kêm	Kêm	Kêm	Eksik
Mij	Mij(temû)	Miz	Sis
Nav	Naw	Naw	İsim
Pirs	Pirs	Pers	Soru
Rawirîn	Rabûrdîn	Rawerdin	Geçmek
Rê	Rê	Ra	Yol
Roj	Roj	Roz	Güneş
Rûniştin	Rûniştin	Roniştin	Oturmak
Sor	Sûr	Sûr	Kırmızı
Westin	Westin	Westin	Yorulmak
Zayîn	Zayîn	Zayîn	Doğmak
Zer	Zer	Zerd	Sarı
Ziman	Ziman	Zan	Dil
Zîndan	Zîndan	Jîndan	Zindan"

(A. Bali. a.g.e. Sf. 62-63-64-65)
Kısaltılarak alındı)

K.Kürtçesi	Türkçe	G.Kürtçesi	Türkçe
Banek	Uysal	Banek	Alışkanlık
Tadan	Çevirmek	Baden	Çevirmek
Berjîn	Başucu	Berzîn	Yastık
Vore	Kar	Berf	Kar
Roten	Satmak	Firotin	Satmak
Didan	Diş	Dran	Diş
Sond werden	Yemin etme	Sund xwarin	Yemin etme

(Hüseyin Kaytan. Rewşen Dergisi Sf. 43 Kısaltıldı)

Şahıs Zamirleri Karşılaştırması:

"Kurmancî	Soranî	Zazakî
I.Gr.Ez	Ez	Ez
Tu	Te	Ti
Ew	Ew	Ew
Em	Em	Ma
Hun/Hon	Hon	Şima
Ew(ewna)	Ew(ewna)	Ê
II.Gr.Min	Min	Min
Te	To	To
Wî	Wî	E
Wê	Wê	A
Me	Me	Ma
Wan/ewan	Ewan	Êna"

(A.Bali. a.g.e. Sf. 134-5)

Karşılaştırmalar lehçeler arasındaki kimi anlam kaymalarının ve ses değişikliklerinin meydana geldiğini göstermektedir. Ama bu durum Dimilî'nin, Kürçenin dışında olarak ayrı-bağımsız bir dil olduğuna ilişkin iddiaları kesin olarak kanıtlamaya yetmez. Bu tür anlam kaymalarını ve ses değişikliklerini gelişmiş dillerin şivelerinde bile gözlemlemek olanaklıdır. Oysa karşılaştırmalar, benzerliğin aynı dil için sözkonusu olabileceğini açıkça

göstermektedir.

Bu arada Kürt dilinin dünya dilleri sınıflaması içerisinde İndo-Germen(İndo-Avrupa) dil ailesinin Iranî alt grubuna mensup olduğunu hatırlayalım. Güney Kürtçesinin İndo-Germen dil grubunun Germen kanadıyla daha fazla örtüşmesinden yola çıkan H.Kaytan "Kuzey Kürtçesi, Güney Kürtçesinden daha eski, daha köklü, ama daha ilkel bir konumdadır" (Rew. S.1 Sf. 35) demektedir. En azından bin yıldan bu yana Kürdistan ile Avrupa arasında tarihin kaydettiği bir göç olayı olmadığına göre yazarın düşüncesini çürütebilecek kanıtlara sahip değiliz. Yazarın Dimilînin ayrı bir dil olduğuna ilişkin bir düşünceyi paylaşmadığı zaten belli. Alıntıdan kastımız, dilimizin sorunlarıyla ilgilenenlerimizin, lehçelerdeki farklılıklara izah ararken benzer türden bilimsel yaklaşımlar göstermek gibi sorumlu bir davranış içersinde olduklarını göstermek içindi. Oysa ilk elden gözlemlenen farkları ayrılığa yorumlamanın şimdiye değin iddiadan öte bilimsel bir açıklaması yapılamadı.

Belirtmek istediğimiz şu ki, Zazakî'nin Kürtçenin bir lehçesi olduğu, tersi iddiaların ise bilimsel temellerden yoksun olduğu ve genel olarak Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin ve özellikle de Zazakî konuşan halkımızın zararına olduğunun açıkça bilinmesidir. Böylesi bir iddia idam sehpasında "75 yaşındayım. Kürdistan şehitleri arasına katılıyorum. Dersim yenildi, fakat Kürt ve Kürdistan yaşayacaktır" diye haykıran Seit Rıza başta olmak üzere Alî Şêr, Refîq, Kanber, Huseyn, Alî Ağa, Seid Huseyn'in tarihsel anılarına saygısızlık olacaktır.

Dilimizdeki lehçeleri önemsemek, tek bir ulusal lehçe içerisinde, zenginleştirici katkılarıyla beraber süreçte erime konusunu ciddiye almak gerekir. Bu sürecin bir doğal yönü var ki, buna kimsenin itiraz hakkının bulunmaması gerekiyor. Doğal sürecin işleyişinde yaygınlık, yazım diline yatkınlık ve bu anlama gelmek üzere gelişmişlik ve gelişime eğilimlilik, gibi etkenlerin rol oynayacağını görmek gerekmektedir. Bu etkenlere, iktisaden gelişmiş kesime ait oluşu da ilave etmeyi unutamayız. Konuyla ilgili kurumların, bireylerin ve onların basın-yayın eğitim düzeyindeki öznel faaliyetlerini de gelişime katkı ve hız katacağına kuşku yok. Burada olumsuz davranışlardan kaçınmanın önemini vurgulamalıyız. Küçümseme, yasaklama gibi tutumlar doğal süreci tümüyle olumsuz yönde etkileyecektir. Oysa lehçelerin özgür gelişimini engelleme, yavaşlatma bir yana teşvik etmek gerekiyor. Lehçelerin kaynaşmaları ancak böylece sağlanabilir. Ve hatta belki de, lehçelerin konuşulduğu bölgeleri dikkate alan bir idari düzenlemeye gidilmesi bile ileriki sürecin bir sorunu olarak karşımıza çıkabilir. Başka bir ifadeyle lehçelerin doğal gelişimle kaynaşmaları sürecine nasıl bir katkı sorununun çözümü olarak lehçeleri dikkate alan bir idari düzenleme yöntemi karşımıza çıkabilir. Lehçelerin erimesi sürecinin, gelişmiş dillerde bile halen bitmediği ve şive farklılığının giderilemediğini düşünecek olursak, bizim dilimizdeki lehçe farkının ortadan kalkmasının uzunca bir dönemi kapsayacağını şimdiden görmeliyiz. Lehçelerin yakınlaşması için zaman, sabır ve doğal gelişime ters olmayan yaklaşımlar gerekiyor. Bunu bilmek zorundayız. ■

● Suikast ●

Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterand'ın eşi, Françeş-Lebertes (Fransa Özgürlükler Vakfı) başkanı bayan Danielle Mitterand'a 6 Temmuz günü, halkımızın düşmanlarınca başarısız bir suikast yapıldı.

Bayan Mitterand, beraberinde Fransa İnsani İşler ve Sağlık Bakanı Bernard Kouchner ile 5 Temmuz günü Güney Kürdistan'ın başkenti Erbil'e gelerek bir parlamento oturumuna katılmıştı. Bayan Mitterand, çeşitli emas ve görüşmelerden sonra da, Halepçe'de incelemelerde bulunmak üzere beraberindeki heyetle yola çıkmış, yol üzerindeki bir kontrol noktasında, patlayıcı madde yüklü bir arabanın infilak ettirilmesiyle kılpayı ölümden kurtulmuştu. Patlamada biri çocuk, koruma görevlisi olan üç peşmerge yaşamını yitirirken yirmi kişi de yaralandı. Bu suikast dolayısıyla, Güney Kürdistan Başbakanı Dr. Fuad Masum başta olmak üzere, bakanlar, siyasi liderler ve halkımız yoğun bir tepki göstermiştir.

Seçimlerden bu yana, Güney Kürdistan'ın, halkımızın fiili denetimindeki kesimlerinde faili meçhul bir çok cinayet ve kundaklama olayları gündeme gelmektedir. Nitekim seçimlerde gözlemci olarak bulunan Leyla Zana ve arkadaşlarının Zaho'da kaldıkları Babil Otelinin önünde de benzer türden bir patlama olmuş birçok kişi yaralanmıştı.

Bayan Mitterand'a yapılan başarısız suikastin arkasında Kürt düşmanlarının olduğu kesindir. Güney Kürdistan'da yapılan seçimler, oluşturulan parlamento, kurulan hükümet gibi gelişmeler Kürt düşmanlarının gözüne batmıştır. Ülkenin dış ilişkilerinin düzene gireceğinin ilk ciddi işareti sayılan bayan Mitterend ve Fransa İnsani İşler ve Sağlık Bakanının ziyareti, düşmanları, anlaşıldığı kadarıyla iyice telaşlandırmıştır.

Dost ve düşman herkes bilmeli ki, bu tür çağdışı girişimler, halkımızın moralini bozmaya, onun kendi kabuğuna çekilmesine yetmeyecektir. Tarihinden de anlışılacağı üzere Kürtler uygar bir halktır. Sefalet içersinde iken bile Ranya ve Kalediyalı köylü kadınlarımız bayan Mitterend'a uğradığı suikasti bile unutturacak, ünlü Kürt misafirperverliğini, dostane ve sıcak ilgiyi gösterecek kadar uygar bir düzey ortaya koymuştur.

İnanıyoruz ki her türden terör halkımızı ve yöneticilerini dünya özgür halklar topluluğuna uzanan yolda başlattıkları emin yürüyüşe engel olamayacaktır.

ROJA TARÎ

M.Sait Alpaslan

Mirin bi mij û bombebarandinê hat. Gav teq
û reqek deng dida newala, gav jî dengê dayikek
tarîya berbangê diçirand.
Gir û gira firfirokan mêrg û gund û çiyayên
Kurdîstan dagirti bû.
Dîrok carek din wecê xweyî bi qirêj rê gelêKûrd dida.
Min mirovan dit:
Dilê wan di destê wan da, berê xwe dabûn ber
xeta jîyan û serîhildanê..
Bombe berê hêvî û xeyalan kûşt..

I

Ez ketibûn xewnek gran.. Bi dengê marş û stranan şiyar bûm. Min li dora xwe nerî.. Ez pir şaş bûm.. Bajar Çar hawir dor bi ala sor xemilandî bûn. Min bi hezaran qerenfîl dît. Bi hezaran şoreşger û şerwan jî hebûn û her yek bûbûn qerenfîlek.. Hemî kesên karker îro ji karxanan, ji derîyan derdiket û dadiketin riyan. Rêgen bi dengê lingên wan kil dibû, hol di bû. Marşek gerdûn di zmanê wan debû û dimeşîyan..

Ji nişkavde yek gûlan bi şopên kolonyalîst û dagirkeran di xwînê de hate gemirandin.. Bi mirinan hatin.. Bi tirs û çekên xwe ketin nav gel.. Lê belê tirs tûne bû.. Kes nereviya ji ber wan. Sing û paxlên xwe dan ber gulebarandina wan..

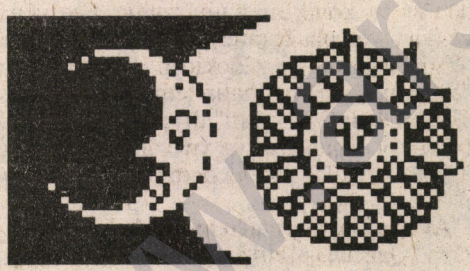

Ez ji li wir bûm.. Min dît, roj tarî dibû..
(Çi çax min te naskir
Ez birçî mam
min qeyd û kelepçan naskir
Çi çax min fikrên te xwend di pirtukên gran
Min tenêbûn û bêkesîyê naskir..
Lê ez netirsîyam
Eyy rê heval Marx
û
Lenîn
We pêşîyê bilind kir ala gûlanê
Bi karkerên Germenistanê
Li pê we min jî bilind kir ala proletarya
Ez gel im
Çi çax min kuştin
Min ji mirinan jiyanek nû peyde kir
Ne jiyana xaîn û qahpa
ne jiyana binketîya
Jiyanek serbilind û bi xiret
Zor spas rê hevalno
Zor spas ji wera)

II

Li her derê gel hinek din serî hildide.. Ê di gerila jî, milîtan jî gişt gel e. Çawa kû dewlet dibêje vana gerîla ye.. Ê di em gerîla ne.. Me bi mirinan tirsê qedand.. Em dizanin rojên tarî nêze kû biqedin.. Wê were rojên azad.. Emê li welatê xwe bi serxwebûn bijîn.. Ma ne bes e rijandina vê xwinê.. Ma ne bes e ev kûştin û qetlîaman.. Me sond daye azadîyê ji bo axa Kurdistan, em sonda xwe naxwun:

An serxwebûn an neman
An Kurdistan an neman....

ZERADEŞT Û ZERADEŞTÎ

Zeradeşt û Zeradeştî, wek gotarekê, bi zimanê Erebî, Elî Seydo Goranî, nivîsîbû û di "Kovara Korî Zaniyarî Kurd" de, li Îraqê, di beşê 3, hejmar 2 de, sala 1975, derketibû.
Naso piranîya wê gotarê wergerand zimanê Kurdî.

(Elî Seydo Goranî)
(Wergerandin: Naso)

Zeradeşt, Pêxemberê Îranî bû, yê ko berî bûyîna Îsa "Krîstus" (B.K.) bi çend salesedan (qurnan) jiyebû û ola wî, ya ko bi şeweyekî ferma (resmî), ola (diyaneta) herdu Dewletên "Mad" û "Paris" û yên dewletên di pê re, bi hezar salî, berî Mislimantiyê (B.M.) bû.

Di "Quranê" de, rêçenasên (mirûdên) Zeradeşt bi navê "Mecûs" dihatin naskirin.

Gotina Mecûs ji "Megûsiya", ya Pehlewî û gotina "Megav", ya Avestayî, hatiye Erebkirin. Merovên oledar li "Mêdiya" û "Faris", berî Zeradeşt, bi "Mecûsan" dihatin navkirin.

Pirr baweriyên Mecûsiyê cihên xwe di nav Zeradeştiyê de girtin, wek pîrozkirina (pakîkirina) çar êlêmêntan: Agir (ar), Ax, Ba û Av.

Mecûs bi sihrê û bi karanîna wê pirr navdar bûn. Grîkan (Yonaniyan) gotina Mecûs xistin zimanê xwe û pê maneya sihrê dan. Her wiha jî, gotina Mecûs di zimanên Ewropî de bû "Magic", bi maneya sihrê.

Bûyîna Zeradeşt

Zeradeşt lawê "Por-Şesp", ji malbata "Sipîtman" bû, li gundekî nêzîkî "Ûrmiyê" (Rizahiyê), yan li Ûrmiyê bi xwe , li Rohilatî Kurdistanê (Îranê), bûbû.

Di hewaldanên Îranî de tê gotin, ko Zeradeşt berî korbirina Îranê bi destê "Elêksender" bi (258) salan bûye.

Elêksender di navbera salên (330-333) (B.K.) de Îran dagîrkir. Bûyîna Zeradeşt dikeve sala (589) (B.K.).

Di gotinên lêkolînekaran de tê zanîn, ko dema bûyîna Zeradeşt, ne piştî salesedê heftan (B.K.).

"PARSÎ" (rêçnasên Zeradeşt, yên hiro li Hindistanê dijîn) hersal bi bûyîna Zeradeşt "roja nehê meha Xerdad, ji mehên farisî", "dikeve sîhê meha Gulanê", şahiyê dikin.

Ew bawer in, ko Zeradeşt "di sala 589 de (B.K.) bûye".

Piştî ko Zeradeşt sîhsalî bû, dev ji war û gola xwe berda û çû deh sal li çiya, bi tenê, bi raman û bawerî, bihurtin. Di pê re vegeriya warê xwe, jibona ola xwe biweşîne. Ji dest neyarên wî, ola wî liwir belav nebû. Ew neçar bû, ko birêwe (bisafire) bajarê "Belix", li Rohilatî Îranê û li "Qerral Hystaap" bibe mîvan, wekî ko di têkstên (nivîsanên) Girîkî di "Şahnamê" de tê gotin. Liwir, bawriya wî hat guhdarkirin, pêkirin û li tevaya welêt wê xwe vegirt.

Di hêrîşekê de, ya ko gelên "Asiya Navîn" birin ser Rohilatî Îranê, Zeradeşt di "Agir-Malekê" de (Mala Agir), bi destê Tirkekî Tûranî, hat kuştin.

Pirtûka Zeradeştê Pêxember bi "AVESTA" tê navkirin. Ew ji (5) beşên xweser (serbixwe), yan (5) pirtûkan pêktê, yên ke gişt ne di demekê de hatine nivîsandin. Beşê kevintirîn ji wan, yê ko di nav xwe de gotin û hînerên Zeradeşt bi xwe. Di pê re, şagirt û mirûdên wî ew komkirin û nivîsandin. Feqiyên Zeradeştiyê (zaneyên ola Zeradeştiyê) yên kevin, liser wan, bend û şopên oladariyê zêdekirin. Hêdîhêdî (bi vî awayî), her pêne (5) beş hatin temamkirin û bi şêweyê "Pirtûkeke Oledarî Yekgirtî" diyarbû. Mirûdên Zeradeşt ew di rêk û bingeha ola xwe de bi karanîn û heya hiro jî liser diçin. Lê rastiya dema nivîsandina wê nayê zanîn.

Ji "Avesta" du hejmarên mezin hebûn. Yek, ji wan, di xizêna "Qerralê (Melikê) Devleta Hexaminşî "de hatibû parastin, ya ko "Qerral Kurş El-Ekber" di saleseda heftan de (B.K.), li "Stexer, Paytextê Dewletê" damezirand, yê ko şona xwe hiro jî li nêzîkî bajarê "Şêraz", li Başurî Îranê, xuyadike.

Hejmara diduyê li bajarê "Şîz" bû, yê ko Zeradeşt lê bûbû

Di hewaldanên Zeradeştiyê tê gotin, ko pirtûka "Avesta", di wê heyamê de, wi "bîst û yek (21) beşokan û hezar (1000) bendî" pêkdihat. Di heyama "Sasaniyan" de, piştî hêrîşa "Elêksender", pirtûka "Avesta" ya ko hatibû teşandin, careka din hat komkirin. Lê bi tenê jê "sêsed û çel û heyşt (348) bend "karîbû bihata komkirin, yên ko liser "bîst û yek (21) beşokan" hatin danîn.

Bi vî awayî, pirtûka "Avesta", di heyama "Sasaniyan" de, nêzîkî (1/3) ji ya heyama kevnar, ma.

Zarenasê Rohilat (Orientalist West), yê ko di xwen-

dinên 'Avestayî" de zane ye, dibawere (bawerdika), ko pirtûka "Avesta", di heyama "Sasaniyan" de, ji "sêsed û çel û pênc hezar û hefsed (347 700) gotin pêkdihat. Lê tiştê ko heya hiro jê mayî, bi tenê "heyştê û sê hezar (83000)" gotin in.

"Avesta" bi awayê helbestî hatiye nivîsandin, nemaze di pirtûka "Yashtha" (Yeştha) de. Lêkolînekar bawer in, ko hin beş ji pirtûka "Avesta" bi awayê helbestên rêxistinî nivîsandin, nemaze beşê ko bi navê "Gatha (Sirûd)" tê naskirin. Ew sirûd bi dengekî bilind, wek stiran, dihatin gotin.

Du pirtûkên din "Zend û Pazend" hene, navên wan ligel "Avesta" tên gotin, yan ew wek rengdêr ji "Avesta" re tên hewmartin.

Gotina Zend, bi Farisê, manedan (tefsîr) e. Pirtûka "Zend", ya ko niha jî bi vî navî heye, vedigere heyama "Sasaniyan" û bi tenê jê hiro nêzîkî "sed û çel û çar hezar (144 000)" gotin mane.

Zeradeştî bawerdikin, ko pirtûka "Zend" jî, wek pirtûka "Avesta", ji Zeradeşt re daketibû; û jibo vê yekê, ew herdu pirtûkan bi hev re, bi lêv dikin û dibêjin:

"ZENDAVESTA".

Lê pirtûka "Pazend" manedan e, ji pirtûka "Zend" re, bi "Zaraveke Farisî", di navbera "Pehlewî û Farisiya nuh" de ye; û belkî jî bi "Zaraveke Kurdî" be

Di ser "Ola Zeradeştî û Pirtûka Avesta" re pirr demên dîrokî bihurîne. Giringiyên wan deman, ev çar demên jêrîn in:

Dema yekê

Heyama "Qerralên Hexaminşî", di destpêka salesedа heftan de (B.K.) û dawiya hêrîşa "Elêksender", yê ko zora "Dara", Qerralê dawîn ji "Malbata Hexamişiyan", bir.

Ev heyam, bi heyama weşandina Ola Zeradeştî û ferehbûna wê li tevaya welatên "Îranî û Kurdî", tê naskirin. Di vê heyamê de, "Pirtûka Avesta" bi awayê nivîsîn hat diyarkirin.

Piştî ko "Kurdan" ev Ola Zeradeştiyê hemêzkirin û liser çûn, wan bi serhişkî ew parast, heya bi hatina Mislimantiyê. Tê gotin, ko "Êla Redadî ya Kurdî" Limêjgeh û Navşên Oledariya Zeradeştî pirr diparastin. Di nîvê saleseda çaran ya Koçerî de, "Malbata Şedadî", ya ko ji "Êla Redadî" bû, "dewleteke" Kurdî, lipaş Çiyayê Qoqaz, li Qerebax û Geliyê Aras û Duwîn, avakir". "Şazî" jî, bavê "Nicimidîn Eyyûbî" û bapîrê "Selahidîn Eyyûbî", ji "Êla Redadî" bû.

Dema diduya

Heyama "Elêksender Mekdonî" û Cihgirtên (Paşekêşên) wî yên Mekdonî. Vê heyamê nîzîkî salesedekî kişand. Mekdoniyan merovên oledarî kavilkirin û "Pirtûka Avesta" (û pirtûkên din jî) şevitandin.

Bandora (tesîra) ola Zeradeştî, bi şêweyekî ferma (resmî), nema; lê li tenga gelêrî wê tîrêjê xwe hindanekirin.

Dema sisiya

Heyama "Qerralên Pirtî (Firtî)". Ev Qerral di pirtûkên Erebî de, bi "Qerralên Teva'ê yan Qerralên Eşxaniyan" tên navkirin, yên ko ji "Malbatên Rohilatî Îranê" bûn, welat jibin nîrê "Mekdoniyan" rizgarkirin û Mirîtî heya bi nêzîkî pênc salesedan kirin.

Di vê heyamê de, nîvê salesedê pêşîn, Piştî Krîstus (Zayînê), (P.K.), dema "Qerral Delxeş yê Eşxaniyan", yê ko Qerraltî ji sala (51-78), (P.K) kir û dema "împêretorê Romanî, Nêro" jî bû; Ola Zeradeştî dîsa hat parastin, mero û bingehên wê hatin jiyankirin û "Pirtûka Avesta", ya teşandî, careke din hat civandin û nivîsandin.

Tê diyarkirin, ko dema komkirin û nivîsandina "Avesta", ji nuh ve, nêzîkî dema komkirin û nivîsandina her çar "Bîbil'an" e.

Dema çara

Heyama "Dewleta Sasaniyan", di dawiya çarika pêşîn de, ji saleseda sisiyan (P.K.). Ev dem, dema nuhkirin û bilindkirina Ola Zeradeştî û heyama wê ya zêrîn, tê hejmartin. "Qerral Erdeşêr, damezirandarê dewleta Sasaniyan", Zeradeştî kir ola ferma ya welêt. Wî fermankir, ko "Avesta" bi giştî bête komkirin, ji nuh ve bête nivîsandin û bibe "Ola Ferma", ya bi tenê, ji welêt re. Ola Zeradeştî bû stûnê piştê ji "Împêretoriya Sasaniyan" re, bi dirêjahiya dema wê, bêtirî çar salesedan.

Biderketina ola Mislimantiyê û belavbûna wê, li Îranê, hêdî-hêdî siya Zeradeştiyê berbi jarbûnê çû. Di buhurtina salesedê pêşîn de, yê Mislimantî, Zeradeştî hêdî bû ola kêminayeke biçûk, ya ko dest bi koçkirina herêmên Rohilatî welêt kir.

Komikên, ji wê, çûn "Çînistan" pêktînin, nêzîkî (18000) kes tên hejmartin, bi navê "Pars" tên naskirin û bandoreke wan ya mezin li jiyana aboriya Hindistanê heye.

Li Îranê bi xwe jî, kêmaniyeke biçûk niha heye, le herêma "Kerman", li "Tahiran" û li hin bajarên din dijî, ya ko hejmara wê dora (10000) kes tê texmînkirin. Ew li Îranê bi xudî oleke ferma tê zanîn.

BINGEHÊN BAWERÎYA ZERADEŞTÎYÊ

Zeradeştî, di xwe de, jîna giyanî (canetî) û maneyî, dicivîne û pêşveçûna baweriyê bi pirjimarên Xwedayan (Xudêyan) heya bi bergeha Yekaniyê ye. Di jiyana metêriyalistî û civakî de, ew nûneriya pêşveçûna civakekê ji xudîkirina pêz û çendiniya destpêkî, heya bi civakeke çandiniyî pêşketî û jiyaneke nûjen, bilind û pêşketî, dike.

Jibona diyarkirina tiştên jorîn, divê em li baweriyên oledarî liba "Gelên Arî" berî Zeradeşt, temaşekin.

Gelên Arî, yên ko berî bi hezaran sal, li "Nîv-Avegirê Hindistanê" destpêkê bi cihewar bûn û li "Sirta Îranê" belavbûn; ew li "Rohilatî Deriya Qizwîn (Kespîş)", ko jêre "Îrana bilind" dihat gotin, dijîn. Heke em bidû şopên baweriyên oledar, yên wan gelan kevin, emê bawerine kevnar yên hawbeş (hempar) bibînin.

Lê belê hiro, em bi tenê, pirtûka oledar ya Hindî "Rigveda", ji wan rêçikên kevnar dibînin, ya ko bi awayê sirûd hatiye danîn û nûneriya heyamekê dike, ya ko têde Gelên Arî, ji jiyaneke koçkirinî derbasî jiyaneke çandinî û avakirinê bûne.

Di wê demê de, belkî jî di demên derengî de, hemû Baweriyên Arî xwe liser pîroz kirina (mîrzakirina) êlêmêntên Xweristiyê (enasirên tebî'î), yên sûdedar ji jiyanê re, paldabûn. Nêrîn li wan gelen re, wek dêkeke (dêyeke) dilovan bû. Av, ya ko jê her tişt jîndar dibe. Ba û Ewir, yên ko Erdê bi baranê jîndikin. Ew hemû ji

êlêmêntên pîroz bûn. Li aliyê din, Tarîtî , Ziwatî, Serma û Nexweşî, êlêmêntên ziyandar bûn; wan gelan, ew bi fênomênên dêwîtî (zeewabêrên şêtanî) didîtin. Liba wan, hêzên kirdar, di gerdûn de (li cîhanê), Xwedayên xêr û yên xerabiyê bûn. Xwedayên xêrê, bi pêşveçûna demê, cihne bilindtir û berztir, ji yên Xwedayên xerabiyê, digrin.

Çaxa ko Ola "Mihr yan Mithra, Xwedayên Ronahiyê", berî Zeradeşt, derket û li tevaya Îranê, Asiya Biçûk û Welatên Romî, belabû; ew bû ola bi tenê, li gelek beşan, li Rohilat û Rohava jî, bi dirêjahiya pirr salesedan. Di vê demê de, baweriyên oledar yên Arî gavne din berbi Yekaniyê ve avêtin.

Xwedayê "Mihr yan Mithra" cihekî berbiçavî bilintir di nav Xwedayên din de wergirt û bû mezintirîn û hêztirîn Xweda.

Lê Xwedayê Zeradeşt, yê ko bi "Ahoramezda" navdikir, ne bi tenê nmezintirîn û hêztirîn Xweda bû; ew Xedayê Yekanî, Kanedar, Nexwar û Nevexwar, Ebedî, Zane, Dilovan û kardar bû, jibona xweşiya merovan û rindîkirina wan. Ew dibîne, lê ew nayê dîtin. Gerdûn, ji dirêjahî heya bi ferehiya wê, ji jêrî heya bi joriya wê, dîtenameya hebûna wî dike. Ro, stêrk, hişanî, av û teba, hemû nimûne ne, jibona hebûna Afirekar û mezinahiya wî. Ew ebedî ye û nayê guhartin. Dr. Haug, zanistvanekî Pirtûka "Avesta" û zimanê" Sensekrêtî" yo, dibêje ((Pêxember Zeradeşt piştî mêlakiya wî ji Yekaniya Afirankar yê ko nayê perçekirin re, rabû bi çarekirina vê pirsiyarê, ya ko di her demê û her olê de raman pê hatin mijûlkirin, ko du hêz (bawerî) di destpêka Afirandinê de hebûn. Herdu hêz, yên ko lidijî hev bûn, bi du "Hêzên Cêwî" hatin navkirin)).

Kesên xêrxwaz, yên ji Zeradeşt hezdikin, ew ji ronahiyê jî ronahiyê jî hezdikin û divê ko gotin, kar û ramanên wan zelal û xawên (pirr pak) bin, wek ronahiya royê. Ew di xwe de rengdêrên rastî û rindî dibînin. Lê xerapîxwaz xwa di piş tariyê de vedişêrin, jiberko ew tirsonek in.

Şer di navbera rastî, deraw, ronahî, tarîtî, xweşikî û pîşikî de, pirr mezin e. Zora virr (derew), tarîtî, nerindî û xerapiyê çûye. Ew di dijaxaftineke berdewam de ne û qirdûna wan bi fermana Xudê ye. Karê rind, merov razîdike û karê xerap, merov ditirsîne û di jiyanê de şînedar dike.

Hestan bi bextyariyê, ji ronahiya Xudê ye; mêr û jin pê dihestin (dihesin).

Zeradeşt dijî pirhejmara (gelejimara) Xwedayan (Xudêyan) xebitî û ew xistin rêza çewterêkan û gunehkaran; û mirûdên wan, bi limêjvanên dêwan (şêtanan) rengdêrkirin. Lewre, gotina "Dêw" ya ko Xwedayên Arî pê dihatin navkirin û di zimanê Hindî de maneya "Şêtan" dide, bi Firansî maneya Xudê ye, di Kurdî û Farisî de bûye maneya "Şêtan" e; jiberko ev Xudê (Dêw) di ola Zeradeştiyê de cihê "Şêtan" girtiye û Zeradeştî xwe bi "Mezd-Yesnan", bi maneya (Limêjvanên Ahoramezda), navdikirin û şopnasên Xwedên kevnar bi "Dêw-Yesnan", bi maneya (Lemêjvanên Şêtan), navdikirin.

Gelên Arî yên kevnar bi du prînsîpan (baweriyan), prînsîpa rindiyê (xêrê) û prînsîpa xerabiyê (şer), bawerdikirin. Ev fênomêneke (dîtineke, xuyaniyeke) xwerist e û di baweriyên gelên din de jî heye. Lê belê veqetandineke (ferqehe) bingehîn di navbera Didutiya Îraniyên kevnar û Didutiya gelên din de heye. Kurtahiya vê veqetanê ew e, ko baweriya Gelên Arî bi hebûna "Xudayê Xerapiyê" ne jibona limêjkirin, pêşkeşkirina qurbanan, yan destrakirin û stuxarkirin jêre bû, wekî ko liba şopên baweriya gelên din tê dîtin. Liba Gelen Arî temam bi vajayî tiştên jorîn bû; wan doz li herkesî dikir, ko şerê "Xwedayên Xerapiyê" bikin, jibo zorbirina wan û erkên "Xwedayên Rindiyê" jî ew bûn, ko alîkariya merovan, di wî warî de, bikin. Ev şerkirin bingehek ji baweriya wan bû.

Çaxa ko Zeradeşt, bi hînerên xwe, doz li xelkê dikir, jibo bawerkirin bi Xwedayê tenê "Ahoramezda", yê ko erd û ezman afirandiye; mebest ne ew bû, ramana Didutiyê, ya ko di dilan de cihgirtibû, rake, wî ew heya kiribû bihgeha fîlosofî û hînerên xwe, lê di awayê çarçeweke Yekaniyê de.

AGÎR Û ZERADEŞTÎ

Di ola Zeradeştiyê de fênomêneke giring heya, ko gavkirin di ser re hîç nabe. Ew jî "Pîrozkirina Êgir e". Agir wisa bûbû êlêmêntê bingehîn di limêjgena Zeradeştî de, heya ko ew bi "Mala Êgir" dihat naskirin; û heya hin kesan Agir bi "Xwedayê ko Limêj" Jêre Tê Kirin" texmîndikirin.

Di rastiyê de, Zeradeştî, nêrîna wan ya pîrozî ji êgir re, ne ko ew jî Xudê dizanin, lê ew di êgir de şêweyê ronahiya Xudêyî û nîşana pakî û bilindiya Xudêyî dibînin.

Pîrozkirina êgir, ne bi destê Zeradeşt hatibû danîn, jiberko ew liba gelên arî pirr kevnar e; lê belê Zeradeşt bawerî bi pîrzkurune wî anî û ew xist navika ola xwe. Wî ew kir berbi limêjkirinê û bi alafa wî re limêja xwe û ya mirûdên xwe berbi ezmên, berbi "Ahoramazda" dikir.

ZERADEŞTÎ DI JIYANA METÊRYALÎSTÎ DE

Zeradeşt, bi hînerên xwe, yên ko xwe ji nava jiyana navça ko lê dejî vedikşînin, hewildide, ko civakeke çandinî rindewerî barrîne. Zeradeştî baweriya Didutiya Hêzan pêktîne, jibona çalakkirina livîna (hereketa) rêformistî (îslahî) ya psîşologî (nefsanî) û livîna avaniyî çandinî. Ev tişt di durişma Zeradeştî ya sêkoşeyî de diyardibe: Ramana pakerast, gotina pakerast û karê pakerast, ((pindar-niyek, giftar-niyek, kirdar-niyek)).

Heke (eger) ji karê qenc hewildana afirandina civakeke çandî xêrxwaz be; ji karê rind di hînerên "Avesta" de jî, amadekirina avaniyeke sax, ko bi vê civaka şandinî re lihev bê. Lewre, merov di hînerên Zeradeşt de dibîne, ko xebata merov jibona avakirina erdê û jiyanê û xweşîkirina wan, beşek ji pîrozkirina Xudayetî ye. Her karekî civakî, ko merov pê radibe, ne bi tenê sûd digihîne jiyana wî ya metêriyalistî, bi wî karî Xurê jî, li Dawîtiyê (axîretê), razî û mêlakdibe.

Liser vê bingehê, xudîkirin û xizmetkirina tebayan (heywanan) û parkkirin û çandina erden, ji limêjkirineke oletî û karekî oanetî tê hejmartin. Jiyana ne rêk û pêkî û bvkarî, ya ko jê perîşanî û qelsî pêdedibe, ji gunehan tên hewmartin; ol wan riswa û sezadike.

Di pirtûka "Bendheşin" de, yek ji pirtûkên Zeradeştî ye, tê gotin: ((Pêwîst e mîh û tebayên din, ji sermê, germê û ziyanên heya ko têr bibin. Di Zeradeştiyê de hatiye jî, ko êngil (melek) "Seroş" yê pakedar dema

limêja yasîna, navbera hêvar û şevê, dadikeve, jibo li rewşa hemû tebayan û çûkan temaşeke; heke ew têr bin, xudanên wan pîrozdike, lê ko ew birçî bin, xudanên wan riswadike. Nabe ko mîha can bête şerjêkirin, heke ew bikaribe bizê... Divê çûkên kedî (yên ko li malan tên xudîkirin) bi awakî rêxistinî, werin avdan û tenekirin. Pêwîst e teba û çûk werin tîmarkirin, pakkirin û şuştun)).

Di hevokên (26-29), ji fergirdê (feslê) sisiyê, ji pirtûka "Wendîdad", Xudê 'Ahoramazda" bane Zeradeşt dike: ((Zeradeştê navdayî navdayî, kesê ko liser rûyê erdê, bsi destên xwe yên rast û çepê, diçîne,ke). Kesê ko tutiştî liser erdê naçîne, ew erd jêre dibe: Tu, yê ko liser rûyê min tiştekî naçînî û tukarî nakî nakî, divê tu li daweroj li paşiya giştan rawestî, tiştek ji sifreyên ko jiyaneke şahî û bextyarî diqedînin nabe para te, bi tenê gemara xwerinê dê bi dest te teve)).

Di cihekî din de, ji pirtûka "Avesta", di bangeka "Ahoramazda" de, ji Zeradeşt re, tê gotin: ((Zeradeşt; ez bi rastî dibêm, ez merovê zemawendî (zewicî) di ser merovê nezemawendî re digrim, ez kesê bi mal û war di ser kesê bêmal re digrim, ez kesê ko bûyî bav di ser kesê bêqiçik (bêzarok) re digrim, ez kesê xudî hebûn di ser kesê bêpar re digrim)).

Nimûneyên wisa hînerî di "Avesta" de pirr in. Mebest jê diyar e, ko jiyana ne rêk û pêkî, ne berpirsiyarî û bêkarî, ya ko perîşanî û qelsî jê berhemdibe, tê riswakirin.

SEZADAN JİBO ÇEWTİYAN Dİ OLA ZERADEŞTÎYÊ DE

Sezadan, carna, pêkanîna hin karan, yan dayîna tiştna, ko sûd bigihîne xelkê. Di pirtûkên Zeradeştiyv de, ev bingehên jêrîn, jibo vedana gunehan, hene:

1. Dayîna merovên oledar tiştên ko ew pê erkên xwe bi cib bînin.
2. Dayîna cotariyan (cotkaran) destekên çandinî, yên ko ji wan kêm in.
3. Dayîna cengevanan (şervanan) çekên ko ji wan kêm in.
4. Xawênkirina erden ji gemar û tiştên ziyanker û amadekirina wan jibo çandinê.
5. Kolana cawan (cokan) û gihandina avê ser erdên tîmayî.
6. Dûzkirina erdan ji kort û qelşan.
7. Ziwakirina erdên nizmikî û golewerî.
8. Avakirina pireyan û çandina daran.
9. Kuştina tebayên ziyanker û ziyankerên ji merov, teba û berhemên çandinî re.

Di (Collier's Encyolopedia) de, ya "Dayîra Zaniyariya Emêrîkî", çapa 1065, hatiye gotin:

((Zeradeştî, heya hiro jî, qurbanên xwe ligel av û pîkên (nuçên7 daran, li pêşiya agirekî tim-vêketî, bi şahî û bi sirûdên nasedar "Gatha", pêşkeşdikin. Ew miriyên xwe liser rêka (şopa) "Mêdiyan" radikin, laşên wan liser bircên bilind tatînin, çûkên nêçirvan lê dicivin. Yek ji pêkarên wan, her merovekî wan, navbera (7) û (10) salî, kincekî yan miltanekî (kurtikekî) û şalekê distîne û bi dirêjahiya jiyana xwe, li xwe dihêle. Zeradeştî, jiyan, pakbûn û rûmetiya zemawendiyê diparêzin; û xwestemkirin û namûs-şikestinê riswadikin.)) ■

BİŞÊNG ANIK

Roj 21'ê Adarê
Roj, Roja cejna kurda.
NEWROZ '92

Rojek germ û sor
Hêvîya Ronahiya di nav tarîstanê de
Helbestek hate nivîsandin
Ser gula sor ser BIŞÊNG

Rê Heval BIŞÊNG- Navê xwe kola,
bi XWÎNÊ ser rupelên Diroka KURDISTAN
av da bi XWÎNA XWE rezên welatê MEDYA

Gote Mezopotamya Cîhê Bavû Kalê min e
Gote Mem û Zîn Eşqa Mezra Botane
Gote Ez Ji Şehidek jibo axa MEDYA
Jibo royê DİCLE Û FIRAT
Jibo Berên Burcên DİYARBEKIR,
Jibo Darên, Zinarên Cûdî
Jibo Çiyayên ŞIRNAK, GEBAR, HEREKOL

Roj hat...

Zilma Pers, Asur, Karnekir
Karnekir Zilma Acem, Fars
Karnekir Generalên Tirko, Hucrên İşkencayê

Sir xwestun Ji xwişka BIŞÊNG
Lê belê ser da kuhilka MEDYA,
wekî Leyla Qasim, wekî Gellan

Hêstir ji çava di hat, dilop bi dilop
dil şikandin, pêrî pêrî

Çavsorên dijmin, tilî şikandin, Neynük Rakişandin
Sotin, Şevîtandin ezîyet bi ezîyet
Hilawistin. Tazîkirin.
Laş Perçe Perçe, Can bêdeng.

Hilveşandin tim kevneperestî û barbarî û
zilmû zordarîya sed sala ser serê BIŞÊNGê
vereşa kûçkên faşîsta, işkencê de, girtîngeha
ŞIRNEXde

Westan...
Xwîn dî herikî li BOTAN'ê

21'ê ADARÊ 92!
Dilê min birîndar, evîna min ji min dûr
Gula sor, BIŞÊNGAmin
Kirin çar par wekî KURDISTAN, Bûye çar reng wekî MEDYA.
Ji girtîngehê nalînek tê ji kezep
Bûye agir, bûye NEWROZ, bûye Cejna KURDA,
Bûye Parçekî ji MEDYA, seri dikşîne ê heval BIŞÊNG

BIŞÊNG carna agirê KAWA, carna DÊRSIM, AGIRÎ, MAHABAT,
Carna agirê HELEPÇÊ'de di be pêt.
İro ji agirê AZADÎ û SERXWBÛNÊ pêxistîye
Agirê Aşitî û hoybûnê Pêxistîye
KAWAYÊ Hesinkar namîne bi tenê, namîne bê heval di MEDYA'yê de

Bu LEYLA QASIM, İro ZEKİYE-BİŞÊNG
Sîbe KURD û KURDISTAN
(...)
AZAD

DERSÊN ZMANÊ KURDÎ
- VIII -

XWENDİN

-Bra demjimêr çi ye?
-Demjimêr yek û bîst û pênc deqîqe ye.
-Xêr e tu wiha dilezînî?
-Ez diçim mitingê. Wer dixwuye ku ez dê dereng bimînim.
-Ez jî diçimê, wer e em xwe bavêjin texsîyekê.
-Te, me bi ber rêyek baş xist, de kerem bike va yek hat jî.
Di texsîyê de her du ya xwe bi hev da naskirin. Yê bê demjimêr destê xwe dirêjî yê din kir û got:
-Ez Elî me.
-Ez jî Reşat im. Bi eslê xwe ez Mêrdînî me. Bû nêzî deh salin ez li Stenbûlê rûdinim. Di pawlûka plastîkan de dixebitim.
-Ez bi nasîna te gelek şa bûm. Ez jî bi eslê xwe Diyarbekrî me. Rûniştina min î vira sê-sê û nîv sal he ye. Ez li avahîyê (înşeatê) dixebitim. Bo dabeşî mitîngê bibim min destûr xwest. Serhostê me hembajarê min e û piştî vê jî bi gelemperî mirovekî baş e. Dizanibû jî ji bo mitingê destûrê dixwazim, dîsa jî li pêwistîya min ne pirsî. Bi pey derewa min neket.
Brayê Reşat, guftûgoya te gelek xweş e, dest jê na be, kerem bike em dakevin va em hatin nik mitîngvanan.
Her dû li pey hev daketin. Ji dûrî ve li geremolê nihêrîn. Elî axivî:
-Tu dibê em neçin nik wê penqertê ya sendîqê. Li ser jî tenê "Bijî yek Gulan" hatîye nivîsandin. Û li pey wê jî penqertek din î xweş he ye: "Bijî tekoşîna rizgarîya netewî a gelê Kurdistan" hatîye nivîsandin.
-Fermo em bikişin.
Her du çûn cîyê ku dıgotin. Ketin rêzê. Rêveçûn bi rê ket. Di rêza wan de tenê her du siloganên li penqertan dihatin bang kirin. Rêza wan jî ji gelekên din dirêjtir bû. Wer dixwuya ku ew her du penqert bala gelekên din jî kişan dibû. Gihîştin qada mitîngê. Nêzî neh-deh hezar kes civîya bûn. Hema hema bi qanda wan polîs û tîmên taybetî jî civîya bûn li dora mitîngvanan.
Gelek axaftin hatin kirin û pir jî silogan hatin bang kirin. Dihat xwuya kirin ku mitîngvan li gor salên din bêtir stewîya bûn. Kes pir bi hev re ne ketin pêşbazîya siloganan. Bi silametî mitîng qedîya û belav bû.
Elî û Reşat jî navnîşanên hev û du girtin, xatir ji hev xwestin û veqetîyan

DEMJİMÊR (SAET)

-Demjimêr çi ye?
-Demjimêr yek û nîv e.
-Demjimêr çend e?
-Demjimêr pênc û çarîk e.
-Demjimêr tê çi?
-Demjimêr hatîye şeş û çil û sê deqîqan.
00.30: Demjimêr nîv e.
01.00: Demjimêr yek e.
01.05: Demjimêr yek û pênc deqîqe ye.
Demjimêr ji yekê pênc deqîqe derbas dibe.
02.15: Demjimêr yek û çarîk e.
Demjimêr ji duduyan panzdeh deqîqe derbas dibe.
03.30: Demjimêr sisê û nîv e.
03.40: Demjimêr sisê û çil deqîqe ye.

www.cirardi.org

Demjimêr ji çara re bîst deqîqe ma ye.
Demjimêr ji çara re bîst deqîqe he ye.
Demjimêr ji çara re bîst deqîqe dixwaze.
Demjimêr çar kêm bîst deqîqe ye.
04.45: Demjimêr çar û çil û pênc deqîqe ye.
Demjimêr ji penca re çarîk he ye.
Demjimêr ji pênca re çarîk ma ye.
Demjimêr ji penca re çarîk dixwaze.
Demjimêr pênc kêm çarîk e.
15.35: Demjimêr sisê û sî û pênc deqîqe ye.
Demjimêr ji sisiya sî û pênc deqîqe darbas dibe.
Demjimêr ji çara re bîst û pênc deqîqe ma ye.
Demjimêr ji çara re bîst û pênc deqîqe he ye.
Demjimêr ji çara re bîst û pênc deqîqe dixwaze.
Demjimêr panzdeh û sî û pênc deqîqe ye.
12.00: Demjimêr diwazdeh e.
17.00: Demjimêr pênc e.
Demjimêr huvdeh e.
Demjimêr pêncê paşî nîvro ye.
19.05: Demjimêr bîst kêm pênc deqîqe ye.
Demjimêr nozdeh û pênc deqîqe ye.
Demjimêr nozdeh û pêncê paşî nîvro ye.
Demjimêr ji heşta re pênc deqîqe dixaze.
Demjimêr ji heşta re pênc deqîqe ma ye.
Demjimêr ji heşta re pênc deqîqe he ye.
Demjimêr heşt kêm pênc deqîqe ye.

Demjimêra dîwêr: Duvar saati
Demjimêra masê: Masa saati
Demjimêra desta: Kol saati

DIVÊK:
00.30: Demjimêr nîv e: Saat yarımdır.
01.45: Demjimêr yek û çil û pênc deqîqe ye.
Demjimêr ji duduwa re çarîk ma ye.
Li gora van nimûnên jorîn, dijraberên van reqemên jêrîn bi Kurdî binivîsînin.
01.15 : .....
12.10 : .....
13.30 : .....
14.45 : .....
14.55 : .....
15.20 : .....
15.50 : .....
16.35 : .....
17.05 : .....
19.04 : .....

DAÇEK (EDAT)
Tek başlarına bir anlam ifade etmeyip adlarla birlikte kullanılarak ada hal veren kelimelerdir. Kürtçede edatler genel olarak basit ve bileşik olmak üzere iki grupta toplanabilir.

I BASİT EDATLAR (DEÇEKÊN XURÛ):
Basit edatlar tek başlarına bir anlam ifade etmezler. Kürtçedeki basit başlıca basit edatler şunlardır:
Li, di, bi, ji, jî dir.

LI:
Bu edat, ada **de, e** ve **i** halî verir.

NİMÛNE:
Li mal : Evde
Li der : Dışarda

www.arsivakurdi.org

Li masê : Masada
Li çiyê : Dağda
Li bajêr çi difiroşin?: Şehirde ne satıyorlar?
Pêşmerge li welatin: Peşmergeler ülkededirler.
Ferat li Kurdistan e : Firat Kürdistan'dadır.
Li gund dibistan he ye: Köyde okul vardır.
Şagirt li dibistanê ne: Öğrenciler okuldadırlar.
Bavê te li gund e? : Baban köyde midir?
Wî li hevalê min xist : O arkadaşımı dövdü.
Ew li bavê çûye : O babasına çekmiş,

DİVÊK :
Cîyên niqtekirî bi Kurdî dagirin.
- Yerde : .....
- Havada : .....
- Onlar ülkededirler : .....
- Ağaç ormandadır : .....
- Öğrenciler evlerindedirler : .....
- Baban dağdadır : .....
- O onu dövdü : .....
- Şehirde her şey satılır : .....
- Köyde kuzu çoktur : .....
- O dayısına çekmiş : .....

Dİ:
Bu edat da ada de hali verir. Ancak li edatından farklı olarak ada içsel bir hal kazandırır. Önüne gelen kelimeden sonra de (da) ekiyle birlikte kullanılır.

NİMÛNE :
Li masê : Masada
Di sindoqê de : Sandıkta (Sandığın içinde)
Zarûk li çem in : Çocuklar çaydadırlar.
Masî di çem de ne : Balıklar çaydadırlar. (Balıklar çayın içindedirler)
Örneklerden de anlaşılacağı gibi bu edat "hundur" kelimesi ayrıca kullanılmadığı halde kelimeye "içinde" anlamını kazandırmaktadır.

DİVÊK:
Watên van hevokên jêrîn bi kurdî binivîsînin.
-Derede balık var : .....
-Hasan içerdedir : .....
-Yolcular uçaktadırlar : .....
-Su tastadır : .....
-Testideki su : .....
-Para cebimdedir : .....
-Onun anlamı sözlükte vardır : .....
-O cezaevindedir : .....
-Sorun içimizdedir : .....
-Elbisem dolaptadır : .....

BI:
Türkçedeki ile, -ce, -lı gibi ekleri verdiği gibi kimi durumlarda da adın e halinedki bükümünü sağlar.

NİMÛNE:
Bi tasê av vexwar : Tas ile (tasla) su içti.
Ew bi firokê hat : O uçak ile (uçakla) geldi.
Hesen dest bi kar kir : Hasan işe başladı.
Hûn ber bi mal diçûn : Siz eve doğru gidiyordunuz.
Bi min pir baş e : Bence çok iyidir.
Bi we ev çawa ye? : Sizce bu nasıldır?

www.arsivakurdi.org

Bêr bi dox e : Kürek saplıdır.
Mehîn bi canû ye : Kısrak taylıdır.

DİVÊK:

Watên van bejê û hevokên jêrîn bi Kurdî binivîsînin
-Bence : .....
-Sence : .....
-Çayı : .....
-O işe başladı : .....
-Koyun kuyrukludur : .....
-Şehirler sokaklıdır : .....
-O eve doğru mu gitti? : .....
-Sen trenle mi geldin? : .....
-Sence bu at iyi midir? : .....
-O kiminle geldi? : .....

JÎ:

Adın önüne gelerek adın **den** ve **i** hallerini verir

NİMÛNE:

-Ez ji mal têm : Ben evden geliyorum.
-Tu ji hundir têyî? : Sen içerden mi geliyorusun?
-Ez ji te hez dikim : Ben seni seviyorum

DİVÊK:

Li gora van nimûnên jorîn watên van hevokên jêrîn bi Kurdî binivîsînin:
-Köyden geldim : .....
-O beni seviyor : .....
-Sen onu seviyor musun? : .....
-Ben dağdan geliyorum : .....
-Minare ağaçtan yüksektir : .....
-Balık denizden tutulur : .....
-Testiden su döküldü : .....

JÎ:

Dahi anlamındaki de edatının karşılığıdır. Dahi anlamını katacağı kelimenin sonuna ayrı olarak getirilir.

NİMÛNE:

Ez jî : Ben de
Ji çiyan jî bilindtir e : Dağlardan da yüksektir
Min jî gotibû : Ben de demiştim.

DİVÊK:

Li gora van nimûnan wathen hevokên jerîn binivîsînin:
Ben de geldim : .....
Kitap da kırmızıdır : .....
O da gitti : .....
Sen de çalışkansın : .....
Kalem de al : .....

FERHENGOK

Demjimêr : Saat
Lezandin : Acele etmek
Dereng : Geç
Nêz : Yakın
Destûr : İzin
Serhoste : Ustabaşı
Hembajar : Hemşehri
Bi gelemperî : Genel olarak
Pêwistî : Gerekçe
Derew : Yalan
Guftugo : Sohbet
Geremol : Kalabalık
Rêveçûn : Yürüyüş
Qad : Alan
Taybetî : Özel
Stewîn : Olgunlaşmak
Pêşbazî : Yarışma
Nawnîşan : Adres
Fıroke : Uçak
Dirav : Para
Berîk : Cep
Piyan : Bardak
Cêr : Testî
Kovar : Dergi
Jîr : Çalışkan
Divêk : Ödev

www.arsivakurdi.org

Bir Örgüt Çökertildi

TC, terör yasasıyla birlikte, ikiden fazla topluluk gördüğünde örgüt kaygısıyla eyleme geçmeden duramıyor. Güçlülüğünün ve hakimiyetinin ispatını "örgüt çökertildi, teröristler ölü olarak ele geçirildi, teröristler kıskıvrak yakalandı, teröristler kendiliğinden güvenlik güçlerine teslim oldu" gibi TRT ve burjuva basını aracılığıyla ve istihbarat ağırlıklı yalan haberlerle her gün kamuoyunu yönlendirmeye çalışıyorlar. Bunun Malatya'da yaşanan çeşitli örnekleri de mevcut.

Malatya Yeşilyurt Örnek Cumhuriyet Köyünde, 22.5.1992 gecesi ortaokul ve ilkokul direklerinden Türk bayrağı indirilerek yerine yeşil-sarı-kırmızı renklerden oluşan Kürdistan bayrağını temsilen bayraklar asılmış. Bunun üzerine 23.5.1992 gecesi köye geniş çaplı operasyon düzenlenerek köylülere hakaretler yağdırıldı, "suça istinaden" pekçok köylü gözaltına alındı. Operasyon devam ederken köyün giriş ve çıkışları da kontrol altına alındı. Bu süre içinde gözaltına alınanların bir kısmı birgün içinde serbest bırakılırken, M. Çetinkaya C. Bakın, M. Çetinkaya, B. Akdeniz ise 5 gün gözaltında tutuldular. Gözaltında tutulanlar 5 gün sonra Yeşilyurt İlçe Jandarma Karakolunda sivil timlerce sorgulanarak daha sonra çıkarıldıkları mahkemede serbest bırakıldılar.

Sonuçta içeri alınanların "KKP-PKK-TKEP ittifakını savunan bir programa sahip "Emeğin Kurtuluşu" adlı örgütten dolayı gözaltına alındıkları söylenildi. Gözaltına alınan şahısların da bu örgütün Malatya sorumluları olduğu öne sürüldü.

Böylece yeni bir örgütün Malatya sorumluları ele geçmemiş olsa bile bir örgüt çökertilmiş oluyor!...

Newroz Malatya

İnsanlık Adına

Kürt ve Türk halkları!

TC'nin ve onun mecliste grubu bulunan partilerinin seçim meydanlarında dile getirdikleri "hak, özgürlük, demokrasi, refah" vaatleri artık geride kaldı. "Demokratikleşme" diye önümüze koydukları paketi açtılar ve paketten kan, katliam, yargısız infaz, gözyaşı, zam ve yoksulluk çıktı.

Artık burjuva partilerinden bir beklentimizin olması düşünülemez.

Eğer daha fazla kan ve gözyaşının akmasını istemiyorsak, eğer özgür ve demokratik bir Türkiye ve Kürdistan istiyorsak bu hükümete destek olmayalım. Sözde sol görünen hükümet ortağı SHP, ANAP ve Özal'ın politikalarından bile gerilere düşmüştür. Demirel ve partisinin "demokrat"lığını ise izaha pek gerek yoktur. Görünen köy kılavuz istemez derler, gerçekler ise çıplak olarak ortada.

Bize reva görülen: Olağanüstü Hal'dir, köy koruculuğudur, katliam, işkence ve yargısız infazdır; DGM yargılamalarıdır, devlet terörüdür; kendi dilinde konuşamamadır, eğitim özgürlüğünün yokedilişidir, işsizlik, sefalet ve açlıktır.

Türk ve Kürt Halkı!

Bize bunları reva gören hükümetten, partilerden, özellikle solculuk edebiyatı yaparak oy avcılığına çıkan SHP'den desteğini çekmelisin. Bunlara destek olmak veballerine ortak olmaktır. Bu bir çağrıdır. Bir kurum ya da kuruluş adına değil, insanlık adına bir çağrıdır.

Bijî Azadi, Bimre Koletî

G.S.
Afşin - K.Maraş

Kamuoyuna

Ülkemizde nereye baksak çifte standart politikalar görmek mümkün. İşbaşına gelen DYP-SHP burjuva Koalisyon Hükümeti de bir yandan "İnsan Hakları", "Demokrasi" demogojisi yaparken, bir yandan da pervasızca en azgın devlet terörü uygulamaktan geri kalmıyor. Türkiye ve Kürdistan'da devrimcilere ve Kürt halkına karşı "Yargısız-yerinde infaz" lar uygulamaya konuluyor; dağlarda, sokaklarda ve evlerde insanlar toplu halde katlediliyor; güpegündüz sokak ortasında insanlar kaçırılabiliyor, işkenceden geçiriliyor ve "yok ediliyor".

Dışarıda Kürt-Türk halklarına ve devrimcilere uygulanan bu faşist politikalar, cezaevlerindeki siyasi tutsaklar olarak bizlere de uygulanıyor. Bugün Bursa Cezaevinde otuzlu günleri aşan açlık grevi gündemde ve sürüyor. Hak gaspları, sömürü ve baskının olduğu her yerde devrimci mücadele de var olacaktır.

Cezaevlerinde uzun mücadeleler sonucunda bedelini ödeyerek, kanımız ve canımız pahasına elde ettiğimiz insanca yaşama ve demokratik haklarımızın gasp edilmesine sessiz ve seyirci kalamayız. Haklarımızı gasp ettirmeyeceğimizi; gerekirse bu uğurda bedel ödemeye hazır olduğumuz bilinmeli ve doğacak her türlü olumsuzluktan siyasi iktidarın sorumlu olduğunu belirtmek isteriz. Devrimci tutsakların özgürlük eylemlerini bahane eden düşman, açık görüş hakkımızı uzun süredir gaspetmiş durumda. Bizler, her açık görüş hakkımızın olduğu günlerde bizlere dayatılan kapalı görüş "hak"kını protesto ediyoruz. Adli tutsaklara açık görüş yaptırılırken siyasi tutsaklara yaptırılmaması açıkça çifte standart uygulamakdır ve

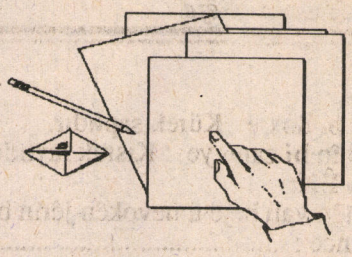

bu tutumu protesto ediyoruz.

Kamuoyunu, bu haklı eylemimizde bizleri desteklemeye çağırıyoruz.

Adalet Bakanı'ndan keyfi olarak yasaklanan açık görüş hakkımızın ve diğer haklarımızın verilmesini istiyoruz.

Malatya Cezaevinden Siyasi Tutsaklar Adına İhsan GEDİK, Cumhur BİRCAN, Hamza KANDEMİR

Başaracağız

Devrimi, demokrasiyi ve Kürt ulusunun yaşama kavgasını en güzel ve kaliteli şekilde kitlelere anlatan derginiz NEWROZ için candan teşekkürler ve tebrikler.

Derginizi büyük beğeni ve zevkle okuyorum. Benim için bir tutku haline geldi bu. Fakat şunu da söyleyeyim bir ay bekleyip de sonra NEWROZ'u okumak insana sabırsızlık vermiyor değil. Derginizi bir okuyucu olarak daha kısa sürede görmek istiyorum. Birkaç arkadaşın da bu konuda size yazdığını sanıyorum.

Derginizi tüm zor koşullara rağmen almaktan çekinmiyorum. NEWROZ'u satan bayiye yaklaştığımda karşıda dikili nöbetçi polisin bakışlarını görmemezlikten gelip aldığımda NEWROZ'u gurur kaynağı olarak elimde çok net görünecek şekilde yürüyorum. Şuna inanıyorum ki TC'nin polisinin, askerinin, mitinin, timinin gücü Kürt toplumunun uyanışına, direnme savaşına yetmeyecektir. Dersim'den Koçgiri'den Zilan'dan, Nusaybin'den, Şırnak'dan ve daha nice yerden nice Denizler, Mahirler, Hasanlar, Mehmetler, Sinanlar, Durmuşlar, Ayşeler, Fatmalar, Beseler çıkıyor, çıkmaya da devam edecek. Ta ki bu ulus TC'nin işgalinden kurtulana dek. Biliyoruz ve bilmeliyiz ki beklediğimiz gün bir gün mutlaka gelecek. Bağımsız Kürdistan hayal değil, gerçek olacak. Bunu, direnmeyi bilenle, insana insan gibi muamele yapanlar, emeğe ve emekçiye saygı duyanlar, daime ezilmişliğin, sömürülmüşlüğün acısını tadanlar, kara sevdalı sevdiceği G-3 kurşununa hedef gidenler ve ölüsünü bile görmeye layık görüşmeyenler olarak başaracağız.

Yaşasın DEVRİM savaşımız. Yaşasın SOSYALİZM. Yaşasın Sarı-Kırmızı-Yeşil bayrağımız. Yaşasın Dergimiz NEWROZ.

Tunceli'den BESER

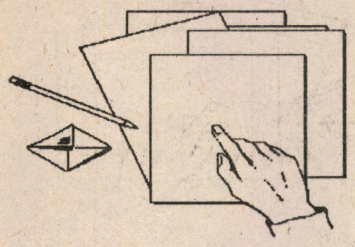

NEWROZ'A

1 Mayıs günü Newroz bürosundan çıkıp caddeye inerken, önüme tanımadığım ve sivil polis olduğunu söyleyen birisi çıktı. Beni durdurarak kimliğimi sordu. Birden dört beş kişi etrafımı sardı. Beni zorla bir binanın içine soktular. Neden dergi bürosuna gittiğimi sordular. Tekrar binadan alarak zorla arabaya bindirdiler. Arabayla götürürlerken, gözlerimi çarşı merkezinde bağladılar. Değişik yerlerden dolaştırarak götürdüler. Şehir dışına çıktığımızda, tahminen Elazığ yolu üzerinde bulunan Trafik Şubesine ait binaya aldılar.

Yolda götürülürken bana "Son duanı et, sen artık ölüme gidiyorsun" diyerek saçlarımı çekip, silahlarını şakaklarıma dayayarak araba içinde tartakladılar. "Bize çalışacaksın, ihbarcılık yapacaksın, dediğimizi yapmazsan öldürürüz, ölümünden bile kimsenin haberi olmaz" dediler. Bu durum götürüldüğüm binaya kadar devam etti.

Binaya götürülürken "Newroz bürosuna gidip gelerek, orada nelerin yapıldığını, kimlerin gelip gittiğini bize söyle ve bizim için çalış" diyerek beni aşağılık bir şey olan ajanlığa teşvik etmeye çalıştılar.

Binadan tekrar beni alarak şehrin bir yerinde bıraktılar. Bıraktıkları zaman "Bir daha oraya gitmeyeceksin, Newroz'a gidersen seni tekrar alırız" dediler.

E.Çiçek
MALATYA

Güneydoğu İplik Fabrikaşında Çalışan 250 İşçi Atıldı

Gaziantep'te kurulu bulunan Güneydoğu İplik Fabrikasın'da çalışan 250 işçinin işine son verildi. İşçilerin işverenden alacağı 8 milyar lira parayı işveren ödemeyince işçiler fabrika önünde bir protesto eylemi gerçekleştirdiler.

İşveren 8 milyar lira parayı iflas ettiği gerekçesiyle ödemeye yanaşmıyor. Gerçekte ise işverenin Irak'a yaptığı ithalattan 60 milyar lira kâr ettiği herkes tarafından biliniyor.

1 Haziran'da başlayacak toplu iş sözleşmesi görüşmeleri öncesinde işverenin kendilerini işten çıkararak kanunsuz bir lokavt yaptığını öne süren Teksif İş Sendikası şube başkanı Ali Seyvan kısaca şunları belirtti: "İşveren, hiç bir gerekçe yokken fabrikayı kapatıp 250 arkadaşımızı işten çıkarttı. Biz sendika olarak bu kararı kanunsuz lokavt olarak nitelendiriyoruz. Şu anda işçilerimiz fabrika kapısında oturma eylemi yapıyorlar. İşçilerin haklarını korumak için ilgili yerler nezdinde girişimlerimizi sürdürüyoruz."

Newroz/ Antep

İnsanım Diyenlerin Dikkatine!

Ben Almanya Bremen'de işçi olarak yaşamını sürdürmekte olan bir yurtseverim. Memleketim Nizip Köseler köyüne izine gitmiştim. İzinde geçirdiğim günler benim için acı dolu günler oldu. Acı, feryat, işkence altında yaşıyordu köylülerim.

Köseler Köyünde, birbuçuk yıldır kayıp olduğu sanılan İbrahim Durmaz'ın nerde olduğunu öğrenmek isteyen güvenlik güçlerinin köylülere reva gördüğü şey tam anlamıyla işkenceydi. İbrahim Durmaz'ın tüm yakınlarının 15-20 günde bir işkenceye çekilmesi, bu da yetmezmiş gibi aile bireylerine işbirliği tekliflerinin yapılması utanç verici bir olay. İ.Durmaz'ın abisi üç aydan beri gözaltında. Hangi karakol ya da şubede olduğu bilinmiyor. Ölü mü, sağ mı, nerede, bilinmiyor. Kimse de nerede olduğunu soramıyor.

Ayrıca İ.Durmaz'ın dayısı dokuz ay önce sorguya alınıyor ve "bilmiyorum nerede olduğunu" demesine rağmen şüpheli şahıs olarak içeri alınıyor. Ve işkence sırasında "kalp krizi geçirdi" denilerek ölüsünü veriyorlar. Bu şahıs 20 yıl ihtiyar heyetinde görev yapmış dürüst bir yurtseverdi. Bunun üzerine ayaklanan köylülere toplu işkence yapılıyor ve bu işkence seansları halen sürmektedir.

Köseler köyü insanlarına köy koruculuğunu kabul etmedikleri için "siz Türkiye'yi bölmek istiyorsunuz" denilerek baskı yapılıyor.

Evet, 65 yaşında bir babanın bıyıkları çekilerek feryatlarına şahit oldum. Onursuz uygulamaları gördüm.

Almanya'dan
Bir Okur

Bitmeyen Vahşet

Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Uyuklu (Sınık) köyünde tüyler ürpertici bir cinayetle cinayetler listesine bir yenisi ekleniyor.

Lice'nin Şatıh köyünde ikamet eden 35 yaşlarında Bedirhan adında bir vatandaş ile Midyat'tan gelen bir asker arkadaşı ava çıkarken köylerine komşu olan Uyuklu (Sınık) köyünün sınırlarına yakın bir yerde, Uyuklu köyünün koruculari tarafından açılan ateş sonucunda yaralanıyor. Asker arkadaşı kaçmayı başarıyor. Bamed köyüne gidiyor. Şatıh köy halkı Bedirhan ve arkadaşının geç vakte kadar dönmemeleri üzerine onları aramaya çıkıyorlar. Köy halkı kendi köylerinin sınırları içinde Bedirhan'ı yaralı olarak buluyor. Onu hastahaneye kaldırmak isteyen köy halkı, Bedirhan'ın 'önce beni evime götürün, aileme söyleyeceklerim vardır' isteği üzerine köylüler onu eve getiyorlar, ailesine verdiği ifadede: "Uyuklu köyünün korucularından muhtarın oğlu ve yanındakinin asker giysili" olduğunu söylemiş. İfadesini verdikten sonra köy halkı onu hastahaneye kaldırmaya çalışırken yolda ölüyor. Bunun üzerine köylüler ertesi gün karakola haber vermelerine rağmen karakol onun cesedini karakola getirmelerini söylüyor. Daha sonra doktorun verdiği rapora göre Bedirhan'ın vücudunda yirmibeş kurşun izi tesbit ediliyor. Olay yerine iki gün sonra gelen güvenlik kuvvetleri "Siz korucu olmazsanız PKK da sizleri böyle öldürür" diyorlar. Köy halkı da onlara, "Bedirhan'ı öldüren PKK değil, Sınık köyünün korucularıdır" cevabını veriyor. Bu olayla ilgili hiçbir tahkikat yapılmadığı için Şatıh halkı göç ediyor. Olaydan bir ay sonra PKK gerillaları olayı öğrenip koruculara silahlarını bırakmaları için uyarıda bulunurlar. "Silahlarınızı bırakırsanız köy halkı için sizleri affederiz, aksi durumda sizleri cezalandırırız" deniyor. Daha sonra 17 Mayıs pazartesi günü Lice'ye gelen köy koruculari silahlarını bırakmaya çalışırken "Yüzbaşı burda değil" gerekçesiyle üç gün Lice'de bekletiliyorlar. Yetkililer daha sonra silahlarını bırakmamalarını belirtip, "Biz bu kadar sizlere maaş verdik, siz devlete ne yaptınız nankör insanlar" tehdidini savuruyorlar. Korucular da "siz almazsanız silahları alacak olanlar var" diyorlar. Bunun üzerine silahları almak zorunda kalıyorlar. Bedirhan'ı öldürmek suçundan dört korucu gözaltına alınıyor.

Diyarbakır

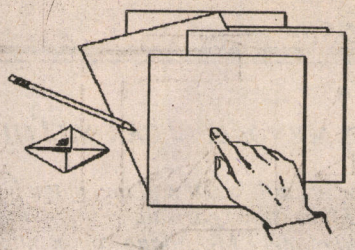

Tutuklu Kürt Arkadaş!

Bizler, İsveç - Kürdistan Dernekleri Federasyonu bünyesinde oluşturulan KOMITEYA GIRTIYAN'ız(Tutuklu Komitesi). Amacımız, sizlerle düzenli ve devamlı ilişkide olmak, maddi ve manevi dayanışmada bulunmak, üzerinizdeki; insanlık dışı baskı ve işkence uygulmalarını İsveç ve Avrupa kamuoyuna ve kurumlarına anında ulaştırmaktır.

Sizlerden mektuplar ve her türlü sorunlarınızı dile getirmenizi bekliyor, mücadelenizde yanınızda olduğumuzu belirtiyoruz.

ADRESİMİZ:
Komîteya Girtiyan
Box: 490 90
100 28 Stockholm / SWEDEN

"Kızıl Blok"

Dünya ekonomik zirvesi günlerinde, Münih'te birçok ülkeden konuşmacıların katıldığı "Uluslararası Karşı Kongre" yapıldı

Zirve'ye karşı yapılan protesto gösterilerinde Almanya Komünist Partisinin Yeniden İnşası İçin İşçi Birliği, Devrimci Yol (Münih), Devrimci Sol Güçler, Kürdistan Komünist Partisi, Devrimci Gençliğin Birliği İçin Münih Girişimi, PDS ve Türkiye Komünist Emek Partisi ortaklaşa olarak "Kızıl Blok" oluşturdular ve "Die Welt den Werkttigen" (Çalışanların Dünyası) isimli dört sayfalık bir bildiriyle görüşlerini ayrı ayrı yazılar halinde kamuoyuna bildirdiler.

Bu karşı çıkışın bir parçası olarak süren kongrenin üçüncü günü ERNK adına bir temsilci de kısa bir değerlendirme konuşması yaptı.

Bir Okur
Almanya

ANTİ DEMOKRATİK UYGULAMALAR

TC'nin 49. Hükümeti olan SHP-DYP Koalisyon Hükümeti de baskı ve terörden başka hiçbirşey getirmedi. İnsanlar boş vaatlerle ve demokrasi güldürüsüyle beklentiye sokuldu. Ancak demokratikleşme güldürüsü uzun sürmedi.

Toplumun üzerindeki baskılar dozunu her geçen gün arttırarak devam etti. Bundan üyelerimiz de nasibini aldı. Diyarbakır ve Bismil'deki iki üyemiz Hizbi-Kontra tarafından katledildi.

İlimiz Malatya'da Üniversite ve Malatya Lisesi'nde faşist saldırılar yapıldı. Devlet güçleri bu olaylar karşısında saldırıya uğrayanları tutukladılar. Yine ilimizde Yazıhan İlköğretim Hizmetlisi ve Şubemiz üyesi Y.Aziz Sertkaya, Adıyaman'da polisçe gözaltına alınıp tutuklanan dayısının kızı ile herhangi bir suç unsuru teşkil etmeyen sadece akrabalık ilişkisinden dolayı yapılan telefon görüşmesi suç sayılıp, Milli Eğitim Müdürü Yücel Çuhacı tarafından kendisine 657 sayılı DMK'nın 125. maddesinin B-d bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmıştır. Bu hem haberleşme özgürlüğünü (!) hiçe sayan bir tutum, hem de anti-demokratik bir uygulamadır.

Ülkemizde ve ilimizdeki tüm baskı ve anti-demokratik uygulamaları kınıyor demokrasiden yana olan tüm güçleri duyarlı olmaya çağırıyoruz.

EĞİT-SEN Malatya Şubesi Adına
Başkan Ali Ekber ÖKDEMİR

TC
MİLLİ EĞİTİM BAŞKANI
MALATYA İLİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLİĞİ KURULU BAŞKANI
MALATYA

SAYI: 410. (44-92) Müf. Krl. Bşk. /1516
KONU: Tooziyoniz

Y. Aziz SERTKAYA
Yazıhan İlköğretim Okulu Hizmetlisi
YAZIHAN

Adıyaman ilinde Emniyet Müdürlüğünce yakalanan dayınızın kızı ile telefonda konuştuğunuz, ilişki içine girdiğiniz, yapılan tahkikat sonunda sübut bulmuştur.

Suç teşkil eden bu davranışınız ile ilgili savunmanızda da davranışınızın yasal bir gerekçeye dayanmadığı tespit edildiğinden; 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunun 125. maddesi B-d bendi uyarınca "KINAMA" cezası ile tecziye edildiniz. Bundan böyle daha dikkatli ve titiz olmanızı rica ederim.

T.Yücel ÇUHACI
Milli Eğitim Müdürü

www.arakurd.org

EZ MENDALEKÎ ÇAR SALÎ ME, MAMO!

Ez mendalekî çar salî me, mamo!
Ez mendalekî çar salî
Li kolaneke Mehabada xopan mame
Li kolaneke Mehabadê
Kolanên Mehabadê xir û xalî

Roj,
Mîna kloreke rûnî, ji genimê sorgul
Ku di tendûrê de sorgizirî
Di şebeka me de,
li rohılat
li esman
ji min re

Û
Ez nizanim çawa bû, mamo!
Çarşevekî ket navbera me
Mîna cubê Îmam Xumeynî tarî
çarşevekî reşvegerî
Û
mîna tavanê teyrokê
Agir barî
ji balafiran
bi diyarî
yê sala mendalan
lı me
Ez · ıendalekî çar salî me, mamo!
D' sala mendalên dinê de
Ez mendalekî çar salî
Li hewşê
pitik li berdil
pitik li hembêz
laşekî

Laşekî parî bi parî
cenge cenge
ji bombeyên mêtingehkarî
Ew laş yê
dayika
min e.
Ez mendalekî çar salî me, mamo!
Ez mendalekî çar salî
Ragihînin Dehakê virnî îmam Xumeynî
Bêjnê:
Te Mehabadê xopan kir
Li ser kavilê
wê
mendalekî çar salî
Niha
Bi ava kirina Mehabadek nû
bilî...

Ez mendalekî çar salî me, mamo!
Ez mendalekî çar salî
Ez niha malokan çêdikim ji xwe re
Ez ê ji malokan ava kim Mehabadê
Mehabadek ku:
Ji avahiyên xwêdana min xemilî.

Rojen Barnas
(Ji "Li Bendeva Spêda")

SEVGİLİ VATAN

"Kürdistan'ın orduları
Kahrettiler barbarları
Vatan için öleceğiz
İstemeyiz ***Moğolları"***
Alişer

Bir kızıl öfke
yayılmış ufka
ağarırken tan

Dalları ülkeler boyu uzayan
kökünde ter ve kan olan
ulu bir ağaçtır ***Kürdistan***

Ve Kürdistan'ın bağrında
özgürlüğün uğrunda
savaşan peşmergeler
korkusuz kaplanlar kadar atak
kayalarda kartallar kadar kahraman
sakalları bulut
bıyıkları kaytan

Ve ellerinde martin
sırtlarında çortan
bellerinde borasor şal
ayaklarında ham çarık
sırtlarında mintan

İşte bunlar
yani dostlar ve canlar
tanrıça ***Anahit'in*** *göğsünden akan*
ölümsüz suyun
sütle yunmuş ayın
gül yüzlü günün oğulları
gözleri geyik
kaşları Zülfikar
yeleleri aslan

Ve ***Demirci Kawa'nın***
nakışını demire/bakıra/çeliğe işlediği
mührünü mermerlere vurduğu
büyük ve kutsal davanın
özveren adanmışları
dağlarda ateşler yakan
aşktan ve umuttan

Ve ışığın
ve rengin
ve sesin
türkülü efsanesi
sevgili vatan
bir yanı ***nemrut***
bir yanı ***nuh-nebi***
bir yanı tufan
ve terinde gemiler yüzdürüp
tufanları yenen insan

Ve baba zel
baba tujik
baba sultan
bu topraklarda yatan
Ahh sevgili vatan
gönlümüzün ölümsüz gelini
telleri gözyaşından
duvağı kan.

Çemşid Mar
(Koçgiri Destanı'ndan)

www.arsivkurdi.org

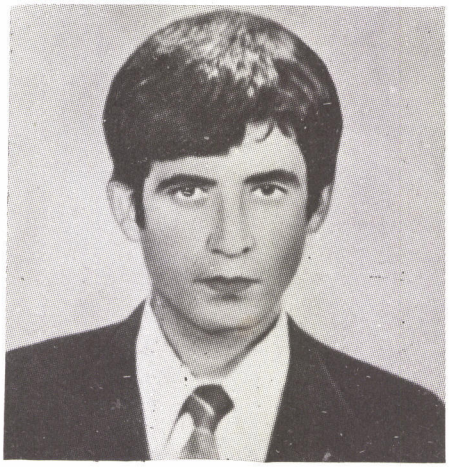

HALİL ULUĞ

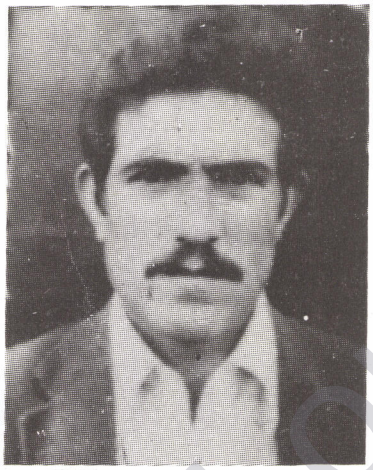

YUSUF ALİ ERBAY

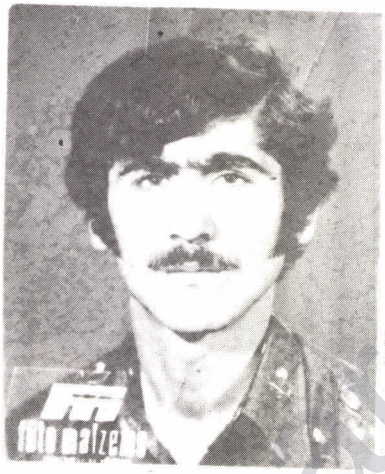

MUSTAFA KIRMIZIGÜL

İHSAN YILMAZ

Yek bi yek
Bi stran
Çûn.
Bi dîlan
Li şopa têkoşeriya gerdenazayî
Di sorayiya asiwanî de
Li roava
Wek sorgula
kı ji xunava
spêdê

Ru hatiye bestîn,
Dı bın xavika rojê de,
pê re rawestîn
Ne zivirîn êdî li şopa xwe
Çûn.
Bê bihîstin.

MÜCADELEMİZDE YAŞIYORLAR...

www.arsivakurdi.org

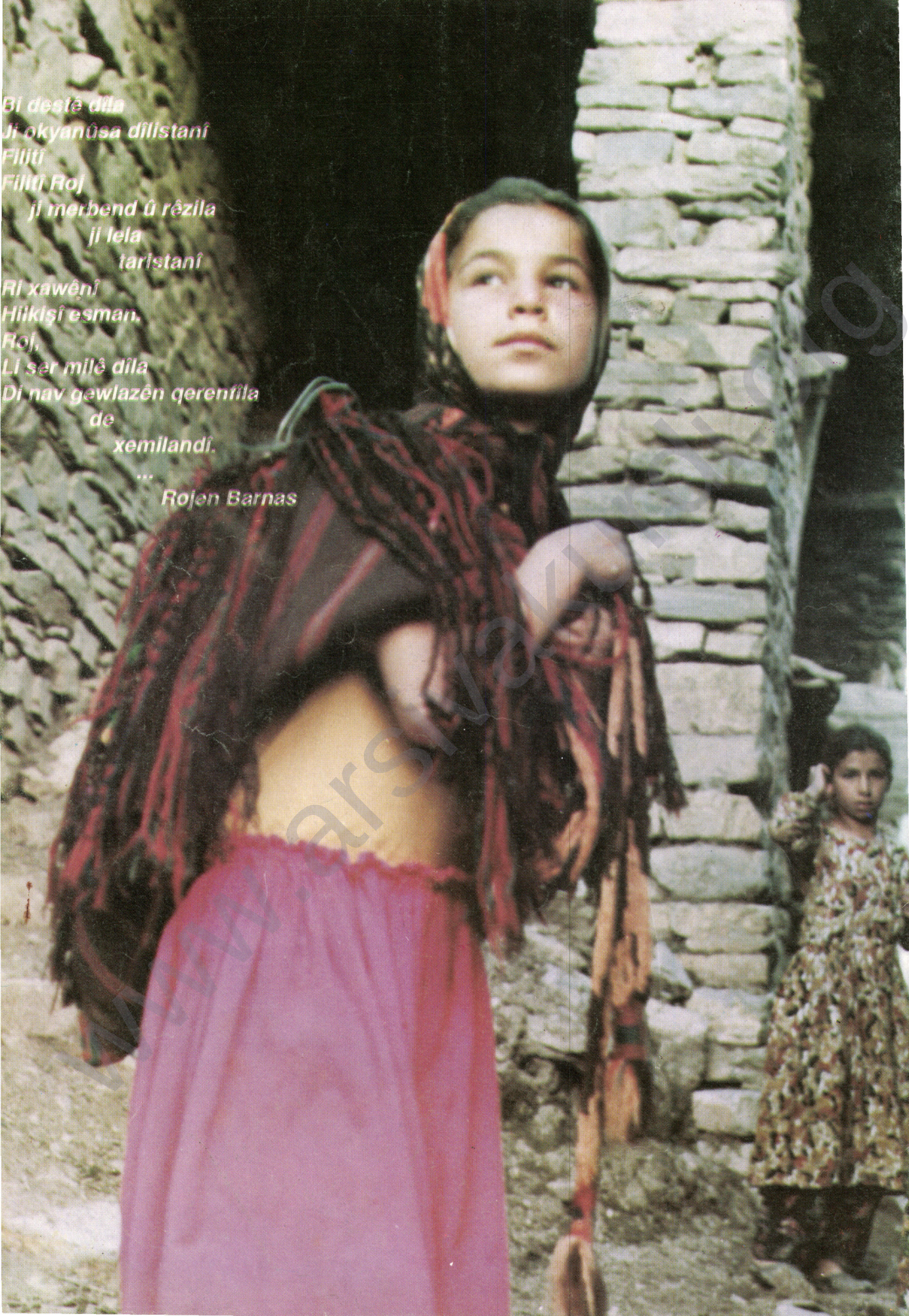
Bi destê dîla
Ji okyanûsa dîlistanî
Filîtî
Filîtî Roj
ji merbend û rêzila
ji lela
taristanî
Ri xawênî
Hilkişî esman.
Roj,
Li ser milê dîla
Di nav gewlazên qerenfila
de
xemilandî.
...
Rojen Barnas